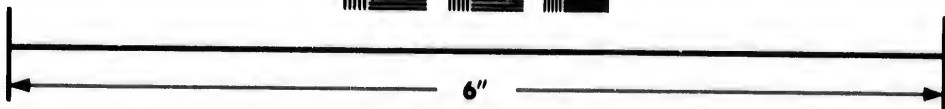
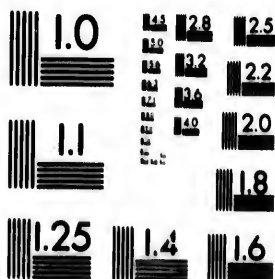

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4803

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1983

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distorsion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:
- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
					/						

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

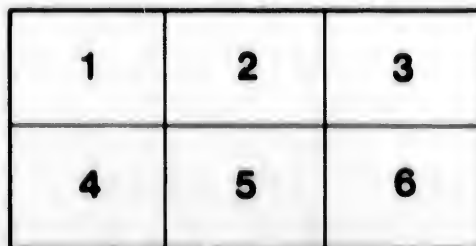
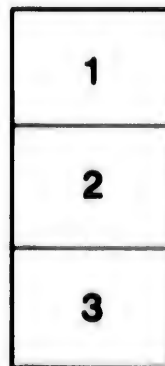
Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

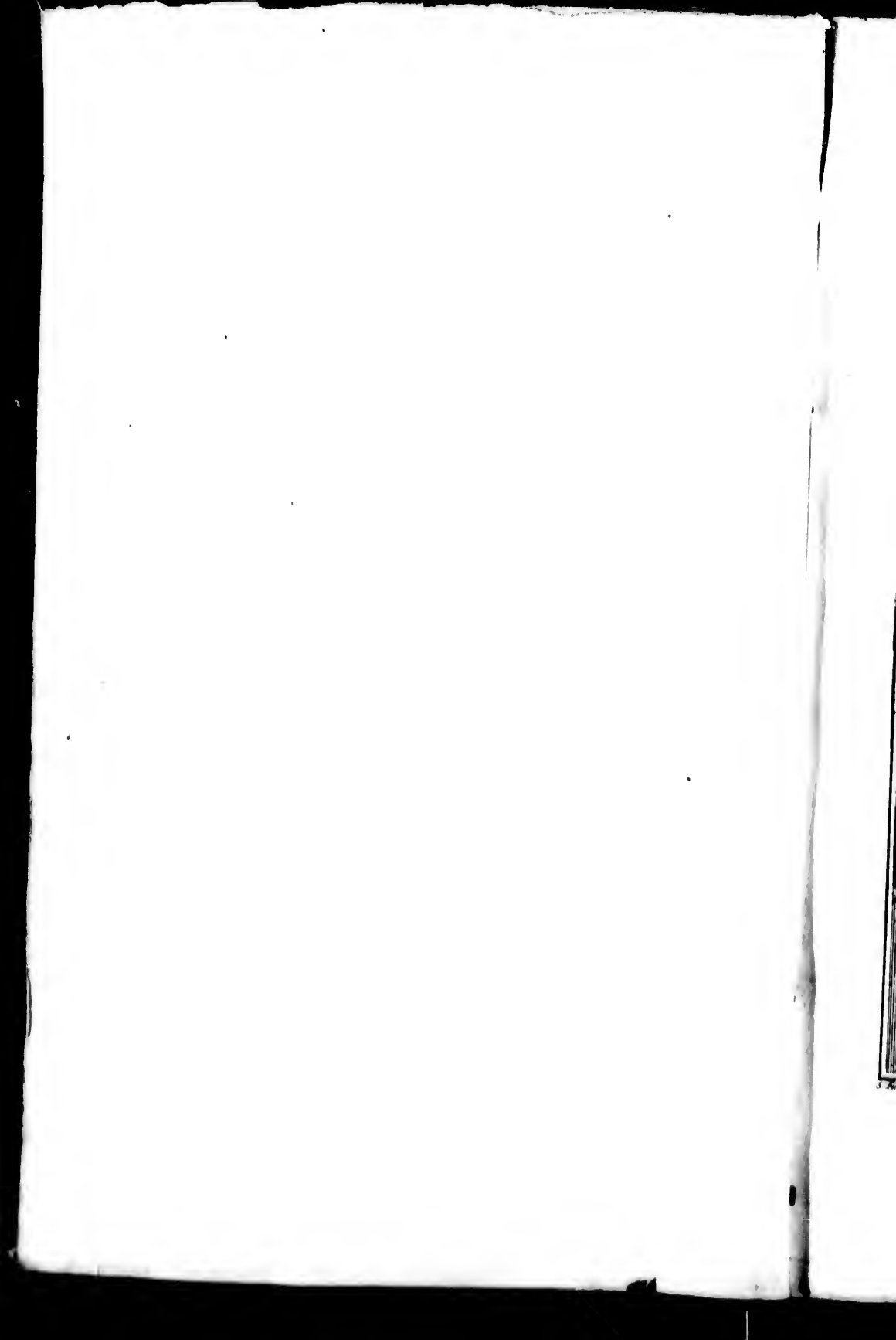
Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

B

KA

BESCHRYVING
VAN
KAMTSCHATKA.

BESCHRYVING van KAMTSCHATKA
en de
KURLISCHE EILANDEN.

J. Kall's inv. et fecit
By IOHANNES WESSING, Willemsz. 1770.

By

AARDRYKSKUNDIGE
E N
NATUURLYKE
BESCHRYVING
V A N
KAMTSCHATKA,
E N D E
KURILSCHE EILANDEN,
MET EEN GEDEELTE DER
KUST VAN AMERIKA.

BEHELZENDE

Eene omftandige Beschryving dier Landen, de
Natuurlyke Historie, den Aart, Zeeden en
Gewoonten der Inwooneren, en de eerste
Ontdekking derzelve, benevens de
Verovering van KAMTSCHATKA
door de Ruffen.

OP RUS-KEIZERLYK BEVEL, TE PETERSBURG,
IN DE RUSSISCHE TAAL UITGEGEVEN.

*Vervolgens in het Engelsch en Hoogduitsch, en
nu in het Nederduitsch vertaald.*

Met Platen.

Te AMSTERDAM,
By JOHANNES WESSING WILLEMSZ.,
Boekverkoper op den hoek van de Voor-
burgwal en Stilsteeq. 1770.

X
NW
957
K894

11 11 61

I

Oo
den
ser
zehl
toe
dig
zon
men
Ne
Zy
Gelo

VOORBERICHT

A A N D E N

L E E Z E R.

Voor de Ruffische Uitgaaf van dit Werk vindt men, in eene omftandige Voorreede, het noodig Bericht aangaande deszelfs Oorfprong. De Uitgever doet daarin onder anderen melding van den Opfteller dezer Beschryving, van de Aanleiding tot dezelve, en de Hulpmiddelen, die hem daartoe van dienst zyn geweest. Het zal noodig zyn, de Stukken, tot de gemelde Byzonderheden betreklyk, daaruit over te nemen, en in dit Voorbericht beknoptlyk den Nederduitschen Leezer mede te deelen. Zy dienen tot staaving der Echttheid en Geloofwaardigheid der merkwaardige Bericht-

richten, welken men overäl in dit Werk zal vinden; doch voornaamlyk der Berichten nopens de sonderlinge Begrippen, Zeeden, Gewoonten en Leevenswyze der Kamtschatdalers, eene Natie, die, zo het ſchynt, in haaren heidenschen ſtaat nog merklyk onbeſchaafder is, dan de onbeſchaafte Volken, by voorbeeld de Laplanders, de Hottentotten en Eskimaux, ergens beſchreeven worden. Het vreemde en zeer ongewoone, welk men ten dien opzigte in deeze Beſchryving ontmoeten zal, vereiſcht ook eene meer dan gewoone Voorzorg omtrent dit Stuk. De gemelde Voorredenaar drukt zich hierömtrent uit, op de volgende wyze.

„ In den jaare 1733. gaf Haare Kus-
 „ Keizerlyke Majesteit Anna het noodig
 „ Bevel, om de Kuſt der Yssee, gelyk ook
 „ de Zee omtrent Kamtschatka, en van
 „ daar tot Amerika en Japan, nauwkeu-
 „ rig te onderzoeken; eene omſtandige Be-
 „ ſchryving van Siberie, en in 't byzon-
 „ der van Kamtschatka op te ſtellen; de
 „ de Ligging der Plaatsen, de Natuurly-
 „ ke Historie dier Geweſten, den Aart der
 „ Inwooneren, en alles 't geen tot eene vol-
 „ ledige Kennis dier Volken dienen kon,
 „ zorgvuldiglyk op te teekenen. Ten dien
 „ einde werden 'er drie Professooren van de
 „ Keizerlyke Akademie der Weetenſchap-
 pen

„ pen met de Zee-Officieren uitgezonden.
 „ Dezelve verdeelden hun Werk onder el-
 „ kander; de een moest de Sterrekundige
 „ Waarneemingen doen; de ander de Na-
 „ tuurlyke Historie dier Landen; en de
 „ derde derzelven Inwooners beschryven.
 „ By deeze Leden der Akademie werden
 „ nog verscheidene andere bekwaame Per-
 „ soonen tot Hulpgenooten gevoegd. Dee-
 „ ze waren voornaamlyk zes Russische
 „ Studenten, van welken Stephen Kra-
 „ scheninikof, de voornaamste Opsteller
 „ van dit Werk, een was. Dezelve was
 „ gebooren te Moskau, en hadt in een
 „ Klooster aldaar, behalve de Latynsche
 „ Taal, de Beginfelen der Philosophie ge-
 „ leerd, muntende onder zyne Medeleer-
 „ lingen zo in Vatbaarheid als in Naar-
 „ sigheid grootlyks uit. Schoon hy eerst
 „ voornaamlyk gebruikt werdt tot het on-
 „ derzoeken der Natuurlyke Historie, be-
 „ dienden zich echter de Professoren, in
 „ den jaare 1735., van zyne Vlyt, om de
 „ Aardrykskundige en Burgerlyke Historie
 „ van die Plaatsen te beschryven, welken
 „ zy zelven niet bezochten. In den jaare
 „ 1736., ontvingen de Leden der Akade-
 „ mie, te Jakutski, Bericht, dat de Zee-
 „ Officieren slechts eenen geringen Voort-
 „ gang in hunne Ontdekkingen gemaakt

„ hadden, en nog in eenige Jaaren Kamt-
 „ schatka niet zouden kunnen bereiken.
 „ Derhalve vonden de Professoren, die nog
 „ veele nuttige Waarneemingen in Siberie
 „ te doen hadden, goed, een Persoon, op
 „ wien zy staat konden maaken, vooruit
 „ te zenden naar Kamtschatka, om aldaar
 „ het noodige tot hunne ontvangst in ge-
 „ reedheid te brengen. Hiertoe werdt de
 „ Heer Krascheninikof benoemd, en ten
 „ dien einde met genoegzame Bewelschrijf-
 „ ten voorzien. Ondertusschen werden de
 „ Professoren door zekere toevallen verbin-
 „ derd, hunne Reize tot Kamtschatka
 „ voort te zetten, uitgenomen de Professor
 „ in de Sterrekunde; wordende de anderen
 „ door Keizerlyk bevel gelast naar Peters-
 „ burg te rug te keeren. Dus beruyste het
 „ Onderzoek naar den staat van Kamt-
 „ schatka eenig en alleen op den Heer Kra-
 „ scheninikof. De Professoren verleen-
 „ den hem, op uitdruklyk Bevel van den
 „ Raad, dezelfde Hulpmiddelen en Onder-
 „ stand, welken zy zelven genooten. Hy
 „ reisde vervolgens door het Schierëiland
 „ Kamtschatka van het eene Uiterste tot
 „ het andere, zynde steeds verzeld door
 „ eene genoegzame Wacht en de vereisch-
 „ te Tolken, en hebbende volkomen Vry-
 „ heid, om alle de Geschriften in de Rus-
 „ sische

VOORBERICHT VII

„ fische Forten te onderzoeken. Ook be-
 „ vonden de Professoren uit de menigvoul-
 „ dige Berichten, welken zy naderhand
 „ van hem ontvingen, met veel genoegens,
 „ dat zyne Waarneemingen wel gegrond
 „ waren; en in deeze en geene Zwa-
 „ righeden ondersteunden zy hem met hun-
 „ nen Raad door Brieven.

„ Ondertusschen oordeelde de Keizerlyke
 „ Akademie der Weetenschappen, erken-
 „ nende het groot belang van het Onder-
 „ zoek dier afgeleegene Gewesten voor het
 „ Russische Ryk, dat het zeer dienstig zou
 „ zyn, eenen haarer Adjunkten derwaard
 „ te zenden. Zy verkooren daartoe den
 „ Heer George Willem Steller, die, in
 „ den jaare 1738., op reize gaande, in het
 „ volgende jaar de Professoren op hunnen
 „ te rug togt te Jeniseiski ontmoetede. De
 „ geleerde en weetgierige Heer Steller
 „ badt eene groote Begeerte, om zich te
 „ Water naar Kamtschatka te begeeven.
 „ Aan zynen Wensch werd ook voldaan,
 „ en hy kreeg dezelfde Bevelfchriften me-
 „ de, welken men voorheen aan den Heer
 „ Krascheninikof gegeeven badt. Men
 „ gaf hem insgelyks nog eenen Schilder me-
 „ de, om al 't geen by in de Natuurlyke
 „ Historie of andersins merkwaardig mogt
 „ oordeelen af te teekenen. De Heeren

VIII VOORBERICHT.

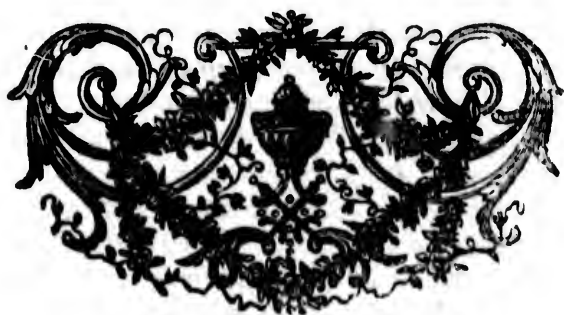
„ Krascheninikof en Steller bleeven in
 „ Kamtschatka by een tot het jaar 1740.,
 „ wanneer de Heer Steller zich aan Boord
 „ begaf, om eenen Zeetogt ter Ontdekking
 „ der Kust van Amerika te doen. De Heer
 „ Krascheninikof ging toen ook op reize
 „ naar Jakutski, alwaar by Bevel van de
 „ Professoren ontwing, om zich by hen te
 „ voegen, en met hun naar Petersburg
 „ te rug te keeren. Dit geschiedde in den
 „ jaare 1743. De Heer Steller overleedt, op
 „ zyne te rug reize uit Siberie, den twaalf-
 „ den van Slagtmaand des jaars 1745.,
 „ aan eene Koorts in de Stad Tjumen.
 „ Na dat de Heer Krascheninikof een
 „ volledig Bericht van alle zyne Waarneem-
 „ mingen en Aanmerkingen nopens Kamt-
 „ schatka aan de Akademie der Weeten-
 „ schappen overgegeeven, en dezelve ins-
 „ gelyks alle de Geschriften, door den Heer
 „ Steller over hetzelfde Gewest nagelaat-
 „ ten, ontvangen hadt, oordeelde zy het
 „ best, beide die Werken in een te smelten,
 „ en het Opstel daarvan toe te betrouwen
 „ aan dien Persoon, die het grootste deel
 „ in de Verdiensten der Ontdekking en On-
 „ derzoeking gehad hadt. Dit is de Oor-
 „ sprong der volgende Beschryving van
 „ Kamtschatka, door den Heer Krascheni-
 „ nikof zelven uit zyne eigen Aanteeke-
 „ nin-

ge

„ ningen, en die van den Heer Steller by
 „ een gebragt; eene Beschryving van Kamt-
 „ schatka, des te merkwaardiger, om dat
 „ die Landstreek nog nooit te vooren, ik
 „ laar staan, door eenen zo wel toegerusten
 „ en geloofwaardigen Schryver, beschreeven
 „ was, en alwaar de Zeden en Gewoon-
 „ ten der Inwooneren boven alle maate
 „ zonderling en ongemeen zyn. 't Ware
 „ te wenschen, dat de Schryvers, die ons
 „ tot hiertoe Berichten van nieuwwontdek-
 „ te Landen gegeven hebben, dezelfde
 „ vlyt en moeite hadden aangewend, als
 „ deese Schryver, om zich zelven behoor-
 „ lyk desäangaande te onderrechten. De
 „ Heer Krascheninikof werdt, in den jaa-
 „ re 1745., tot Adjunkt van de Keizerly-
 „ ke Akademie der Weetenschappen be-
 „ noemd, en in 1750. tot Professor in de
 „ Kruidkunde en de Natuurlyke Historie
 „ aangesteld. Hy overleedt in het twee en
 „ veertigste jaars zyns Ouderdoms, toen
 „ de laatste Bladen van zyn Werk wer-
 „ den afgedrukt, en was een van die
 „ weinigen, welken eigen Verdiensten alleen
 „ en geene voordeelen van Geboorte of
 „ Goederen, tot eene aanzienlyke Waer-
 „ digheid verheffen.”

't Is onnoodig, hier iets meer by te voe-
 gen tot Aanpryging van dit Werk. Alleen-

lyk moet men aanmerken , dat deeze Beschryving van Kamtschatka kan worden beschouwd , en als een Werk op zich zelve , en als een Vervolg en het Slot der Reize door Siberie naar Kamtschatka , door den Professor Gmelin beschreven , zullende de Bezitters dier Reize verblyd zyn , dat zy dezelve door het tegenwoordig Stuk kunnen volledig maaken.

L Y S T

Ho
I.
II.
III.
IV.
V.

L Y S T
D E R
A F D E E L I N G E N
E N
H O O F D S T U K K E N .

E E R S T E A F D E E L I N G .

De Aardrykskundige Beschryving van KAMT-
SCHATKA, de KURILSCHE Eilan-
den, enz. Bladz. 1

Hoofdst.

I. Aardrykskundige Beschryving van <i>Kamt-
schatka.</i>	1
II. Wegen door <i>Kamtſchatka.</i>	29
III. Van de <i>Kurilſche</i> Eilanden.	37
IV. Van de Kust van <i>Amerika</i> , tegen over
<i>Kamtſchatka.</i>	51
V. Van <i>Beerings-Eiland.</i>	60
	TWEE-

XII LYST DER AFDEELINGEN, ENZ.

T W E E D E A F D E E L I N G.

De Natuurlyke Historie van KAMTSC HATKA.

Bladz. 69

HOOFDST.

I. Gesteltenis van Lucht, Weêr en Grond aldaar.	69
II. Van de Brandende Bergen.	85
III. Van de Warme Bronnen.	94
IV. Van de Metaalen en Mineraalen.	101
V. Van de Boomen en Planten.	104
VI. Van de Landdieren.	123
VII. Van de Sabelvangst van <i>Vitinski</i> .	143
VIII. Van de Zeedieren.	154
IX. Van de Visschen.	185
X. Van de Vogelen.	203
XI. Van de Infekten.	217
XII. Van het Gery in de Zee van <i>Pensjbins- ka</i> , enz.	220

D E R D E A F D E E L I N G.

De Aart, Zeeden en Gewoonten de KAMT-
SCHATDALERS, enz.

223

HOOFDST.

I. Van de Inboorlingen van <i>Kamtschatka</i> in 't gemeen.	223
II. Van de Benaaming der <i>Kamtschatdalers</i> .	228
III. Van	

LYST DER AFDEELINGEN, ENZ. XIII

	Hoofdst.	Bladz.
A.	III. Van hunnen ouden Staat.	232
69	IV. Van hunne Woonplaatsen.	240
	V. Van hun Huisraad en Gereedschappen.	243
69	VI. Van hunne voornaamste Bezigheden.	249
85	VII. Van hunne Kleeding.	253
94	VIII. Van hunne Spys en Drank.	257
101	IX. Van hun Reizen met Honden.	261
104	X. Van hun Oorlog voeren.	266
123	XI. Van hunne Meeningen nopens den Godsdienst.	271
143	XII. Van hunne Bezweerders.	275
154	XIII. Van hunne Godsdienstige Plechtigheden.	276
185	XIV. Van hunne Maaltyden en Vermaaklyk- heden.	277
203	XV. Van hunne Gastvryheid.	280
217	XVI. Van hunne Vryery, Huwlyken, enz.	283
220	XVII. Van de Geboorte hunner Kinderen.	289
MT-	XVIII. Van hunne Zickten en Geneesmiddelen.	291
223	XIX. Van de Begraafnis hunner Dooden.	295
	XX. Van de <i>Korekers</i> .	297
223	XXI. Van de <i>Kurilers</i> .	315
228		VIER-
Van		

XIV LYST DER AFDEELINGEN, ENZ.

VIERDE AFDEELING.

De Ontdekking en Verovering van KAMT-SCHATKA door de Ruffen, enz. Bladz. 321

HOOFDST.

- I. Van de eerste Ontdekking van *Kamt-schatka*. 321
- II. Van den Opstand der *Kofakken*, en de Ontdekking der *Kurilsche* Eilanden. 331
- III. Van de Ruffische Bevelhebbers van *Kamt-schatka*. 342
- IV. Van den grooten Opstand der *Kamt-schatdalers*. 349
- V. Van den tegenwoordigen Staat der Ruffische Forten. 356
- VI. Van de Leevenswyze der *Kofakken* in *Kamt-schatka*. 363
- VII. Van hunnen Koophandel. 366
- VIII. Van de verscheidene Wegen tusschen *Jakutski* en *Kamt-schatka*. 370

BESCHRYVING
V A N
KAMTSCHATKA;
E N Z.

EERSTE AFDEELING.

*Bebelzende eene AARDRYKSKUNDIGE BESCHRYVING
van het Schierëiland KAMTSCHATKA, en
de nabuurige Kusten en Eilanden.*

I. H O O F D S T U K.

*Aardrykskundige Beschryving van
K A M T S C H A T K A.*

Schoon de Landstreek *Kamtschatka*, reeds lang geleeden, aan de oude Aardryksbeschryvers bekend was, wisten zy, echter, zo weinig van haare eigenlyke Ligging, dat zy dezelve met zeker Eiland *Tesso* meenden verbonden te zyn; en deeze meening werdt, in die dagen, als eene zeer waarschynlyke gissing aangezien: doch zederd heeft men ontdekt, dat tusschen *Kamtschatka* en het zogenoemde *Tesso* eene ruime Zee is, waarin verscheldene Eilanden gelegen zyn. Zo lang *Kamtschatka*

2 B E S C H R Y V I N G VAN

aan 't *Ruffifch* Ryk niet onderworpen was, waren al de Landkaarten, welken de Ruffen daarvan aan het licht bragten, slechts by giffing gemaakt; en zelfs na de Verovering van dit Land waren zy, wegens gebrek aan Perfoonen, bekwaam om de noodige Waarneemingen te doen, niet terstond in staat, om 'er eene naauwkeurige en voldoende Beschryving van te geeven.

De twee laatste Togren, derwaard gedaan, hebben tot de Verbetering der Aardrykskundige Beschryving deezer Gewesten zeer veel toegebracht; en wel inzonderheid de laatste, in welken de Zeeofficiers de Kusten van *Kamtschaska* ten Oosten tot de Kaap *Tchukotskoi*, en ten Westen tot de Golf van *Penschinska*, en van *Ochotskoi* tot de Rivier *Amur*, naauwkeuriglyk afteekenden, en teffens de Eilanden, zo tusschen *Japan* en *Kamtschaska*, als tusschen dit Landschap en *Amerika* liggende, kortlyk beschreeven. Ten zelfden tyde ondernamen ook eenige Leden van de Akademie der Weetenschappen te *Petersburg*, door Sterrekundige Waarneemingen, de waare Ligging van *Kamtschaska* te bepaalen, en al het merkwaardige, 't geen hun in de Natuurlyke en Burgerlyke Historie van dat Land, en de daaraan grenzende Plaatsen zou voorkomen, zo naauwkeurig als getrouw mede te deelen.

In dit eerste Hoofdstuk zal ik alleen de Aardrykskundige Beschryving van *Kamtschatka*, en in de volgende Hoofdstukken deezer Afdeeling eene diergelyke aanzaande de naby geleegene Kusten en Eilanden geeven.

Het groote Schierëiland, welk de Noordöostlyke Grenzen van *Asie* uitmaakt, en zich van het Noorden ten Zuiden omtrent zeven Graaden en dertig Minuuten uitstrekt, wordt **KAMTSCHATKA** genoemd.

Het

Het begin van dit Schierëiland stel ik by de Rivieren *Pustaja* en *Anapho*, op de Noorder Breedte van negen-en-vyftig Graaden en dertig Minuuten. De eerste stroomt Westwaard in den Zeeboezem van *Pensbinka*, en de andere Oostwaard in de Zee van *Kamtschatka*. Ter deezer plaats is de Landengte op haar smalste: zelfs hebben geloofwaardige Getuigen my verzekerd, dat men, by helder weer, van het hoogste der Gebergten, in 't midden deezer Landengte gelegen, van weerskanten, de Zee kan zien. Dewyl het Landschap Noordwaard breeder wordt, houd ik deeze plaats voor de eigenlyke Landengte, die het Schierëiland met het overige vaste Land vereenigt. De Regeering van *Kamtschatka* strekt zich ook niet verder uit, dan tot deeze plaats; en al het Land, welk Noordwaard over deeze Grenzen gelegen is, wordt *Zenosse* genoemd, en staat onder de Regeering van *Anadir*.

Het Zuidlykste Gedeelte van dit Schierëiland, *Lopatka* gheeten, ligt op de Noorder Breedte van een-en-vyftig Graaden en drie Minuuten; en volgens de beste Waarneemingen, wordt het verschil in de Lengte, van *Petersburg* af te reekenen, tot *Ochotskoi* op honderd en twaalf Graaden en drie-en-vyftig Minuuten, en van daar tot *Bolscheretskoi*, of de Groote Rivier, op veertien Graaden en zes Minuuten, en dus te samen op eene Minuut minder, dan honderd en zeven-en-twintig Graaden bepaald, welken *Kamtschatka* meer Oostwaard gelegen is, dan de gemelde Hoofdstad van het wyduitgetrekt *Russisch* Ryk.

De Gedaante van het Schierëiland *Kamtschatka* is eenigzins eirond; want het is omtrent het midden breeder, en loopt aan de beide einden merklyk smaler toe. Deszelfs breedste plaats is tusschen den mond

der Rivier *Tegbil*, en dien der Rivier *Kamtschatka*. De Rivier *Elouki* stroomt, vierhonderd en vyftien Werften lang; in dezelfde Breedte met de beide genoemde Rivieren.

De Zee, welke *Kamtschatka* van *Amerika* scheidt, wordt door de Inwooners de Oostzee genoemd. Aan den Westkant wordt het Land bespoeld door den Zeeboezem van *Penschinska*, welke op de hoogte van den Zuidhoek der Kaap van *Kamtschatka* en van de *Kurilsche* Eilanden begint, en zich vervolgens, meer dan duizend Werften lang, Noordwaard, tusschen de Westkust van *Kamtschatka* en de Oostkust van *Ochotskoi* uitstrekt. Het Noordlykste Gedeelte van deezen Zeeboezem wordt de Baai van *Penschinska* genoemd, naar de Rivier *Penschina*, welke zich aldaar in dezelve ontlafst.

Door het geheel Schierëiland loopt eene aaneenhange Keten van Bergen, welke, zich Noord en Zuidwaard uitstreckende, het Land ten naaste by in twee gelyke Stukken verdeelt. Van deeze Keten strekken zich weder verscheidene andere Gebergten Zeewaard uit; en tusschen deezen hebben de Rivieren haaren Loop. Zelfs loopen deeze Gebergten somtyds vry ver in Zee, en worden dan *Nofs*, of Kaapen, genoemd. Men vindt, echter, deeze Gebergten overvloediger aan de Oost- dan wel aan de Westkust van het Schierëiland. Al de Baaien tusschen de verscheidene Kaapen worden, in 't algemeen, Zeën genoemd; en iedere heeft haaren byzonderen Naam, als de Zee van *Olutorsky*, de Zee van *Kamtschatka*, enz. In 't vervolg zullen wy reden geven, waarom wy het geheel Schierëiland **KAMTSCHATKA** heeten; schoon het in geene van de verschillende moedertaalen der Inwooneren eene algemeene Benaaming heeft; want ieder byzonder Land.

Landgedeelte wordt naar zyne Inwooners, of naar iets merkwaardigs in hetzelfde, benoemd. En zelfs de *Ruffifche Kofakken* begrypen, onder de Benaming van *Kamtschatka*, allep die Landftreek, welke dicht aan de Rivier van dien Naam ligt; terwyl zy aan de overige Gedcelten van dit Schierëiland de volgende Naamen gegeven hebben:

De Landftreek *KURILSKI* ligt ten Zuiden, en wordt zo genoemd naar de *Kurilers*, die dezelve bewoonen.

De KUST ſtrekt zich uit van *Bolſcheretskoi*, of de Groote Rivier, tot de Rivier *Teghil*.

AWATSCHA ſtrekt zich uit van *Bolſcheretskoi* tot het Fort *Awatſcha*.

BOBROVOI, of de *BEVER-ZEE*, beſpoelt de Kuff van het eigenlyk zo genoemde *Kamtschatka*.

KOREKA, naar dezelfs Inwooners, de *Korekers*, dus genoemd, ſtrekt zich van het Noorden van *Kamtschatka* tot de Rivier *Teghil* uit.

UKOI is de Ooftlyke Kuff van de Rivier *Ukoi*.

TEGHIL is de Weſtkuff van de Rivier *Teghil*.

Kamtschatka is overvloedig voorzien van Rivieren; doch zy zyn allen zo klein, dat geen derzelven zelfs voor de geringſte Vaartuigen diep genoeg of bevaarbaar is, uitgenomen alleen de Rivier *Kamtschatka*, die twee honderd Werſten ver van haaren Mond door kleine Schepen kan bevaaren worden. Men verhaalt, dat ſommige Ruffen, door onweêr, uit de Zee van *Kamtschatka*, in deeze Rivier gedreeven zyn, lang voorheen eer het Land aan het *Ruffifch Ryk* onderworpen werdt. Zy wordt tegenwoordig *Theodorofbine* genoemd, naar het Hoofd dier Volken; welke daarömtrent woonden, en wiens Naam *Theodot* was. Naait deeze zyn de merkwaardigſte Rivieren, de *Bolſchaia-reka*, of de Groote

Rivier , de *Awaischa* en de *Tegbil*; aan welken de *Russen* Volkplantingen hebben opgerecht.

Dit Schierëiland heeft, insgelyks, zeer veele Meiren, voornaamlyk omtrent de Rivier *Kamtschatka*, alwaar zy zo talryk zyn, dat men 'er, in den Zomer, te Land niet reizen kan. Eenigen derzelven zyn zeer groot: de gewichtigsten zyn het Meir van *Nerpitche*, dicht by den Mond der *Kamtschatka*; het *Kronotzkoi*-Meir, waar uit de Rivier *Krodakigbe* voortkomt; en het *Kurilskoi*-Meir, dat de Rivier *Osjnoi* voortbrengt.

De Rivier *Kamtschatka* neemt haaren oorsprong in eenen Moerasgrond, en loopt eerst Noordöostwaard; dan meer Oostwaard, en vervolgens zich op eenmaal naar het Noordwesten keerende; valt zy, op de Noorder-Breedte van zes-en-vyftig Graaden en dertig Minuuten, in den Oceaan. Van haaren oorsprong tot haare uitwatering in de Zee, in eene rechte lyn gemeeten, heeft men vier-honderd zes-en-negentig Wersten; maar de geheele lengte van haaren Loop bedraagt, volgens de naauwkeurigste uitrekening, omtrent vyf-honderd vyf-en-twintig Wersten. Zy ontvangt verscheidene Beeken en Rivieren, en heeft, twee Wersten van haaren Mond, aan de rechter zyde, drie diepe Inhammen. De *Russische Kofakken* hebben laags de Oevers deezer Rivier sonmige Forten gebouwd, om de woeste Inwooners dier Landstreeken in bedwang te houden. De *Elouki* is de voornaamste van al de Rivieren, die van de linker zyde in de *Kamtschatka* vallen.

De *Tegbil* stroomt nagenoeg in dezelfde Breedte met de *Kamtschatka*, en de naaste weg uit de eene in de andere is langs de Rivier *Elouki*. De Inboorlingen des Lands hebben, aan de Oevers derzelve, hier en daar eenige Volkplantingen en kleine Forten opgerecht. De

De *Bolschaia Reka*, of Groote Rivier, door de Inwooners *Keeksha* genoemd, komt uit een Meir voort, loopt honderd vyf-en-tachtig Wersten Westwaard, en stort op de Noorder Breedte van twee-en-vyftig Graaden en vyf-en-veertig Minuuten in den Zeeboezem van *Penschinska*. De Mond deezer Rivier wordt gerekend vyf-honderd vyf-en-vyftig Wersten Zuidwaard van dien der *Tbegil* te liggen. Zy wordt de Groote Rivier geheeten, om dat zy van al de Rivieren, die zich in den gemelden Zeeboezem ontlafsen, de eenigste is, die van haaren Mond tot dicht aan haaren Oorsprong kan bevaaren worden; doch zulks geschiedt, uit hoofde van haaren snellen Loop, en van de meenigte der Eilanden in dezelve, niet zonder moeite en gevaar. By hoog Water is zy, omtrent haare uitwatering, zo diep, dat 'er zelfs groote Schepen kunnen inloopen; want men heeft waargenomen, dat het Water in deeze Rivier, by volle en nieuwe Maan, weinig minder dan negen *Parysche Voeten*, of vier *Ruffische Ellen* walt. Eene menigte kleine Rivieren vloeijen in dezelve; de merkwaardigste van die is de *Bistroi*, of de Snelle Rivier, zo genoemd wegens de ongemeene snelheid van haaren Stroom, die door verscheidene Waterfallen veroorzaakt wordt. Van den Mond der Groote Rivier vaart men, langs den Zeeboezem van *Ochotskoi*, tot den Mond der *Bistroi*, en vervolgens deeze Rivier opwaard tot dicht aan haaren oorsprong, be draagende omtrent veertig Wersten, en van daar komt men over eene Draagplaats aan de Rivier *Kamtschatka*, die uit hetzelfde Moeras ontslaat; en naar den Zeeboezem van dien Naam stroomt. Ondertusschen is deeze Togt moellyk en verdrietig, uit hoofde niet alleen van de snelheid des Strooms, maar ook van de meenigvuldige Ondiepten en Watervallen,

len, welke, doordien op zulke plaatsen al de Pakkaadje over Land moet voortgebragt worden, maaken, dat men, over het geheel genomen, niet meer dan tien Wersten in een dag vorderen kan; gelyk ik, in 1739, op myne reize naar *Kamtschatka* ondervond, wanneer onze Booten van den oorsprong der Snelle Rivier, omtrent twee Wersten ver, over het Moeras, naar de Rivier *Kamtschaska* gebragt werden. Doch, wanneer men overweegt, dat alle soorten van Pakkaadje des Zomers door Menschen van de eene plaats naar de andere voortgebragt worden, zal men moeten toestaan, dat deeze Tocht te water eene zeer merklyke verligting zou zyn voor de Inwooners van dit Landschap, die allen als zulke Lastdraagers ten dienst der Regeering moeten gereed staan; want in plaats van tien of vyftien Menschen te gebruiken tot het voortbrengen eener Vragt van twintig Pud, zou het zelve, met veel minder moeite, in eene kleine Boot, alleenlyk door twee kunnen verricht worden; en ter bevordering van den Koophandel zou 'er altyd een open weg zyn, 't welk nu slechts in één jaargetyde alleen plaats heeft.

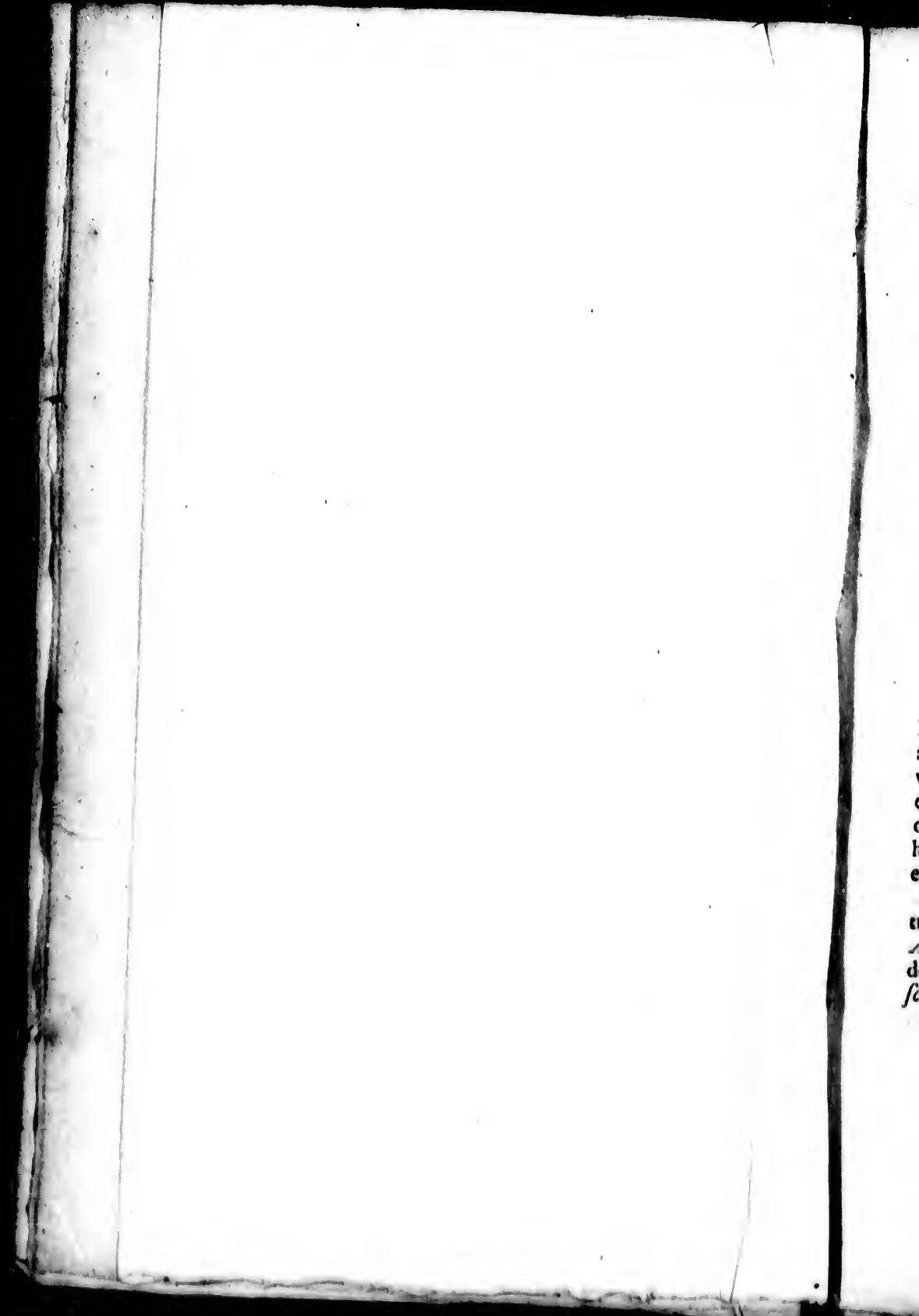
Ondertusschen is het te hoopen, dat, al komt deeze Tocht te water niet tot stand, de gemelde Zwaarigheid echter zal weggenomen worden, wanneer de nieuwe Volkplanting, die zich aldaar met der woon ter neer gezet heeft, van een genoegzaam getal Paarden ten dien einde zal voorzien zyn. Van de Rivier *Bolscheretskoi* kan men, tegenwoordig, tot het zogenoemde Opperfort toe, met Karren, door Paarden getrokken, reizen; maar des Zomers kan zulks, wegens de menigvuldige heuvels van Rivieren, Moerassen, Meiren en hooge Gebergten, in geen ander gedeelte van dit Landschap geschieden.

Het

nk-
na-
eer
yk
on-
ng
ver
agt
ille
nen
or-
te
oor
lke
eed
nen
van
bei-
un-
den
elk

omt
elde
an-
met
am
van
lig,
en,
ers
van
en,
hic-

Iet

v
c
h
e
t
d
fa

Het Riviertje *Baranew* is inzonderheid merkwaardig, wegens de warme Bronnen, die, in menigte, naby deszelfs oevers gevonden worden. Vier-en-veertig Wersten Zuidöostwaard van *Bolscheretskoi*, valt het in de Rivier *Keek'sha*; en aan deszelfs oorsprong is de Volkplanting *Kalickin* of *Opacbin*, welke ten naaste by zeventig Wersten van de heete Bronnen ligt.

De Rivier *Awascha* ontspringt aan den voet van een hoog Gebergte, en loopt van het Westen naar het Oosten omtrent honderd-en-vyftig Wersten ver, tot dat zy zich, door de Baai van *St. Peter* en *Paulus*, in de Oostzee, of de Zee van *Kamtschatka*, ontlafte. Zy stroomt genoegzaam in dezelfde Breedte met de *Keek'sha*, is vry breed en diep, en derhalve van groot nut.

De Baai van *St. Peter* en *Paulus*, of de *Awachinskaya*-Baai, is veertien Wersten lang en breed, en eenigzins rond van gedaante; zynde aan alle zyden door hooge steenachtige Bergen omringd. Wanneer men de ruimte der Baai in aanmerking neemt, is haar Mond zeer nauw, doch teffens zo diep, dat zelfs de zwaarste Schepen zonder enig gevaar daar kunnen inloopen. Op Bevel der Admiraliteit, zyn aan dezelve, op bekwaame plaatsen, Woningen voor de Krygsbedienden, Barakken, Magazynen, enz. opgerecht. Aan de Noordzyde deezer Baai, omtrent tegen over het Fort *Kareembin*, zyn twee hooge Bergen, welker eene byna gestaadig Rook, en somtyds zelfs Vuur opgeeft.

De Breedte van het Schierëiland *Kamtschatka*, tusschen den Mond der Rivier *Keek'sha* en dien der *Awachinskaya*-Baai, is veel minder dan die tusschen de uitwarlingen der Rivieren *Tegbil* en *Kamtschatka*: want de eerste, in eene rechte Lyn, van

De Haven van ST PETER en PAUL

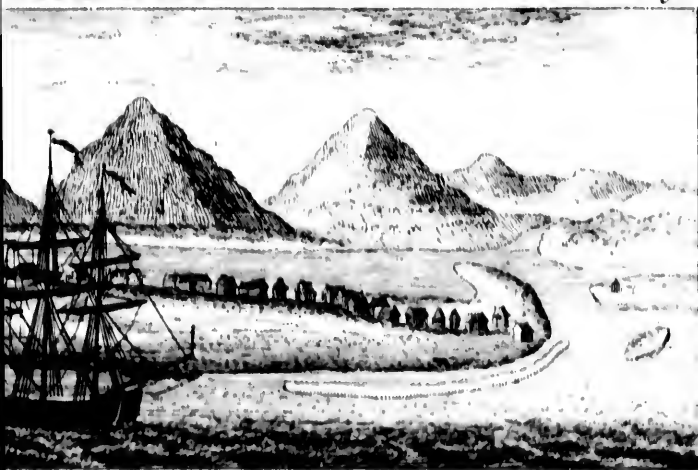

De Haven van OCHOTSKOI

PETER en PAULUS.

Bladz. 9.

OCHOTSKOI.

Bladz. 22.

B E S C H R Y V I N G VAN

Zee tot Zee gemeeten, bedraagt niet meer dan tweehonderd-vyf-en-vyftig Werften; daar de laatste op ruim vyf-honderd Werften beloopt.

- Van den Mond der Rivier *Awatscha*, Noordwaard, tot dien der *Kamtschatka*, en van daar weder tot den Uitloop der Rivier *Anadir*, vallen 'er veele Riviertjes in de Ooftzee, of die van *Kamtschatka*; doch zy zyn meestal van weinig belang; hierom zullen wy alleen melden, 't geen omtrent dezelve merkwaardig is.

In de eerste plaats komt ons hier voor het Gebergte *Shupanovskaya*, zo genoemd naar de Rivier *Shupanova*, die langs den voet van hetzelfde stroomt. Dit Gebergte is een Vulkaan, en vervat in zyne Ingewanden een Vuur, welk zich gestaadig voedt; want, zederd veele jaaren, heeft de Top deezes Bergs, op verscheidene plaatsen, eene menigte Rook opgegeeven; somtyds verneemt men ook inwendig in den Berg een vry sterk geraas, doch hy werpt geene Vlammen uit.

Een Riviertje, de *Kameelsstrot* genoemd, en naby dit Gebergte zynen loop hebbende, is merkwaardig wegens het Gevaar, welk deszelfs Overtocht gewoonlyk verzelt; want, om over hetzelfde te komen, moet men door eene zeer nauwe Valei trekken, die aan weerskanten met hooge en steile Bergen bezet is; dezelve zyn met Sneeuw bedekt, van welken, op het minste toeval, groote brokken van boven neer storten, waaronder niet zelden Reizigers begraven worden; zelfs, zegt men, gebeurt zulks wel op eene sterke uitlaating der Stem, om welke reden de Inboorlingen des Lands het overluid spreken, terwyl zy door deezee Valei trekken, als eene doodschuldige Misdad aanmerken. Behalve deezee gevaarlyke plaats is de overige weg niet zeer ongemaklyk.

Aan

Aan de Zuidzyde der Rivier *Sbophead* of *Sbupanova*, niet ver van de Zee, vindt men eene groote menigte Steenklippen, die wel hunne Toppen boven water vertoonen, doch het inloopen der Rivier echter zeer hachlyk maaken: een weinig hooger op Zuidwaard is eene Baai, *Nutrenoi* genoemd, omtrent vier Wersten lang en breed, en aan alle Zyden met Steenrotsen omringd. Niet ver van de Baai, by den oorsprong van het Riviertje *Sheumeek*, zyn verscheidene groote warme Bronnen. Dicht by dezelve komt, uit eenen Berg, op verscheidene plaatsen een Damp als van kookend Water voort, en men hoort ook zelfs het opborrelend en kookend Water daar onder; doch tot hiertoe zyn er nog geene Bronnen doorgebröoken, schoon er hier en daar vry groote Scheuren in den Berg zyn, en de Waassem, zo heet, dat men dien aan de hand niet verdraagen kan, met dezelfde snelheid, als uit eenen Windbal, daaruit gedreeven wordt.

Van daar komt men, na eenen moeilyken Togt door eene Landstreek, die uit eene reeks Bergen en zeer dikke Bosschaadjen bestaat, aan den merkwaardigen Stroom, *Kronotzka* of *Krodakigbe*, dat is, de *Lorkboomrivier*, genoemd; dezelve ontstaat uit het Meir *Kronotzkoi*, en wel door zulk eenen Waterval, dat men droog onder denzelven kan doorgaan. Dit Meir is omtrent vyftig Wersten lang, en veertig breed; het ligt ten naaste by vyftig Wersten van de Zee. Hetzelve wordt aan alle kanten omringd door hooge Bergen, onder welken twee, ter plaats waar de *Krodakigbe* uit dit Meir voortkomt, hunne Toppen boven die der anderen grootlyks verheffen. Eene menigte Becken of kleine Rivieren, ontspringende naby die Rivieren, welke in de *Kamtschatska* stroomen, ontlasten zich in het *Kronotzkoi*-Meir.

Van

Van deeze plaats ontmoet men niets merkwaardigs, tot dat men komt aan de *Kronotzkoi-Nofs* of Kaap; en hier begint de Beverzee, welke zich tot den Mond der *Shupinskoi* uitstrekt. De Kust is van de *Kamtschaska* tot de Kaap *Kronotzkoi* overal zeer zandig; en dicht by de Baai, *Ukinskaya* genoemd, beginnen de Volkplantingen der *Korekers*, wordende het overige van dit Schierëiland, van deszelfs uitersten Zuidhoek tot deeze plaats, door de *Kamtschadalers* bewoond.

De Rivier *Nungeen*, welke in de *Nutrenoi-Baai* valt, wordt door de *Kosakken Pankara* genoemd; om dat 'er voorheen, aan de Zuidzyde der Baai, een klein *Koreeksch* Fort van denzelfden naam was; doch zederd de Inwooners, aan de Noordzyde der Baai, op eenen hoogen Berg, een diergelyk Fort gebouwd hebben; welk zy *Gengota* noemden, hebben zy het eerste verlaaten. Dit Fort is met eenen aarden Wal, omtrent zes voeten hoog en breed, omringd, heeft van binnen dubbele Palissaden, en aan elke zyde twee Bolwerken. Het heeft drie Poorten, naamlyk aan den Oost-, West- en Noordkant. Behalve dit, hebben de *Korekers* nog een ander Fort, in de holte deezer Baai, opgerecht, welk zy *Ueackang-Atenum* noemen. Dit was de eerste plaats, die door de Inboorlingen des Lands bevestigd is; want al de overigen waren slechts eenige Wooningen, in de aarde gemaakt, en met verscheidene Hutten, als zo veele Torens, omgeeven, zonder eenige andere Buitenwerken: Maar verder Noordwaard vindt men, integendeel, geen eene Verblyfplaats deezer Volken, welke niet, behalve haare natuurlyke Sterkte, door de Ligging veroorzaakt, eenen aarden Wal tot haare dekking heeft. De *Korekers* van die Plaatsen zeggen, dat zy deeze voorzorg tegen de Invallen der
Tchu-

Tchukotskers gebruiken : doch , dewyl dat Volk nooit eenen Inval in deeze Landstreeken gedaan heeft, moet 'er eene andere reden voor deeze Behoedzaamheid der *Korekers* gevonden worden , en dezelve is, waarschynlyk , nergens anders in te zoeken , dan in de vreeze voor de *Kosakken* , die gewoonlyk door deeze Landstreeken zwerven.

Op den Noordhoek eener Baai , welke de Rivier *Kitkitannu* ontvangt , is eën klein Fort , op eene hooge Steenrots gebouwd , en beneden aan den voet derzelve , door eenen aarden Wal van tien voeten hoog bevestigd. Deszelfs Inwooners staan onder 't bevel des Kommandeurs van 't Fort *Keemgu*. Niet ver van dit Fort heeft men een laag Voorgebergte , dat zich echter naarlyk wyd in Zee uitsprekt , en bezyden welk eene diepe Baai van acht Wersten breed is ; deeze Baai is doorgaande even wyd , daar anders al de overige Baaien van dit Land nauwe Monden hebben , en dus als groote Waterkommen maaken , die veilige Ankerplaatsen voor de Schepen uitleveren. In deeze Baai vloeit de Rivier *Karaga* door twee monden ; en haar Oorsprong is niet ver van dien der Rivier *Lesnaya* , waarom men zich ook gewoonlyk van deeze beide Rivieren bedient , om van hier in den Zeeboezem van *Penfchinska* te komen. Aan de Noordzyde deezer Baai staat , op eenen hoogen Berg , het kleine Fort *Keetalgeen* , in welk iedere Hut met Palissaden omringd is.

Tegenöver den Mond der Rivier *Karaga* , aan welke de *Korekers* nog twee Verblyfplaatsen , ruim twintig Wersten van het vaste Land , hebben , ligt een Eiland , *Karaginskoi* genoemd , welks laager end tegenöver *Nungeen* , en hooger end tegenöver Kaap *Kute* gelegen is. Hetzelve wordt door *Korekers* bewoond ; doch die van het vaste Land ontken-

nen

nen steeds, dat deezen van denzelfden Stam, van welken zy hunnen oorsprong reekenen, afkomstig zyn; en men moet aanmerken, dat ook de geheele Leevenswyze der Inwooneren van het Eiland *Karaginskoi* den *Korckers* zo plomp voorkomt, als die der *Korckers* zelve in 't oog van meer beschaafde Natiën is. Hun getal wordt op honderd Zielen, of eenigen meer, gerekend; ondertusschen betaalen slechts dertig van hun eenige Schatting, verbergende zich de overigen; ten tyde wanneer dezelve opgehaald wordt, in het Gebergte. Des Zomers vaaren zy met hunne kleine Booten naar dit Eiland over, maar des Winters hebben zy geene gemeenschap met hetzelfde.

Van dit Eiland vertrekkende, ontmoet men niets merkwaardigs voor dat men aan de Rivier *Uyulen* of *Olutora* komt. Aan deeze Rivier hebben de *Russen* tweemaal het Fort *Olutoriskoi* gebouwd. Het eerste werd door eenen Inboorling van *Jakutski*, *Ashanassey Retrove* genaamd, opgerecht aan de Zuidkust; een weinigje boven den Mond van 't Riviertje *Kalkina*, welk ten Zuiden in de *Olutora* valt; en het andere werd veel beneden die plaats opgebouwd onder het Bestier van den Majoor *Paulitskoy*, die derwaards gezonden was, om de oproerige *Tchukotskers* te beteugelen. Doch beiden zyn niet lang daarna verlaaten, en vervolgens door de Stammen, die aan de Rivier *Olutora* wonen, verbrand. Het laatstgenoemde Fort lag omtrent twee Dageizen van den Mond der gemelde Rivier.

De Kaap *Atwaleck*, die tachtig Wersten diep in Zee loopt, begint dicht by de Rivier *Elir*, en strekt zich naar den kant van de Kaap *Govyannoi* uit. Het Water, dat tusschen deeze beide Kaapen stroomt, wordt de Zeeboezem van *Olutorskoi* genoemd. De Rivier

Rivier
welk
oofte
V
koi g
men
ken d
nende
Tu
aan d
zich t
Breed
ten ge
noem
paula
draagt
ren, d
geheel
eiland
ren, to
op zev
grootste
plaatsen
uitstrek
Dus
der *Aw*
beschree
merkwa
Uitloop
tot *Kuri*
ka; en v
der Rivier
van *Pens*
Daar z
Land tuss

Rivier *Pockatska* ontspringt in dezelfde vlakke, uit welke de Rivier *Glotova* voortkomt, die ten Noord-oosten in de *Olutora* valt.

Van de *Kalkina*, alwaar het eerste Fort *Olutorskoi* gebouwd werd, tot de Rivier *Pockatska*, heeft men vyf D. greizen noodig met Rendieren, voor elken dag tusschen de dertig en veertig Wersten reekende.

Tusschen de Rivier *Katurka* en het Land, dat aan de *Anadir* paalt, is eene rotsachtige Kaap, die zich raamlyk ver in Zee uitstrekt, en op de Noorder Breedte van vier-en-zestig Graaden en vyftien Minuuten gelegen is; zy wordt de Kaap *Kateerskoi* genoemd. De Tusschenwydte van de Haven *Petro-paulauskaya* tot den Mond der Rivier *Anadir* bedraagt, volgens de Waarneemingen der Zeeofficieren, dertien Graaden en twintig Minuuten; en de geheele Zeekust van den Zuidlyken Hoek van 't Schiereiland *Kamtschatka*, *Kurilskaya Lopatka* geheeten, tot de Kaap *Tchukotskoi*, Noordwest van daar op zeven-en-zestig Graaden gelegen, is voor het grootste gedeelte bergachtig, en voornaamlyk op die plaatsen, alwaar de Kaapen zich eenigzins ver in Zee uitstrekken.

Dus de voornaame Rivieren, die van den Mond der *Awatscha*, Noordooftwaard, in Zee vallen, beschreeven hebbende, zullen wy nu insgelyks de merkwaardigsten dier Rivieren noemen, die van den Uitloop der gemelde Rivier *Awatscha*, Zuidwaard, tot *Kurilskaya Lopatka*, in de Zee van *Kamtschatka*; en van *Kurilskaya Lopatka* tot de Monden der Rivieren *Tegbil* en *Pustaja*, in den Zeeboezem van *Pensjinska* storten.

Daar zyn slechts eenige weinige Riviertjes, die het Land tusschen den Mond der *Awatscha* en *Kurilskaya*

kaya Lopatka bespoelen. De lange reeks Bergen, die het Schiereiland *Kamschatka* verdeelt, strekt zich uit tot de Zee, hier de Ooltzee genoemd: de Oevers zyn steil en ruuw; en de menigvuldige Baaien en Inhammen, die door deeze steenachtige Bergen gemaakt worden, verschaffen, zelfs in het onstuimigste Weer, voor Schepen van allerlei grootte eene veilige Haven.

Kurilskaya Lopatka, door de Inboorlingen *Ka-poore* genaamd, is de Zuidlykte Uithoek van de Kaap van *Kamschatka*, en onderscheidt de Ooltzee van den Zeeboezem van *Penschinska*. Deeze Hoek heeft zyne Benaaming van deszelfs Gelykenis naar het Schouderblad van een Mensch. De Heer *Steller*, die op *Kurilskaya Lopatka* geweest is, zegt, dat de Plaats niet meer dan tien Vademen boven de Oppervlakke der Zee uitsteekt, en uit dien hoofde aan groote Overstromingen blootgesteld is, zo dat 'er binnen ruim twintig Wersten van daar niemand een valt verblyf heeft; doch in den Winter komen 'er verscheidenen over om Vossen te vangen; en wanneer het Ys, by groote Schorsen, waarop zich gemeenlyk Bevers ophouden, derwaard gedreeven is, versamelen hieromtrent de *Kurilers*, die het Ys langs de Kust volgen, in groote menigte. Binnen drie Wersten van *Lopatka* groeit niets, dan alleen eenig Mos; daar zyn ook noch Rivieren, noch Bronnen; alleenlyk vindt men 'er eenige Meiren en Poelen. De Grond bestit 'er uit twee Beddingen, waarvan de laagste hard en de bovenste week is; deszelfs Oppervlakke is vol Heuvels, en ten eenemaal nutteloos.

Het eerste Riviertje, welk in den Zeeboezem van *Penschinska* valt, wordt de *Utatumpit* genoemd. Twee Wersten van de *Utatumpit* valt het Riviertje
Tap.

Tapgutpan in Zee; aan hetzelfde ligt een klein Fort, *Kochbinskoi* geheeten. Drie Werften van daar loopt de *Pitpuy* of *Ozernaya*, die uit een tamelyk groot Meir, welk door een hoog Gebergte van de Zee afgescheiden is, voortkomt. De Russen noemen deeze Rivier *Kambala* of de Bot-Rivier, dewyl in den Mond derzelve groote menigten van die Visschen gevangen worden. Het Meir, waaruit zy ontstaat, en het Gebergte, welk tusschen hetzelfde en de Zee ligt, draagen denzelfden naam.

Dicht by het Meir *Kambalinskoi* is een klein *Kurilsch* Fort gebouwd, welk *Kamabalinskoi* genoemd wordt. Van dit *Kurilsche* Meir tot de Rivier *Awatscha* heeft men niet boven de negentien Duitse Mylen; maar de Weg is zeer bezwaarlyk, dewyl men elf hooge Gebergten moet overtrekken, van welken sommigen zo steil zyn, dat de Reizigers genoodzaakt zyn, zich met touwen van dezelve neer te laten.

Aan dit Meir liggen verscheidene merkwaardige Bergen; onder dezelve munten voornaamlyk twee uit, aan ieder zyde van het Meir één, die reeds zedert veele jaaren Rook opgeeven. De Heer *Steller* meldt, dat hy ze, op zyne Reis van de *Tavina* naar de *Ozernaya* gezien heeft.

Schoon ik, in den Jaare 1738, ook aan de Rivier *Ozernaya* geweest ben, zag ik echter die rookende Bergen niet; maar ik ontdekte integendeel, op twee plaatsen, warme Bronnen. De Beeken, door dezelve veroorzaakt, ontlasten zich de eene in de Rivier *Paustia*, en de andere in de *Ozernaya*, en beliden van den Zuidkant.

De Rivier *Apanach* wordt gerekend, de Grenzen der Provincie *Kurilskoi* aan dien kant te maaken. Dezelve ontspringt aan den Voet van een Gebergte,

B

bergte,

bergte, *Opalskaya Sopka* genoemd: Dit Gebergte ligt vyf-en-tachtig Wersten van de Zee, en overtreft al de overige Gebergten aan den Zeeboezem van *Penscbinska* in hoogte zeer merklyk; want het kan van weerskanten, zo van den Oost- als van den Westkant, zo uit de Zee van *Kamtschatka*, als uit die van *Ochotskoi* of den Zeeboezem van *Penscbinska* duidlyk gezien worden, en strekt dus den Zeelieden aldaar tot eene Landbaak.

De Kust van *Kurilskaya Lopatka* tot de Rivier *Kambalina* is laag; maar van de *Kambalina* tot de *Ozernaya* is dezelve zo bergachtig en steil, dat zy dicht aan de Zee niet kan gebruikt worden.

Van de *Ozernaya* tot de Rivier *Opala* is de Kust insgelyk bergachtig, doch zo zeer ongelijk niet.

Van de *Opala* tot de zogenoemde Groote Rivier heeft men eene uitgebreede vlakte, zodat 'er niet een Berg aan den Zeekant aldaar gezien wordt.

Nadat men een groot getal Riviertjes, uit eene Reeks van Gebergten, *Stanovoi* genoemd, voortkomende, overgetrokken is, komt men aan de Rivier *Geek*, door de *Kofakken* geheeten *Vorovskaya*, of der Schelmen-rivier, omdat de *Kamtschada-lers*, die aan dezelve wonen, veelal Opstand pleegen te verwekken, en de Lieden, die de Schatting komen ophaalen, verraderlyker wyze te dooden.

Van daar ontmoet men niets merkwaardigs voor dat men komt aan een Fort, *Tackants* genoemd, alwaar de Reizigers gewoon zyn, zich van al het noodige te voorzien, om den togt over de naby geleegen Gebergten te volbrengen. De gansche weg loopt hier langs een Riviertje, tot aan deszelfs oorsprong, alwaar de Togt over het Gebergte *Stanovoi* begint, en voortgaat, dat dezelve by den oorsprong der Rivier *Keergena*, die vervolgens in de *Kamtschatka* valt, eindigt. Van

Van de *Keergena* vaart men de Rivier *Kamtschatka* op, tot dat men aan het gemelde Fort komt. De Landtreek tusschen het kleine Fort *Tackauta* en het Gebergte *Stanovoi*, is eene Wildernis van honderd-en-tien Wersten lang, en van het gemelde Gebergte tot het Opperfort *Kamtschatka*, is het Land vyf-en-zestig Wersten ver even ruuw en woest.

De Weg, naar het Fort leidende, is zeer moeilyk en gevaarlyk: een groot gedeelte van dien loopt langs en over de Rivier, die, wegens de snelheid van haaren Stroom, op verscheidene plaatsen nooit toevriest. Derhalve zyn de Reizigers genoodzaakt, zich, op sommige plaatsen, met groote zorgvuldigheid, zeer dicht aan de Oevers te houden; want, indien het Ys breekt, is 't niet mooglyk hen te redden; de Steenrotsen, die zich uit de Rivier verheffen, zyn doorgaans te steil, om te kunnen beklommen worden; en de Stroom vloeit zo sterk, dat zulke ongelukkigen terstond onder 't Ys worden weggevoerd. De Tocht over 't Gebergte kan niet anders dan by stil en mooi Weer geschieden; waarom men somtyds genoopt wordt, op de laatste Legerplaats, aan den voet van het Gebergte, wel tien of meer dagen te vertoeven, om eene bekwaame Weersgesteldheid af te wachten: want op andere tyden is het niet mooglyk den rechten Weg te houden; men zou dan onvermydlyk van de Steilten neer storten en verlooren zyn. De bekwaamste tyd om 'er over te trekken is, wanneer men niet de minste Wolk boven den Top van het Gebergte ziet; want zelfs het kleinste Woikje, aldaar gezien, is een Voorteeken van eenen zwaaren Storm. In den Winter heeft men volkomen eenen dag noodig, om over deezen Berg te geraaken. Wanneer men op den Top des Bergs, door de *Kofakken Gerben* of een Kam genoemd, bereikt heeft, is men

nog in 't grootste gevaar. Dezelve is slechts dertig Vademen breed, en heeft de Gedaante eener omgekeerde Boot, zynde van alle kanten steil en dus moeilijk te beklimmen. Zelfs in 't zachtste en stillste Weer is deeze Togt zeer bezwaarlyk: want de geheele Weg is overal met Ys bedekt; waarom de Inwooners van *Kamtschatka*, om deezen Berg veilig over te trekken, gewoon zyn onder hunne Schoenen, waarmede zy over den Sneeuw loopen, twee Spykers vast te maaken: doch ook deeze Voorzorg is hun van weinig dienst, indien de Wind hen overvalt; zy worden dan dikwyls van de eene zyde naar de andere gevoerd tot het grootste gevaar van hun Leeven, of ten minste van hunne Leedemaaten. Boven dien is men op deezen Weg steeds in gevaar om in den Sneeuw te smoorèn; want het smalle Voetpad, welk men volgen moet, loopt genoegzaam altyd tusschen hoogen meerendels lynrechte Bergen, van welken de Sneeuw, op de minste beweging, in groote hooppen van boven neerstort. Schoon deeze Togt zo moeilijk en hachlyk is, is die echter de gewoone weg naar *Kamtschatka*; waaruit men dan wel besluiten mag, dat al de overige Wegen, om van de eene Zee tot de andere te komen, nog veel moeilyker en hachlyker zyn.

Van den Mond der Groote Rivier tot dien der *Pustaia* en der *Sbaback*, bestaat de Zeekust uitvochtig en zacht Sly: zo dat verscheidene Schepen daarop vervallen zyn, zonder eenige schaade te lyden. Van de *Sbaback* begint het Strand hardér te worden, hoewel niet rotsichtig; maar van de Rivier *Tulaban* is het vol Bergen en Steenklippen, en dus gevaarlyk vóór de Zeelieden.

De jongste Beschryvingen van de Kusten des Zeeboezems van *Penschinska*, van de Rivier *Losnaya*
tot

tot de Rivieren *Penschina* en *Ochotska*, zyn veel byzonderder en naauwkeuriger, dan de voorgaande: want, in den Jaare 1741. is 'er een nieuwe Weg aangelegd tot *Kamtschatka* toe, en op zekeren afstand met de noodige Posthuizen voorzien. Oortusschen heerscht 'er, ten aanzien van de Tusschenwydte van de eene tot de andere Plaats, nog al eene groote Onzekerheid; want daar zyn zo min Sterrekundige Waarneemingen omtrent gedaan, als de Afstanden gemeeten; ook is 'er weinig hoop, dat zulks eerlang geschieden zal, doordien het reizen in die Gewelten zeer kommerlyk is, vooral ook uit vreeze voor de woeste *Korekers*: want deezen verzetten zich tegen de Russische Regeering, en doen menigmaal vyandyke Aanvallen op de kleine Benden, die door hunne Landstreek reizen; en schoon zy zich somtyds vriendlyk vertoonen, zyn de Reizigers, echter, altyd verpligt, tegen de Listigheid en Wreefheid van zulk eenen barbaarschen Stam zo zeer op hunne hoede te zyn, dat zy geen tyd hebben om naauwkeurige Waarneemingen te doen.

Noordwaard van de *Pustaia* stroomt de Rivier *Talouka*; en vyftig Wersten nog meer ten Noorden van dezelve is de Mond der Rivier *Penschina*, die werkwaardig is, omdat zy aan den Zeeboezem van *Penschinska* haaren Naam geeft. Omtrent dertig Wersten van de Zee is een klein Fort gebouwd, *Acklanskoi* geheeten, naar de Rivier *Acklan*, die aldaar van de rechter zyde in de Rivier *Penschina* valt. Hier wonen sommige *Russische Kosakken*, deels tot Gemak der Reizenden, en deels tot Bedwang der *Korekers*, die de Schattingen weigeren te betalen. Het eerste Huis werdt aldaar gebouwd in den Jaare 1679., zederd welken tyd eenige Krygsknechten derwaard gezonden werden om de Schattingen

gen op te haalen: doch, naderhand, is deeze Plaats, uit hoofde zo van haaren Afstand van andere Plaatsen, als vooral ook van het Gevaar, welk men daar by aanhoudenheid van de *Korekers* te vreezen hadt, weder verlaaten. Veele Jaaren geleeden, zyn hier twee *Russische* Kommissarissen, met eenige *Kosaken*, die de Schatting van *Kamtschatka* naar het Fort *Anadirsk* zouden overbrengen, vermoord.

Van de Rivier *Talouka* tot den Mond der Rivier *Penschina* loopt de Zeekust Noordooftwaard; van daar draait zy zich naar het Zuidwesten, tot dat men komt aan het Riviertje *Gogulan*; waarna de Kust zich Oostwaard uitstrekt, tot den Mond der Rivier *Ochotska*. De geheele Tusschenwydte tusschen de laatstgenoemde Rivier en de *Penschina* wordt door eenē menigte kleine Rivieren bespoeld, die allen in den Zeeboezem van *Penschinska* haare Uitwatering hebben.

De *Ochotska* ontvangt, zeer dicht aan Zee, de Rivier *Cuchitai*; dezelve maaken aldaar eene aanzienlyke Baai, in welke zelfs groote Schepen veilig kunnen ankeren. De *Cuchtai* is inzonderheid merkwaardig, zo wegens haare Haven, als wegens de groote menigte Lorkenboomen en andere soorten van Hout, zeer bekwaam om 'er Schepen van te bouwen, die langs dezelve en op haare Zandbanken groeijen, en in zo grooten overvloed langs de Rivier *Ochotska* niet gevonden worden. De Rivier *Ochotska* valt door drie verscheidene Monden in Zee; dezelve worden genoemd de Nieuwe Mond, de Oude Mond, en de *Bulginskaya* Uitwatering.

De nieuwe Mond ligt droog, uitgenoomen ten tyde van eenen zeer hoogen Vloed, en zelfs dan kunnen de Schepen daar niet inloopen. Het tegenwoordig *Ochotskoi* Fort is tusschen den Nieuwen en Ouden

den Mond, genoegzaam op eenen Uithoek in Zee, gebouwd; en het voorige, welk nu het Oude Fort genoemd wordt, was zes Werften van Zee gelegen. Deeze Plaats heet *Ochotskoi* Post, en gemeenlyk *Lama*; zy heeft geheel *Kamtschatka*, en de Kust van den Zeeboezem van *Penschinska* tot de Grensplaatsen van *China*, onder haar Rechtsgebied. Om welke reden allen, die de Schatting aldaar insamelen, van hier worden uitgezonden; en wanneer de Schatting ingesameld is, word zy terstond van al de andere Plaatsen herwaard gebragt; en, nadat zy hier eerst gewaardeerd is, vervolgens naar *Jakutski* gezonden. Voorheen was het Fort *Ochotskoi* zeer slecht bevolkt, en in eenen armlyken toestand, behoorende toen onder het Rechtsgebied van *Jakutski*; maar zedert de *Russen* deeze Haven verkooren hebben, om uit dezelve naar *Kamtschatka* over te steeken, is zy ten aanzien van het Getal en de Welvaart der Inwooneren merklyk toegenomen.

Deeze Plaats is beter gebouwd, dan een van de andere Forten; de Huizen zyn goed en regelmatig, voornaamlyk die, welke aan de Regeering behooren, en waarin de Krygsbevelhebbers van *Kamtschatka* hun verblyf houden, wanneer zy op hunnen Tocht naar dat Schiereiland zyn. Niet lang geleeden zyn 'er ook, behalve eene Kerk, Vestingwerken aangelegd. Schoon het Land zo woest en onvruchtbaar is als *Kamtschatka*, zyn de Inwooneren hier echter van allerlei noodwendigheden beter voorzien; doordien de Goederen en Eetwaaren, van *Jakutski* herwaard gebragt, meer dan de helft beterkoop verkocht worden. Hier is wel overvloed van Koorn, maar integendeel geen versch Vleesch te bekomen, uitgenomen wild Gevogelte en ander Wild, en zulks nog zelden. Visc̄h is ter deezer Plaats zo menigvul-

dig als in *Kamtschatka*, uitgenomen de *Chaveecha*, welke van daar herwaard overgebracht wordt. Het grootste Gebrek deezer Plaats is de schaarsheid van Weilanden, naby dezelve gelegen; hierom kunnen de Inwooners geen Vee aankweken. Zy hebben verscheidene maalen beproefd, langs de Rivier *Avi* Kudden Vee te houden, doch met groot verlies; doordien het meestal uit gebrek van het noodig voedsel stierf. De Tyd zal leeren, of de Volkplanting der *Jakutski*, die zich langs de Rivieren, welke in de *Ochotska* vallen, heeft ter neergeflagen, in deezē gelukkiger zal zyn. Het Gebrek van Vee wordt wēl, eeniger maate, vergoed door de menigte van Rendieren, welken de Inwooners alhier in grootereh overvloed hebben, dan die van *Kamtschatka*; doch deeze Dieren worden meer voor Rytuigen, dan tot Spys gebruikt. Het reizen met Honden is hier ook gebruiklyk, doch niet zo gemeen als in *Kamtschatka*.

Verscheidene jaaten geleeden, hadt men hier reeds vier Vrachtschepen gebouwd; naamlyk: 1. het *Fortuin*, waarmede ik, in den Jaare 1737. van hier naar de Groote Rivier overvoer; welk Schip kort daarna vergaan is; 2. het Galjoet *Ochotska*; 3. de Boot *Hauriel*, welk ook eenen geruimen tyd in lange Zeetogten gebruikt is; en 4. een klein Vaartuig, welk toen nog niet in volkomen gereedheid gebracht was. Voorheen plagt de Reis ter Zee naar het Schierēiland *Kamtschatka* slechts eens in 't Jaar te geschieden, te weten op den Herfst, wanneer de Infamelaars der Schatting van *Ochotskoi* naar het Fort *Kamtschatka* reisden, en in 't volgende Jaar met de Schatting van daar te rug kwamen: doch tegenwoordig geschied dezelve geduuriger.

De Vaart van de *Ochotska* naar de Groote Rivier strekt

streckt zich recht naar het Zuidöosten uit. Tusschen het Fort *Ochotskoi* en de Rivier *Amur*, die in het *Russisch* Gebied haaren Oorsprong heeft, vallen de volgende Rivieren in Zee.

De eerste is de *Urack*, welker Mond slechts vier-en-twintig Wersten van dien der *Ochotska* gelegen is. Men moet aanmerken; dat, ten tyde der Verovering van *Kamtschatka*, de Mondbehoefsten gemeenlyk op platboomde Vaartuigen deeze Rivier werden afgezonden naar de *Ochotska*; om welke reden 'er vyftig Wersten van haare Uitwatering in Zee eene soort van Scheepstimmerwerf aangelegd werd; op welke de Zeelieden en *Kosakken* van *Ochotskoi* gewoon waren hunne Schepen, welken zy tot de gemelde Togten gebruikten, te bouwen. De Voorraad werd dan van *Judomskoi Krest*, over Land, door Paan ten of Rendieren, in Sleeden, aan de Rivier *Urack* gebragt. Doch deeze Vaart langs de *Urack* was steeds met groote moeite en gevaar, met verlies van Tyd en Volk, verzeld: want de Rivier is zeer snelvlietend, en teffens vol Steenklippen en Watervallen; ook niet overäl diep genoeg, uitgenomen in de Lente en na eenen langduurigen Regen: en dewyl deeze Opzwellingen ras weder verdwynen, is men genoodzaakt, by elke goede gelegenheid de gelaadene Vaartuigen de Rivier te doen afzakken; want, indien men dezelve verwaarloost, moet men, somtyds, een' geruimen tyd wachten, eer dezelve weder komt.

Nooit was 'er eene Vloot op deezen Togh zo gelukkig, of zy verloor, echter, nog 't zy door de verborgene Klippen, 't zy door de Watervallen, eenige Schepen. De uitneemende Snelheid van deezen Stroom kan men daaruit besluiten, dat Kapitein *Walton*, eenige Jaaren geleeden, van de *Urackskoi* Scheeps-

Scheepstimmerwerf de Rivier afzakte tot daar zy in Zee loopt, binnen den tyd van zeventien uren, niet-regenstaande hy menigvuldige beletsels ontmoette, zo in 't overvaaren der Waterwallen, als in 't verleënen van bystand aan andere Schepen, die op de Ondiepten hadden gestooten, of waren vast geraakt.

Nog dertig Wersten hooger is aan de Rivier *Urack* een klein Tolhuis gebouwd, in welk al de Reizigers, die 'er voorby trekken, zeer nauwkeurig onderzocht worden, of zy ook Brandewyn, Tabak, Kina of andere verbodene Goederen met zich voeren.

De Rivier *Urack* maakt, by haare Uitwatering, eene Baai, die naar dezelve genoemd wordt, zich twee Wersten ver langs de Kust uitstrekt, en ruim twee-honderd Vademen breed is.

Van hier ontmoet men niets merkwaardigs, tot dat men aan de Rivier *Ude* komt. Aan de Noordzyde van deeze Rivier is het Fort *Udeskoi*, zynde omtrent zeven Dageizen te Water van haaren Uitloop in Zee gelegen, wanneer men tien of twaalf Wersten voor elke Dageize reekent. Behalve eene *Russische* Kerk, aan St. Nikolaas toegewyd, en het Tolhuis, zyn 'er nog maar tien Huizen voor de Inwooners. Dit Fort staat onder het Rechtsgebied van *Jakutski*, van waar ook de Lieden, die de Schatting ophaalen, worden afgezonden.

De *Tungusers*, welken men reekent uit zes Stammen te bestaan, betakten hunne Schatting in Pelswerk; dezelve bedraagen jaarlyks vyf-en-tachtig Sabels en twaalf Vossenvellen. Voorheen woonden 'er in dit Fort geene andere Lieden, dan welke in dienst der Regeering waren; maar in den Jaare 1735. is 'er eene Volkplanting van tien boeren Huisgezinnen ter neet gezet, om het omliggend Land te bebouwen. Doch daar is weinig of geene Hoop, zegt men, dat

dat 'er in deeze Plaatsen ooit goed Koorn zal gewonnen worden , zynde de Grond daartoe geheel onbekwaam.

Niet ver van den Mond der Rivier *Ude* tot de Kaap *Mamkinskay*, liggen in eene reeks verscheidene Eilanden, van welken wy hier het merkwaardigste zullen aanteekenen.

Eerft ontmoet men het Eiland *Medoesbuy*, of het Beeren-Eiland. Hetzelve heeft tien Werften in de Lengte en zes in de Breedte, liggende omtrent een dag zeilens Zuidoostwaard van den Uitloop der *Ude*. In eene ruime Baai, tusschen dit Eiland en het vaste Land, houden zich veele Walvisschen en Zeehonden op.

Zuidwaard van dit Eiland ligt *Theoclistove*, welk Eiland, voorheen, des Winters, eene veilige verblyfplaats voor de Jaagers was; hetzelve bestaat grotendeels uit Steenrotsen; doch het heeft ook veele Bosschaadjen, in welken Sabeldieren en Vossen gevangen worden.

Het Eiland *Sbantanskoi*, welk op het voorgaande volgt, is merklyk grooter.

Het Eiland *Sbantura* is, van het Noorden naar het Zuiden, drie Dageizen lang, en men heeft omtrent vier dagen noodig, om de Kusten van hetzelve rondom te vaaren.

Het gemelde Eiland *Sbantanskoi* heeft overvloed niet alleen van Hout, maar ook van verscheidene Soorten van Dieren; voornaamlyk Vossen, Sabeldieren, Hermelynen en Beeren. De gemeenste Vogels op hetzelve zyn Zwaanen, Ganzen en Endvogels. In de Baaien worden veele Soorten van Visschen gevangen; en op de Velden groeijen meer dan eene Soort van Beziën.

Een halve dag zeilens Zuidwaard van *Sbantura* ligt

ligt een klein Eiland, omtrent twaalf Werften lang en breed, welk *Hodee Shantar*, dat is, het Onvoordeelige *Shantar*, genoemd wordt; dewyl 'er thans geenerlei Soort van Hout op groeit. Voordeezzen waren 'er echter groote Bosschaadjen op dit Eiland, in welken veele Sabeldieren gevangen werden: doch dezelve zyn door de achtloosheid der *Gilijacks*; de Bewooners van het tegenöver geleege vaste Land, geheel afgebrand; want op zekeren tyd gingen zy van het Eiland, zonder het Vuur, welk zy aldaar gemaakt hadden, uitteblusschen; waardoor zulk een felle Brand ontstondt, dat het tegenwoordig niet anders dan een dorre woefte en onvruchtbaare Berg is, van alle zyne voorgaande Bewooneren ontbloomt.

Zuidwaard van dat Onvoordeelige Eiland ligt een ander, *Belochai* genoemd, van dezelfde Grootte als het voorgaande, van welk men in eenen halven dag herwaard komen kan. Dit Eiland is ryklyk van Bosschaadjen voorzien, waarin men veelerle Soorten van Dieren, inzonderheid Eekhoorentjes vindt, naar welken het ook in die Landtaal genoemd wordt.

De laatste voornaame Rivier, welke men op deezze Kust meer Zuidwaard ontmoet, en waarvan wy nog met een woord melding doen, is de groote Rivier *Amur*, of, gelyk de Chineezen dezelve noemen, *Sagalin Ula*.

Deeze Rivier ontspringt wel op het *Russisch* Grondgebied, doch zy stroomt vervolgens in Chineesch Tartarye, en valt daar ook in Zee. Volgens de Chineesche Landkaarten, is de Mond deezzer Rivier, die door eene ruime Baai in Zee loopt, op de Noorder Breedte van twee-en-vyftig Graaden en vyftig Minuuten geleege. Deeze Inham is tusschen de twee Kaapen *Dulangada* en *Vasipunu* beslooten, en vervat eene menigte kleine Eilanden

Recht

Recht Oostwaard tegen over de Kaap *Vaspunu*, omtrent tien Zeemylen van daar, ligt het groote en bewoonde Eiland *Sagalin*, welk zich, van het Noordöosten naar het Zuidwesten, op vier Graaden en dertig Minuuten uitstrekt. Het Kanaal tusschen dit Eiland en het vaste Land is slechts dertig Wersten breed.

De Kust van de Rivier *Ude* tot de *Amur* ligt, wanneer men de Kaapen en Voorgebergten uitzondert, ten naaste by recht Noord- en Zuidwaard.

Dus al de Zeekusten en de aanmerklykste Rivieren van *Kamtschatka* en het tegenöver liggende vaste Land beschreeven hebbende, zullen wy nu van de voornaamste Wegen, welke door dit Schierëiland loopen, in het volgende Hoofdstuk handelen.

II. H O O F D S T U K.

Van de WEGEN door het Schierëiland K A M T S C H A T K A.

Van de Rivier *Bolscheretskoi* loopen 'er drie voornaame Wegen naar het Opperfort *Kamtschatka*.

I. De eerste langs den Zeeboezem van *Pensbinska*.

II. De tweede langs de Zee van *Kamtschatka*, hier de Oostzee genoemd.

III. En de derde langs de Rivier *Bistroi*.

Langs den eersten Weg vaart men tot den mond der Rivier *Oblukomina*, en die Rivier opwaard, tot dat men aan het Gebergte *Oblukominskoi* komt, welk men overtrekt, en waarop men vervolgens de Rivier *Keerganick* afzakt, waarmede men tot dichte

by

by de Rivier *Kamtschatka* komt, welke de Reizigers aan het Opperfort van denzelfden naam brengt.

Langs den tweeden Weg gaat men, van de Rivier *Bolscheretskoi*, de Groote Rivier op tot het Fort *Nachikin*, van waar men zich, over een smal Gebergte, naar de Rivier *Awatscha* begeeft, waarmede men vaart tot de Haven *Petropauluskai*, of die van *Peter en Paulus*, en van daar langs de Kust van de zogenoemde Oostzee, Noordwaard, tot den mond der Rivier *Shupanova*, en vervolgens die Rivier op, genoegzaam tot haaren Oorsprong; van waar men over eene korte bergachtige Landstreek aan de Rivier *Poweecha* komt, welke men volgt tot haaren mond, die tegenöver het Opperfort *Kamtschatka* ligt.

Langs den derden Weg vaart men van de *Bolscheretskoi* naar de Groote Rivier, en dezelve opwaard tot het Fort *Opachin*. Van daar begeeft men zich over eenige Vlakten naar de Snelle Rivier, welke men volgt tot haaren Oorsprong; en van daar zet men de Reis voort langs de Rivier *Kamtschatka* tot het Opperfort van dien Naam.

De beide eerste Wegen gebruikt men voornaamlyk in den Winter; maar den laatste alleenlyk in den Zomer. De eerste Weg en de laatste zyn geheel, maar de tweede is slechts ten halver wegen gemeeten. De byzondere Tusschenwydten zyn in de volgende Lysten te zien.

I. De eerste Weg van het Fort *Bolscheretskoi*, langs den Zeeboezem van *Verschinska*.

	Wersten.	Vademen.
Van het Fort <i>Bolscheretskoi</i> tot de <i>Zaemka</i> , of het Landgoed van den Heer <i>Trapeznicoff</i>	—	2 — 100
Van daar tot de Rivier <i>Uska</i>	— 21	— 200
		Van

KAMTSCHATKA, ENZ. 30

	Wersten.	Vademeg.
Van daar tot de Rivier <i>Kiechcbiek</i> ,		
en tot de Rivier <i>Akabeefbevo</i> —	42	250
Van daar tot de <i>Nemtick</i> —	25	—
Van daar tot de <i>Kole</i> —	22	—
Van daar tot de <i>Vorovskaya</i> —	51	—
Van daar tot de <i>Brewnka</i> —	24	—
Van daar tot de <i>Kompucovoi</i> —	13	—
Van daar tot de <i>Krootoborova</i> —	36	—
Van daar tot de <i>Oblukomina</i> —	24	—
Van daar tot het Gebergte <i>Oblukominskoi</i> —	110	—
Van daar tot het Opperfort <i>Kamtschatka</i> —	65	—

486 — 50

II. De tweede Weg van het Fort *Bolscheretskoi*, langs de Zee van *Kamtschatka* of de Oostzee.

	Wersten.	Vademeg.
Van het Fort <i>Bolscheretskoi</i> tot het kleine Fort <i>Opachin</i> —	44	—
Van daar tot <i>Nachikin</i> —	74	—
Van daar tot de <i>Awaischa</i> en de <i>Paratunka</i> —	68	—
Van daar tot de <i>Petropaulauskaya</i> Haven —	16	—
Van daar tot het Riviertje <i>Kalaburka</i> —	6	—
Van daar tot het Fort <i>Nalacheva</i> —	34	—

In 't geheel van het Fort *Bolscheretskoi* tot het Kleine Fort *Nalacheva* 242

Van de Rivier *Nalacheva* reift men gewoonlyk in zes dagen tot het Opperfort *Kamtschatka*.

III. De

32 B E S C H R Y V I N G V A N

III. De derde Weg van het Fort *Bolscheretskoi* langs de Rivier *Bistroi* of de Snelle Rivier.

	Wersten.	Vademen.
Van het Fort <i>Bolscheretskoi</i> , de Groote Rivier op, tot het Kleine Fort <i>Opachin</i> —————	44	—
Van daar tot het Opperfort ———	33	—
Van daar tot de Volkplanting van <i>Abanicbevo</i> —————	22	—
Van daar tot die van <i>Ganaline</i> —	33	—
Van daar tot den Oorsprong der Rivier <i>Kamtſchatka</i> —————	41	—
Van daar tot het Opperfort <i>Kamtſchatka</i> —————	69	—
<hr/>		
In 't geheel van het Fort <i>Bolscheretskoi</i> tot het Opperfort <i>Kamtſchatka</i> —————	242	—

In al de Plaatsen, die in de bovenstaande Lyften genoemd zyn, vinden de Reizigers des nachts Verblyfplaatsen, uitgenomen waar de Aftand niet meer dan vyf of zes Wersten bedraagt. En niettegenstaande de groote Tuffchenwydte tuffchen de Rivier *Oblukomina* en het Gebergte *Oblukominskoi*, wordt die Wegechter, by goed Weer, in drie dagen afgelegd, moerende de Reizigers twee nachten onder den blooten Hemel doorbrengen.

Daar zyn nóg andere Wegen van de Rivier *Bolscheretskoi* tot het Opperfort *Kamtſchatka*, zo wel langs den Zeeboezem van *Penschinska*, als langs de Zee van *Kamtſchatka* of de Ooftzee: want elke Rivier, die in eene van beide Zeën valt, wordt gebruikt om naar *Kamtſchatka* te reizen: maar, dewyl alleen de Inwoonlingen van *Kamtſchatka*, en som-

somtyds ook nog wel de *Kofakken*, doch niet anders dan in grooten nood, zich van die wegen bedienen, heeft men het niet noodig geoordeeld, dezelve nauwkeuriger te beschryven; ook kan men de waare Afstanden der plaatsen van elkander volgens hunne Dagreizen niet gemaklyk bepaalen.

Men reist van de *Bolscheretskoi* naar het Nederfort *Kamtschatka*, of door het Opperfort *Kamtschatka*, of langs de Kust van den Oosterschen Oceaan, anders de Oostzee genaamd. Van het Opperfort *Kamtschatka* loopt de Weg langs de Rivier *Kamtschatka*, uitgenomen waar dezelve groote Bogen maakt. De Afstand tusschen het Opper- en Nederfort *Kamtschatka* is in de volgende Lyst zo duidlyk als nauwkeuriglyk te zien.

	Wersten.	Vadem.
Van het Opperfort <i>Kamtschatka</i> tot de Rivier <i>Keergena</i> —————	24	—
Van daar tot het kleine Fort <i>Masburin</i> —————	32	—
Van daar tot het kleine Fort <i>Nachikin</i> —————	87	—
Van daar tot <i>Colka</i> —————	33	—
Van daar tot het kleine Fort <i>Talecheva</i> —————	26	—
Van daar tot de Rivier <i>Ufky</i> —————	16	—
Van daar tot de Rivier <i>Krewky</i> —————	25	—
Van daar tot de Rivier <i>Kressee</i> —————	25	—
Van daar tot de Rivier <i>Gorboon</i> —————	26	— 250
Van daar tot de Rivier <i>Harchin</i> —————	11	—
Van daar tot het kleine Fort <i>Camanoi</i> —————	27	—
Van daar tot de Rivier <i>Cavanackey</i> —————	16	—
Van daar tot de Rivier <i>Kamack</i> —————	6	—
Van daar tot de Rivier <i>Hapick</i> —————	8	— 250
Van daar tot de Rivier <i>Schackey</i> —————	9	—

C

Van

34 B E S C H R Y V I N G V A N

	Wersten.	Vademen.
Van daar tot de Volkplanting <i>Obooboffs</i> _____	17	— 250
Van daar tot de Kerk van <i>St. Nikolaas</i> , in het Nederfort <i>Kamtschatka</i> _____	7	— 250
<hr/>		
In het geheel van het Opper- tot het Nederfort <i>Kamtschatka</i> _____	397	—
En van de <i>Bolscheretskoi</i> tot het Opperfort <i>Kamtschatka</i> _____	833	— 50
<hr/>		
Dus van de Rivier <i>Bolscheretskoi</i> tot het Nederfort <i>Kamtschatka</i> _____	1230	— 50
<hr/>		

De andere Weg van de Rivier *Bolscheretskoi* tot het Nederfort *Kamtschatka* is niet verder dan tot het Fort *Nalacheva* gemeeten; hierom kan men niet nauwkeuriglyk bepalen, welke Weg de naaste is; ondertusschen kan men waarschynlyk gissen, dat 'er geen merklyk verschil tusschen die beide wegen is.

De voornaame Plaatsen op dien Weg, waar men doorgaans gewoon is de nachtrust te neemen, zyn de kleine Forten *Opachin*, *Nachiekiek* en *Tarein*; de Haven van *Peter* en *Paulus*, welke voorheen het kleine Fort *Austin* genoemd werdt; en de Rivieren *Ostrovénaya*, *Supanova* en *Chazma*, aan alle welke Rivieren de Inwooners van *Kamtschatka* Woonplaatsen opgerecht hebben.

Van de Rivier *Chazma* tot de Rivier *Kamtschatka* loopt de Weg over een woest Gebergte; men komt aan de laatstgenoemde Rivier by het Dorp *Obooboffs*, zeven Wersten en een halve boven het Nederfort *Kamtschatka*; zo dat men slechts eenen nacht

nacht op eene onbewoonde plaats, onder den bloo-
ten Hemel, behoeft doortebrengeu.

IV. Behalve de bovengemelden, zullen wy hier
nu nog eenige andere Wegen, die door het Schier-
eiland *Kamtschatka* loopen, kortlyk beschryven.

Van het Nederfort *Kamtschatka* naar de Noord-
lyke gedeelten van het Schiereiland, zyn twee We-
gen gemaakt; de eene loopt langs de Rivier *Elouki*,
tot aan haaren Oorsprong; van daar strekt zich de-
zelve uit over een Gebergte tot den Oorsprong der
Rivier *Tegbil*, welke men volgt tot daar zy in Zee
valt; en van daar loopt de Weg naar de Rivieren
Lesnaya en *Podkargirnaya*.

Wanneer men middelmatig voortreift, en door
slecht weer niet verhinderd wordt, komt men van
het Nederfort *Kamtschatka* tot het kleine Fort *Sbi-
pin*, aan de Rivier *Tegbil* gelegen, in den tyd van
tien dagen.

Langs den tweeden Weg kan men, insgelyks, in
tien dagen, komen aan de Rivier *Karaga*, wel-
ker Oorsprong dicht by de Rivier *Lesnaya* is.

Van het Opperfort *Kamtschatka* naar de Rivier
Tegbil geschiedt de gewoone Tugt langs de Rivier
Elouki; eerst over het Gebergte tot het Fort *Oblu-
kominskoi*, en van daar, Noordwaard, langs den
Zeeboezem van *Pensbinska*. Een andere Weg
loopt langs de Rivier *Krestovaya* naar de Rivier
Harbofsava.

Langs den eersten Weg kan men de Rivier *Tegbil*
in tien dagen bereiken; doch den tweeden nacht
brengt men ook zeer dikwyls nog op weg door, niet
zo zeer uit hoofde van den Afstand, als wél van
de slechtheid der Wegen, en der moeilyke berggächti-
ge Plaatfen over de Kaap *Ukolotskoi*. De tweede
Weg vordert elf of twaalf dagen.

De Togg langs de Rivier *Elouki* naar de *Tegbil* is de langste van allen; want daartoe worden ruim veertien dagen vereischt.

Van het Fort *Bolscheretskoi*, Zuidwaard, naar *Kurilskaya Lopatka*, geschiedt de Reis gemeenlyk in negen dagen.

De Afstand tusschen het Fort *Bolscheretskoi* en *Kurilskaya Lopatka*, is niet meer dan twee honderd tien Wersten en drie honderd Vademen; deeze Weg kan dus, met gemak, zelfs in vier dagen worden afgelegd; maar de *Kosakken* van deeze plaatsen hebben de gewoonte om in ieder klein Fort te overnachten, onder voorwendfel, dat zy aldaar eenige beezigheden te verrichten hebben, schoon hunne waarschynlykste beweegreden daartoe is hunne Honden te verkwikken, en te laten rulten.

	Wersten.	Vademen.
Van het Fort <i>Bolscheretskoi</i> tot den		
Mond der Groote Rivier ———	33	—
Van daar, langs de Zeekust, tot de		
Rivier <i>Opala</i> ———	85	—
Van daar tot de Rivier <i>Kosbubochiek</i>	18	—
Van daar tot de Rivier <i>Tavina</i> —	15	—
Van daar tot de Rivier <i>Ozernaya</i>	15	—
Van daar tot de Rivier <i>Kambalina</i>	36	— 300
Van daar tot de <i>Lopatka</i> ———	27	—

In het geheel van het Fort *Bolscheretskoi* tot *Kurilskaya Lopatka* 210 — 300

III. H O O F D S T U K.

Van de KURILSCHE EILANDEN.

Onder de Benaaming van KURILSCHE EILANDEN worden verstaan al die Eilanden, die zich van *Kurilskaya Lopatka* of het Zuidlykft gedeelte van *Kamtschatka*, in eene reeks, Zuidwestwaard, geheel tot *Japan* uitstrekken. Zy ontleenen hunnen Naam van de Inwoonereh dier Eilanden, welke naast aan *Kamtschatka* liggen, die door de Inboorlingen *Kusbi*, en door de Ruffen *Kurilers* genoemd worden.

Het getal deezer Eilanden kan niet nauwkeurig worden bepaald; maar, volgens het mondelyk Verhaal zo der *Kurilers*, als der Inboorlingen van de Zuidlykste Eilanden, en zelfs der *Japanners*, die door Onweer op de Kust van *Kamtschatka* vervallen waren, worden dezelve op twee-en-twintig begroot. Doch misschien tellen zy de Kleinften niet onder dit getal: want, volgens het Bericht van Kapitein *Spanberg*, die van hier tot op de hoogte van het Eiland *Japan* gezeild is, schynt het getal derzelve veel grooter te zyn. Dewyl de gemelde Kapitein echter merklyke Zwaarigheid vindt, om aan al die Eilanden *Ruffische* Naamen te geeven, hebben al dezelve, die eenige betrekking hadden tot de *Kurilsche* Naamen, uitgenomen alleen die twee, welke naast aan *Matma* en *Kunatir* grenzen, hunne vorige Benaamingen behouden.

Het Eiland SCHUMTSCHU ligt naast aan *Kurilskaya Lopatka*; hetzelfde strekt zich in de lengte, van 't Noordooften tot het Zuidwesten op vyftig, en in de

breedte, omtrent dertig Werften uit. Dit Eiland is vol Bergen, uit welken, gelyk ook uit de kleine Meiren en Moerassen, veele kleine Rivieren voortkomen, die zich in Zee ontlasten. In sommigen derzelve worden, onder anderen, verscheidene soorten van Salm gevangen, doch niet in zodaanigen overvloed, dat de Inwooners genoegzaamen Voorraad voor den Winter daaruit trekken kunnen. Aan den Zuidwestkant van dit Eiland, dicht by de Straat, die tusschen dit en het tweede *Kurilsche* Eiland is, zyn drie *Kurilsche* Volkplantingen, die te samen slechts vier-en-veertig Inwooners hebben. Sommigen van hun betaalen hunne Schatting in Vachten van Sabeldieren en Vossen, maar de meesten in Huiden van Zeebeever.

De Inwooners van dit Eiland, zo wel als die van *Kurilskaya Lopatka*, zyn niet de eigenlyke *Kurilers*, maar uit het een of ander gedeelte van *Kamtschatska* oorspronglyk: want, by gelegenheid dat'er, kort na de komst der *Russen* in *Kamtschatska*, verscheidene Onlusten tusschen een groot gedeelte der Inwooners van dat Schiereiland ontstaan waren, begaf zich eene aanzienlyke menigte derzelve naar *Kuril'skaya Lopatka* en herwaard, alwaar zy zich, binnen korten tyd, door onderlinge Huwlyken, verzwagerden met het Volk, dat het tweede Eiland bewoont, welks byzondere Gewoonten zy hebben aangenomen, en waarvandaan zy den Naam *Kuril* verkreegen hebben.

Het Kanaal, tusschen *Kurilskaya Lopatka* en dit Eiland, is vyftien Werften breed, welk zy, by goed Weer, met kleine Vaartuigen of Booten, in drie uren overvaaren. Deeze Overtocht vereischt, behalve mooi weer, ook nog den tyd des Vloeds: want ten tyde der Eb, breiden de Golven zich eenige

ge Wersten ver uit; zy zyn zeer snel en wit van kleur, en zo zwaar, dat zy, zelfs by stil weer, twee of drie Vademen hoog ryzen. Zo wel de *Kofakken* als de *Kurilers* hebben een bygeloovig Ontzach en Eerbied voor deeze Golven; en wanneer zy over hen rollen, offeren zy aan dezelve, door kleine Spaantjes, met dat opzet gemaakt, daarin te werpen, smeekende teffens om eenen behouden overtocht; de Lootsen bedienen zich ook, gedurende de Vaart, van menigvuldige Bezweeringen.

Het tweede *Kurilsche* Eiland, *PAROMUSIR* genoemd, is tweemaal zo groot als het eerste. Het ligt Noordooft- en Zuidwestwaard, en is van het eerste afgescheiden door een Kanaal, welk twee Wersten breed is, en werwaard een Schip in tyd van nood den toevlugt kan neemen; schoon het daar niet veilig ligt, dewyl 'er geene bekwaame Ankerplaats is: en indien een Schip in dit Kanaal van zyne Ankers los geraakt, is het in een oogenfchylyk gevaar, om t'elken oogenblik te vergaan; want, dewyl de Oevers hier steil en rotsächtig zyn, en het Kanaal smal is, is het byna onmooglyk, by zulk een toeval het Schip te behouden. In den jaare 1741. hadt men een droevig Voorbeeld hier van, terwyl een onzer Schepen in deeze Straat verging.

De gesteltenis van dit Eiland komt byzonder wel met die van het Eiland *Schumifchu* overeen; het is ook zeer bergächtig, en heeft, insgelyks, veele Meiren en Riviertjes. Op beide Eilanden groeit geen ander Hout, dan 't geen door de Inwooners *Slanz* en *Ernick* genoemd wordt; zy gebruiken hetzelve tot Brandhout, en maaken hunne Hutten van zekere Soorten van Hout, welk zy in tamelyke menigte vinden aan de Kusten van het Eiland, wordende aldaar uit *Amerika* en *Japan* door de Zee aangespoeld.

De Inwooners van dit Eiland zyn rechte *Kurilers*, die van het Eiland *Onneckoot* derwaard gekomen zyn; doch, by welke gelegenheid zulks geschied zy, is onbekend. Men verzekert, dat tuschen de Inwooners der twee voorengemelde Eilanden, en die der verder afgeleegene, voorheen, een gestaadige Koophandel gedreeven wierdt. De Inwooners der laatstgenoemde Eilanden bragten aan de eersten allerlei Soorten van verlakte Houtwaaren, Zilveren Ringen, welken zy in hunne Ooren draagen, en Katoenen Stoffen, ontvangende van dezelve voornaamlyk daarvoor te rug Arends Vederen, waarmede zy gewoon waren hunne Boogen te versieren. Dit is ook zeer waarschylyk, doordien my zelfs eene verlakte Tafel, een Koelvat, een Japansch Scherm, benevens eenen Zilveren Ring, van daar zyn ter hand gesteld, welken ik aan de Keizerlyke Versameling van Zeldzaamheden te *Petersburg* gezonden heb. Deeze Waaren konden de *Kurilers* van geene andere plaats, dan alleen van *Japan* bekomen.

De *Kurilers* van dit Eiland hebben hunne Woningen, voornaamlyk, aan den Zuidwestkant van hetzelfde, aan een Meir, welk vyf Werften in zynen Omtrek heeft, en waaruit een Riviertje, *Pespu* geheeten, voortkomt, en niet ver van daar in Zee valt.

Beide deeze Eilanden zyn aan menigvuldige en verschriklyke Aardbeevingen, en Overstromingen onderheevig: een deezer droevige Geheurtensissen viel in den jaare 1737. voor, omtrent dien tyd, wanneer ik in *Kamschatka* kwam; en eene andere in Slagtmaand des jaars 1742. De eerste zullen wy, in 't vervolg, omstandig verhaalen; maar wat de andere betreft, schoon de Overstroming zeer groot was, ben ik echter niet nauwkeurig onderrecht aangaa-

gaande de Schaade en Verwoestingen, die door dezelfde veroorzaakt zyn; want zy gebeurde na myn vertrek van *Kamtschatka*; en de Heer *Steller* doet, in zyn Bericht, in 't geheel geene melding daarvan.

Het derde *Kurilsche* Eiland wordt *SIRINKI* geheeten, en ligt Zuidwestwaard van het Eiland *Paromusir*.

Het vierde Eiland draagt den naam van *ONNECUTAN*. Hetzelve is merklyk kleiner dan *Paromusir*, en ligt Noordöost- en Zuidwestwaard, gelyk het gemelde Eiland, van welk zy in eenen dag naar hetzelfde heen en weér roeijen. Het heeft veele Inwooners, van den zelfden Oorsprong als de *Kurilers*, die op het Eiland *Paromusir* woonen; zy betaalen hunne jaarlyksche Schatting zeer gewillig in Vossen- en Beeverhuiden. Men heeft hierom reden te denken, dat de overigen deezer bevolkte Eilanden niet zouden weigeren, jaarlyks zeekere Schatting aan de *Russen* op te brengen, indien 'er slechts bekwaame Personen werden heen gezonden, niet zo zeer om hen aan den *Russischen* Scepter te onderwerpen, als wel om hen in 't vriendlyke te onderrechten, dat zy, in zulken gevalle; door de *Russen* tegen hunne Vyanden zouden beschermd worden.

Van de overigen der *Kurilsche* Eilanden hebben wy, noch de Heer *Steller*, noch ik, bekwaame gelegenheid gehad, nauwkeurige Beschryvingen te ontvangen: Derhalve zullen wy ons vergenoegen met die Berichten daarvan mede te deelen, welken de Heer *Muller* my deswege gegeven heeft, en die hy van de *Japanners*, welke op de Kust van *Kamtschatka* Schipbreuk hadden geleeden, ontvangen hadt.

Het vyfde Eiland is dan *UYAKOOPA*. Hetzelve ligt veel nader by *Kurilskaya Lopatka*, dan het

derde en vierde Eiland; doch niet in die reeks, maar meer ter-zyden, Westwaard van den Zuidhoek van *Kamtschatka*. Dit Eiland is merkwaardig wegens deszelfs hoog Gebergte.

Het zesde Eiland wordt KUKUMITA of CUCUMIVA genoemd, en is veel kleiner dan *Uyakoopa*. De drie Eilanden *Uyakoopa*, *Sirinki* en *Kukumita* schynen in de algemeene Landkaart van het Russische Ryk uitgedrukt te zyn door de naamen *Diacon*, *St. Iliab*, en *Galanta*, schoon de Ligging derzelve niet volkomen met die der gemelde Eilanden overeenstemt.

Het zevende *Kurilsche* Eiland wordt ARAUMAKUTAN genoemd. Hetzelve is onbewoond, en vervat verscheidene brandende Bergen, gelyk op het Schierëiland *Kamtschatka* zyn.

Het achtste, welk SUJASKUTAN heet, is zo groot als het voorgaande, en wordt door eenig Volk bewoond; dezelve betaalen geene Schatting.

Westwaard van daar ligt het negende Eiland, E-MARKA genoemd; en Zuidwestwaard van dat Eiland ligt het tiende, onder den naam MASCHACHU bekend; hetzelve is klein en onbewoond.

Zuidooftwaard van *Sujaskutan* is het kleine Eiland EHACHU geleege, zynde het eifde in orde.

Het twaalfde Eiland, SHOCKOEKI genoemd, ligt ten Zuiden van *Sujaskutan*, en zo ver van daar, dat men, in het langst der dagen, met de ligste boot, nauwlyks in eenen halven dag, derwaard kan roeijen. Men zegt, dat de *Japanners* in groote Vaartuigen zeker Erts van daar haalen; doch of het Yzer- of ander Erts is, is niet bekend.

Het dertiende en de vier volgende Eilanden worden genoemd MOTOGO, SHATOVO, UTITIR, KITUI en SHIMUTIR. Het Eiland *Utiritir* ligt
gen

een weinig meer Oostwaard, en de andere vier in eene lyn Zuidwaard. - De Kanaalen tusschen die Eilanden worden in kleine ligte Vaartuigen, in minder dan een' halven dag, overgevaaren; doch de Overtocht is ten uiterste gevaarlyk, dewyl de Stroom 'er zeer snel is; en wanneer het gebeurt, dat de Wind Zeewaard waait, worden die kleine Vaartuigen onvermydlyk in Zee gedreeven, alwaar zy schielyk vergaan: hierom worden die Kanaalen allermeeft door de Inwooners der gemelde Eilanden in het voorft van het jaar, by zacht en stil Weer, bevaaren. De De Eilanden *Motogo*, *Sbatovo* en *Utiir* vervatten niets merkwaardigs. Op het Eiland *Kitui* groeit het Riet, waarvan zy hunne Pylen maaken. Het Eiland *Shimutir* is grooter dan een van de overigen, en ook sterk bewoond; doch de Inwooners zyn nog onafhantlyk, staande noch onder *Rusland*, noch onder eenige andere vreemde Moogenheid. De Zeehieden, die door Keizer *Peter den Grooten* waren uitgezonden, zagen dit Eiland van ver, en behalve die zyn 'er, voor den tweeden Tocht naar *Kamtschatka*, geene *Ruffen* daaromtrent ooit geweest.

Het achttiende der *Kurilsche* Eilanden wordt *CHEERPUI* geheeten. Het ligt Westwaard, aan den Mond van een Kanaal. Op dit Eiland is een zeer hoog Gebergte, maar het heeft geene Inwooners. Alleenlyk komen 'er, geduurende zeekeeren tyd, sommige Liederen van de naby geleegene Eilanden, om 'er Gevogelte te vangen, en Wortels op tedelven. De Inwooners van *Kitui* verhaalden, dat zy somtyds op dit Eiland sterke Kanonschooten gehoord hadden; doch uit wat hoofde zulks geschied was, wisten zy niet. Insgelyks zeiden zy, dat, voorheen, een *Japansch* Schip aan dat Eiland gestrand was, zynde het Volk van dat Schip door de Inwooners

ners van het naast by geleegen Eiland gevangen genomen, en naar *Japan* gezonden, om geloft te worden.

Het Kanaal, welk het Eiland *Shimutir* van het negentiende Eiland, *ETURPU* genoemd, afscheidt, is zo breed, dat men het eene Eiland van het andere niet zien kan: maar van daar tot het twintigste Eiland *URUPE*, en van dat weder tot het een-en-twintigste, *KUNATIR* geheeten, zyn de Kanaalen veel smaller.

Het twee-en-twintigste en laatste Eiland deezer geheele reeks naar den kant van *Japan*, wordt door de *Japanners* *MATMA* genoemd; maar hoe breed het Kanaal is tusschen dat en het naast bygeleegen Eiland *Kunatir*, wordt in het Bericht van den Heer *Muller* niet bepaald. Ondertusschen kan men ligt denken, dat het niet zeer wyd kan zyn, voornaamlyk naar het Westen, wanneer men de redenen, welken wy in 't vervolg deswege zullen ten voorschyn brengen, met eenige aandacht overweegt. Het Eiland *Matma* is grooter, dan een van al de rest; en naast dit volgt het Eiland *Kunatir* in grootte.

De Inboorlingen der Eilanden *Eturpu* en *Urupe* noemen zich zelve *Keek-Kurilers*. Zy hebben eene byzondere Taal; en schoon zy in veele Byzonderheden met de Inboorlingen van het Eiland *Kunatir* overeenkomen, kunnen wy echter niet bepalen, of beider Taal ook dezelfde is:

Maar het verdient grootlyks de Opmerking der Aardrykskundigen, dat de *Japanners* getuigen, dat zy de Inboorlingen der vier laatstgenoemde Eilanden met eenen algemeenen naam *JESO* benoemen; waaruit wy moogen besluiten, dat de Inwooners van het Eiland *Matma* van denzelfden Oorsprong zyn, met die van de andere Eilanden. Dus kunnen wy eene byna

byna algemeene Dwaaling van al de Aardryksbeschryveren verbeteren: Zy geeven den naam *Jeso* aan een groot en uitgestrekt Landschap, Noordoostwaard van *Japan* gelegen; daar men nu echter met zekerheid ontdekt heeft, dat het zogenoemde *Land van Jeso* alleenlyk uit de te voren gemelde Eilanden bestaat. Hier is ook niets, 't geen strydt met de Berichten, welken wy in de Reisbeschryvingen der *Europeëren*, en voornaamlyk der *Nederlander*, die in den jaare 1643. uitgezonden zyn om het *Land van Jeso* te ontdekken, hebben aangetroffen.

Omtrent vyf-en-twintig of dertig jaaren geleden, dreeven de Inwooners van de Eilanden *Eturpu* en *Urupe* eenen onderlingen Handel met de Inboorlingen der Eilanden, die dicht aan het Schierëiland *Kamtschatka* liggen; doch niet lang daarna werden sommigen van hun op het Eiland *Paromusir* gevangen genomen en naar *Kamtschatka* gebragt; en zederd dien tyd is de onderlinge Gemeenschap en Koophandel ter Zee tusschen de gemelde Eilanders opgehouden. Ondertusschen waren die Gevangenen van dienst: de Berichten, welken men van de *Japanners* nopens die Eilanden bekomen hadt, werden door hen nader opgehelderd en verbeterd; ook voegden zy 'er eenige nieuwe Berichten by. Volgens dezelve zyn de *Keek-Kurilers*, die de Eilanden *Eturpu* en *Urupe* bewoonen, tot hier toe onder geene vreemde Moogenheid gebragt; maar het Eiland *Matma* is, volgens het Verhaal zo van *Europeesche* Reizigers als van de *Japanners* zelve, reeds vele jaaren geleden, aan het Keizerryk *Japan* onderworpen geweest. Zy zeiden ook, dat op die Eilanden een groot Getal *Kurilers* en *Kamtschatdalers* in slaaverny leefden, zynde voorheen derwaard weggevoerd.

Om-

Omtrent al deeze Eilanden in 't algemeen is het grootlyks merkwaardig, dat die geenen, welke meer Westwaard geleegeen zyn, geen Hout hebben, daar integendeel de Eilanden, die Oostwaard liggen, daarvan overvloeijen, en dus ook veel Wild hebben, daar de eerstgenoemden insgelyks van versteeken zyn.

In de Monden der Rivieren zyn veilige Ankerplaatzen zelfs voor groote Schepen, inzonderheid op het Eiland *Eturpu*. *Japansche Zyde*, Katoenen Stoffen, en allerlei soort van Yzeren Huisraad worden, in menigte, op de Eilanden *Eturpu* en *Urupe* te koop gebragt, door de Inwooners van het Eiland *Kunatir*, die dezelve van het Eiland *Matma* haalen.

De Inwooners der Eilanden *Eturpu* en *Urupe* maaken Stoffen van Brandenetels; zy verkoopen dezelve aan de *Japanners*, gelyk ook al de Soorten van Pelteryën, welke op hunne Eilanden gevonden, of van de andere Eilanden, nader by *Kamischatka* geleegeen, derwaard gebragt worden; voorts handelen zy met gedroogden Visch en Walvischtraan, dat door de Inboorlingen van het Eiland *Matma* in hunne Spys gebruikt wordt.

Het Eiland *Matma* strekt zich van het Zuidwesten naar het Noordöosten uit. De *Japanners* houden eene sterke Wacht op deszelfs Zuidwestlyken Hoek, buiten twyfel met oogmerk, om hun Land tegen de Invallen der *Chineezen* en *Koreërs* te beveiligen.

Niet ver van daar, aan de Kust van het Kanaal, welk het Eiland *Matma* van *Japan* afzondert, ligt eene *Japansche* Stad van gelyken naam met het Eiland, welke, niet lang geleeden, op nieuw bevestigd is, en alwaar steeds een aanzienlyke Voorraad van allerlei Krygsruig, Snaphaanen, stukken Kanon, enz. in gereedheid gehouden wordt. De meeste *Japansche*

sche Volkplantingen op het Eiland *Matma* zyn opgerecht door Lieden, die van *Japan* derwaard gebannen zyn.

De *Japanners*, die naar *Kamtschatka* gebragt waren, gaven ons dezelfde Berichten van het Kanaal tusschen *Matma* en *Japan*, welk wy in de *Europeesche* Reisbeschryvingen vinden; te weeten: dat dit Kanaal, op verscheidene plaatsen, zeer nauwen, en, uit hoofde van deeze en geene steenachtige Kaapen, die zich van beide zyden tamelyk ver in hetzelfde uitstrekken, tusschen zeer gevaarlyk is. Ten tyde van de Eb en Vloed stroomt de Zee hier zo sterker, dat, indien niet de recht gepaste tyd van overvaart nauwkeurig in achtgenomen wordt, de Schepen of met geweld tegen de Kaapen stooten, of in Zee worden gedreeven.

De *Nederlanders* verhaalen, dat zy, Oostwaard van hier, een klein Eiland gevonden hebben, welk zy het *Staatens-Eiland* noemden; en dat zy nog verder Oostwaard, een groot uitgestrekt Land gezien, en daaraan den naam van *Kompagnie's Land* gegeven hebben, zich verbeeldende, dat het een gedeelte van het vaste Land van *Noord-Amerika* was. Wy kunnen geene voldoende Beslissing omtrent deeze Verhaalen geeven uit de verscheidene Berichten, welken wy van de *Japanners* ontvangen hebben. Ondertusschen schynt het zogenoemde *Kompagnie's Land* hetzelfde te zyn, met het Land, welk door *de Gama* ontdekt is, en het behoorde eerder aangemerkt te worden als een Eiland, dan als vast Land; omdat *Amerika*, volgens al de Waarneemingen, tusschen *Japan* en *Nieuw-Spanje* gedaan, zich niet zo ver Westwaard kan uitstrekken.

In deeze Berichten, die door Professor *Muller* met veel vlyt versameld zyn, hebben wy alleenlyk iets

iets omtrent de Ligging der *Kurilſche* Eilanden in 't algemeen te verbeteren; dezelve ſtrekken zich niet uit Zuidwaard, gelyk hem bericht was; maar zy liggen in eene aanëengeſchakelde reeks Zuidweſtwaard, gelyk hier vooren getoond is, en gelyk zy ook in de algemeene *Ruffiſche* Landkaart verbeeld zyn. 't Is ook reeds ten overvloede bekend, zo door de nieuwe Landkaarten, als door de mondelyke Verhaalen der *Japanners*, die aldaar geweest zyn, dat het Kanaal *Teffoi*, welk zich langs de *Chineefche* Kuſt uitſtrekt, Zuidzuidweſtwaard niet meer dan vyftien Werſten breed is; maar volgens zyn Bericht aangaande de Ligging dier Eilanden, moeft het naar het Zuiden ongemeen veel wyder zyn. Met een woord, indien Kapitein *Spanbergs* Beſchryving der *Kurilſche* Eilanden tot *Japan* met die van den Heer *Muller* kon vereffend worden; zou de nette Ligging van ieder derzelve kunnen geweeten, en de Afſtanden van elkander nauwkeurig bepaald worden; waarvan wy nu alleenlyk by giffing kunnen oordeelen.

De Heer *Spanberg* geeft alleen aan twee van die Eilanden, welke het zogenoemde *Land van Jeſo* uitmaaken, hunne eigene naamen; te weteen, *Matma* en *Kunatir*; maar hy onderſcheidt de Eilanden *Eturpu* en *Urupe* door de Benaamingen van het *Groene* en het *Oranje*-Eiland: en dewyl beide deeze Eilanden ten aanzien zo van hunne Ligging als van hunne Gróotte beſchreven zyn; ſchynt 'er zelfs geen twyfel over te blyven, of de Kaap *Teffoi* is de Noordweſtlyke Hoek van het Eiland *Matma*, welke door de *Ruffen* alleenlyk van de Ooſtzyde van *Japan* waargenomen was: en ſchoon het bovengemelde Bericht van den Heer *Muller*, dat het Eiland *Matma* zich van het Zuidweſten naar het Noordóoſten uitſtrekt, eenige twyfeling zou kunnen verwekken,

ken, kunnen wy dezelve echter op deeze wyze wegneemen : dat de Uithoek van het Eiland *Matma*, die naaft aan *Japan* is, zich naar den kant van *China* uitstrekt van het Zuidöosten naar het Noordwesten, en naar den Kant der *Kurilsche* Eilanden van het Zuidwesten naar het Noordöosten ; gelyk het ook zo in de *Chineesche* Landkaarten voorgesteld is, in welken slechts de Verdeelingen tusschen de Eilanden, die het *Land van Jeso* uitmaaken, niet aangeteekend zyn. Het Kanaal tusschen *Japan* en het Eiland *Matma* is, volgens de nieuwste Landkaarten, op sommige plaatsen twintig Wersten breed, doch op andere plaatsen merklyk smaller. De Noordhoek van het Eiland *Japan* of *Nippon* ligt een weinig boven den veertigsten Graad Noorder Breedte.

De Berichten wegens den grooten overvloed van Hout op de Eilanden, naaft by *Japan* gelegen, worden door den Heer *Steller* beveltigd: Hy zegt, dat in 't algemeen de Eilanden, die meest Westlyk van *Amerika* liggen, de vruchtbaarsten zyn, en eene menigte Boomen hebben van verscheidene Soorten, onder welken de Limoenboomen, Bamboezen, Spaansch Riet, enz. uitmunten. Ook wassen daar verscheidene vergiftige Planten, wier Wortels zo geel zyn als Saffraan, en zo dik als Rhabarber, zynde al voor lang bekend geweest aan de Inwooners van het eerste *Kurilsche* Eiland; want zy plagten, voorheen, zulke Wortels van de Inboorlingen dier Eilanden te koopen, en hunne Pylen met derzelve vocht te vergiftigen. Daar groeijen insgelyks Wynstokken, en ik heb zelfs eenige Druiven, welken de Luitenant *Walton* op zyne te rugreize van *Japan* van die Eilanden medegebragt hadt, geproefd.

D

Op

Op het Eiland *Kunatir* groeit eene groote menigte Pynboomen, Lorken- en Dennenboomen; maar daar is gebrek aan goed versch Water. Wilde Dieren zyn 'er in overvloed, inzonderheid Beeren, van wier Huiden de Inwooners hunne Kleeding vervaardigen. De Inboorlingen van dit Eiland draagen ook, volgens het verhaal van denzelfden Reiziger, lange zyden Kleederen, gelyk de *Chineezen*, hebben lange Baarden, maaken geen werk van Zindelykheid, en geneeren zich meest van Visch en Walvischspek. Hunne Bedden bestaan uit Huiden van wilde Geiten, welken zy op hun Eiland in menigte vangen. Zy staan onder geene vreemde Moogenheid, schoon zy naby *Japan* wonen. De *Japanners* komen jaarlyks met Vaartuigen aan dat Eiland, en brengen derwaard allerlei Soorten van yzeren Huisraad, Koperen Potten, verlakt Houtwerk, Drinkgereedschappen, Tabaksbladen, benevens zyden en katoenen Stoffen; welke Waaren zy aan de Inwooners tegen Walvischspek en Vossenhuiden verruilen; de Vossenhuiden zyn 'er zo goed niet dan die, welken het Schierëiland *Kamtschatka* oplevert.

De Inwooners van het Eiland *Kunatir* vermaanden de *Russen*, dat zy op hunne hoede moesten zyn tegen de Lieden, die op het Eiland *Matma* wonen, omdat zy stukken Kanon hadden. Ook vroegen zy ons Volk ten zelfden tyde, of zy van het Noorden kwamen, en of zy die geenen waren, welke wegens hunne groote Legermagten berucht zyn, en moeds genoeg hebben, om tegen iedere Natie de Oorlogskans te waagen, en dezelve te overwinnen. De Taal, die op het Eiland *Kunatir* gebruikt wordt, is, ten naaste by, dezelve met die, welke de Inboorlingen van het Eiland *Paromusir* spreken;

ken: waaruit wy moogen besluiten, dat de Inwoon-
 ners der Eilanden *Eturpu* en *Urupe* ten aanzien
 hunner Taal zeer weinig van de *Kurilers* verschillen.
 Men zegt, dat de Inboorlingen dier Eilanden zich
 zelve *Keek-Kurilers* noemen; doch, dewyl het
 woord *Kurilers* door de *Kosakken* verkeerdlyk ge-
 beezigd wordt voor het woord *Kusbi*, welk de ei-
 genlyke en algemeene Benaaming van de Inboorlin-
 gen der *Kurilsche* Eilanden is, is het veel waar-
 schynlyker, dat, indien de Inwooners der Eilanden
Eturpu en *Urupe* zich door de byvoeging van het
 woord *Keek* van anderen onderscheiden, zy niet
Keek-Kurilers, maar *Keek-Kusbi* genoemd worden.

IV. H O O F D S T U K .

*Van de KUST van AMERIKA, die Oostwaard
 van en tegenover KAMTSCHATKA ligt.*

De volgende Berichten aangaande dat gedeelte
 van *Amerika*, welk recht Oostwaard van het
 Schierëiland *Kamtschatka* gelegen is, zyn geno-
 men uit de Aanteekeningen, welken de Heer *Steller*
 op zynen Reistogt gemaakt heeft.

Het vaste Land van *Amerika*, welk nu van den
 twee-en-vyftigsten tot den zestigsten Graad Noor-
 der Breedte bekend is, strekt zich van het Zuidwesten
 naar het Noordöosten, genoegzaam in eenen gelyken
 afstand van de Kust van *Kamtschatka*, omtrent zeven-
 en-dertig Graaden in Lengte uit: want de Kust van
Kamtschatka ligt, uitgenomen eenige Inhammen
 en Kaapen, in dezelve strekking, genoegzaam recht-

lynig van *Kurilskaya Lopatka* tot de Kaap *Tschukorskoï*; zo dat men redelyker wyze besluiten mag, dat deeze Landen, voorheen, aan elkander vast gehecht geweest zyn, voornaamlyk omtrent de Kaap *Tschukorskoï*: want het Kanaal tusschen die Kaap en het Land, welk Oostwaard daar tegenöver ligt, is nauwlyks twee Graaden en dertig Minuuten breed. De Heer *Steller* geeft vier redenen op, om deeze waarschynlyke gissing te bewyzen: 1. De beide Kusten, zo wel die van *Kamtschatka* als die van *Amerika*, schynen afgescheurd te zyn; 2. Verscheidene Kaapen springen van dertig tot zestig Wersten diep in Zee; 3. In het Kanaal, welk *Kamtschatka* van *Amerika* afscheidt, liggen veele Eilanden; 4. De Ligging dier Eilanden en de geringe Breedte van het Kanaal maaken zulks nog waarschynlyker. Doch wy Jaaten dit aan 't oordeel der Geleerden over, en achten het voor ops genoeg te zyn, de Gebeurtenissen te verhaalen.

De Zee, die *Kamtschatka* van *Amerika* scheidt, is vol Eilanden, welke zich, in eene aanengeschaakelde reeks, van den Zuidwesthoek van *Amerika* naar het Kanaal van *Anianova* uitstrekken, gelyk de *Kurilsche* Eilanden naar *Japan*. De Eilanden liggen in eenen schakel van den een-en-veftigsten tot den vier-en-veftigsten Graad Noorder Breedte, Oostwaard, en beginnen een weinig boven vyf Graaden van *Kamtschatka*. De Heer *Steller* denkt, dat tusschen de *Kurilsche* en de *Amerikaansche* Eilanden het zo genoemde *Kompagnie's Land* moet geplaatst worden, waaraan anderen echter grootlyks twyfelden. Volgens zyn Gevoelen, moest dat Land de Grondslag des Driehoeks van de *Kurilsche* en de *Amerikaansche* Eilanden zyn; 't welk men niet eer waar-

waarſchynlyk kan maaken, voor dat de waare Ligging van het *Kompagnie's Land* in de Landkaarten aangewezen is.

Amerika geniet eene veel betere Luchttreek, dan de Noordoſtlyke Kust van *Aſie*, ſchoon het even na aan Zee geleegen, en inſgelyks overal met hooge Bergen, die jaar uit jaar in met Sneeuw bedekt zyn, aldaar voorzien is. Want deeze Bergen hebben zeer veel vooruit, wanneer wy derzelve Hoedaanigheden vergelyken met die van *Aſie*. De Bergen van *Aſie* zyn meestal rotsachtig en gefcheurd, en verliezen dus, eenige weinige brandende Bergen uitgezonderd, hunne inwendige Hitte zeer ſchielyk; hierom leveren zy geenerhande Erts van gewicht op; zelfs zynze, om deeze reden, ontbloot van Boomen en Planten, terwyl in de Valeiën slechts eenige laage Kreupelboſſchen en andere geringe Kruiden groeijen. De *Amerikaanſche* Bergen integendeel zyn dicht, en hunne Oppervlakte is niet met Mos, maar met eene vruchtbare Aarde bedekt; weshalve zy ook van hunne Toppen tot bereden toe met hooge en keurlyke Boomen voorzien zyn. De Planten, welke aan den voet van die Bergen gevonden worden, zyn van dat soort van Kruiden, die in drooge plaatsen, maar niet in moerassige gronden groeijen; en, 't geen merkwaardig is, dezelfde Planten, die in de Valeiën weelig tieren, staan zelfs op de hoogste Krutten der Bergten even voorſpoedig: de reden daarvan is, omdat 'er overal een gelyke maat van warmte en vochtigheid over het Gebergte verſpreid is. Maar in *Aſie* is het geheel anders geſteld; de Planten groeijen aldaar tweemaal hooger in de Vlakten, dan op de Bergen.

In *Amerika* is de Kust, op de Noorder Breedte van zestig Graaden, overal met Houf bedekt; daar

men integendeel in het Schierëiland *Kamtschatka*, slechts op een-en-vyftig Graaden Noorder Breedte, de kleine Willige- en Popelierboomen niet dichtcr aan Zee, dan op eenen afstand van twintig Werften, de Berkenboomen niet dichtcr, dan op eenen afstand van dertig, en het Dennenhout langs de Rivier *Kamtschatka*, eerst op den afstand van vyftig Werften van haare uitwatering in Zee vindt; terwyl men meer Noordwaard in Siberie, op de Breedte van twee-en-zestig Graaden, in 't geheel geene Boomen ontmoet. Volgens het gevoelen van den Heer *Steller* strekt zich het vaste Land van *Amerika* van de gemelde Breedte tot den zeventigsten Graad en verder uit, zynde ten Westen door een groot uitgestrekt Bosch gedekt; maar in *Kamtschatka* en vooral langs den Zeeboezem van *Penschinska*, is het Land gantsch bar en woest, liggende voor de heevige Noordewinden, die hier dikwyls waaijen, ten eenemaal open; daar Landstreeken, eenige Graaden verder Noordwaard gelegen, als omtrent de Kaap *Tschukotskoi*, veel vruchtbaarer zyn, doordien zy tegen die vinnige stormwinden beveiligd zyn.

Insgelyks heeft men waargenomen, dat in *Amerika* de Visschen veel eer in de Rivieren verschynen, dan in *Kamtschatka*. Men heeftze daar in groote menigte gezien den twee-en-twintigsten van Hootmaand, omtrent welken tyd zy in de Rivieren van *Kamtschatka* eerst beginnen aan te komen. Daar gtoeit eene soort Bessen van eene zeer ongemeene Grootte en eenen fynen Smaak; ook heeft men 'er Kamperfoely, Blaauwbessen, Zwarte Bessen, Braamboizen en anderen in grooten overvloed. Daar zyn insgelyks Walvisschen, Zeehonden, Robben, Zeebeevers, Morneldieren, roode en zwarte Vossen, die

die zo wild niet zyn als in andere plaatsen; mooglyk omdat 'er maar zeer zelden op gejaagd wordt.

Onder de bekende Vogels heeft men de Exters, Kraaijen, Zeemeeuwen, Waterkraanvogels, Zwaanen, Endvogels, Pylstaarten, Duikers, *Groenlandsche* Duiven, en nog andere Vogels, Noordsche Endvogels genoemd, waargenomen; en onder de onbekenden heeft men ruim tien soorten ontdekt, die van al de Europeesche Vogelen genoegzaam onderscheiden zyn.

De Inboorlingen van die Gewesten, die in Woest- en Wildheid de *Korekers* en *Tjchukotkers* eevenaaren, zyn plomp, breed van Schouders, sterk, van eene middelbaare Lengte, met zwart Hair, welk ongevlochten recht neer hangt. Hunne Aangezigten zyn zwartachtig en plat; hunne Neuzen eenigzins puntig, maar zeer breed; voorts hebben zy zwarte Oogen, dikke Lippen, eenen dunnen Baard en korten Nek. De Hembden, die hun over de kniën hangen, worden met leeren riemen om hun Lyf vastgebonden; hunne Broeken en de Overtreksels van dezelve zyn van Robbenhuiden gemaakt; het maakfel komt met dat der *Kamtschatdalers* over een. Aan hunne Gordels hangen zy yzeren Messen in scheeden, gelyk de Russische Boeren draagen. Hunne Hoeden zyn van Gras gevlochten, gelyk die der Inwooners van *Kamtschatka*, in de gedaante van Schermen, zynde groen en rood geverfd, en van vooren versierd met veeren van Valken, of met uitgekamd Gras, 't welk in veelen opzigte zweemt naar de Pluimaadjen, die de *Amerikaanen* omtrent Brasillie gebruiken. Zy geneeren zich met Visch, Zeedieren en Kruiden, welken zy op dezelfde wyze toebereiden, als de *Kamtschatdalers* gewoon zyn te doen. Daarenboven bedienen

zy zich van de drooge Bast van Popelier- en Dennenboomen tot Spys; doch zulks geschied niet alleen hier, en in *Kamtschatka*, maar door geheel *Siberie*, en zelfs, in tyden van schaarsheid, in verscheidene gedeelten van *Rusland*, tot de Provincie *Viarka* toe. Ook gebruiken zy Zeegras, nadat het eenigen tyd in groote hoopen te broeijen geleegen heeft: hetzelfde gelykt veel naar leeren Riemen, en is niet minder taai dan dezelve. Wyn en Tabak zyn hun onbekend; 't welk tot een ontwyfelbaar Bewys verstrekt, dat zy tot hier toe geene gemeenschap met Europeërs gehad hebben. Zy zien het als een byzonder sieraad aan, in hunne Aangezigten op verscheidene plaatsen Openingen te maaken, in welken zy dan veelerhande Steenen en Beentjes hangen; anderen draagen in hunne Neusgaten zekere Veeren, die omtrent twee Duimen lang zyn; sommigen hechten in hunne onderste Lippen Beenen van gelyke lengte; anderen weder bevestigen dezelve aan hun Voorhoofd. Het Volk, dat op de Eilanden, dicht by de Kaap *Tschukotskoi* geleegen, woont, en met de *Tschukotskers* gemeenschap oeffent, is zekerlyk van dezelfde Afkomst met deeze *Amerikaanen*; want zy merken het insgelyks als een sieraad aan, Beenen in hunne Aangezigten te draagen. Wylen de Majoor *Paulutskoi* vond eens, nadat hy een Handgevecht met de *Tschukotskers* gehouden hadt, onder de Dooden twee Man uit dit Gewest, onder wier Neuzen twee Tandén van een Zeepaard geplaatst waren in Openingen, in 't byzonder daar toe gemaakt; om welke reden de Inboorlingen gewoon zyn deeze Eilanders *Zoobatee*, of Lieden met groote Tandén te noemen; en, gelyk de Krygsgevangenen verhaalden, waren zy daar niet gekomen om hen by te staan,

staan, maar alleen om hunne manier van vechten met de *Ruffen* te zien.

Hier uit mag men besluiten, dat de *Tschukotskers* en deeze Lieden dezelfde Taal spreken, of, ten minste, dat 'er eene zo groote gelykheid tusschen hunne Taalen is, dat zy zonder Taalsman met elkan- deren kunnen verkeerem. De Taal der *Tschukotskers* stamt af van die der *Korekers*, van welke zy alleen in Tongval verschilt, en 'tgeen de Heer *Steller* zegt, dat niet een onzer Tolken de Taal der *Amerikaanen* verstaan kon, is waarschynlyk veroorzaakt door het groot verschil in den Tongval, of door de byzondere Uitspraak, welke niet slechts tusschen de woeste In- wooners van *Kamtschaska*, maar zelfs tusschen de *Europeërs*, in verscheidene Provinciën van een Ryk woonende, waargenomen wordt. Daar is nauwlyks een Fort in her Schierëiland *Kamtschaska*, dat niet in Taal van die van een ander verschilt, 't welk zelfs zo ver gaat, dat de Inwooners der Forten, die eeni- ge honderd Wersten van een gelegen zyn, elkan- der nauwlyks verstaan.

De *Amerikaanen* en de *Kamtschatdalers* komen in de volgende Byzonderheden met elkander over een :
 1. Hunne Gestalte en Gezichtsbeelding zyn dezelfde.
 2. De *Amerikaanen* bereiden hunne Kruiden op de- zelfde wyze als de *Kamtschatdalers* doen, 't welk men echter nergens elders zo bespeurd heeft.
 3. Bei- den gebruiken zy Hout om Vuur te maaken.
 4. Uit veele voorbeelden heeft men ook waargenomen, dat beide Volken zich bedienen van Bylen, die van Steen of zeker soort van Gebeente gemaakt zyn.
 5. Hun geheele Kleederdragt en Hoeden zyn dezelfde.
 6. En de *Amerikaanen* hebben insgelyks de gewoonte, om de Huiden der Dieren, waarmede zy zich bekleeden,

te verwen, naar de wyze der *Kamtschatalers*; waarom het waarschynlyk is, dat zy niet alleen van denzelfden oorsprong zyn, maar ook, gelyk de Heer *Steller* niet zonder reden denkt, eertyds gemeenschap met elkander geëffend hebben. Al deeze Byzonderheden dienen grootlyks, om de vraag te beëntwoorden: Hoe, of waar van daan is *Amerika* bevolkt? Want schoon wy ook toestemmen, dat *Amerika* en *Asie* nooit met elkanderen vereenigd zyn geweest, liggen echter deeze twee Waerelddeelen zo dicht by elkander, dat de Onmooglykheid, dat de Inwooners van *Asie* naar *Amerika* zouden overgevooken zyn, niet kan staande gehouden worden; te meer, daar de menigte der Eilanden, die tusschen de gemelde Waerelddeelen gelegen zyn, den Overtocht nog gemaklyker maaken.

Hunne Wapenen bestaan in Boog en Pylen; doch wat voor soort van Boogen zy gebruiken, kunnen wy niet zeggen, doordien ons Volk nooit eenen van dezelve gezien heeft. Hunne Pylen zyn wel langer dan die, van welken de *Kamtschatalers* zich bedienen; doch zy gelyken volkomen naar die, welke by de *Tungusen* en *Tartaaren* in gebruik zyn: ons Volk bevondt, dat zy zwart geverfd waren en eene scherpe punt hadden. De *Amerikanen* hebben Booten, van Huiden van Dieren gemaakt, gelyk die der *Koekers* en der *Tschukotskers*; dezelve zyn twaalf voeten lang en twee voeten breed, zynde voor en achter spits, en met eenen platten Bodem; de binnenzijde is gemaakt van Stokken, die aan beide einden samen gevoegd zyn; de Huiden, waarmede zy overtrokken zyn, schynen Robbevellen te zyn, en zyn roodlichtig geverfd; de Zitplaats is rond, ruim twee Ellen van 't voorste gedeelte der Boot, kunnende

de Huiden, wanneer 'er iemand in zit, rondom den-
zelve met leeren Riemen, gelyk eene Beurs, dicht
toegehaald en vervolgens weder geöpend worden.
Schoon deeze Booten zo ligt zyn, dat zy met eene hand
van de eene plaats naar de andere kunnen gedraagen
worden, vaaren zy 'er echter vry ver mede in Zee.

Wanneer de *Amerikaanen* een vreemd Schip ont-
dekken, roeijen zy derwaard, en maaken een lang
Gesprek met de Lieden, die aan boord van hetzelfde
zyn; doch of zulks eene Bezweering, of eene Plech-
tigheid by derzelver ontvangst is, kunnen wy niet
met zekerheid zeggen; het een en ander is by de
Kurilers gebruikelijk: maar eer zy tot zulk een Schip
naderen, beschilderen zy hunne Wangen met een
zwart Penceel, en stoppen hunne Neusgaten met
Gras toe. Zy schynen de Vreemdelingen met veel
vriendschap te bejegenen, houdende hunne oogen
steeds op hen gevestigd, en hen met groote liefde-
betuigingen onthaalende; ook verëeren zy hun Wal-
vischtraan, en eenigen van die Penceelen, waarmede
zy hunne Wangen bestryken, niet twyfelende, of
deeze dingen, waarvan zy zelve zo veel werks maa-
ken, zullen ook anderen even aangenaam zyn.

De Zeën hieromtrent zyn zeer veilig te bevaaren
in de Lente en den Zomer; maar in den Herfst in-
tegendeel zo gevaarlyk, dat men het dan niet waagen
durft, zich op dezelve te begeeven, uit vreeze van te
zullen vergaan: het stormt 'er dan zo verschriklyk,
dat de Russen, die deeze Zeën reeds meer dan veer-
tig Jaaren bevaaren hebben, getuigen, dat zy nooit
elders iets gezien hebben, 't geen daarnaar gelykt.

De volgende Teekens merkt men hier gestaadlyk aan,
als Voorbooden van het naby zynde Land: 1. wanneer
'er veelerhande soort van Zeespoeling op het Water
dryft;

dryft; 2. wanneer men zeker foort van Gras, waarvan, op het Schierëiland *Kamtschatka*, Kleederen, Karpetten en kleine Sakken gemaakt worden, in tamelyke menigte befpeurt; want het zelve groeit alleen dicht aan ftrand; en 3. wanneer de Zeemeewen en andere Zeedieren, als by voorbeeld de Robben of Zeehonden; of diergelyken, in grōoten getale verfchynen; want, fchoon de Zeehonden in hun hart eene Opening (het Eironde Gat, of *Foramen Ovale* genoemd, en eenen Doortogt, *Ductus arterialis Botalli* geheeten,) zeekerlyk hebben; en, dewyl die beiden open-zyn, eenen langen tyd onder water kunnen blyven, zelfs ook zonder eenig gevaar te ondergaan, zich ver van ftrand moogen begeeven; te meer, daar zy in groote diepte bekwaam voedsel kunnen vinden; gaan zy echter, desnietteenftaande, zelden meer dan tien Mylen ver in Zee. 4. Maar het zeekerft en genoegzaam onfeilbaar Teeken van de nabyheid van eenig Land, is de ontmoeting van Zeebeevers van *Kamtschatka*, die alleenlyk op Zee-kreeften en Zeekrabben aazen, en, wegens het maakfel van hun hart, niet boven twee Minuuten onder water kunnen blyven.

V. H O O F D S T U K.

*Van BERINGS-EILAND, en eenige
andere EILANDEN; naby
KAMTSCHATKA geleegen.*

Wy moeten nu nog melding doen van eenige Eilanden, niet ver van *Kamtschatka* geleegen; zy liggen echter niet in eene rechte lyn met de

de Eilanden, welken wy in ons voorige derde Hoofdstuk beschreeven hebben, maar Noordwaard van dezelve; en onder déezen voornaamlyk van *Berings-Eiland*, welk thans den Inwooneren van *Kamtschaska* zo bekend is, dat veelen zich, uit hoofde van den voordeeligen handel met Zeebeeveren en andere Dieren, derwaard begeeven.

Het zogenaamde BERINGS-EILAND strekt zich in de lengte Zuidöost- en Noordwestwaard uit, en ligt tusschen de vyf-en-vyftig en zestig Graaden Noorder Breedte. Tusschen deszelfs Noordöostlyken Hoek, die genoegzaam recht tegenöver den mond der Rivier *Kamtschaska* ligt, en de Oostkust van het Schiereiland *Kamtschaska* reket men omtrent twee Graaden Tusschenwydte, terwyl integendeel de uiterste Zuidöosthoek des Eilands omtrent drie Graaden van de Kaap *Kronotskoi* geleegen is.

De Lengte van dit Eiland bedraagt ruim honderd-vyf-en-zestig Wersten; doch deszelfs Breedte is zeer ongelyk: van deszelfs Zuidöosthoek tot de steile en ongenaakbare Rots, die veertien Wersten van gemelden Hoek geleegen is, heeft het tusschen drie en vier Wersten in de Breedte; van daar tot de Baai *Seepucha* omtrent vyf Wersten; van de Baai *Seepucha* tot de Beeverrots zes Wersten; en van daar tot de kleine Rivier *Kitova*, weder vyf Wersten: doch verder Noordwaard word' het Eiland hoe langer hoe breeder; deszelfs grootte Breedte ligt tegenöver de Noordlyke Kaap, alwaar dezelve drie-en-twintig Wersten bedraagt. Over 't algemeen kan men zeggen, dat 'er zo weinig Evenredigheid tusschen de Lengte en Breedte van dit Eiland is, dat men reden heeft te twyfelen, of 'er wel deszelfs Weergaë in eenig ander Waereldgedeelte gevonden wordt; ten minste zegt

zegt onze Schryver, dat hy nooit van diergelyk gelezen of gehoord heeft; en hy meldt teffens, dat de Eilanden, welken hy niet ver van de Kust van *Amerika* zag, en de geheele reeks derzelve, Oostwaard gelegen, ten naaste by zulk eene Evenredigheid hebben.

Het Eiland bestaat genoegzaam geheel uit eene aaneengeschakelde Rei Steenklippen, verdeeld in verscheidene Valeiën, die Noord-en Zuidwaard zich uitstrekken. Deze Steenbergen zyn zo hoog, dat zy, by helder Weer, genoegzaam in 't midden van den Overtogt tusschen het gemelde Eiland en het Schiereiland *Kamschaska* kunnen gezien worden.

De Inboorlingen van *Kamschaska* waren, reeds veele Jaaren geleeden, van meening, dat 'er tegenöver den mond der Rivier *Kamschaska* Land was; om dat het altyd scheen, als of aldaar een Damp of Mist opklom, hoe helder de Gezigteinder anders ook was.

Ondertusschen zyn de hoogste Bergen des Eilands niet meer dan twee Wersten lynrecht hoog; de Toppen derzelve zyn, ter hoogte van eenen halven voer, met gemeenen geelachtigen Kleigrond bedekt; maar beneden vindt men niet anders dan harde Rotssteenen van dezelfde kleur. De Steenen van 't Gebergte *Stanovoi* zyn by uitneemenheid hard; de Gebergten ter zyde zyn van een gescheiden door verscheidene Valeiën, welke bespoeld worden door veele Riviertjes, die zich aan weerskanten in de Zee ontlasten. 't Is merkwaardig, dat de Monden van al de Rivieren op dit Eiland alleenlyk Zuid- of Noordwaard, maar geene derzelve Oost- of Westwaard gelegen zyn.

Dicht by de voornaamste Bergen vindt men, op dit Eiland, geene Vlakten, uitgenomen alleen de
Zee-

Zeekust; en zelfs daar heeft men kleine Bergen, van eene of eene halve Werst in den Omtrek. Diergelyke Bergen ontmoet men by ieder Riviertje; doch met dit onderscheid, dat hoe vlakker de Kaapen of Voorgebergten naar den Zeekant zyn, hoe uitgestrekter ook de Vlakten achter dezelve zyn. Het zelfde bespeurt men ook in de Valeiën; wanneer dezelve tusschen hooge Bergen geleegeen zyn, zyn zy kleiner en de Riviertjes, die daar door stroomen, ook veel geringer; maar ten aanzien der Valeiën, die laagere Bergen van een scheiden, is het anders gesteld. Op de *Stanovoi*, of de voornaamste rei Gebergten, alwaar de Heuvels of byzondere Bergen steil en vol klippen zyn, worden op verscheidene plaatsen, eene of eene halve Werst van Zee, kleine Meiren gevonden, die hun overtollig Water door kleine natuurlijke Kanaalen in Zee ontlasten.

De meeste Bergen bestaan uit harden blauwen Steen; maar dicht aan Zee vindt men eene groote menigte schoone fyne graauwachtige Steenen, die bekwaam zyn om 'er mede te polytten. Deeze omstandigheid komt den Schryver vry aanmerkenswaardig voor; hy verbeeldt zich, dat de Steen deeze verandering van het Zeewater ondergaat.

Op verscheidene plaatsen van het Eiland is het Zeestrand zo ondiep, dat men het, zelfs by hoog water, nauwlyks bevaaren kan; en op twee plaatsen is 'er in 't geheel geene Vaart: de eene dier plaatsen is niet ver van den Zuidoost, en de andere niet ver van den Noordwesthoek des Eilands.

't Is merkwaardig, dat, wanneer 'er aan de eene zyde des Eilands eene Baai is, aan de andere zyde, in tegendeel, recht over de Baai, eene Kaap gevonden wordt; en wanneer het Strand aan de eene zyde
plat

plac en zandig is, is het aan de andere zyde daartegen steil en klipachtig. Wanneer de Draaijing scherp is, 't zy aan de een of aan de andere zyde, is de Kust, een of twee Werften ver, steen- en klipachtig. De Bergen dicht by *Stanovoi* zyn de steilsten. In dezelve zyn verscheidene Scheuren, op deeze en geene tyden, door Aardbeevingen, aldaar veroorzaakt. Ook heeft men waargenomen, dat doorgaans uit de hoogste Bergen iets uitsteekt, 't welk de gedaante van eenen Kegel heeft, en, schoon hetzelve van hetzelfde wezen als de Berg schynt te zyn, is het echter eenigzins zachter en helderder, en heeft gemeenlyk eene zeldzaame gedaante. Diergelyke Kegels worden ook gevonden op het Gebergte *Baikal* en op het Eiland *Olebon*. De Heer *Steller* ontving eens van *Anadirsk* zekere Steenen van eene groene koleur, veel gelykende naar deeze Kegels; met een Bericht daar by, dat dezelve van den Top van het Gebergte aldaar genomen waren; en dat, wanneer dezelve afgebrooken worden, 'er in korten tyd anderen in derzelve plaats groeijen. Men is van meening, dat deeze Steenen door zekere inwendige Beweeging der Aarde, en voornaamlyk door haare Drukking omtrent het middelpunt, dus gevormd worden; en hiervandaan kunnen de gemelde Kegels worden aangemerkt, als eene soort van Kristal, of van de zuiverste steenachtige stof, welke eerst, in eenen vloeibaaren staat, van het middelpunt uitgeperst, en naderhand door de Lucht hard gemaakt wordt.

Aan den Noordöstkant des bovengemelden Eilands is geene Haven, zelfs niet voor het ligste vaartuig, uitgenomen alleenlyk eene plaats van tachtig vademmen breed, alwaar een Schip by stil weer, tamenlyk veilig kan ankeren. Men vindt 'er somtyds, vier
of

of vyf Werften ver van Strand, vry uitgestrekte Ondiepten, die zo net met steenen belegd zyn, als of het met Menschen handen en met opzet geschied ware; by laag water kan men daarop wandelen, zonder zyne voeten nat te maaken.

Ten Noorden van die Haven is eene ruime Baai, in welke diergelyke Steenen en Pylaaren zyn, als 'er aan strand gevonden worden.

De Noordwestzyde des Eilands is geheel verschillende van den Noordöstkant: want, schoon 'er de helft ook steenächtig, scherp en afgebroken is, is echter aldaar, op twee plaatsen, eene bekwaame Doorvaart voor platbodemde Vaartuigen naar de binnenlandse Meiren. De eerste Plaats ligt vyftig, en de andere honderd-vyftien Werften van den uitersten Zuidöostlyken Hoek des Eilands. Deeze laatstgenoemde Plaats kan zeer gemaklyk uit Zee worden onderscheiden, doordien het Land daarömtrent van 't Noorden naar het Zuiden loopt; en omtrent de Kaap zelve ontlafst zich eene Rivier, welke, hoe klein ook, nogthans de grootste van het geheele Eiland is, zynde by haare uitwatering in Zee zeven voeten diep. Dezelve komt voort uit een groot Meir, anderhalve Werft van den Mond der Rivier geleege; zy is merklyk dieper, wanneer men de Ondiepte, die by haaren uitloop in Zee gevonden wordt, overgevaaren is; en de Togt langs dezelve geschiedt dan met veel gemak en veiligheid. Het voornaame kenmerk, waar door men deeze Rivier kan ontdekken, is een klein Eiland, welk zeven Werften in zynen ömtrek heeft, en ook zeven Werften Zuidwaard van den Mond dier Rivier geleege is. De Kust is van daar Westwaard, ruim vyf Werften lang, zandig en laag, zonder eenige Steenrotsen.

Van den Top der hoogste Bergen van dit Eiland, kunnen de volgende Plaatsen worden gezien; in het

E

Zui.

Zuiden twee Eilanden; het eene heeft, gelyk gezegd is, zeven Wersten, in zynen Omtrek; en het andere ligt in het Zuidwesten, recht tegenöver den uitersten Hoek van *Berings-Eiland*, op den afstand van veertien Wersten. Het laatste bestaat slechts uit twee hooge en gekliefde Steenklippen, die omtrent drie Wersten in den omtrek hebben. Van den Noordwesthoek van *Berings-Eiland*, worden by helder Weer, hooge Gebergten, die met Sneeuw bedekt zyn, onderscheidenlyk gezien; de afstand derzelven van daar wordt op honderd tot honderd-veertig Wersten ver gerekend. Deeze Sneeuwbergen worden, door den Schryver, voor het vaste Land of een Voorgebergte van *Amerika* gehouden; de Redenen, die zulks waarschynlyk maaken, zyn de volgende: 1. Omdat die Bergen, gelyk hy uit hunnen afstand opmaakt, hooger zyn, dan die van het Eiland; 2. omdat 'er, binnen denzelfden afstand, Oostwaard van het Eiland, insgelyks diergelyke witte Gebergten zeer duidlyk gezien worden; te meer, doordien men uit derzelve Hoogte en Ligging eenpaariglyk besloot, dat die Bergen op het vaste Land van *Amerika* geleegeen zyn. Van den Zuidöosthoek van *Berings-Eiland* ziet men, Zuidöostwaard van daar, eenige andere Eilanden, maar niet zo duidlyk; en men was van gevoelen, dat dezelve tusschen *Berings-Eiland* en het vaste Land van *Amerika* liggen.

Men heeft waargenomen, dat boven den Mond der Rivier *Kamtschatka*, West- en Zuidwestwaard, by helder Weer, steeds als een dikke Mist of Nevel en Damp bespeurd wordt; en daaruit heeft men eenigermate ontdekt, dat *Berings-Eiland* niet ver van het Schiereiland *Kamtschatka* geleegeen was.

Ten Noorden van *Berings-Eiland* ligt nog een ander Eiland, tusschen de tachtig en honderd Wersten

sten lang. Het Kanaal, tusschen deeze Eilanden, is Noordwestwaard omtrent dertig, en Zuidostwaard omtrent veertig Wersten breed. Niet ver van de uitsteekende Kaapen der beide Eilanden worden veel Steenklippen in Zee gevonden.

De Weersgesteltenis verschilt hier van die op het Schierëiland *Kamtschatka* niet veel; alleenlyk is dezelve eenigzins strenger: want het Eiland is van geen kant gedekt; daarenboven is het zeer smal en zonder Houtgewas. De Wind waait in de laagte en smalle Valciën zo geweldig sterk, dat men 'er nauwlyks op zyne voeten kan blyven staan. Men heeft waargenomen, dat de hevigste Stormwinden in Sprokkelmaand en Grasmaand aldaar woeden, komende dan doorgaans uit het Zuidöosten of Noordwesten; met dit onderscheid, dat, wanneer de Wind uit den eerstgemelden Hoek waait, het Weer helder en gemaatigd is; maar dat, wanneer dezelve uit het Noordwesten voortkomt, het Weer ook wel helder, maar teffens zeer koud is.

De hoogste Getyden heeft men, op dit Eiland, in 't begin van Sprokkelmaand, wanneer de Wind uit het Noordwesten waait. In 't midden van Bloei-maand ontstaat 'er ook doorgaans een hooge Vloed, veroorzaakt zo door de menigvuldige Regens, als door het smelten van den Sneeuw op de Gebergten. Doch beide deeze Vloeden zyn zeer middelmaatig, in vergelyking van die, welke men, voorheen, ontwyfelbaar op deeze Eilanden gehad heeft; want dertig Vademen hooger dan de gewoone Zeepil vindt men Hout en geheele Geraamten van Zeedieren, door den Vloed aldaar achtergelaaten; en 't is zeer waarschynlyk, dat de Vloed, in den Jaare 1737., hier zo hoog was, als op het Schierëiland *Kamtschatka*, Aardbeevingen gebeuren hierdikwyls. De zwaarste,

welke volkomen zes Minuten duurde; werdt hier in 't begin van Sprokkelmaand des gemelden jaars gevoeld, wanneer de Wind Westlyk was; een sterk Geraas, welk kort voor de Schudding vooraf ging, wêrdt onder de aarde gehoord; ook bespeurde men, op dien zelfden tyd, eenen zuizenden Wind, die van het Zuiden naar het Noorden ging.

Het Water is hier zeer merkwaardig wegens zyne Ligtheid en Zuiverheid; en deszelfs gencezende Krachten zyn, reeds over lang, door verscheidene Zieken ondervonden. Iedere Valei heeft haar Riviertje, en het getal derzelve, by elkander gerekend, bedraagt meer dan zestig. Om de groôte schuinsheid der Valeiën zyn zy allen zeer snelvlietende; en, dicht aan Zee, verdeelen zy zich gemeenlyk in verscheidene Stroomen.

BESCHRYVING
V A N
KAMTSCHATKA,
E N Z.

TWEEDE AFDEELING.

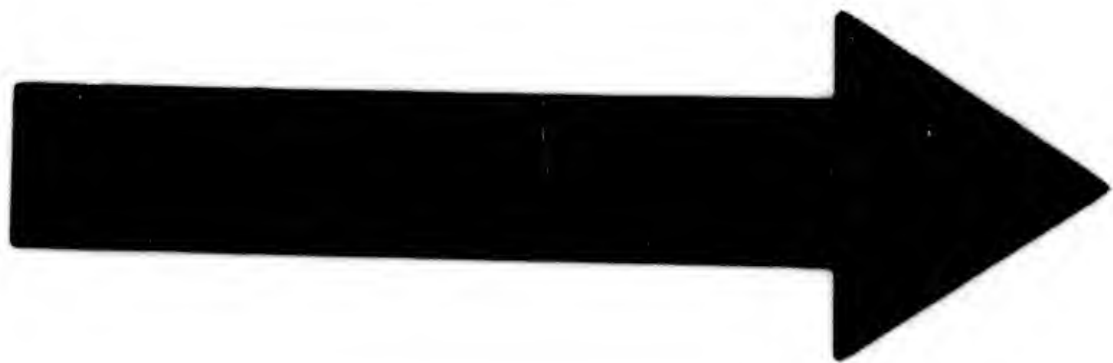
Beheuzende de NATUURLYKE HISTORIE *van*
het Schierëiland KAMTSCHATKA.

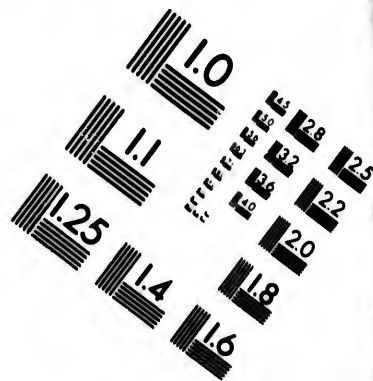
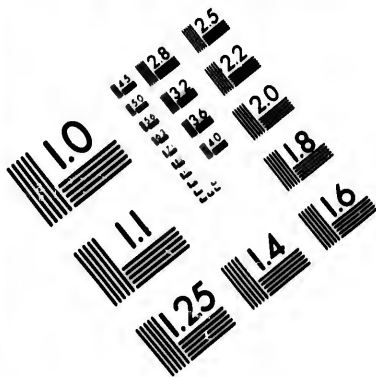
I. H O O F D S T U K.

Van de GESTELTENIS *van* LUCHT, WEER
en GROND *op* KAMTSCHATKA.

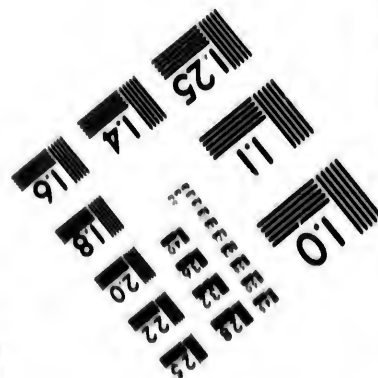
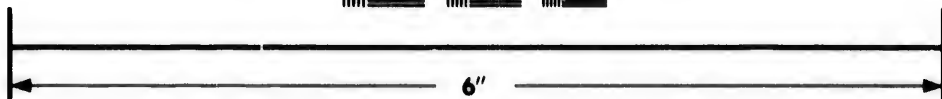
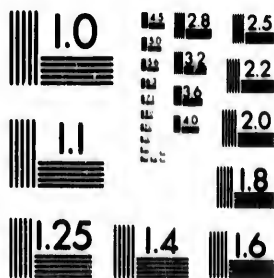

Op de Banken van de Rivier *Kamtschatka* vindt men eene grooté menigte Wortels en Beziën, die eenigermaate het gebrek van Koorn vervullen. Daar is ook een zo goed Houtgewas, dat men 'er den noodigen voorraad aantreft, niet alleen tot het bouwen van Huizen, maar ook van Schepen; En de Heer *Steller* is van gedachten, dat, omtrent den oorspróng deezer Rivier, het Zomer-en Winterkoorn even goed zou voortkomen, als op eenige andere plaats, op zelf-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

33 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N. Y. 14580
(716) 872-4303

0
LE 128
LE 132
LE 125
LE 122
LE 120
LE 118

10
11

zelfde Graaden der Noorder Breedte gelegen : de Grond is 'er diep en vet; en schoon 'er de Sneeuw in rooten overvloed valt, ontdooit die echter vroeg genoeg; het Voorjaar is 'er ook zo regenachtig niet, en men heeft 'er zulke kwaade Dampen niet, als men op veele andere Plaatsen van dit Schlerëiland bespeurt.

Onder anderen heeft men reeds verscheidene Proeven, ten aanzien van Zomerkoorn, zo wel by het Opper- als by het Nederfort *Kamischatka* gedaan, zynde daat de Garst en Haver byzonder wel gelukt. Omtrent het Klooster onzes Heeren by *Jakutski*, heeft men, verscheidene Jaaren geleden, zeven of acht Pud * Garst gezaaid, waarvan een zo ryke Oogst ingesameld werdt, dat de Kloosterlingen aldaar niet alleen voor hun eigen gebruik eenen genoegzaamen voorraad van Grut en Meel daarvan verkreegen, maar zelfs ook nog aan hunne nabuuren daarvan konden mededeelen, schoon zy verpligt waren hun Land met Menschen handen te doen omspitten.

De Moeskruiden tieren hier niet allen even goed. De sappigsten brengen slechts Bladen en Steels voort. De Kool en Lattuw sluit niet; en de Erweten en Peulen bloeijen steeds tot den Herfst, zonder dat 'er zelfs eenige Schillen aan komen; maar Wortels, Raapen en Radys komen hier zeer goed voort. Doch deeze Proeven zyn alleenlyk gedaan op de Banken der groote Rivier en der *Awatscha*. De Gewassen, die eenen warmen Grond vorderen, groeijen in *Kamischatka* overal zeer wel; doch hier allerbest omtrent de Rivier van dien Naam. Aan de Rivier *Awatscha* heb ik nooit Raapen gezien, die meer dan drie of vier Dulmen in haare Middellyn hadden; maar aan de Rivier *Kamischatka* heb ik ze gevonden, die vier of vyf maal grooter waren.

Het

* Een Pud is een Russisch Gewigt van veertig Pond.

Het Gras groeit hier zo hoog, en is zo sappig, dat men nauwlyks de Weergraë daarvan vindt in het geheele *Russische* Ryk; dicht aan de Rivieren en Meiren, en in de opene Plaatsen der Boffchaadjen, wordt het meer dan vyf of zes voeten lang, en groeit 'er zo schielyk, dat het driemaal in eenen Zomer kan gemaaid worden. Weinig Plaatsen zyn derhalve bekwaamer tot de Vee-teelt; en schoon het Gras, naar gelang zyner hoogte, ook dik is, en maar een grof soort van Hooi maakt, is het Vee 'er echter groot en vet, geevende overvloed van Melk, zo in den Winter, als vooral des Zomers. Het Gras blyft sappig en groen, tot in het begin van den Winter; en zelfs in dat gestrengte Jaargetyde is het nog goed voor het Vee, dewyl het door de Koude zo styf op een gepakt is, dat het daardoor niet hard kan worden. Doordien het Gras zo lang en dik is, kan 'er eene groote menigte Hooi op eene kleine plek Lands gewonnen worden; en zelfs vindt het Vee, den geheelen Winter door, zyn voedsel op de velden. De Plaatsen, alwaar het Gras zo weelig tiert, zyn nooit zo diep met Sneeuw bedekt, als wel de laage en moerassige Gronden; en om deeze reden is het zeer bezwaarlyk, des winters daaröver te reizen.

In de andere Plaatsen, Zuid- of Noordwaard van de Rivier *Kamtschaska*, aan den Oosterschen Oceaan geleegen, vindt men geen Land, dat tot den Akkerbouw bekwaam is: want al het Land, welk dicht aan de Zee ligt, is of zandig, of steenachtig, of moerassig, en de Zeebanken zyn zo smal, dat, indien de Grond ook goed was, 'er echter niet genoeg zou zyn tot den Akkerbouw. Daar is ook maar zeer geringe hoop ten aanzien van het Land omtrent den Zeeboezem van *Penschinska*, voornaamlyk met betrekking tot het Winterkoorn, zyn-

de hetzelfde meest overal moerassig. Op eenigen afstand van gemelden Zeeboezem, heeft men woudachtige Plaatsen aangetroffen, die hoog en droog zyn, en niet ongeschikt tot den Akkerbouw schynen; maar de Sneeuw, die hier, in 't voorst van den Herfst, in groote menigte, valt, eer de Aardbodem nog bevrooren is, en doorgaans zeer diep tot het midden van Blocimaand blyft liggen, belet niet alleen het zaaijen van Zomerkoorn, maar bederft ook ten eenemaal het Winterkoorn; en, dewyl het Gewas, by het ontdoojen des Aardbodems, door den Nachtvorst zou beschadigd worden, is het niet mooglyk, eenig Koorn voor het midden van Zomermaand aldaar te zaaijen; na welken tyd het genoegzaam gestadiglyk regent, in deeze Gewesten, tot het begin van Oogstmaand, zodat de Zon, somtyds, in veertien dagen achter een in 't geheel niet gezien wordt: deeze omstandigheid maakt, dat het Koorn-gewas hoog en weelig opschiet; doch, wegens gebrek van warmte en droog Weer, brengt het geen Koorn voort; en 't geen 'er nog in de Koornäiren mogt gevonden worden, komt echter niet tot rypheid. Doch dit alles niet tegenstaande, meent nogthans de Heer *Steller*, dat, indien de Grond maar behoorlyk beërbeid wierdt, Haver en Garst hier wel tot volkomenheid zouden geraaken. Onderrusschen heeft men reden, om grootlyks daaraan te twyfelen; vooral, zo lang 'er geene nieuwe Proeven daaromtrent in 't werk gesteld kunnen worden. Ik heb verscheidene maalen zelf Garst doen zaaijen aan de *Bolscheretskoi* of de Groote Rivier; het Koorn groeide spoedig op in Dikte, Hoogte en Sterkte van Halmen, tot het begin van Oogstmaand; maar, wanneer het op het punt was, dat de Airen stonden uittekomen, werdt alles door den Vorst vernield.

Al deeze dorre en drooge Plaatsen, niet alleen dicht by den Zeeboezem van *Penschinska*, maar zelfs meer Landwaard in, schynen samen gesteld te zyn uit Aarde, die van elders derwaards aangebragt is. Dit kan men, waarschynlyker wyze, ontdekken uit de verscheidene Beddingen; waaruit men teffens oogenschynlyk afleiden kan, hoe zy Jaarlyks aangegroeid zyn, zo aan de Oevers der Rivieren, die eenigzins verheeven zyn, als ook op de Steenklippen, die bloot liggen. Ik heb dikwyls gezien, dat 'er Boomen, die in dat Gewest niet te vinden zyn, aan de Oevers der Rivieren, meer dan zeven voeten diep onder de Oppervlakte des Aardbodems, uit den Grond steeken. Hieruit mag men besluiten, dat al deeze onvruchtbare en moerassige Plaatsen, waar tegenwoordig geen Hout, uitgenomen alleen eenig Kreupelbosch, en kromme laage Willige- en Berkenboomen groeijen, voorheen bedekt zyn geweest met Water, welk hier, gelyk ook aan de Noordoostkust, van tyd tot tyd verminderd is, en nog van Jaar tot Jaar vermindert.

Niet diep onder de Oppervlakte des Aardbodems, ligt eene Bedding van klaar Ys, welk by uitstek hard is; en onder dat Ys vindt men eenen zachten waterachtigen Kleigrond, met grof Zand vermengd. Deeze Gesteltenis van den Grond strekt zich uit van de Zee, tot vry ver in de Gebergten; en daaruit kan men de Dorheid en Onvruchtbaarheid dier Landstreeken genoegzaam opmaaken.

Doch, schoon het Land overal niet bekwaam tot den Akkerbouw is, zyn, echter, sommige streeken langs de Rivier *Kamtschatka*, (die te vooren reeds door ons genoemd zyn) en langs de *Bistroi*, of de Snelle Rivier; zeer geschikt, om niet alleen de Inwooners van die, maar ook van de nabuurige Landstreeken met genoegzaamen Voorraad van Koorn te

voorzien. Ondertuffchen heeft men reden te vreezen, dat, door het menigvuldig verbranden van het Onkruid, om de Landeryen te zuiveren en ter be-
arbeiding bekwaam te maaken, de Sabeldieren, welke eenen byzonderen afkeer van den Rook hebben, ten eenemaal zullen verdreeven worden: dit gebeurde langs de Rivier *Lena*, certyds de beste en voornaamste Jagtplaats, doch nu geheellyk door deeze Dieren verlaaten. De fchaarsheid van Hout is hier een groot Ongemak, zynde zo wel de *Ruffen*, als de Inboorlingen, genoodzaakt, hetzelve twintig of dertig Werften ver, tot hunne Zoutkokeryen en Vifchdrogeryen, met groote moeite en tydverlies, te haalen: 't is ook zeer bezwaarlyk, hetzelve in Vloten langs de Rivieren te laaten afzakken, omdat zy doorgaans zo snel ftoomen, en teffens zo ondiep zyn, dat zy flechts twee kleine Bundels, aan iedere zyde van een smal Viffchersfchuitje, de meeste Rivieren kunnen afbrengen; want anders zouden zy zich zelve, in het beftier van hun Bootje, verhinderen, en daarby gevaar loopen, om op de Steenklippen, Zandbanken en afgehouwene Stammen van Boomen te vervallen; en waardoor niet alleen het Vaartuig en het Hout, maar dikwyls ook het Volk zelve verlooren geraaken. Somtyds wordt de Schaarsheid van Hout eenigermaate vergoed door het Hout, dat door de Zee aan Strand geworpen, en door de Inwooners opgefameld wordt; maar dit Hout, welk door het Zeewater doordrongen is, wil nooit helder branden, fchoon zy veele moeite aanwenden om het te droogen, maar het verteert allengs door eenen geftaadigen Rook, die zeer fchaadlyk voor de Oogen is.

Op den Afstand van dertig of veertig Werften van de Zee, en dicht by de Bronnen der Rivieren, groeijen Berken-, Elzen- en Popellierboomen, waarvan de

de *Kamschatdalen* hunne Huizen en Booten maaken. Doch het veroorzaakt hun groote zwaarigheid, die Boomen te vervoeren, moettende zy zulks op de voorheen gemelde wyze verrichten: Om deeze reeden kost een zeer gering Huis, op sommige Plaatsen van dit Schiereiland, honderd Roebels, en meer, en een klein Visscherschuitje vyf Roebels. Op andere Plaatsen, waar de Bergen nader aan Strand zyn, en de vervoering door middel der Rivieren gemaklyker is, is het Brand- en Timmerhout veel beter koop.

Langs de Rivier *Bistroi* of de Snelle Rivier, die beneden het Fort *Bolschenetskoi*, in de Groote Rivier valt, groeit het beste Hout van het geheele Schiereiland *Kamschaska*. De Berkenboomen zyn 'er zelfs zo dik en groot, dat Kapitein *Spanberg* van zulk Hout eene Sloep bouwde, waarmede hy verscheidene langduurige Zeetogten gedaan heeft.

't Is zeer merkwaardig, dat dit Schip, toen het van Stapel in 't Water gelaaten was, zo diep lag als een Schip, dat zwaar gelaaden is; en men was van oordeel, dat het nooit bekwaam zou zyn, om Zee te bouwen, maar dat de geringste Vragt de Sloep zou doen zinken. Ondertusschen bevondt men recht het tegendeel; want, op zyn pas gelaaden zynde, gong het Schip maar zeer weinig dieper; en men heeft ook in deeze Wateren weinig Schepen gehad, die beter en ligter zeilden, of zich dichter aan de Wind hielden. Deeze Byzonderheid wordt daaraan toegeschreeven, dat, dewyl het Berkenhout zo veel Hars niet vervat als wel ander Hout, hetzelfde op de eerste inlaating in het Water eene groote menigte Vocht inzoog, maar zo ras al de Openingen van hetzelfde vervuld waren, niet veel Water meer inliet, en deswege, by het inlaaden, maar evenredigheid van andere Schepen, niet zo diep zonk.

Aan

Aan de Oostkust van *Kamtschatka* vindt men eenen grooten overvloed van Hout; van de Toppen der Bergen tot het Strand zelve groeijen zeer schoone Berken- en Elzenboomen. Boven de Rivier *Jonpanoba*, en omtrent haaren Oorsprong, en langs de Rivier *Kamtschatka*, tot den Mond der Rivier *Elouki*; is het zeer houtryk. Aan de laatst-gemelde Rivier, ten naaste by tot haare Bron, groeijen zelfs Pynboomen; maar *zy* zyn niet dik en zwaar genoeg om *ze* tot Timmerhout te gebruiken. Omtrent de Landēngte, welke het Schierēiland *Kamtschatka* met het vaste Land van Siberie vereenigt, begint het Hout weder te ontbreken.

De Veranderingen der Gesteltenis van Weer en Lucht, geschiedt gemeenlyk in de volgende orde: de Herfst en Winter neemen veel meer dan de helft van het Jaar weg, kuunende de Lente en de Zomer op niet meer dan op vier Maanden gerekend worden. De Boomen beginnen doorgaans omtrent het Einde van Zomermaand uitte loopen, en sommigen derzelven verliezen hunne Bladen reeds weder in het laatst van Oogstmaand.

De Winter is gemaatigd en bestendig, zo dat men 'er noch zulken strengen Vorst; noch zulken schielijken Dooi bespeurt, als in de Provincie *Jakutski*. De Thermometer van *de l'Isle* stondt tusschen honderd-zestig en honderd-tachtig Graaden. Doch in den sterken Vorst, dien wy daar twee Jaaren achter een in Louwmaand hadden, daalde dezelve tot tweehonderd-en-vyf Graaden. De eerste Maand des Jaars, of Louwmaand, is in het Schierēiland *Kamtschatka*, altyd de koudste Maand des Jaars; en omtrent dien tyd staat de Thermometer, gemeenlyk, tusschen honderd-een-en-zeventig en tweehonderd Graaden.

In

In de Lente is het Weer aangenaamer, dan in den Zomer; schoon het 'er dan somtyds regent, heeft men echter in dat Jaargetyde veele schoone heldere Dagen. De Sneeuw ligt 'er tot het einde van Bloecimaand, welke wy reekenen de laatste Lente- maand te zyn.

Geduurende den Zomer heeft men 'er, meereendeels, zeer onaangenaam Weer, met geduurigen Regen en veel Koude: doch dit moet men verstaan van de Landstreeken omtrent de Groote Rivier, eu langs den Zeeboezem van *Penschinska*; in de overige Gewesten van dit Schiereiland is de Zomer tamelyk aangenaam, gelyk wy vervolgens omstandiger zullen melden. De Reden, dat de Zomer op de genoemde Plaatsen zo ongunstig is, wordt daarin gesteld, dat van de nabuurige hooge Bergen, die gestaadig, Jaar in Jaar uit, met Sneeuw bedekt zyn, zonder ophouden dikke Dampen opklimmen. Het gebeurt daar dikwyls, dat men, geduurende een of twee weken, de Zon in 't geheel niet ziet; en zo lang ik 'er geweest ben, heb ik 'er niet alleen nooit, eene geheele Week achter een, mooi Weer gezien, maar zelfs niet eenen geheelen dag, van den Morgen tot den Avond, helder gehad; des morgens was het 'er altyd mistig, en daar viel geduurig een soort van Stofregen, die genoegzaam tot twaalf uur duurde. Deeze vochtige Lucht en de naby geleegene Bergen maaken het Weer daar zo koud, dat men 'er nooit weezen kan zonder zich warm te kleeden.

Ik heb 'er nooit zwaare Regenbuiën vernomen, of sterke Dondervlaagen gehoord: want de Regen bestaat 'er meest in Stofregen, en de Donderslagen gelyken naar eenig flauw onderiardsch geraas. De Blikzemstralen zyn 'er ook niet sterk,

In het Fort aan de Groote Rivier, alwaar de Lucht warmer is, stondt de Thermometer, in dien tyd, van honderd-dertig tot honderd-zes-en-veertig Graaden; en by gelegenheid eener buitengewoone Hitte, die twee Jaaren achter een in Hooimaand voorviel, klom dezelve tot honderd achttien Graaden.

De Ongestadigheid van het Zomerweer veroorzaakt niet alleen de Onvruchtbaarheid des Lands, maar belet de Inwooners ook grootlyks in het bereiden van den Visch tot voorraad voor den Winter; zo dat, schoon 'er een groote Overvloed van Visch is, zy echter niet in staat zyn, om zo veel te bereiden, dat zy den Winter zonder Gebrek te lyden kunnen ten einde brengen: en van de tien Visschen, welken zy ophangen om te droogen, blyft nauwlyks één goed, veroorzaakende de gestadige Vochtigheid eene menigte Wormen, die dezelve doet verderven; zo dat de Visch, die dóór de Honden, en Beeren zelve gevangen en opgelegd wordt, in het Voorjaar tot eenen hoogen Prys wordt verkocht.

In de Plaatsen, die verder van de Zee gelegen zyn, en voornaamlyk omtrent het Opperfort *Kamtschatka*, is het Weer integendeel zeer verschillende van 't geen men omtrent het Nederfort *Kamtschatka* bespeurt. Het is daar helder en aangenaam van het begin van Grasmaand, tot het midden van Zomermaand. De Regentyd begint 'er na den Zomerzonstilstand, en duurt tot het einde van Oogstmaand. In den Winter valt 'er diepe Sneeuw; doch men heeft 'er zelden hevige Stormwinden, en, wanneer het 'er nog al eens stormt, is het doorgaans maar van korten duur: en schoon 'er mooglyk niet meer Sneeuw valt, dan omtrent de Groote Rivier, ligt de Sneeuw hier echter dieper, omdat hy veel ligger is. Het

Het Herfstweer is hier gemeenlyk aangenaam en helder, uitgenomen op het Einde van Herfstmaand, wanneer het 'er somtyds vry sterk waait. De Rivieren geraaken meestäl niet voor 't begin van Slagtmaand bevrooren: want haar snelle Stroom belet, dat zy met eenen gemeenen Vorst met Ys bezet worden.

Op den Zeeboezem van *Penscbinska* waaijen de Winden, in de Lente, doorgaans, uit het Zuid-zuidöosten en Zuidwesten; in den Zomer uit het Westen; in den Herfst uit het Noorden en Noord-oosten; in den Winter, voor den Zonstilstand, dan uit deezen dan uit geenen Hock; maar na den Zonstilstand, tot Lentemaand, meestäl uit het Noord-oosten en Oosten. Deeze Winden maaken, dat het Weer in de Lente en den Zomer, voor den Zonstilstand, doorgaans dik en zwaar is; doch in de Herfstmaand en de volgende, en weder in het Voorjaar in Sprokkelmaand en Lentemaand is het Weer veel aangenamer; en in de genoemde Maanden is het ook allerbekwaamst, den Koophandel te verrichten en lange Reizen te doen. In de drie Wintermaanden, die 'er tusschen beiden komen, is het zelden helder en goed Weer; maar men heeft dan gemeenlyk swaare Sneeuwbulen en veel Jagtsneeuw, die in *Siberie Pourgami* genoemd wordt. De Ooste- en Zuidöostewinden houden veeläl lang aan, en zyn genoegzaam altyd zeer heevig; somtyds waaijen zy twee dagen achter een, en wel met zulken Geweld, dat men op zyne voeten naauwlyks kan staan blyven. Deeze Stormwinden, die gemeenlyk in de drie laatstgenoemde Wintermaanden, als in Slagtmaand, Wintermaand en Louwmaand woe-den, voeren gröote Hoopen Ys op het Strand by *Lopotka* en de Baal *Awachinskaya*, met eene me-

nigte

nigte Zeebevers : omtrent deezen tyd is 'er derhalve ook de beste gelegenheid, om deeze Dieren, die wegens hunne Vachten zeer gezocht worden, te vangen. De Noordewinden, 't zy in den Zomer, 't zy in den Winter, brengen altyd helder en aangenaam Weer aan; maar de Zuide-en Zuidwestewinden gaan in den Zomer genoegzaam altyd met Regen, en in den Winter met Sneeuw verzeld. En schoon de Koude 'er niet zo hevig is, is de Lucht 'er echter altyd zwaar en dik, en op Zee doorgaans zeer mistig, gelyk door ons Volk, dat den 'Togt naar *Amerika* en *Japan* bygewoond heeft, ondervonden is : derhalve is het Zeilen op Zee by zulk nevelächtig Weer even zo gevaarlyk, als het verblyf op het Land en Reizen by zulk Weer onaangenaam is.

Deeze Gesteltenis van Lucht en Weer op het Schiereiland *Kamtschatka*, met het geen men op Zee bespeurt, moet niet alleen aan de naby geleegene Landschappen, maar insgelyks aan den grooten en uitgestreken ZuiderOceaan worden toegeschreeven. Hierom zyn de Noordlykste Deelen van *Kamtschatka*, die door hooge Gebergten tegen de Zuidewinden beveiligd zyn, niet alleen vruchtbaarer, maar genieten ook eene veel betere Lucht-en Weersgesteltenis; en hoe nader men aan *Lopatka* komt, hoe vochtiger en dikker de Lucht in den Zomer is, en hoe heviger en langduuriger de Stormwinden in den Winter zyn. Het gebeurt dikwyls, dat het Weer omtrent de Groote Rivier zeer zacht en aangenaam is, terwijl de Inwooners te *Lopatka*, wegens Stormen of Sneeuwvlaagen, uit hunne Hutten niet durven gaan; doordien *Kurilskaya Lopatka*, als een smalle en spitse hoek Lands, aan allerlei Winden bloot gesteld is.

Hoe

Hoe Noordlyker eenige Plaatsen, langs den Zeeboezem van *Penschinska* geleegen zyn, hoe minder het daar in den Zomer regent, en in den Winter stormt. Omtrent den Oorsprong der Rivier *Kamtschatka*, en dicht by het Opperfort van dien Naam, zyn het Weer en de Wind zeer veranderlyk. Uit het Oosten en Zuidöosten hebben zy 'er somtyds zulke hevige Stormen, als 'er ooit omtrent den Zeeboezem van *Penschinska* woeden; maar in vergeelyking van het laatstgenoemde Gewest, is het Weer hier veel meer schoon en aangenaam, dan regenachtig.

Het onderscheid in de Weersgesteltenis tusschen de Oostlyke en Westlyke Gedeelten van het Schiereiland *Kamtschatka*, kan men zeer duidlyk waarneemen, wanneer men van den Oorsprong der Rivier *Bistroi* of der Snelle Rivier roist: want naar den kant van den Zeeboezem van *Penschinska* veroottoont zich de Lucht altyd dik en dynzig of nevelachtig, en de Wolken zien 'er ook steeds zwaar en donker uit; terwyl het, omtrent de Rivier en het Opperfort *Kamtschatka*, als eene andere Waereld sehynt te zyn, alwaar het Land hooger ligt, en de Lucht helder en aangenaam is.

De Sneeuw ligt altyd dieper in den uitersten Zuidhoek van het Schiereiland *Kamtschatka*, naamlyk omtrent *Kurilskaya Lopatka*; dan in de meer Noordlyke Gewesten van dit Landschap. Wanneer de Sneeuw in de Zuidlyke Gedeelten, omtrent *Kurilskaya Lopatka*, omtrent de Rivier *Awat-scha*, en de Groote Rivier, twaalf voeten diep ligt; is dezelve in de Noordlyke Deelen op een derde na zo diep niet, en tefens ligt de Sneeuw aldaar veel gelyker en lossen op elkander; de reden daarvan is, omdat de Winden aldaar niet zo hevig waaijen. Om-

trent de Rivier *Teghil* en de *Karaga*, alwaar de Landēngte is, die het Schierēiland *Kamtschatka*, met het overige vaste Land van *Siberie* of *Asie* vereenigt, ligt de Sneeuw zelden dieper dan anderhalve Voet. Hier uit blykt het ook zeer klaar, waarom de *Kamtschatdalers* geene Rendieren houden, gelyk de *Korekers* doen, maar ten aanzien van hun voedsel alleen vertrouwen op den Visch, die aan de Noordōost- en Noordwestkust van den Mond der Groote Rivier zo schaars is, dat, indien deeze barbaarsche en ruuwe Schepfels niet konden verteeren al 't geen zy maar kunnen doorkrygen, zy niet in staat zouden zyn, het leeven te behouden; want, schoon door het geheele Schierēiland *Kamtschatka* genoegzaame Voorraad van voedsel voor Rendieren zou zyn, maakt de Diepte van den Sneeuw het echter onmoglyk, een aanmerklyk getal van die nuttige Dieren, in de Zuidlyke Gewesten van dit Landschap, te onderhouden; en, schoon men 'er in den Zomertyd ook nog al Rendieren aantrest, worden zy 'er, echter, des Winters om de gemelde reden niet gehouden: want zy kunnen den Sneeuw, wegens zyne diepte en hardheid ter nauwer nood zo ver weg maaken, dat zy eenig voedsel bekomen.

De Kracht der Zon, die in de Lente van den Sneeuw te rug stuit, is hier zo groot, dat de Inboorlingen 'er zo geel en verbrand uitzien, als de Indiaanen. Het gebeurt ook niet zelden, dat hunne Oogen ten eene maal daardoor bedorven en gantsch verblind worden. Hierom hangen zy gemeenlyk Kleedjes, met veele gaatjes doorboord, of Netjes van zwart haar voor hunne Oogen, om het getal der Zonnestraalen, die anders in 'ezelven zouden vallen, daardoor te verminderen. Dit wordt voornaamlyk veroorzaakt door de zwaare Stormwinden, die den Sneeuw zo dicht
op

op elkander dryven, dat dezelve bykans zo hard en vast is, als Ys, en niet toelaat, dat de Straalen der Zon daar doordringen, maar dezelfen met grootere kracht te rug kaatst op het zeer teder en gevoelig gestel der Oogen, dan dezelve verdraagen kunnen.

De Heer *Steller* zegt, dat de nood hem gedwongen hadt, om op een Hulpmiddel tegen de pyn en ontsteeking der Oogen bedacht te zyn, welk ook gemeenlyk binnen den tyd van zes uren groote verligting gaf: hetzelve bestondt in het wit van een Ei, met een weinig Kamfer en Suiker, welk hy te samen op eene tinnen Plaat zo lang wreef, tot dat het schuimde; waarna hy het in eenen Handdoek deedt, en voor zyn Voorhoofd bondt. Dit bevondt hy van groot nut te zyn in allerlei ontsteekingen der Oogen.

Het hagelt 'er zeer dikwyls zo wel in den Zomer, als in den Herfst; maar ik heb 'er nooit Hagelsteenen gezien, die grooter dan eene Erwete waren. Het weerlicht 'er zelden anders dan omtrent den Zomerzonstilstand. De Donder wordt 'er ook zeer weinig gehoord; en dan, wanneer men dien 'er nog al eens hoort, schynt dezelve zeer ver weg te zyn. Wy hebben geen voorbeeld, dat 'er ooit iemand door zulk Onweer gedood is. De Inboorlingen verhaalen wel, dat 'er, voor de Aankomst der *Russen* in dit Land, een zwaar Onweer van Donder en Bliksem aldaar gewoed hadt, en ook verscheidene Persoonen daardoor waren gedood geworden; doch men heeft groote reden om zulks in twyfel te trekken, doordien wy in eenen zo geruimen tyd geen een voorbeeld daarvan gehad hebben.

Wat den Mist aangaat, 't is byna onmoglyk, dat dezelve elders anders op den Aardbodem zwaarder en dikker zou zyn, dan op het Schiereiland *Kamtschatka*; en zo is het ook niet waarschylyk, dat 'er

ergens, tusschen de tweec-en-vyftig en vyf-en-vyftig Graaden Noorder Breedte, dieper Sneeuw valt, dan in de Zuidlyke Gewesten van dit Schierëiland: waarom ook de Rivieren van dit Land, wanneer de Sneeuw volkomen ontdooit en smelt, zodanig opzwellen, dat zy doorgaans buiten haare Oevers treden, en in het Voorjaar den Aardbodem byna geheel en al met Water bedekken. De Koude is in den Winter allerhevigst omtrent de groote Rivier en de Rivier *Awasfscha*; maar omtrent het Nederfort *Kamtschaska* is het veel gemaatigder, dan in eenige andere Plaatsen van *Siberie*, op dezelfde Breedte gelegen.

De grootste Ongemakken ontstaan door de verschriklyke Stormwinden en Orkaanen, waarömtrent het niet ondienftig zal zyn de volgende Aanmerkingen te maaken. Voor eenen zwaaren Stormwind, die gemeenlyk uit het Oosten komt, is de Lucht altyd dik en zwart; maar, dewyl ik geenen Thermometer had, kan ik niet bepaalen, of het dan warmer is, dan op andere tyden. Dewyl de Oostewinden van dien kant komen, alwaar verscheidene brandende Bergen en heete Bronnen zyn, verbeelde ik my, dat dezelve niet alleen van de Engte des Lands, maar voornaamlyk ook van de onderaardscho Vuuren en Dampen ontstaan.

Met betrekking tot de overige Voor- en Nadeelen van dit Land, mag men over 't algemeen zeggen, dat dezelfs grootste Rykdom bestaat in overvloed van heerlyke Pelteryen en goeden Visch, en het grootste Ongemak integendeel in het gebrek aan Yzer en Zout. Het Yzer bekomen zy thans uit verscheidene Plaatsen; en het Zout kooken zy uit Zeewater; doch de moeilyke Aanvoering van het Yzer uit verafgelegen Plaatsen, en het kooken van Zout, veroorzaaker zulke groote Kosten, dat beide deeze Noodwendighe-

digheden tot eenen byna ondraaglyken Prys verkocht worden. Eene gemeene Byl kan men in *Kamtschatka* niet koopen ondér twee Roebels, en een Pond Zout kost 'er vier Roebels.

II. H O O F D S T U K .

*Van de BRANDENDE BERGEN in het
Schierëiland KAMTSCHATKA.*

Men telt drie brandende Bergen in het Schierëiland *Kamtschatka*; naamlyk: 1. Den Berg *Awachinski*; 2. den Berg *Tulbatschinski*; en 3. den Berg *Kamtschatka*.

1. De eerste Berg, **AWACHINSKI** genoemd, ligt aan de Noordzyde van de Baai *Awatscha*; deszelfs Top is wel een groot end wegs van daar gelegen, maar de Voet van den Berg strekt zich tot de Baai zelve uit. Dit Gebergte bestaat, tot de helft zyner Hoogte, genoegzaam uit eene aaneengeschaakelde reeks kleine Bergen of Heuvelen, zynde de een op den anderen gezet; de Top van het Gebergte wordt de *Sbatse* of Tent genoemd, en is altyd naakt en bloot, maar de laagere Gedeelken zyn doorgaans met Hout bedekt.

Dit Gebergte werpt op verscheidene Plaatsen, reeds zederd veele Jaaren, eenen geduurigen Rook op, doch het geeft slechts op sommige tyden Vlammen uit. De verschriklykste Vuurbraaking is geschied, gelyk de *Kamtschatdalers* verhaalen, in den Zomer des Jaars 1737.; doch dezelve duurde niet langer dan 24 uren, en eindigde met het uitwerpen van eene dikke Wolk van Asch, die de om-

liggende Landstreek ter diepte van een *Versboka* * bedekte.

Na deze Vuurbraaking, werdt 'er, in den omtrek der Rivier *Awatjscha*, en op de Eilanden, niet ver van *Kuril'skaya Lopatka* geleege, eene verschriklyke Aardbeving en Waterberoering gevoeld; waarömtrent men de volgende Waarneemingen gedaan heeft.

De Aardbeving begon 's morgens ten drie uren, op den zesden van Wynmaand des jaars 1737., en duurde omtrent een Kwartier uur, wordende veelen van de Hutten en Tenten der *Kamtschatdalers* door dezelve om ver geworpen. Ten zelfden tyde werdt het Zeewater met geweld op Strand gedreeven, en rees op eenmaal omtrent ter hoogte van twintig voeten; onmidlyk daarna werdt al het Water weder te rug gedreeven, en week tot eenen grooten Afstand van het Strand; vervolgens keerde het Water met dubbele kracht te rug en klom veel hooger, dan te vooren; waarop het weder zo ver te rug week, dat het zelfs van Strand niet kon gezien worden. Ten dien tyde, zyn in den Doortogt, tusschen het eerste en tweede *Kuril'sche* Eiland, de yslykste en gevaarlykste Klippen op den grond der Zee ontdekt, die nooit voorheen gezien waren, schoon men 'er te vooren al vry sterke Aardbeevingen en buitengewoone Waterberoeringen in de Zee bespeurd hadt. Een Kwartier uur daarna werdt de Aardbeving herhaald met zwaardere Schuddingen, en het Zeewater overstroomde de Kust twee honderd voeten hoog; welk gelyk te vooren, onmidlyk daarna weder te rug week Deeze rollende Beweeging duurde eenen langen tyd, terwyl de Zee meenigmaal het Strand naderde en stond

* Een *Versboka* is het zestiende Deel van de *Russische Arshin*, zynde eene Maat, welke zeven-en-twintig Duinen vervat.

stond daarna weder te rug weck. Voor iedere Aardbeëving werdt vooraf een heevig Geraas gehoord, door de Overstroming der Zee veroorzaakt. Veelen der Inwooneren van die Gewesten verlooren, by deeze gelegenheid, elendiglyk hun leeven. Opverscheidene Plaatsen werden de Weilanden, de Fleuvels en kleine Bergen, benevens veele Velden, in zoute Meiren veranderd. Deeze Waterberöering was zo geweldig niet in den Zeeboezem van *Penscbinska*, dan wel langs den Oosterschen Oceaen: en de Lieden, welke langs de Groote Rivier woenen, leeden daarby niets, of maar zeer weinig.

Omtrent deezen tyd zeilden wy van *Ocbotskoi* naar den Mond der Groote Rivier; en toen wy aan Strand waren gekomen, 't geen op den vier-en-twintigsten van Wynmaand geschiedde, was de Aardbeëving nog zeer gevoelig, zynde de Schuddingen somtyds zo heevig, dat wy nauwlyks op onze voeten konden blyven staan. Dit duurde, doch by eenige tusschenpoozen, tot de Lente des jaars 1738., schoon de Aardbeëving veel sterker vernomen werdt omtrent *Kurilskaya Lopatka*, en langs de Kust van den Oosterschen Oceaen, dan in zulke Plaatsen, die verder van de Zee geleegeen zyn.

De *Kofakken*, die hun Verblyf langs de Groote Rivier hebben, doch toen op de *Kurilsche* Eilanden waren, verhaalden my, dat zy zich, op het eerste gevoel der Aardbeëving, met de Inboorlingen dier Eilanden, naar de Toppen der Bergen begaven, verlastende alle hunne Goederen, die zy, naderhand, gelyk ook de Wooningen der *Kurilers*, om ver geworpen, en meestäl vernield gevonden hadden.

2. De Berg TULBATCHINSKI ligt in eene bergächte Landstreek, tusschen de Rivieren *Kamtschatka* en *Tulbatschik*. Dezelve heeft reeds eeni-

ge jaaren gerookt. In het begin desjaars 1739. wierp deeze Berg, voor de eerste maal, eenen grooten Vuurkloot uit, waardoor het omliggend Woud in brand gestooken werdt. Na den Vuurkloot rees 'er eene dikke Wolk op, die, van tyd tot tyd toeneemende, ten laatste neerviel, en den Sneeuw vyftig Wersten in 't rond met asch bedekte. Omtrent dien zelfden tyd was ik op reis van het Opperfort naar het Nederfort *Kamtschatka*, en genoodzaakt dezelve te staaken, tot dat 'er op nieuw Sneeuw gevallen was; doordien wy, wegens de menigte der asch, over den reeds gevallen Sneeuw onze reis niet konden voortzetten.

Voorts gebeurde by deeze Vuurbraaking niets buitengewoons, uitgenomen eenige geringe Schuddingen van Aardbeeving, die zo voor als na die Vuurspuwing gevoeld werden. De heevigste Schudding gebeurde omtrent het midden van Wintermaand, welke ik, op myne reis van de Groote Rivier naar het Opperfort *Kamtschatka* gevoelde. Wy waren toen niet ver van *Hrepta*, of het Gebergte *Ogulminski*. Toen wy omtrent den middag rusttyd hielden, scheen het naar en yslyk Geluid, welk wy in het Woud hoorden, ons eenen op handen zynden Storm aantekondigen; maar ziende, dat onze Ketels van het vuur geworpen wierden, en teffens gevoelende, dat wy zelven in onze Sleeden geschud en bewoogen wierden, werden wy ras van onze dwaaling overtuigd. De Aardbeeving bestondt op dien tyd slechts uit drie Schuddingen, die, na tusschenpoozing van eene Minuut, de eene op de andere volgden.

3. De brandende Berg KAMTSCHATKA is merklyk hooger, niet alleen dan de twee gemelde Vuurbraakende Bergen, maar zelfs dan eenige andere Bergen in dit gedeelte van het Schierëiland *Kamtschat-*

schatka. Twee Derdedeelen van deszelfs Hoogte bestaan uit eene reeks Bergen, gelyk wy te vooren van den Vuurberg *Awachinski* hebben aangemerkt; De *Sbatse*, of de Top maakt het overige Derdedeel van deszelfs Hoogte uit. De Omtrek van deezen Berg, of van dit Gebergte bedraagt, aan deszelfs voet, omtrent driehonderd Wersten. De *Sbatse*, of de Top is van alle kanten zeer steil, en heeft, in zyne lengte, verscheidene diepe Oponingen; de Spits zelve wordt van tyt tot tyd breeder, doordien 'er geduuriglyk eenige Aarde in den Mond van dien verbaazenden Vuurkolk instort. De Top van deezen brandenden Berg is zo hoog, dat dezelve, by helder Weer, van het Opperfort *Kamtschatka* kan gezien worden, schoon de Berg ruim drie honderd Wersten van daar gelegen is, en men van het Opperfort geene der andere Vuurspuwende Bergen, al is derzelve afstand veel geringer, ontdekken kan. Kort voor eenen Storm schynt de Top van deezen Berg door drie Gordels als omringd te zyn: de hoogste vertoont, in zyne breedte, omtrent het vierde gedeelte der hoogte van den Top des Bergs, en geeft eenen gestaadigen dikken Rook uit. De Inboorlingen deezer Gewesten zeggen, dat deeze Berg, gemeenlyk twee- of driemaal in 't jaar Asch uitwerpt, en somtyds in zulk eene verbaazende menigte, dat de Aardbodem ruim drie honderd Wersten in 't rond, ter diepte van een *Vershoke*, daarmede bedekt is.

Van het jaar 1727. tot 1731. hebben de Inwooners waargenomen, dat deeze Berg byna zonder ophouden gebrand heeft; doch zulks veroorzaakte hun zulken grooten Schrik en Gevaar niet, als zy by den laatsten brand des jaars 1737. ondervonden.

Deeze verschriklyke Vuurbraking begon den vyf- en-twintigsten van Herfstmaand, en duurde eene ge-

heele Week met zulk een geweld, dat de Top des Bergs zich aan de Visschers, die niet ver van dat Gebergte in Zee waren, als een vuurige en gloeiende Steen vertoonde; en de Vlammen, die door de verscheidene Openingen van den Berg uitborsten, hadden somtyds de gedaante van verschriklyke Vuurstroomen, en gaven een verschriklyk geraas van zich. In het binnenste van den Berg hoorde men als vreeslyke Donderslagen, een geluid als dat van de zwaarste Klokken geevende, waardoor al het omliggend Landschap in de uiterste vreeze gedompeld werd. De Nachten waren de allerverschriklyksten. Deeze Vuurbraaking eindigde, als naar gewoonte, met het uitwerpen eener groote menigte Koolen en Asch; waarvan, echter, maar zeer weinig op het Land viel, wordende byna de geheele Wolk door den sterken Wind in Zee gedreeven. Ook werpt deeze Berg somtyds Steenen op, die vol Luchtgaatjes zyn, benevens Glas van verschillende Kleur, wordende diergelyke stoffen dikwyls gevonden in het Moeras *Boukoffe*, naby dit Gebergte geleegen.

Den drie-en-twintigsten van Wynmaand daaraan volgende gebeurde omtrent het Nederfort *Kamtschatka* zulk eene geweldige Aardbeeving, dat de meeste Huizen en Gebouwen om ver worpen wierden, de Kerkklokken begonden te luiden, en de nieuwe Kerk, van dikke Balken van Dennenhout gebouwd, zo geschud wierdt, dat al de Samenvoegfels der Balken los geraakten. Ook werden 'er, zelfs tot de Lente des jaars 1738., by ruschenpoozingen, eenige Schuddingen gevoeld; doch de Waterberoering was toen veel minder dan dezelve in voorrige tyden waargenomen was. Men zegt, dat de Aardbeevingen veel zwaarder zyn omtrent eenen Berg, die nog brandt, dan dicht by eenen Berg,

Berg, die ophoudt met branden, of nog niet geheel aangestooken is.

Behalve deeze vuurbraakende Bergen, heb ik hier ook nog gehoord van twee andere Kolken, uit welken gestaadig Rook opklimt: een van dezelve wordt *Joupanoski*; en de andere *Shevelitche* genoemd.

Voorts zyn 'er, meer Noordwaard dan de Rivier *Kamtschatka*, nog verscheidene andere Plaatsen, die gedeeltelyk Rook, en gedeeltelyk ook Vuur opgeeven.

Op het *Kuril'sche* Eiland *Paromusir* is, insgelyks, een brandende Berg, en nog een ander op het Eiland *Alaide*, waaromtrent de Heer *Steller* aanmerkt, dat het niet een geheel Gebergte, maar slechts een enkele Berg is, die Vuur opgeeft.

Al deeze Bergen maaken van buiten ten naaste by dezelfde Vertooning; waarom het ook zeer waarschynlyk is, dat zy van binnen, insgelyks, op dezelfde wyze zullen gesteld zyn; dat men uit derzelver uitwendige gestalte aangaande de inwendige gesteltenis dier Bergen, en hunne Bekwaamheid om Vuur te vatten en te branden, vryelyk mag oordeelen; dat in al de Bergen, die, voorheen, Rook opgegeeven of gebrand hebben, doch, naderhand, onzeeker door welk toeval, uitgebluscht zyn, overal Meiren gevonden worden: waaruit hy besluit, dat gelyk die Bergen tot den grond toe uitgebrand zyn, het Water, welk door de geöpende Doortogten indrong, de leedige Plaats gevuld hadt; en hieruit zou men ook eenig Bericht kunnen geeven aangaande de Oorzaak van de heete Bronnen.

Men vindt in het Schierëiland *Kamtschatka* twee Bergen, die opgehouden hebben te branden; naamlyk: de *Apalski*, uit welken de Rivier *Apala* ontstaat;

staat; en de *Biloutchinski*, waaruit tegenwoordig de Rivier *Biloutchik* voortkomt. Aan den voet van deezen Berg is een Meir, in welk in Lentemaand en de twee volgende Maanden, eene groote menigte Haringen gevangen wordt.

III. H O O F D S T U K.

Van de WARME BRONNEN in het Schierëiland KAMTSCHATKA.

Ik heb zes warme Bronnen op het Schierëiland *Kamtschatka* ontdekt, als: 1. eene aan de Rivier *Ofernoi*, die uit het Meir *Kurilskoi* voortkomt; 2. eene aan de Rivier *Paudche*, die in de *Ofernoi* valt; 3. eene aan de Rivier *Baäno*, die als een arm van de Grootte Rivier wordt aangemerkt; 4. eene naby het Fort *Natcbikute*; 5. eene dicht by den Mond der Rivier *Sbematcbinski*; en 6. eene niet ver van den Oorsprong der gemelde Rivier.

De warme Bronnen, die aan de Rivier *Ofernoi* zyn, ontstaan uit den Zuidlyken oever dier Rivier; het water, dat uit dezelve voortkomt, valt voor een gedeelte terstond in de *Ofernoi*, terwyl een ander gedeelte zynen Loop, evenredig met den Stroom dier Rivier, voortzet, op eenigen Afstand van daar zich verëenigt, en vervolgens te samen in de *Ofernoi* valt. Deeze Bronnen zyn van weinig belang, en ook niet zeer heet, ryzende de Thermometer van de *l'Isle*, die in de opene Lucht op vyf-en-veertig Graaden stondt, slechts honderd Graaden, staande dus op honderd vyf-en-veertig Graaden.

De Bronnen aan de Rivier *Paudche* zyn omtrent vyf Wersten van de eerste afgeleegen, en ontspringen,

gen, aan den Oostlyken oever der Rivier, uit den grond, op eenen hoogen Berg, op welks Top, eene Vlake is van driehonderd vyftig Vademen * in de Lengte, en driehonderd Vademen in de Breedte. Deeze Berg strekt zich uit tot aan de Rivier, alwaar dezelve eenen steilen Oever maakt; maar aan den anderen kant, of de Landzyde, is de opgang des Bergs zeer gemaklyk.

Verscheidenen deezer Bronnen werpen haar Water uit, gelyk Waterwerken, door kunst gemaakt, ter hoogte van eenen Voet of anderhalve Voeten, en zulks met een groot Geraas. Sommigen van dezelve maaken groote Poelen of kleine Meirtjes, waaruit verscheidene Beekjes voortvloeijen, die, zich hier en daar op de Vlake verëenigende, dezelve, als het ware, in zo veele Eilandjes verdeelen, en ten laatste door eenen aanmerklyken Stroom in de Rivier *Paudche* vallen. Een van die Meirtjes is merkwaardig, door zyne Opning, die twee Vademen diep is. In die Eilandjes zyn zeer veele Openingen, waarvan sommigen zeer klein zyn, terwyl anderen meer dan eenen Voet in haare Middellyn hebben: doch uit deeze grootere Openingen komt geen Water voort; schoon de kleinere somtyds Water, en somtyds alleenlyk Dampen met een zeer groot geweld opgeeven.

Al die Plaatsen, uit welken in voorige tyden Water voortgekomen is, kunnen aan zekeren Kleigrond van verscheidene Kleuren, dien men rondom dezelve vindt, duidlyk genoeg gekend worden; deeze Kleigrond wordt gemeenlyk door het Bronwater opgeworpen. Ook wordt'er veel Zwavel gevonden, voornamelyk om trent die openingen, die slechts Dampen opgeeven.

Sommige Bronnen vloeijen ook van dien steilen Oever,

* De *Ruffibe* Vademen houden zeven Voeten in de Lengte.

Oever, van welken wy melding gedaan hebben, en die twee Vademen, of meer, hooger is dan de Rivier. 't Is merkwaardig, dat de Steenen, uit welke deeze Oever, en misschien ook de geheele Berg, bestaat, rond, en van buiten zeer droog zyn, maar van binnen zo zacht, dat zy gemaklyk tusschen de vingers kunnen in stukken gewreeven worden. Hieruit heeft men gegift, dat de verscheidenlyk gekleurde Kleigrond, die omtrent den oorsprong der Bronnen gevonden wordt, niets anders is, dan deeze Steenen, door de gestadige Vochtigheid en Warmte zacht gemaakt. Deeze Klei heeft eenen zuuren en samen-trekkenden Smaak; en wanneer een stuk daarvan, of een steen, doorgebroken wordt, vertoont 'er zich als een soort van Aluin, met blauw, wit, rood, geel, groen en zwart, die zo met elkander vermengd zyn, dat het veel naar Marmel gelykt; en wanneer de Klei niet geheel droog is, verschynen deeze Kleuren byzonder helder en fraai.

Tegenöver den voet van deezen Berg, die den oever der Rivier *Paudche* uitmaakt, is een Eiland in den gemelden Stroom, op welk, insgelyks, Bronnen van heet Water zyn; doch zy zyn van minder belang dan die, van welken wy te vooren melding gedaan hebben.

De Bronnen, die aan de Rivier *Baäno* zyn, verschillen niet zeer veel van die aan de Rivier *Paudche*. Zy ontspringen aan beide Oevers dier Rivier; en dewyl aan den Zuidlyken Oever der Rivier eene hooge Vlake is, maar aan de Noordzyde eene geheele Reeks Steenrotsen, vallen de Bronnen aan den Zuidlyken Oever door kleine Beekjes in de Rivier; doch die aan den Noordkant ontstaan, vlocijen langs de Steenrotsen, uitgenomen eene, die omtrent tachtig Vademen van de overigen ontstaat, in eene plaats,
al-

alwaar de Steenklippen een weinig verder van de Rivier afgeleegen zyn; deeze Bron heeft hierom ook eenen loop van ruim veertig Vademen.

Onder de Bronnen, die aan den Zuidkant der Rivier ontspringen, is het zeer merkwaardig, dat aldaar eene Plaats vol Openingen van verschillende Grootte is, alwaar het Water ter hoogte van twee en eenen halven voet met groot geraas uitgeworpen wordt. De Thermometer van *Fahrenheit*, die in de vrye Lucht op honderd vyf-en-tachtig Graaden stondt, rees in die Bron tot vyftien Graaden.

De Bronnen aan de Grootte Rivier ontlasten zich in dezelve, door eenen aanmerklyken Stroom, die tusschen twee steenachtige Bergen, in een smal Kanaal, loopt. De Oevers zyn moerassig en zacht, maar de Grond of Bodem der Rivier steenachtig, en met zeker soort van Mos bedekt. Van den Oorsprong dier Bron tot de plaats, waar dezelve in de Grootte Rivier valt, heeft men eene Lengte van twee honderd een-en-zestig Vademen. Omtrent den Oorsprong van de Bron stondt de Thermometer van *de l'Isle* op drie-en-twintig, en die van *Fahrenheit* op honderd vyf-en-tachtig Graaden: van daar tot de plaats, alwaar dezelve in de Rivier valt, wordt dezelve van trap tot trap Kouder bespeurd, zo dat omtrent den Mond of de uitwatering der Bron de Thermometer van *de l'Isle* slechts tot honderd vyftien, en die van *Fahrenheit* tot vier-en-zeventig Graaden rees; staande in de opene Lucht de eene op honderd vyf-en-zeventig, en de andere op veertien Graaden.

Het warme Meir, welk dicht by de Rivier *Schematche* is, en in den Oosterfchen Oceaan valt, is veel grooter, dan een van de te vooren gemelde. Aan deszelfs Mond is het drie Vademen breed, en op sommige plaatsen omtrent vier voeten diep, zynde des-

deszelfs Lengte drie Wersten * enacht-en-tachtig Vademen. Het Meir loopt tusschen hooge steenachtige Bergen, met eenen snellen stroom; deszelfs Grond bestaat uit harden Steen, met groen Mos bedekt, welke in stille Plaatsen op de oppervlakte des Waters dryft. Dicht aan de Oevers omtrent deszelfs Mond is de warmte van het Water, gelyk die van Zomerwater, en meer naar den Oorsprong van het Meir zyn de Planten en het Gras groen, en sommigen van dezelve bloeijen reeds in de Lentemaand.

Wanneer men zich van deeze Rivier begeeft naar de laatste warme Bron, die aan de Rivier *Sbematcke* ligt, moet men eene groote Reeks Bergen overtrekken. Aan den Oostkant dier Bergen, niet ver van het opperste gedeelte derzelve, is eene tamelyk groote effene Vlake met ronde graauwe Steenen, op welke geenerhande Kruiden of Planten groeijen. Op deeze Vlake, klimt, aan verscheidene Plaatsen, een Damp op, met groot geweld, en een geraas, overeenkomstig met dat, welk door sterk opborrelend Water veroorzaakt wordt. Hier deed ik, op sommige Plaatsen, Oentingen in den grond delven, in verwachting, dat ik Water zou vinden; doch ik vond, integendeel, eene Bedding van zulken harden Steen, dat men dezelve niet doorgraaven kon. 't Is zeer waarschynlyk, dat de Wateren van het warme Meir, welk in den Oosterschen Oceaen valt, hunnen Oorsprong hebben uit deeze Plaats; want zy ligt recht tegenover dat Meir; en de laatste Stroom, die in de Rivier *Sbematcke* valt, ontstaat ook, volgens het gevoelen van allen, die deeze Zaak onderzocht hebben, uit die zelfde Plaats; doordien zy, aan den Westkant

* Een *Russische* Werst is vyfhonderd Vademen, of drieduizend en vyfhonderd Voeten lang.

kant van deeze Recks Bergen, voortkomt uit een diep Hol, welk aan alle zyden door rookende Bergen omringd is. De Grond zelfs is, byna anderhalve Wersten in 't rond, als opgevuld met kookend heete Bronnen, welke allen zich ten laatste in eenen Stroom vereenigen:

In deezen Grond zyn, onder anderen, twee Bronnen, van welken wy, wegens haare merkwaardigheid, een byzonderder Bericht zullert mededeelen: de eene heeft vyf, en de andere drie Vademen in haare Middellyk; zynde de eerste anderhalve, en de andere een Vadem diep. In deeze Bronnen borrelt het Water met witte Luchtblaasjes op, en maakt zulk een geraas, dat men, op de gewoone wyze spreekende, elkanderen niet verstaan kan; en zelfs ter nauwernood, wanneer men overluid roept. De Damp, die daar gestaadig opryft, is zo dik, dat men iemand, op den Afstand van slechts zeven Vademen, niet zien kan; en het opborrelen van het Water kan alleen waargenomen worden, wanneer men zich vlak op den grond neer legt. De grond tusschen deeze Bronnen gaat gestaadig, als eene Wieg, op en neer; zodat men in geduurige vreeze is van daarin te zullen zinken. Het Water van deeze Bronnen wordt van het Water van al de andere Bronnen zeer merklyk onderscheiden door eene zwarte Stof, veel naar *Chineschen* Inkt zweemende, die boven op de Oppervlakte van hetzelfde dryft, en, aangeraakt zynde, zo vast aan de Vingers kleeft, dat het vry bezwaarlyk is, dezelve daar weder af te wasschen. Ondertusschen hebben deeze, met al de overige warme Bronnen gemeen, dat haar Water veele Deeltjes van Kleigrond, Lym, Aluin en Zwavel van verscheidene kleuren met zich voert. In al de gemelde warme Bronnen is het Water dik, en stinkt als verrotte Eieren.

De *Kamtschatdalers* zien al de Vuurspuwende Bergen, en de overige Plaatsen, alwaar heete Bronnen opwellen, aan als Woonplaatsen van booze Geesten, en naderen tot dezelve met vreeze: doch, dewyl de laatsten nog de gevaarlyksten zyn, hebben zy ook het grootste Ontzach voor dezelve; en daarom ontdekken zy nooit zulke Plaatsen vrywillig aan de *Ruffen*, ten einde zy niet zouden verpligt worden om hen derwaard te verzellen. 't Was slechts by geval, dat ik 'er iets van vernam, na dat ik reeds meer dan honderd Wersten die Plaats voorby was; doch deeze natuurlijke Zeldzaamheid kwam my zo aerkwaardig voor, dat ik te rug keerde, om dezelve van naby te onderzoeken. De Liederen van het Dorp *Sbematshinski* werden genoodzaakt, om de waare reden te verklaren, waarom zy hun die Bronnen, voorheen, niet ontdekt hadden; ook werden zy, zeer tegen hunnen wil, gedwongen om my de Plaats zelve aan te wyzen; doch zy wilden niet dicht by dezelve gaan. En toen zy zagen, dat wy in het Water gingen liggen, hetzelfde dronken, en ook de Spys, die daarin gekookt was, aten, verwachtten zy van oogenblik tot oogenblik, dat zy ons op staande voet zouden zien sterven; doch vernomen hebbende, dat zulks niet gebeurde, verhaalden zy het in het Dorp, als eene gantsch ongemeene en wondere Zaak; en zagen ons teflens aan als zeer buitengewoone Liederen, doordien zelfs de Duivels ons niet konden beschaadigen.

't Is merkwaardig, dat Noordwaard van den Mond der Rivier *Kamtschatka*, en Westwaard langs de Oevers der Rivier *Ofernoi*, geene warme Bronnen gevonden worden, schoon het overvloeit in brandende Bergen, Zwavel, Yzererts, en Steenen, die A-luin en Vitriool vervatten.

De

De Heer *Steller* heeft aangemerkt, dat het uitwendig aanzien van het Schierëiland *Kamtschatka*, en de menigvuldige Aardbevingen aldaar, gegronde Aanleiding geeven te denken, dat het Land van onderen voorzien is met menigvuldige Holligheden, aangevuld met brandbare Stoffen, die, in de Ingewanden der Aarde Vuur vattende, niet alleen Aardbevingen veroorzaaken, maar ook die groote Veranderingen voortbrengen, waarvan wy zo veele Voorbeelden zien in de afgebrokene en steenachtige Kusten der Beeverzee en op de Eilanden, die tusschen *Asia* en *Amerika* geleegeen zyn. De brandbare Stof, waarvan hy melding doet, kan ligtlyk worden aangestooken, wanneer het Zecwater, door zekere Oeningen of langs deeze en geene verborgene Kanaalen, in de gemelde onderaardsche Holligheden, met geweld indringt. Deeze Onderstelling wordt nog merklyk versterkt door zyne verdere Waarneeming; te weten: dat de meeste Aardbevingen in het Schierëiland *Kamtschatka* omtrent dien tyd gebeuren, wanneer Dag en Nacht even lang zyn, als wanneer de Golven der Zee, door de zwaare Stormen, met ongemeen groot geweld, op 't Strand worden gedreeven; en voornaamlyk omtrent dien tyd in de Lente, wanneer het Water altyd hooger ryft, dan op eenigen anderen tyd: en de Inwooners van *Kamtschatka*, benevens de *Kurilers*, die de *Kurilsche* Eilanden bewoonen, weeten dit zo wel, dat zy altyd voor het begin van Lentemaand, en voor het einde van Herftmaand vreezen.

't Is zeer zeldzaam, dat hier geen Yzer ontdekt is, schoon men 'er eenig Yzererts, met Klei en Aarde gemengd, op verscheidene Plaatsen gevonden heeft. Onderusschen kan men hier uit gemaklyk nagaan, waarvan het menigvuldig onderaardsch Vuur

in het Schierëiland *Kamtschatka* zynen Oorsprong heeft: want, indien men by het gemelde Mengfel slechts eene genoegzaame menigte Zwavel voegt, ontsteekt het van zelfs.

Men heeft tot hier toe nog geene Zoute Bronnen in dit Land ontdekt, 't geen eenigzins te verwonderen is; doordien de Engte der Landtong van het Schierëiland *Kamtschatka*, en zo veele Onderaardsche Holligheden onder de steenächtige Bergen, die gemeenschap met de Zee hebben, 'ons voldoende reden aan de hand geeven om te besluiten, dat 'er diergelyke Zoute Bronnen moesten gevonden worden.

Na de Beschryving der Warme Bronnen op dit Schierëiland, moeten wy ook nog eenig Bericht geeven van sommige Rivieren, die nooit bevrozen. Dezelve zyn zo gemeen in *Kamtschatka*, dat 'er nauwlyks eene Rivier is, die niet, zelfs in den strengsten Vorst, nog eenige zeer groote Openingen heeft.

De Vlaken, aan den Voet der Bergen, zyn zo vol springende Bronnen, dat men 'er in den Zomer nergens droog kan gaan. Deeze Bronnen, die, zich met elkander vereenigende, kleine Riviertjes uitmaaken, en in de Rivieren *Kleutchova* en *Kamtschatka* vallen, worden nooit met Ys bedekt, en geeven den geheelen Winter door eenen aanzienlyken Voorraad van Viscb op; 't geen inzonderheid voor de Volken, die aan de eerstgenoemde Rivier woenen, als een groot Voordeel en uitneemenden Zegen aan te merken is; doordien zy uit die Rivier, meestal den geheelen Winter door, met verschen Viscb voorzien worden, die, uit hoofde van de Schaarsheid der Leevensmiddelen in dat Jaargetyde, voor eene groote aangenaamheid gehouden wordt. Hieruit kan men ook reden geeven van de Gezondheid van alle deeze Wateren, welken de Inwooners, na het eten van
den

den vetten Visch , zonder eenig nadeel drinken ; schoon men in veele andere Plaatsen bespeurt , dat koud Water , op vetten Visch gedronken , den Rooden Loop veroorzaakt.

IV. H O O F D S T U K .

*Van de METAALLEN , en MINERAALLEN ,
in het Schierëiland KAMTSCHATKA.*

Schoon het Schierëiland *Kamtschatka* bergachtig , en de Grond aldaar zo gesteld is , dat men dien natuurlyker wyze als eene baarmoeder van velerhande Metaalen en Mineraalen , doch voornaamlyk van Yzer en Koper , waarvan Siberie op veele Plaatsen overvloeit , zou kunnen en moeten aanmerken ; is 'er echter tot hier toe zeer weinig van dergelyke Bergstoffen ontdekt . Doch dit is geen bewys , dat zulk Erts in *Kamtschatka* gantschlyk niet gevonden wordt : want , behalve dat de *Kamtschatdalers* volkomen onkundig in deeze Zaaken zyn , hebben ook de *Russen* , die thans in dit Schierëiland woonen , zich tot hiertoe nog geene de minste moeite gegeeven , om Mynen of Bergstoffen op te zoeken : zy hebben zulke groote menigten van Yzeren en Koperen Gereedschappen en Werktuigen medegebragt , dat zy niet alleen genoeg voor zich zelve hebben , maar ook in staat zyn , met zeer aanmerklyk Voordeel voor hun de *Kamtschatdalers* en *Kurilers* overvloedig daarmede te voorzien . Men moet hierby teffens in overweeging neemen , dat de Zorg , om in huwre noodzaaklyk vereischte pooddruftigheden te voorzien , zo veel van hunnen tyd wegneemt , dat zy slechts zeer

2289

weinig van dien tot andere beezigheden kunnen aanwenden. Daarenboven zyn de Plaatsen, alwaar men dergelyk Onderzoek zou willen en kunnen in 't werk stellen, doorgaans zeer moeilyk te naderen, zo niet byna geheel ontoeganglyk. Waarby men nog mag voegen, dat de geduurige Stormwinden, en de aanhoudende Ongemakken van Lucht en Weer, ook zeer groote Verhinderingen toebrengen aan zulke Naspooringen; voornaamlyk doordien al de Noodwendigheden, tot de Onderneeming vereischt, door Menschen op de Schouders moeten aangebragt worden; want in den Zomertyd kan men zich niet van Horden daartoe bedienen.

Men heeft gegronde reden te denken, dat 'er het een of ander Erts in *Kamtschatka* zal gevonden worden; doch 't is onzeker, of het wel de moeite beloonen zal daarna te zoeken. Koperërts heeft men reeds ontdekt omtrent het Meir *Kurilskoi*, en de Baai *Ivovoi*. Een zandächtig Yzerërts wordt 'er gevonden aan de Oevers van verscheidene Meiren en Rivieren, waarom men met waarschylykheid gissen mag, dat 'er in de Gebergten, waaruit deeze Meiren en Rivieren ontstaan, zekerlyk Yzerërts zal te vinden zyn. Omtrent de Rivieren *Kambalinskoi* en *Ofernoi*, als mede langs de Kaap *Kronotskoi*, wordt Zwavel gegraven. De Zwavel, die van *Olontoski* aangebragt wordt, alwaar dezelve van de Steenklippen druipt, is zeer fyn en doorschyvende; en aan den voet der vuurspuwende Bergen wordt deeze Stof ook overal gevonden.

De volgende soorten van Aarde zyn in het Schiereiland *Kamtschatka* vry gemeen. Groote menigte witte Krytlarde wordt omtrent het *Kurilsche* Meir gevonden: Tripoly en Oker omtrent de Groote Rivier en de Dorpen *Nachikin* en *Koutchinubiff*; en

eene

eene purpergekleurde Aarde omtrent de heete Bronnen, gelyk ook somtyds harde steenachtige Oker.

Onder de Steenen worden in de Gebergten somtyds, doch zeer zelden, kleine roode stukken Kristal ontdekt; en, dicht by de Rivier *Chariou*, vinden men zekere stukken Steen, die 'er als slecht groen Glas uitzien, en waarvan de Inwooners voorheen Messen, Bylen, Lancetten, en Pylen maakten: door de geboorene *Russen* wordt die stof Glas, maar door de *Kamtschatdalers*, *Nanagy* genoemd. Deeze Steen wordt ook gevonden in de Kopermynen, omtrent *Ecatherinenburg*, alwaar dezelve onder den naam van *Topaas* bekend is. Men ziet hier, insgelyks, eene soort van ligten Steen, die zo wit is als Kalk, waarvan de Inboorlingen niet alleen Plaatlen, maar ook Lampen vervaardigen, in welken zy hunne Viskölie branden; en langs het Strand wordt een harde Steen van Yzerkleur, die zo vol gaten is, als eene Spons, en door het Vuur ligelyk aan 't smelten wordt gebragt, op de meeste plaatlen gevonden.

Dicht by den Oorsprong der genoemde Rivier vinden de *Kamtschatdalers* ook eene soort van doorschynende Steenen; welken zy in plaats van Vuursteen gebruiken. Sommigen deezer Steenen zyn maar half doorschynende, wit- en melkachtig. Eenige kleine doorschynende Steenen van eene geele Kleur, gelyk Koraaalen, worden aan de oevers van verscheidene Rivieren ontdekt; en overvloed van Hyacinthen levert de Landstreek naby *Tomskoi* uit.

Tot hiertoe heeft men geene kostbare Gestenten in dit Schierëiland ontdekt. De Bergen zyn vaster dan die van *Siberie*, en vallen niet zo weg, als die; maar wanneer de aarde weg valt, ontdekt men veel *Lac luna*. Een zachte soort van *Bolus*, van eenen vet- en roomachtigen Smaak, ontdekt zich in taam-

lyke menigte dicht by den Zeeboezem van *Penscbinska*, by het *Kurilsche* Meir, en de *Olutorskoi*: dit wordt als een uitmuntend Geneesmiddel in Buikloopen gebruikt. Van de meesten der bovengemelde Steensoorten en andere Voortbrengfels van dit Schiereiland heb ik kleine stukjes gezonden tot Proeven naar het Kabinet van Naturaliën en Zeldzaamheden, welk de Keizerlyke Akademie te Petersburg versamelt. Ondertusschen moet ik niet vergeeten, dat langs de oevers der Rivier *Tegbil*, en verder Noordwaard, niet ver van den Zeeboezem van *Penscbinska*, Amber vergaderd wordt.

V. H O O F D S T U K.

Van de BOOMEN en PLANTEN in het Schiereiland KAMTSCHATKA.

Het gemeenste Hout in dit Schiereiland is de Lorkenboom *, en de witte Popelierboom †, welke den Inwooneren dienen tot het opbouwen hunner Huizen en Forten; ook is dit Hout bekwaam, niet alleen tot zulke Booten, als de Inboorlingen gebruiken, maar zelfs ook tot het bouwen van grootere Schepen. Doch de eerstgenoemde, of Lorkenboom, groeit alleenlyk langs de Rivier *Kamtschatka* en de overige Rivieren, die in dezelve vloeijen; en op andere Plaatsen bedienen zy zich van den witten Popelierboom. De Dennenboom ** en de zwarte Popelierboom †† worden nergens in 't Schiereiland *Kamtschatka* gevonden; en de roode Dennenboom *** groeit

* *Larix.*
** *Pinus.*

† *Populus Alba.*
†† *Populus Nigra.*

*** *Picea.*

groeit alleenlyk op eene plaats, en aldaar ook slechts schaars. Schoon het Land veele Berkenboomen † voortbrengt, maaken de *Kamtschatdalers* echter weinig gebruik van dezelyen, uitgenomen alleen tot hunne Sleeden. Naby hunne Wooningen hebben zy gemeenlyk geene anderen, dan kromme en onnutte; en 't is zeer bezwaarlyk, gelyk wy te vooren reeds hebben aangemerkt, de betere soort deezer Boomen van die plaats, alwaar zy groeijen, derwaard te hrengeu.

Doch zy bedienen zich zeer veel van den Bast van Berkenboomen, welken zy van de Boomen trekken, terwyl zy nog groen zyn. Zy snyden denzelven in kleine stukjes, en eeten dien met droogen Kavejaar. Wanneer men, des Winters, in hunne Buurten gaat, vindt men de Vrouwsperfoonen overal beezig in het hakken van deezen groenen Bast, met hunne Bylen, die van Been of Steen gemaakt zyn. Zy doen ook deezen Bast giften met het Vocht of Sap van den Berkenboom, welk eenen aangenaamen Drank maakt. De Berkenboomen van *Kamtschatka* zyn veel voller van Kwasten en harde Uitwassen, dan die van *Euro-pa*; van de gemelde Kwasten maaken zy veelerhande nuttig Huisraad, als Schotels, Lepels, Kommerjes enz. De Heer *Steller* heeft waargenomen, dat de witte Popelierboom, dicht aan den Zeekant groeiende, zeer vol Holligheden en byzonder ligt was, 't geen hy aan het Zoute Water toeschryft; en dat de Asch van dit Hout, in de opene Lucht gelegd, in korten tyd veranderde in een steenächtg Ligchaam, welk hard en zwaar was, en nog des te harder en zwaarder werdt, hoe langer het in de vrye Lucht bleef liggen. Deeze Steen, naderhand in stukken gebroken

zynde, vertoonde in zyn binnenste eenige Vlekken of Spatten van Yzer. De Willigeboomen * en Elzenboomen † leveren het gewoone Brandhout in *Kamtschatka* uit. De Bast van de Willigeboomen wordt tot Voedsel gebruikt; en dien van de Elzenboomen gebruiken zy tot het verwen van hun Leer; gelyk wy in 't vervolg omstandiger zullen berichten. Zy hebben nog den *Padus foliis annuis* van *Linnaeus*, en den *Oxiantbus fructu rubro & nigro*; deeze laatste groeit 'er van tweeërleie Soort; de eene heeft roode, en de andere zwarte Vruchten. Van deeze Vruchten doen zy eene groote menigte op tegen den Winter. Ook groeit 'er nog de *Sorbus* in grooten overvloed, wiens Vrucht by hen voor de grootste Lekkerny gehouden wordt.

Hun voornaamste Voedsel trekken zy van de Nooten van zeker Gewas, *Slaniza* genoemd, welk aldaar overal groeit, zo wel op de Bergen, als in de Valeien. Dit Struikgewas of deeze Boom is, buiten twyfel, eene soort van Cederengewas; alleenlyk is het veel kleiner dan de Cederboomen; en in plaats van recht op te groeijen, kruipt het integendeel langs den grond. Deszelfs Vruchten en Nooten zyn niet half zo groot als die van de Cederboomen: De *Kamtschatdalet's* eeten ze met de Schillen. Deeze Vruchten, zo wel als de Beziën van de twee voorgemelde soorten van Boomen, zyn zeer samentrekkende, voornaamlyk, wanneer zy in eene ruimere maat gegeten worden. De voornaamste deugd deezer Nooten is, dat zy een goed Hulpmiddel tegen de Schurft zyn, gelyk alle onze Zeelieden kunnen getuigen: want men kan met waarheid zeggen, dat zelfs in de kwaadaardigste soort van deeze Ziekte de gemelde Vrucht

* *Salicea*† *Abel.*

Vrucht hun cenigste Toevlugt en Geneesmiddel is. Van de bovenste Toppen der *Slantz*a en der Cederstruiken was hun gewoone Drank gemaakt, somtyds gegift, en somtyds warm gedronken als Thee; het gebeurt zelfs maar zeer weinig, dat de Ketel met *Slantz*a en Cedertoppen niet over het vuur hangt. Roode Aalbessen, Braamboizen, en *Knesbnitza* groeijen hier zeer schaars, of ten minste zo ver van hunne Huizen, dat niemand de moeite neemt dezelve te gaan zoeken. Daar groeit zekere soort van zwarte Beziën *, die van groot gebruik zyn; haar smaak, die aangenaam is, zweemt merklyk naar dien van verfh giftend Bier. De Schors van dit Heestergewas is zeer goed tot het stookken van Brandewyn, geevende sterkte en scherpigheid aan dat Vocht.

De Jeneverboom † groeit in *Kamtschatka* overal; doch de Inboorlingen bedienen zich niet van deszelfs Beziën: zy doen integendeel eenen grooten voorraad op van *Morosky* **, *Pianitza* ††, *Brusbnitza* ***, *Klioukva* ††† en *Vodinitza* ****: en wanneer zy grooten overvloed van deeze Beziën hebben, gebruiken zy ze niet alleen als Konfituuren, maar zy stookken 'er dan ook Brandewyn van, uitgenomen van de *Klioukva* en de *Vodinitza*, die niet geestryk zyn. De Heer *Steller* schryft, dat de *Vodinitza* ook een beproefd Hulpmiddel tegen de Sehurf is; en de Inwooners verwen hunne oude Kleederen, die hunne verf verlooren hebben, daarmede, geevende eene

ligt-

* *Lonicera pedunculata biflora*, floribus infundibuliformis, bacca sili-caria, oblonga, angulosa. GMEI. Flor. Siber.

† *Juniperus*.

** *Chamomorus RAYI* Syn.

†† *Vaccinium*, Spec. 2. LINN. Blaauwbessen.

*** *Vaccinium*, Spec. 3. LINN. Blaauwbessen.

††† *Vaccinium*, Spec. 4. LINN. Roode Kruisbessen.

**** *Empetrum*.

ligtroode kleur daaraan. Sommigen kookten ze op met Traan en Aluin, en verwen daarin de Beeverhuiden en slechtste Sabels, waarmede zy in staat zyn, de onopmerkenden of onkundigen te bedriegen. Op verscheidene Plaatsen vergenoegen de *Kamtschatdalers* zich alleen met Wortelen en Kruiden, gebruikende daarby noch Brood, noch Visch. Het voornaamste deezer Kruiden is de *Saranna*. Dit Gewas behoort tot de Klasse der Leliën *; doch, dewyl deeze soort nergens gevonden wordt, dan in *Ochotskoi* en in het Schierëiland *Kamtschatka*, zal ik hier eene korte Beschryving daarvan geeven. Het groeit omtrent eenen halven voet hoog, en heeft eenen Steel, ter dikte eener Zwaanen Schacht, zynde onder aan den grond rood, en naar boven groen. Deszelfs Bladen groeijen in twee Reiën aan den Steel; de onderste Rei heeft drie, en de bovenste vier Bladen, zynde kruiswys geplaatst: de gedaante der Bladen is eirond. Somtyds groeit 'er, boven de tweede Rei, nog een Blad, recht onder de Bloem. Aan het bovenste gedeelte des Steels, groeit eene zwarte roodachtige Bloem, zelden twee, iets kleiner, dan die van eene gemeene Lelie; dezelve is in zes gelyke deelen verdeeld. Het Hart, in het midden der Bloem, is driehoekig, aan het Bovenënd geel, en vervat, in drie onderscheidene Zaadhuisjes, eene menigte geele roodachtige Zaadkorreltjes. Rondom hetzelfde zyn zes witte Standaards met geele hoofden. Deszelfs Wortel, die eigenlyk de *Saranna* uitmaakt, is van de dikte als eene Wortel van Knoflook, samengesteld uit verscheidene kleine Bolletjes, waarvan daan dezelve zyne Rondte verkrygt. De Plant bloeit in Zomermaand, omtrent welken tyd men geene andere Bloem op het Veld ziet.

De

* *Lilium flora atra vrbante;*

De Inboorlingen van *Kamtschaska*, en de Wyven der *Ruffifche Kofakken*, delven in den Herft deeze Wortelen op, of neemen ze uit de Nesten der Veldmuizen, droogen ze in de Zon, en verkoopen ze voor vyf of zes Roebels het Pud. De *Saranna* half gekookt en vervolgens met Braamboizen, Aalbeziën, of andere dergelyke Bessen toegemaakt, is eene der aangenaamste Konfituuren, zynde fcherp en zoet; en, indien men 'er genoegzaamen Voorraad voor het dagelykch gebruik van hadt, zou het Gebrek van Brood taamlyk wel daardoor vergoed worden.

De Heer *Steller* telt vyf Soorten van deeze Plant: 1. de *Kimtchiga*; zy groeit naby de Rivier *Tegbil* en *Harioukovoï*, en gelykt zeer veel naar eene groote Suikerpeul of Erwt, waarnaar de Smaak ook vry veel zweemt; doch hy noch ik hebben deeze Plant ooit zien bloeijen: 2. de ronde *Saranna*, welke ik boven beschreeven heb: 3. de *Ovsenka* *, die overal door het Schierëiland *Kamtschaska* groeit, is de Wörtel van roode Leliën, wier Bladen geheel opgekruld zyn; de Bol is uit een verbaazend groot getal kleine Bolletjes samengesteld: 4. de *Titichpa*, die langs de Groote Rivier groeit; doch hy noch ik hebben ook deeze Plant nooit in Bloesem gezien: 5. de *Matista stadka trava* †, die van geen minder gebruik is voor hunne Huishouding, dan de *Saranna*; want de *Kamtschatdalers* bedienen zich daarvan niet alleen zo, als wy ons van de Konfituuren bedienen; maar in alle hunne bygeloovige Pligtpleegingen is deeze Plant van een volstrekt noodzaaklyk gebruik. De Russen hadden zich daar zo ras niet ter neer gezet, of zy ontdekten ook wel schielyk.

* *Lilium radice tunicata, foliis sparsis, floribus reflexis, corallii revolutis.* GMEL. *Flor. Siber.*

† *Spondylium foliolis pinnatifidis.* LINN. *Hort. Cliff.*

lyk, dat 'er Brandewyn van kon gestookt worden; en tegenwoordig is dit de eenigste Brandewyn, die aldaar openlyk verkocht wordt. De Wortel van deeze Plant is van buiten geel, maar van binnen wit, en van eenen bitteren, kruidächtigen smaak. De Stengel is vleesächtig, bestaande uit drie of vier Leden; en de geheele Plant wordt omtrent eene Mans lengte hoog. Haare Bloem is roodächtig groen, met korte witte hairen, die het langst zyn dicht aan de Wortel. De Steel heeft naby de Wortel doorgaans vyf of zes, en somtyds zelfs wel tien Bladen; dezelve zyn dik, rond, vleeschächtig, groen, met ruuwe Steels, en met kleine roode Vlakken geteekend. Aan den grooten Steel groeit, by ieder Lid, zulk een Blad, doch zonder Steeltje. De Bloemen zyn klein en wit, gelyk die van Venkel, of van andere soortgelyke Planten, en bestaan uit vyf Bladen, van welken de binnensten de grootsten en de buitensten de kleinste zyn. Men heeft in iedere Bloem twee Zaadhuisjes, op korte en kleine Steeltjes; en rondöm dezelve zyn vyf witte Standaards, met groene topjes, welke hooger opschieten dan de Bloem zelve. Alle de Bloemen, te samen genomen, gelyken naar een Scherm, dewyl de Steeltjes, waaraan de Zaadkorreltjes bevestigd zyn, van buiten langer, en in 't midden korter zyn. Uit ieder Lid schieten nieuwe Steels uit, waarop Bloemen groeijen.

Deeze Plant komt overal in 't Schierëiland *Kamt-scharka* in grooten overvloed voort, en de Inwooners vergaderen en bereiden dezelve op de volgende wyze: zy snyden de Steels van de Bladen, die dichtst aan de Wortel groeijen, af, en ontblooten dezelve teffens, door middel van eene Schulp, van hunne buitenste Huid; en dan binden zy tien Steels te samen. Wanneer zy een weinig beginnen te ruiken,
wer-

werpen zy dezelve in eene kom, om ze zoette doen worden: aldaar geeven zy eene zoete stof op, welke waarschylyk uit het Pit der Plant voortkomt. Deze Plantsuiker, gelyk zy dien noemen, heeft eenert vry sterken Smaak, en is niet zeer aangenaam. Een Pud van deeze Planten levert nauwlyks een vierde pond van den gemelden Plantsuiker uit.

Wanneer de Vrouwen dit Kruid vergaderen, moeten zy Handschoenen draagen; want het Sap of Vocht is zo scherp en brandende, dat het, op het vleesch vallende, terstond Zwelling en Blaaren veroorzaakt. Ik heb Voorbeelden gezien van sommigen die de kracht van deeze Plant niet kenden, en dezelve onbedachtzaamlyk kaauwden, gelyk men alle andere Kruiden doet; dat niet alleen hunne Lippen, maar ook hun Kin, Neus en Wangen, en dus alle die Deelen, welken het Sap deezer Plant hadt aangeraakt, terstond sterk opzwellen en vol Blaaren werden; en schoon deeze open gingen, duurde de Zwelling echter nog eene geheele Week daarna.

De manier om van deeze Plant sterken Drank te maaken, is als volgt: Zy leggen verscheidene Bondeltjes van deeze Plant in een klein Vat, waarop zy kookend heet Water gieten; en om hetzelfde te doen gisten, werpen zy 'er eenige Beziën van Kamperfoely in, en het Vat dicht toegebonden hebbende, zetten zy het in eene warme Plaats, alwaar zy het laten staan, tot dat het Vocht ophoudt geraas te maaken: want, geduurende dien tyd dat het gist, raast en bonst het zo geweldig, dat het Vat 'er dikwyls van bleeft. Op dezelfde wyze bereiden zy meer Geil in een grooter Vat, en doen het by het eerste, welk dan in het gemeen binnen vier-en-twintig uren genoeg gegist is. Vervolgens storten zy de Kruiden en het Vocht, dat daarop is, in eenen Ketel, dien zy met een

een houten Dekfel dicht toemaaken; en in plaats van eene Pyp, bedienen zy zich van den Loop van eenen Snaphaan. 't Vocht, dat 'er 't eerst uitloopt, is zo sterk als Brandewyn; welk, indien het voor de tweemaal overgehaaid wordt, een *Spiritus* voortbrengt, welk zo sterk is, dat het zelfs Yzer verteert. Doch deeze laatste soort van sterken Drank is niet voor het Gemeen, maar alleenlyk voor het ryker slag van Lieden; en 't geen zy openlyk verkoopen, is slechts van het geen 'er uitloopt.

Twee Puds groene Kruiden geeven gemeenlyk een Vedro * van de gemeente soort van sterken Drank, en het Pud kost vier Roebels en zelfs wel meer. De Kruiden, die 'er nog overig blyven, na dat alle de geesten 'er uitgehaald zyn, gebruiken zy weergens als Gift, in plaats van Beziën, om andere Drangfels of Geil aan 't giften te brengen; en 't geen zy op die wyze niet kunnen gebruiken, geeven zy aan hun Vee, dat het zeer greetiglyk eet, en 'er zeer vet van wordt. 't Is zeer merkwaardig, dat de Brandewyn, getrokken van deeze zelfde Planten, mer die van haare Huid niet: argvuldiglyk ontbloomt zyn, Zwaarmoedigheid en Verstrooijing van Zinnen veroorzaakt.

De Heer *Steller* heeft de volgende aanmerkingen omtrent deezen Brandewyn of sterken Drank gemaakt.

1. Dat dezelve zeer doordringende is, en een groot gedeelte scherp Zuur vervat, welk het Bloed verdikt, en hetzelfde zwart maakt.

2. Dat eene kleine Hoeveelheid van dien Drank de Menschen dronken, en geheel zin- en gevoelloos, en zelfs hunne Aangezigten zwart doet. n.

3. Dat y

* Een Vedro is eene Russische Maat voor vochtige Waaren, houdende vyf-en-twintig Pintons.

3. Dat, wanneer iemand een weinig daarvan drinkt, hy den geheelen nacht door met vervaarlyke Droomen gekweld wordt, en den volgenden dag zeer ongemaklyk en verward of versfrooid is, als of hy door de vreeze van het grootste onheil was verschrikt geworden.

4. Hy merkt nog, als iets zeer buitengewoons, aan, dat hy sommige Lieden gezien heeft, die den volgenden dag, nadat zy van deezen Berken Drank gedronken hadden, van eenen enkelen Teug koud Water weder zo dronken werden, dat zy op hunne Voeten niet konden staan. Zy bevochtigen hun Hoofdhair met het Vocht, welk zy in het voorjaar uit deeze Plant drukken, tot een Behoedmiddel tegen het Ongedierte, en vinden ook daarby eene merklyke verligting. Veelen der *Kamtschatalers*, die groote begeerte tot Kinderen hebben, willen dit Kruid, noch groen, noch droog gebruiken, zich verbeeldende, dat het hunne teelende kracht belemmert.

De Plant *Kipri* *, welke door geheel *Europa* en *Asia* groeit, bekleedt de derde Plaats ten aanzien van het Voedsel der *Kamtschatalers*. Zy kookten de Wortels van dit Kruid met hunnen Vifch, en gebruiken de Bladen als Thee. Doch den grootsten Dienst hebben zy nog van het Pit deezer Plant welk zy, nadat zy de Stengels hebben opgespleeten, door middel van Schelpen uitschrappen, en in de Zon droogen. Het is dan zeer aangenaam, en zweemt, ten aanzien van den Smaak, veel naar drooge Perfiaanfche Kommers. De *Kamtschatalers* bedienen zich daarvan in verscheidene Spyzen, en gebruiken het groen als een Nagerecht. De *Kipri* gekookt zynde, geeft zy een

* *Ephobium*, LINN. Succ. Spec. 1.

een dik zoet Vocht, welk de beste *Quasse* * maakt, die men zich verbeelden kan. Het verschafft hun ook een zeer sterk Azyn, indien zy by zes Pond *Kipri* slechts voegen één Pond *Spondilium*, en dat Mengfel op de gewoone wyze laten giften. Men bekomt ook veel meer Brandewyn, wanneer men het Aftrefsel van *Kipri*, in plaats van zuiver Water gebruikt, om het gemelde Kruid tot den Stookketel te bereiden.

De Inboorlingen van *Kamtschatka* bezorgen de Navels hunner Kinderen met dit Kruid, kauwende hetzelfde, en leggende het dus op het gemelde Deel. Zy kappen de Wortels en Steels in kleine stukskens, en gebruiken dezelve in plaats van groene Thee, waarmede zy in geur eenigzins overeenkomen. De *Kurilers* hebben de gewoonte, om zich tot dit einde te bedienen van een ander Heestergewas †, welk Bloemen heeft, gelyk die van Aardbeziën zyn, alleenlyk een weinig geeler, doch het brengt geene Beziën voort. Dit wordt door de *Kamtschatdalers* genoemd *Kurilsche* Thee, en is een beproefd Geneesmiddel in geval van Buikloop en Snyding in de Darmen.

De wilde Knoflook ** is niet alleen van zeer goeden dienst voor de Keuken, maar ook in de Geneeskunst. Zo wel de *Ruffen* als *Kamtschatdalers* versamelen dien in grooten overvloed, welen zy in stukken snyden en vervolgens in de Zon droogen, bewaaren de dien dus tot eenen Voorraad voor den Winter. Wanneer zy dit Gewas des Winters willen gebruiken,

* *Quasse* is een Russische Drank, gemaakt van Roggen-Mout en Meel, en slechts een weinig gegist. Somtyds voegen zy 'er ook Munt by. Dit Mengfel maakt geenen onangenaamen Drank.

† *Potentilla caule fruticoso*. LINN. *Horr. Cliff.*

** *Allium foliis radicalibus patiolatis floribus umbellatis*. GMEL. *Flor. siber. Tom. I. p. 49.*

ken, kookten zy het eenen geruimen tyd in Water, laaten het daarna een weinig gisten, en bedienen zich vervolgens daarvan op dezelfde wyze, gelyk men op andere plaatsē van groene Kruiden Warmoes maakt; dit Gerecht wordt door de Inwooners van *Kamtschaka* in hunne Taal *Shami* genaamd. Zy hielden den wilden Knoslook voor een zo krachtdaadig en onseilbaar Hulpmiddel tegen de Schurft, dat zy zich genoegzaam buiten gevaar oordeelen te zyn, zo ras dezelve zich maar van onder den Sneeuw begint te vertoonen. Zelfs heb ik van de *Kofakken*, die door Kapitein *Spanberg* gebruikt werden tot het bouwen van de Sloep *Gabriël*, een Verhaal van dezelfde ongemeene krachten ontvangen; te weeten: Zy waren allen zo zeer door de Schurft aangetast, dat nauwlyks een van hun in staat was, om te gaan, ik laat staan om te werken, zo lang de Grond met Sneeuw bedekt was: maar zo ras de hooge Landen begonden groen te worden, en de wilde Knoslook uittespruiten, aten de *Kofakken* die eerste Uitspruitfels met byzondere graagte. Toen zy 'er van begonden te eeten, werden zy over hun geheele Ligchaam zodanig met Puiltē en Rooven bedekt, dat de Kapitein niet anders dacht, of zy waren allen met de Venusziekte besmet. Doch, binnen den tyd van veertien dagen, vielen deeze Rooven af, en zy waren volkomen hersteld van de Schurft.

Voorts behoort tot het Voedsel der *Kamtschadalers* de *Sbelmina* *, en de *Morkovai* †, zynde de Steel eener holle en sappige Plant, gelyk de *Angelika*. De *Sbelmina* is eene soort van *Ulmaria*. Haare Wortel is van buiten zwartachtig, en van binnen.

* *Ulmaria frutibus bifidis*, STELLER.

† *Charentopryum seminibus levibus nitidis, petiolis ramiferis simplicibus*, LINN. Hort. Cliff. p. 101.

nen wit. Uit eenen Wortel komen twee of drie Steels, ten naaste by van eene Mans lengte, voort; welke, dicht by den Grond, omtrent een' vinger dik, maar hooger op een weinig dunner zyn. De Bladen komen voort aan lange Armen, welke overal langs den Steel uitschieten. Het bovenste gedeelte derzelven is groen en zacht; doch het onderste gedeelte integendeel ruig, met donkerroode Aderen. Ter plaats, waar een Arm uit den Steel voortkomt, zyn twee Bladen, gelyk de bovenbeschreevene, doch een weinig kleiner. De Steel is driehoekig, roodachtig, hard en ruig. Aan den Top der Plant is eene Bloem, zweemende naar die van den Sorbenboom. Zy heeft vier eironde Zaadhuisjes, zynde aan de zyden geel, met donsichtige Randen, in ieder van welken twee langächtige Zaadkorreltjes begreepen zyn. Dezelve worden omringd door tien witte Standaards, die boven de Bloem uitsteeken. De Plant bloeit omtrent het midden van Hooimaand, en het Zaad is eene Maand later, naamlyk omtrent het midden van Oogstmaand, ryp. De Wortel, Steel en Bladen van deeze Plant zyn zeer samentrekkende. Zo wel de *Russen* als de *Kamtschatalers* eeten dezelve in het Voorjaar. Ook bewaren zy den Wortel voor den Winter, dien zy in stukken stampen en dus tot een Pap kookten. Ten aanzien van den Smaak heeft deeze Plant eenige overeenkomst met de Pistasjes.

De *Morkovai Pousbki* worden zo genoemd, om dat zy, zo wel ten aanzien van het Loof, als van den Smaak, naar geele Wortels gelyken. Zy eeten ook deeze Groente in de Lente; doch zy pleegen het ook veelal inteleggen als Zuurkool; ook maaken zy 'er dikwyls eenen Drank van.

De *Kotkonja* * groeit aan de Oevers van de Rivier

* *Tridactylis fructu molli eduli.*

vier *Kamtschatka* in grooten overvloed. De Wortel van dit Kruid is omtrent eenen Vinger dik, bitter en samentrekkende, van buiten zwart en van binnen wit. Somtyds komen 'er vyf, doch altyd meer dan twee Steels uit deezen Wortel voort, ter hoogte van omtrent tien Duimen, ter dikte eener gemeene Ganzenschacht, en van eene bleekgroene kleur. Aan het Bovenënd der Plant ziet men drie cironde Bladen, die zich als eene ster uitbreiden, en uit het midden van dezelve schiet een Steel op, ter lengte van eenen halven Duim, die de Bloem draagt. Dezelve bestaat uit drie witte Bladen, en bloeit in het midden van Bloeimaand. De *Kamtschatdalers* eeten den Wortel van deeze Plant zo wel groen, als gedroogd, met Kaviaar; maar de Vrucht moet terstond, nadat zy geplukt is, gegeten worden; want, indien zy slechts gedurende eenen nacht bewaard wordt, begint zy reeds te verrotten.

De *Ikoume* * groeit hier in overvloed, niet alleen op de Heuvelen, maar ook in de Valeïën. De Inboorlingen van *Kamtschatka* eeten deeze Plant versich of gedroogd, met Kaviaar gestooten. Zy is in ver na zo samentrekkende niet, als die van *Euro-pa*, heeft veel sap, en smaakt gelyk een noot.

Utchichley † is eene Plant, wier Bladen veele overeenkomst hebben met die van Hennep. Wanneer de Bladen droog zyn, en men dezelve kookt met Vifch, doen zy het nat smaaken als of 'er Vleesch van wilde Geiten in gekookt was.

De Wortel, in het Schierëiland *Kamtschatka* genoemd *Mitoui*, en in de Provincie *Jakutski Sardan*, braaden zy in Vifch- of Robbenvet, en houden zuiks voor een smaaklyk gerecht.

Deeze

* *Diflorta foliis ovatis oblongis acuminatis.* LINN. Hort. CUS.

† *Jacoba foliis cannabis.* STELLER.

Deeze zyn de voornaamste Kruiden en Planten, waarvan zy zich tot hun Onderhoud bedienen; schoon 'er nog zeer veele anderen zyn, en ook door de Zee verscheidene Planten worden opgeworpen, welken de *Kamtschatalers* versch en gedroogd in den Wintertyd eeten: want, gelyk de Heer *Steller* aanmerkt, zy weigeren niets, maar eeten alles 't geen zy maar kunnen door krygen, zelfs de droogste Planten en de morsigste verrotten Paddestoelen, schoon men zou denken, dat zulks de schaadlykste Gevolgen moest hebben, gelyk het ook in der daad niet weinig heeft. Ondertusschen verhaalt hy ons echter ook, dat de Inboorlingen van *Kamtschatka* zulk eene nette kennis van de Planten, en van derzelve gebruik zo tot Spys als tot Geneesmiddelen, verkreegen hebben, dat het grootlyks te verwonderen is; en dat men niet alleen onder geene andere barbaarsche Natie, maar misschien ook zelfs onder geene der beschaafde Volken, zulk eene nauwkeurige en uitgebreide kennis van deeze soort zal vinden. Zy geeven aan al hunne Planten byzondere Naamen, en kennen al derzelve Eigenschappen en onderscheidene Krachten, welken zy zelfs naar de verscheidenheid der Gronden, waarin zy groeijen, op eene byzondere wyze weeten te bepaalen; en zy zyn zo naauwkeurig in deeze onderscheidene Kennis, en in den rechten Tyd van de Insameling van het verscheiden Oost en van de overige Voortbrengselen des Lands, dat het waarlyk zeer te verwonderen is. Hieröm hebben de *Kamtschatalers* dit voordeel boven andere Volken, dat zy overal Voedsel en Artzenymiddelen kunnen vinden; en, wegens hunne kennis en ondervinding, hebben zy weinig gevaar van de schandlyke Planten te verwachten. Onder de Planten, die tot de Geneeskunde behooren, moeten wy nog de volgende melden:

1. De

1. De *Kailoun*, eene Plant, die in al de moerassige gronden, naby de Rivieren, groeit. De Inboorlingen bedienen zich van dezelve, als van een Wondhealers Pap, in alle Zweeren, om dezelve te doen etteren; en in een Afkookfel genomen zynde, verbeelden zy zich, datze Zweet veroorzaakt, en allerlei kwaade en verdorvene Vochten uitdruyft.

2. De *Tchaban* *, welke in grooten overvloed, door het geheel Schierëiland *Kamtscharka* groeit, gebruiken zy in Afkookfels voor allerlei Pyn en Zwelling der Beenen.

3. De *Katunatch* †, of wilde Rosmaryn, is hier niet zo sterk, als in andere Gewesten.

4. De Zeeëik ** wordt door de Zeebaaren aan Land geworpen, en gekookt zynde, tegen den Buikloop gebruikt.

5. De Zeeëardbeziën worden aan Vrouwen, die in Baarensnood zyn,gegeeven, om de Geboorte te bevorderen.

6. Daar is nog eene andere Zeeplant, *Tachanga* *** genoemd, en welke de Zee naby *Kurilskaya Lopaska* opwerpt. De Inboorlingen gebruiken dezelve, in koud water getrokken, tegen Kolyk en Buikpynen.

7. De *Omeg* ††, of Waterkervel, groeit langs de meeste Rivieren, en byna overal langs de Kusten van *Kamtscharka*. Van deeze Plant bedienen de Inboorlingen zich tegen de Rugpyn, en wel op de volgende wyze: Zy leggen den Lyder in eene Hut, die by uitstek warm gemaakt is; en wanneer

* *Dryas*. LINN. Hort. Cliff.

† *Andromeda foliis ovatis venosis*.

** *Quercus Marina*. CLUS. & LOB.

*** *Species fact.*

†† *Cicuta aquatica*.

hy in dezelve sterk begint te zweeten, wryven zy zynen rug met den Kervel, zynde zeer omzigtig om de Lendenen niet te raaken; want, het geen zeer ongemeen is, zulks zou eenen schielyken dood veroorzaaken. Ondertusschen stellen zy dit Hulpmiddel altyd met veel vrucht in 't werk.

8. De *Zgate* *, wier verschriklyke Eigenschappen in al deeze Gewesten maar al te bekend zyn, moct niet vergeeten worden. Zy bestryken de Punten van hunne Pylen met het Sap, welk uit den Wortel deezer Plant gedrukt wordt; en de Wonden, welke daardoor veroorzaakt worden, zyn ten eenemaal ongeneeslyk, ten zy het Vergift op hetzelfde oogeblik daaruit gezoogen wordt. Dit is zekerlyk het eenig middel daartegen, en, indien hetzelve verwaarloosd wordt, wordt de Wond terstond blaauw, en zy zwelt op, en binnen den tyd van twee dagen is de gekwetste dood. Wanneer zelfs de grootste Walvisschen slechts eene geringe Wond, door middel van zulk een vergiftigd Wapen, ontvangen hebben, kunnen zy de Zee niet lang daarna houden, maar zich op Strand werpende, serven zy allerjammerlykst, onder verschriklyke Geluidgeevingen.

De volgende Planten zyn zeer dienstig tot Kleding en andere huishoudlyke Zaaken.

Langs de Zeekust groeit eene hooge witächtige Plant, die veel naar Tarwe gelykt. Men vindt ze ook omtrent *Strelinimuse*, een Lustpaleis, niet ver van *Petersburg*, in eenen zandächtigen Grond. Van deeze Plant vervaardigen zy Matten, die hun tot Dekkleeden en Gordynen verstrekken. De besten worden van verscheidene Kleuren gemaakt, met tusschenvoeging van Walvischbaarden, zeer dun gespleeten. Zy bedienen 'er zich ook van tot Mantels,
ge-

* *Anemones & Ranunculus.*

gelyk de oude *Ruffische* Mantels, zynde van binnen glad en van buiten ruig, en maakende dus dat de Regen 'er gemaklyker by neerloopt. Het fraaiste van dit Soort van Werk bestaat in hunne kleine Bakjes en Mandjes, waarin de Vrouwen haare Drinkgereedschappen bewaaren. Deeze zyn zo aardig en net gemaakt, als of zy van gespleeten Rottingen samengevlochten waren; zynde daarenboven versierd met Hair van Walvischbaarden en met Paardenhair van meer dan eene Kleur. Wanneer deeze Plant groen is, maaken zy 'er groote Manden van, om 'er hunnen Visch, ook veelerhande Kruiden en Wortels, welken zy tegen den Winter opdoen, daarin te bewaaren. Voorts dient hun deeze Plant tot Dekking van hunne Huizen en Hutten. Zy maaijen zé af met eene Zeis, gemaakt uit het Schouderblad van eenen Walvisch, welk zy op eenen Steen slypende zó scherp weeten te maaken, dat zy 'er eene goede sneé aan geeven.

In de moerassige Plaatsen van het Schieröiland *Kamtschatka* wordt eene Plant gevonden, die veel naar *Cyperois* gelykt. Deeze kammen zy uit met eenen dubbelgetanden beenen Kam, en gebruiken ze dan, in plaats van Hembden en andere Doeken, om 'er hunne Kinderen in te winden, en dezelve zuiver en warm te houden. Ook rollen zy deeze Plant, dus toebereid, om hunne Beenen, welke hun dus tot Koufen verstrekt. De Vrouwen winden dezelve om haare Ligchaamen, zich verbeeldende, dat de Warmte, daardoor veroorzaakt, haare Vruchtbaarheid bevordert. Voorts gebruiken zy deeze Plant, om Vuur te maaken, doordien zy ligtyk Vlam vat. Op voornaame Feestdagen binden de *Kamtschatdalers* Kranzen, van deeze Plant gevlochten, om de Hoofden en de Halsen hunner Afgodsbeelden; en

wanneer zy eene Offerhande doen, of eenig wild Dier dooden, verbranden zy eenigen deezer Planten, tot eene Verzoening; dat, zo zy zeggen, de Nabestaanden van het Beest, welk zy gedood hebben, daardoor moogen bevreedigd worden. Voorheen plagten zy hetzelfde by de Hoofden hunner Vyanden te doen: nadat zy dezelve met dergelyke Kranfen, versierd hadden, verrichtten zy verscheidene Bezweeringen en Tovenaryen, en vervolgens staken zy ze op Paalen. De *Kofakken* noemen deeze Plant *Tontchitze*.

Weinige Planten heeft men, die van een algemeener gebruik zyn, dan de Netels. Want, dewyl zy geenerhande Soort van Hennep hebben, zouden zy van alle de Noodwendigheden versteeken zyn om Netten te maaken tot de Vischvangst, die echter tot hun Leevensönderhoud volstrekt noodzaaklyk is. In Oogst- en Herfstmaand vergaderen zy dezelve in groote menigte, en dezelve in Bond bindende, laaten zy ze in de schaduw droogen. Wanneer zy dezelve opmaaken, splyten zy ze eerst met hunne Tandten; daarna trekken zy 'er de Bast af, en vervolgens kloppen zy ze. Dit alles geschied zynde, kammen zy ze, en spinnen 'er Draaden van. De Draad van het eerste gespinsel wordt door hen gebruikt om 'er mede te naaijen; maar om 'er Netten van te maaken, verdubbelen zy de Draaden en twynen dezelve; al het welk, gedurende een Zomer, verricht wordt. Ondertusschen is het zeker, dat zy zeer onkundig en onörvaren in dit Handwerk zyn, 't welk, onder anderen, ook hieruit blykt, dat zy hunne Netels nooit te weeken of te rotten leggen, en hun Garen niet kookten.

VI. HOOFDSTUK.

*Van de LANDDIEREN, in het Schier-
eiland KAMTSCHATKA.*

De voornaamste Rykdom van *Kamtschatka* bestaat in dezelfs groote menigte wilde Dieren. Onder dezelve zyn voornaamlyk te tellen de Vossen, Sabels, Steenvossen, Haazen, Mormeldieren, Hermelynen, Wefels, Wolven, Rendieren, zo tamme als wilde, en Steenbokken.

De Vossenhuizen van *Kamtschatka* evenaaren al de anderen van geheel *Siberie*, zo zy dezelve niet overtreffen, in Dikte, Lengte en Schoonheid, van hair. Daarenboven worden in dit Schierëiland alleen byna al de verschillende Soorten van Vossen gevonden, welken men elders in *Siberie*, of in andere Gewesten, aantreft, als by voorbeeld, roode, vuurkleurde, met eene blauwe Borst, of met een zwart Kruis geteekend, kastanjebruine, zwarte, en dergelyke meer. Somtyds worden 'er ook witte Vossen gevangen; doch deezen zyn 'er zeer schaars.

't Is merkwaardig, dat de kostbaarste en meest geachte Vossen de moeilyksten zyn om gevangen te worden; zulken zyn de zwarte, die met eene blauwe Borst en de vuurkleurde; zo dat niet alleen de *Kamtschardalers*, maar zelfs ook de *Russen*, groote zwaarigheid ontmoeten, om ze te vangen. 't Gebeurde, terwyl ik in *Kamtschatka* was, dat de *Kosakken*, geduurende twee Winters, bezig waren, om eenen zwarten Vos, die zich langs de Groote Rivier ophieldt, te vangen, zonder echter hun oogmerk te bereiken.

De

De meest gebruiklyke wyze om de Vossen te vangen, is of door Vergift, of met Vallen, of met Boogen. Het Vergift wordt by Klompen of groote Brokken in veriche Voetstappen gelegd. De Vallen worden aan het hangen der Bergen gesteld, hebbende tot een Lokäas een leevend Dier; en tot grootere zeekerheid worden 'er doorgaans twee of drie Vallen, dicht by elkander, ter zyde van eenen Berg geplaatst, opdat de Vossen, van welken kant zy ook naderen, in een van die vervallen. En dit heeft men noodzaaklyk geoordeeld; want de Vossen, die eens in gevaar geweest zyn, om eenen slag van zulk eene Val te bekomen, gaan naderhand zo voorzigtiglyk te werk, dat zy het Lokäas opëeten, zonder betrept te worden. Doch, met al hunne Listigheid, valt het hun zichter bezwaarlyk, de verscheidene Vallen, die hun nentwege worden uitgezet, te myden; Integendeel vervallen zy daarin dikwyls, wordende somtyds aan het Hoofd, en somtyds aan de Beenen gevat.

De wyze om ze met den Boog te dooden is als volgt: De Jaegers moeten nauwkeuriglyk weeten, hoe hoog zy den Boog moeten plaatsen: wanneer de Boog gespannen is, wordt dezelve vast gemaakt aan eenen Paal, ten dien einde in den grond geslagen na by de Plaats, alwaar de Voetstappen van den Vos waargenomen zyn; daarop wordt een Koord aan de Streng van den Boog bevestigd, en zeer dicht aan den grond over het gewoone Pad van den Vos uitgestrekt; en zo haast de Vos met zynen voet deeze Koord aanraakt, gaat de Boog af, en de Pyl doorboort zelfs het Hart van het Dier.

Deeze zyn de Uitvindingen der *Russische Kosakken*; want de *Kamtschatdalers* gaven zich, voorheen, in 't minst geene moeite, om Vossen te vangen, dewyl zy hunne Huiden niet hooger achteden,
dan

dan Hondenvellen. Zy zeggen, dat zy zo veelen; als zy wilden, met Stokken hadden kunnen doo-
flaan, zynde de Vossen, voorheen, zo talryk in *Kamtschatka*, dat de *Kamtschatdalers*, wanneer zy hun-
nen Honden Voedfel gaven, verplicht waren, de
Vossen, die zich daarönder mengden, van den trog
weg te jaagen. En, schoon dit eenigzins onwaar-
schynlyk voorkomt, is het echter zeeker, dat de Vos-
sen zich tegenwoordig nog aldaar, in groote menig-
te, omtrent de Forten ophouden; zelfs komen zy,
by nachttyd, binnen de Forten, zonder eenige schyn-
baare vreeze van gevaar, welk zy van de Landhonden
mogen te verwachten hebben: want de Honden in
Kamtschatka zyn of niet in staat, om de Vossen te
vangen, of, daarop niet afgerecht zynde, geeven ze
geen acht op dezelve. 't Gebeurde, toen ik in het
Schierëiland *Kamtschatka* was, dat een der Inhoor-
lingen aldaar verscheidene Vossen ving in den Put, al-
waar hy zynen Visch bewaarde.

De beste tyd om op de Vossen te jaagen is, wan-
neer het Aardryk hard bevrooren is, en eer de Sneeuw
begint te vallen; want dan is het bezwaarlyk voor
hun, de Rottennesten uittegraaven, 't welk zy doen,
wanneer het Aardryk ontdooid is, zynde de Rotten
hun voornaamste Voedfel.

De *Kurilers*, die omtrent *Kurilskaya Lopatka*
hun verblyf houden, vangen de Vossen op eene by-
zondere wyze. Zy hebben een Net, van het Hair
van Walvischbaarden gemaakte, en samengesteld uit
verscheidene Ringen. Dit Net wordt over den Grond
uitgespreid; en aan eenen Ring, die in 't midden van
het Net bevestigd is, maaken zy eene Exter of eenen
anderen leevenden Vogel vast. Rondöm het Net
wordt een Koord gespannen, welker Enden worden
vastgehouden door een Persoon, die zich, dicht by
der

der hand, in eenen Put verborgen houdt, en terstond, wanneer de Vos naar den Vogel springt, trekt hy de Koord naar zich en door dat middel sluit zich het Net dicht toe, omgeevende hetzelfde den Vos op gelijke wyze, als een Treknet de Visschen.

De Sabels van *Kamtschatka* overtreffen al de andere Sabeldieren van geheel *Siberie*, zo in Grootte, Dikte van Hair, als in Glansrykheid; maar in het stuk van Zwartheid zyn ze niet te vergelyken by die, welke in de Provinciën *Olekmine* en *Vitime* gevangen worden: ondertusschen zyn hunne andere Eigenschappen zo schatbaar, dat de Sabels van het Schiereiland *Kamtschatka* by zeer veelen den Voorrang hebben; en in het Keizerryk *China*, alwaar men de Kunst verstaat om de Kleur te verbeteren, staan de Sabelvellen van *Kamtschatka* op zulken hoogen Prys, dat 'er slechts weinigen van dezelve naar *Rusland* gebragt worden. De Sabels, die zich omtrent de Rivieren *Tegbil* en *Oukine* ophouden, worden nog voor de besten van allen gehouden, en somtyds tegen dertig Roebels het Paar verkocht. De Heer *Steller*, zegt, dat men de slechtsten omtrent *Lopaska* en de *Kurilskoi* Meiren vangt. Het gebeurt dikwyls, dat de gemeenste soort van Sabeldieren zulke zwarte en dikhairige Staarten hebben, dat zy dunder verkocht worden, dan eenige anderen.

Voor de Verovering van *Kamtschatka* door de Ruffen, was in dat Schiereiland eene zo groote menigte Sabeldieren, dat een Jager zeventig of tachtig Sabels, binnen den tyd van een Jaar, op zyn gemak kon dooden; en zulks niet om hunne Huid of het heerlyk Bontwerk, dat zy uitleveren, maar enkel uit hoofde van hun Vleesch, waarvan zy, als een lekker en smaaklyk beetje, veel werks maaken. De Inboorlingen stemden in dien tyd zeer gaarne toe,

toe, hunne Schatting in Huiden van Sabeldieren te betaalen; zy waren ook zeer blyde, wanneer zy voor acht Sabelvellen een Net, en voor achttien dergelyke Vachten eene Byl verkreegen. Sommige Kooplieden hebben, in den tyd van een jaar, enkel en alleen aan Bontwerk meer dan dertig duizend Roebels gewonnen. De Sabels zyn in dit Schierëiland ook nog steeds in grooteren overvloed, dan in eenig ander Gewest van *Siberie*, gelyk waargenomen is door ieder een, die in *Kamtschatka* gewest is, en hunne Voetstappen in den Sneeuw aldaar vergeleeken heeft met die, welke langs de Rivieren *Lena* of *Beloy* gezien worden, en zuiks zelfs in de Nabuurschap der Forten. En indien het Volk van *Kamtschatka* zo ieverig en schrander in de Sabelvangst was, als de *Siberiërs*, omtrent de *Lena* woorende, zouden zy veele meer kunnen verkoopen, dan die: doch zo lui en vadzig zyn zy van natuur, dat zy nooit meer dooden, dan die zy tot het betaalen hunner Schattingen, en het voldoen hunner Schulden noodig hebben. Zy merken hem, die zes of zeven Sabeldieren in eenen Winter doodt, als eenen ongemeen kundigen Jaeger aan; en veelen der Inboorgingen zyn zelfs niet in staat, om de noodige Vachten tot betaaling hunner Schattingen te bekomen, maar moeten dezelve of van de *Russische Kosakken*, of van sommige andere meer ervarenen Jagers van hunnen eigen Landäart, borgen, waar tegen zy dan verplicht zyn, den geheelen volgenden Zomer voor dezelve te werken.

Wanneer zy ter Sabeljagt gaan, bestaat hunne geheele Bagaadje in een Net, eenen Boog en Pylen, in een Vuurslag, Vuursteen en Tonder. Wanneer zy een Sabeldier vinden, welk zich in de Aarde of onder de Wortels van eenig Geboomte verborgen houdt, trekken zy over die Plaats het Net, waarin

do

de Sabel, uit zyn hol komende, zich vervolgens zelf verwart. Van den Boog en Pylen bedienen zy zich, om de Sabels te schieten, wanneer zy de vlugt nemen op de Boomen; en het Vuurgereedschap dient hun om Vuur te maaken, waardoor zy eenen dikken Rook verwekken, en door welk middel zy de Sabels uit de Holen, in welken zy zich verborgen houden, weeten te verdryven. De beste Jaegers, om des te nader by hun Wild te zyn, zyn gewoon, met hun geheel Huisgezin zich naar de Bergen te begeeven, aldaar Hutten op te rechten, en den geheelen Winter in dezelve door te brengen.

Schoon het in *Kamtschatka* van Steenvossen en Haazen als overvloedig, zal het echter nauwlyks iemand der moeite waardig achten, op dezelve te jaagen, zynde hunne Vachten van zeer geringe Waardy. En wanneer zy in de Vossenvallen betrapt worden, gebruiken zy hunne Huiden tot Dekens op hunne Bedden. De Steenvossen van het Schiereiland *Kamtschatka* zyn slechts een weinig beter, dan de Haazen van de Provincie *Tourouchan*, en wier Huiden zeer slecht zyn, doordien het Hair 'er zeer ligt uitvalt. *Steller* verhaalt, dat sommigen gewoon zyn de Staarten der Steenvossen van *Kamtschatka* aan de Haazenvellen van *Tourouchan* te naaijen, en dus dezelve by de onkundigen voor oprechte Vachten van Steenvossen te doen doorgaan; terwyl het wegens de Dikte der Huid en des Hairs zeer bezwaarlyk is, zulk een bedrog te ontdekken.

De Mormeldieren, Marmotten of Berggrotten * vindt men overal in *Kamtschatka* in grooten overvloed. De *Korekers* bedienen zich van hunne Vachten tot Kleeding; en daartoe worden zy ook met der daad

* *Marmotta Minor.* GÜEL.

daad zeer goed bevonden, zynde teffens ligt en warm. *Steller* vergelykt het Bontwerk, van de Ruggen der Mormeldieren gemaakt, by de gespikkelde Vogelvederen, voornaamlyk op eenigen afstand gezien; en hy zegt ook, dat dit Dier, insgelyks, op het vaste Land en op de Eilanden van *Amerika* gevonden wordt. Wanneer zy eeten, zitten zy op hunne achterste Pooten, gelyk de Eekhoortjes, en houden hun Voedsel, in Wortelen, Beziën en Nooten bestaande, met hunne voorste Voeten. Zy zyn aardig te aanschouwen, en maaken een verbaazend sterk sluitend Geluid.

Niemand acht het hier der moeite waardig, op Hermelynen *, Wezeltjes †, of gemeene Mormeldieren ** te jaagen, uitgenomen wanneer zy deeze Diertjes by geval ontmoeten; zodat men de Hermelynen onder het Bontwerk van 't Schiereiland *Kamtschatka* niet kan reekenen.

Daar is nog een ander Dier, van het geslacht der Wezels, in *Kamtschatka*, en Veelvraat †† genoemd, welks Vacht zo grootlyks geëcht wordt boven al de anderen, dat, wanneer zy iemand, als op het heerlijkst uitgedoscht, willen beschryven, zy gewoon zyn te zeggen, dat hy bekleed is met het Bont van den Veelvraat. De Vrouwen van *Kamtschatka* versieren haar Hoofdhaar met de witte Pooten van het Dier, en reekenen zulks als eenen grooten Opschik. Doch de *Kamtschatdalers* dooden zo weinigen van deeze Dieren, dat zy niet alleen niet genoeg hebben tot den Uitvoer, maar zelfs verscheidenen dier Vachten tegen eenen zeer hoogen Prys uit de Provincie

Ja-

* *Ermineum majus*. C MEL.† *Ermineum minus*. EJSLEEM.** *Marmotta vulgaris*.†† *Muscula rufifusa*, medio dorso nigro. LINN.

Jaku zi invoeren. Zy schatten de Huid van den Veelvraat te kostbaarer, hoe witter of geeler dezelve is, schoon anders overal elders deeze Soort veracht wordt: ja, zy achten ze zelfs zo hoog, dat zy zeggen: de hemelsche Weezens draagen geene andere Kleeding, dan van dit Bontwerk. Zy kunnen ook hunne Vrouwen of Byzitten geen grooter Geschenk doen, dan haar een deezer Vachten te vereeren. Voorheen werdt de Huid van eenen Veelvraat voor dertig, en zelfs wel voor zestig Roebels verkocht; en voor de twee Pooten van dit Dier, waarmede de Vrouwen haar Hoofdhaar optooijen, geeven zy somtyds een, en somtyds zelfs twee Zeebeevers.

Het grootste getal deezer Veelvraaten wordt naby *Karaga*, *Andirska* en *Kolima* gevonden.

De Veelvraaten bezitten eene verbaazende Bekwaamheid om Rendieren te vangen, 't welk zy oefenen op deeze wyze: zy klimmen op eenen Boom, en neemden een gedeelte van zulk Mos, als de Rendieren gaarn eten, mede; in den Boon: zynde, laaten zy het Mos vallen, en wanneer 'er dan een Rendier komt, om zulks op te eeten, werpen zy zich zelve neer op den Rug van het Dier; vervolgens maaken zy zich vast tussehen deszelfs Hoornen, krabben het Dier de Oogen uit het Hoofd, en veroorzaaken hetzelve zo veel Pyn, dat het arme Dier, om een einde te maaken van die Pyn, of, indien het mooglyk ware, zich van de oorzaak van dezelve te bevryden, door zynen vyand te dooden, zyn Hoofd tegen de Boomen stoot, waarop gemeenlyk de Dood van het Rendier volgt. Zo ras is het Rendier niet gedood, of de Veelvraat verdeelt het Vleesch in verscheidene Stukken, en verbergtze in den grond, opdatze door andere Dieren niet zouden weggesleept worden; zelfs is de Veelvraat zo zeer op deeze ver-

rich-

richting gesteld , dat hy ook zynen buik niet eervan zynen Prooi zal vullen , voor dat hy het overige geborgen heeft. Op dezelfde wyze vernielen zy langs de Rivier *Lena* veele Paarden. Zy kunnen ook gemaklyk tam gemaakt worden , en zyn in staat om verscheidene Kunstgreepen te leeren. Men heeft wel eens verhaald gevonden , doch wy hebben het nooit door Ooggetuigen hooren bevestigen , dat hunne Gulzigheid zo ver gaat , dat zy somtyds genoodzaakt zyn , hun opgekropt Ligchaam tusschen twee naby elkander staande Boomen te persen , ten einde hunnen Buik van het overtollige te onlasten. Ten minste is het zeker , dat de rammen zo gulzig niet zyn ; doch misschien zyn deeze Dieren in verscheidene Gewesten ook zeer onderscheiden.

Beeren en Wolven zyn hier zo talryk , dat zy , gelyk het tamme Vee , sommige Bosschaadjen en Velden vervullen ; de Beeren in den Zomer , en de Wolven in den Winter.

De Beeren van *Kamtschatka* zyn noch groot , noch boosäartig , en vallen nooit op menschen aan , uitgenomen wanneer zy dezelve slaapende vinden ; en zelfs dan dooden zy zelden iemand , maar gemeenlyk scheuren zy de Huid van het achterste gedeelte des Hoofds , of , wanneer zy wreeder dan naar gewoonte zyn , neemen zy een Stuk uit het een of ander vleeschächtig gedeelte des Lighaams weg ; doch nooit eeten zy ze op. De Lieden die dus gewond zyn , worden *Dranki* genaamd , en zyn in taamyke menigte aan te treffen. Men heeft hier aangemerkt , dat de Beeren nooit eenig leed den Vrouwsperfoonen toebrengen : maar des Zomers gaan zy met dezelve rond , gelyk tam vee , voornaamlyk , wanneer zy Beziën versamelen. 't Is waar , somtyds eeten de Beeren wel de Beziën op , welken de Vrouw-

lieden versameld hebben; doch dit is ook de eenige schaade, welke deezen van die Dieren te verwachten hebben.

In de Lente, wanneer de Visschen in groote menigte de monden der Rivieren opzwellen, komen 'er zeer veele Beeren van het Gebergte, en plaatsen zich aan bekwaame Oorden om dezelve te vangen; 't welk zy in zulken overvloed doen, dat zy slechts de Beenen der Koppen uitzuigen en opëeten, laattende de Ligchaamen der Visschen liggen; maar wanneer deeze overvloed voorby is, knaagen zy graag de Beenen af, welken zy voorheen versmaadden. Zy besteelen dikwyls de Visschhutten der *Kofakken*, schoon deezen 'er altyd een Vrouwsperfoon laten, om dezelve te bewaaren. Ondertusschen doen zy echter aan het Vrouwsperfoon nooit eenig leed; maar zy vergenoegen zich gereedlyk met eenigen Vissch.

Voor de Invocring van het Schietgeweer, bedienen zich de Inwooners van verscheidene Listigheden, om Beeren te dooden. Zy sneedden verscheidene stukken Brandhout, waar mede zy den mond van hun Hol toestopten; de Beer maakt hetzelfde naar binnen, opdat zyn ingang niet geslooten worde. Hiermede houden zy aan; tot dat hy in zyn Hol zo benauwd wordt, dat hy zich niet meer keeren of wenden kan; wanneer zy hem met hunne Spiessen dooden.

De *Korekers* zyn gewoon, op de volgende wyze de Beeren te vangen: zy kiezen eenen Boom uit, die van boven enigzins geboogen is; maaken aan denzelven een Strik vast, en plaatsen achter hetzelfde een Lokäas, waarvan de Beeren veel werks maaken; wanneer dan de Beer dat Lokäas zoekt te bemagtigen, geraakt hy met den Kop of de Voorpooten vast. Vervolgens stellen zy daarömtrent zwaare Blok-

Blokken Houts , op zodanige wyze , dat zy op de minste Aanraaking neer vallen , en hen verpletteren. Eene andere wyze , by hen in gebruik , om de Beeren te vangen , is , dat zy eene Plank , met veele yzeren Weerhaaken voorzien , in het gewoone Pad des Beers neerleggen , en dicht by dezelve plaatsē zy iets , 't geen ligtlyk omvervalt ; terwyl zulks den Beer verschrikt maakt , loopt hy met des te grooter kracht op de Plank ; en ondervindende dat een zyner Voorpooten gewond is , en door de Weerhaaken vast gehouden wordt , tracht hy zich zelve los te maaken , door de Plank met den anderen Poot te slaan ; doch die ook vast geraakende , recht hy zich op zyne Achterpooten overēnd , 't welk maakt dat de Plank voor zyne oogē omhoog ryft , en waardoor hy zo verbaasd wordt , dat hy in eene soort van Razerny vervalt , en zich zelve dood byt.

De Volken , die langs de Rivieren *Lena* en *Ilime* woonen , hebben eene nog kluchtiger gewoonte om Beeren te vangen. Zy plaatsē een strik op het gewoone Pad des Beers , of by den Ingang van deszelfs Hol , maakende het end van hetzelfde vast aan een zwaar Houtblok ; wanneer de Beer zich in het strik vast geraakt bevindt , en teffens bespeurt , dat het Blok hem in het gemaklyk gaan grootlyks beler , neemt hy het op , en hetzelfde op eene Hoogte draagende , werpt hy het Blok met groote kracht naar beneden , welk , hem mede nederwaard trekkende , hem grootlyks bezeert ; desniettegenstaande houdt de Beer zo lang daar mede aan , tot dat hy ten laatste zich zelve doodt. Dit laatste komt eenigermaate overēen met de Handelwyze , die de Russē in 't werk stellen , om hunnen Honig voor de Beeren te bevaaren. Zy hangen zulk een Blok aan het end van een lang Touw op de Boomen , alwaar de Byēn den

Honig vergaderen; en wanneer de Beer, op den Boom klimmende, om den Honig weg te neemen, zich door dat Blok verhinderd ziet, schuift hy het weg; doch het Blok te rugkeerende, trest herhem weder, en noodzaakt hem, hetzelfde met grootere kracht van zich te stooten, 't welk het stuk Hout nog met meer geweld op hem doet te rug stuiten. Hy houdt met deeze kortswyl somtyds zo lang aan, tot dat hy gedood is, of van den Boom valt.

De Beeren dronken te maaken en hem dus te dooden, of met Honden, daartoe afgerecht, op dezelve te gaan jaagen, is zo gemeen, dat ik geene gelegenheid heb, om 'er iets by te voegen.

Eene gewoonte, welke ik van Liederen van Aanzien gehoord heb, moet ik echter nog kortlyk melden: naamlyk, dat een eenig Man zulk eenen Beer, dien eene geheele menigte nauwlyks zou durven aantasten, zal dooden, en wel zonder eenig ander Werktuig, behalve eenen Pook, die aan beide enden scherp, en aan eenen leeren Riem vastgemaakt is. Den Riem windt hy om zynen rechter Arm tot aan den Elboog; en neemende dan den Pook in deeze Hand, en een Mes in de linker Hand, gaat hy op den Beer los, die, volgens gewoonte, op zyn achterste Pooten zich verheffende, en zynen Mond openende, den Jaager aantast: doch deeze stoot met groote Kloekmoedigheid en geen mindere Vaardigheid, zyne hand in deszelfs Keel, en aldaar den Pook plaatsende, belyet hy niet alleen den Beer zynen Mond te sluiten, maar veroorzaakt hem ook daardoor zulk eene aller-gevoeligste pyn, dat het Dier geen verder tegenstand kan bieden, en integendeel den Jaager gelegenheid geeft, om hetzelfde te leiden, werwaards het hem behaagt, of met zyn Mes te vellen zonder eenig gevaar.

De

De *Kamtschatdalers* zien echter deeze wyze van eenen Beer te dooden als eene Zaak van zo veel belang aan, dat alwie deeze eer behaalt, verplicht is aan alle zyne Nabuuren eene Maalyd te geeven; op welk Gastmaal het Vleesch van den Beer het voor-naamste Gerecht is; en de Beenen van het Hoofd en de Schenkels worden, als Zeegeteckens, rondöm des Overwinnaars Hut opgehangen.

Van de Beerenhuiden maaken zy hunne Bedden en Dekens, Kappen of Mutsen, Handschoenen, en Halsbanden voor hunne Honden. Het Vleesch en Vet van die Dieren is hunne smaaklykste Spys. Met de Darmen bedekken zy in den Zomer hunne aangezichten, tegen het branden der Zon. Somtyds gebruiken zy de Beerenhuiden tot Voetzoolen, om het uitglyden op het Ys te beletten, en met de Beenen hunner Schouderbladen, scherp gemaakt zynde, maaijen zy het Gras af.

Van Zomermaand tot het einde van den Herfst zyn de Beeren zeer vet; maar in het Voorjaar zyn zy mager en dun. In de Maagen van die, welke in de Lente gedood worden, vindt men niets dan een schuimächtigt Vocht of Slym; waaruit de Inwooners het algemeen gevoelen beweeven, dat de Beeren, geduurende den geheelen Winter, geen voedsel gebruiken, maar zich onderhouden door hunne Pooten te zuigen.

Schoon 'er, gelyk te vooren reeds gemeld is, in *Kamtschatka* zeer veele Wolven zyn, en van de Huiden derzelven veel werks gemaakt wordt tot Kleeding, worden aldaar echter weinigen gevangen. Zy verschillen niets van de Wolven, die in andere Gewesten gevonden worden. Wegens hunne List en Boosäartigheid doen zy den Inwooneren meer Schaa-de, dan hunne Pelteryën voordeel aanbrengen;

want zy dooden niet alleen veele wilde , maar ook geheele Kudden tamme Rendieren, niertegenstaande deeze laatsten altyd eene Wacht hebben. Hunne meest gezochte en geliefkoosde Beerjes schynen te zyn de Tongen der Rendieren , of zelfs ook wel de Tongen der Walvisschen , die op Strand geworpen zyn. Somtyds steelen zy de Haazen en Vossen uit de vallen. Witte Wolven worden in dit Schiereiland zeer zelden gezien, en daarom veel hooger geschat, dan de graauwen.

Schoon men den *Kamtshatdalers* nageeft, dat zy alles eeten; nuttigen zy echter nooit het Vleesch van Wolven of Vossen. De Rendieren en Steenbokken moogen, met recht, onder de nuttigsten van alle de Dieren in *Kamtshatka* gerekend worden, dewyl de Inwooners zich niet alleen van hun Vleesch tot Voedsel, maar ook van hunne Huiden allermest tot Dekfel bedienen. Nogthans dooden de *Kamtshatdalers* maar zeer weinigen van die Dieren, naar gelang van het groot getal, welk men daarvan in dit Gewest vindt. De Rendieren houden zich meest in mosachtige Plaatsen op, en de wilde Geiten laten men op de hoogste Gebergten aan: hierom verlaaten de Jaagers der wilde Geiten, in het begin van den Herfst, hunne Wooningen, en, hun geheel Huisgezin met zich neemende, begeeven zy zich naar de Gebergten, alwaar zy op deeze Dieren jaagen tot het laaft van Wintermaand. De Steenbokken gelyken naar tamme Geiten; maar het Hair derzelven heeft meer overeenkomst met dat der Rendieren. Zy hebben twee Hoornen, die rond gedraaid zyn, gelyk die der Rammen van *Ordinsky*; doch zy zyn veel grooter, weegende die van oude Steenbokken ieder vyf- en twintig tot dertig Ponden. Zy loopen zeer snel, werpende hunne

ne Hoornen in 't loopen achter over op den rug; zy springen, met verbaazende vaardigheid, over Steenrotsen, en loopen langs de smalle uitsteekende Kanten of Zoomen van de gevaarlykste Steilten. Kleederen, van Vellen van Steenbokken gemaakt, zyn by uitneemenheid warm. Het Vet op hunne Heupen ziet'er op gelyke wyze uit, als dat der Rendieren, en hun Vleesch is een zeer welsmaakend voedsel. Van hunne Hoornen maaken zy groote en kleine Lepels, en ander klein Huisraad; en het geheele Hoorn draagen zy op weg met zich, hangende hetzelfde aan hunne Gordels, en het gebruikende in plaats eener Fies.

In *Kamschatka* zyn drieërleic soorten van Ratten. De eerste soort derzelve is bruinächtig van Kleur, en zo groot, als de grootste Huisratten in Europa: maar zy maaken een gantsch ander Geschreeuw, zweemende naar het gieren van een jong Varken: voor 't overige komen zy met onze gemeene Ratten meereendeels overeen. Van de tweede Soort worden 'er slechts weinigen gevonden; en deezen houden zich allen op in de Huizen, alwaar zy zonder vreeze rondloopen, en van eenig Afval of Toewerpsels leeven. De derde Soort heeft iets aan zich, welk eenigermaate zweemt naar de Handelwyze der Horselen onder de Byën; want, geenen voorraad opdoende voor den winter, steelen zy haar Voedsel van die der eerste Soort, die zich, in groote meenigte, in de Velden, in de Bosschaadjen en op de Gebergten ophouden. Die van de eerste Soort, door de Inwooners *Tegulchitch* genoemd, hebben zeer ruime, nette, zindelyke en met Gras bedekte Nesten, die in verscheidene Vertrekken verdeeld zyn: in sommigen van dezelve bewaaren zy zekere Vrucht, *Saranne* geheeten, schoon gemaakt, en in anderen, niet schoon

gemaakt; in anderen weder verscheidene Soorten van Wortels, die zy in den Zomer met groote moeite versamelen, en voor den winter opleggen. In drooge dagen, en wanneer de Zon helder schynt, sleepen zy dezelve uit haare Nesten, om ze te droogen. Gedurende den Zomer leeven zy van Beziën, en wat zy verder tot haar Voedsel aantreffen; want nooit raaken zy haaren Wint voorraad aan, zo lang zy nog eenig Voedsel op het Veld kunnen vinden. Onder de verscheidene eetbaare Zaaken die ik in haare Nesten vond, bespeurde ik vooral de *Saranne*, de *Anacamperus* enz.

't Is zeer merkwaardig, dat deeze Rotten, gelyk de zwervende Tartaren, dikwyls van Woonplaatjen veranderen, en somtyds zelfs, voor een zeker getal Jaaren, geheel *Kamschatka* verlaten, en zich naar elders anders begeeven. Zulk een Vertrek baart grooten schrik aan de *Kamschatdalers*, die hetzelfde als een voorboode van rugenüchtig Weer, en van een slecht Jaar voor de Jagt aanmerken. Maar, wanneer deeze Dieren te rug komen, verwachten zy, met veel vertrouwen, niet alleen een aangenaam Jaargetyde, maar ook eene goede Jagt: dit gaat by deeze Volken zelfs zo ver, dat zy, zo ras deeze Diertjes weder beginnen te verschynen, terstond Booden naar de verscheidene Deelen van dit Schierëiland uitzenden, om deeze goede Tydingen derwaard overtebrengen. Wanneer zy vertrekken, neemen zy altyd de Reis aan in het Voorjaar, versamelende eerst in groote meenigte. Zy richten haaren koers doorgaans Westwaard; de Rivieren en Meiren, welken zy ontmoeten, zwemmen zy door; en wanneer zy lang gezwommen, en den tegenöver gelegen Oever bereikt hebben, liggen zy, eenigen tyd, op denzelven, als of zy dood waren, tot dat zy ten laste haare kracht weder bekomen,

men, wanneer zy haaren Tocht verder voortzetten. Haar grootste gevaar in het Water hebben zy van de Roofvisschen te verwachten, die haar somtyds in menigte inzwelgen en verteeren. Op het Land hebben zy niets te vreezen; en wanneer de *Kamtschatdalers*, die zo veel belang stellen in de behoudenis deezer Diertjes, dezelve in eenen zwakken staat op de Oevers van Rivieren of Meiren vinden, brengen zy hun zo veel hulp toe, als in hun vermoogen is. Van den oever der Rivier *Pengin* neemen zy hunnen Koers Zuidwaards, en omtrent het midden van Hooimaand zyn zy doorgaans op de Hoogte van *Ochotska* en *Judoma*. Somtyds is het getal deezer Diertjes, die van Woonplaats veranderen, zo ongemeen groot; dat de Reizigers wel twee uren moeten wachten, eer zy voorby getrokken zyn. Zy komen gemeenlyk omtrent Wynmaand in *Kamtschatka* te rug. 't Is grootlyks te verwonderen, dat zulke kleine Diertjes, in eenen Zomer, zo eenen grooten weg kunnen afleggen; en men moet verbaasd staan zo wel over de nette orde en geregeltheid, die zy op hunnen Tocht steeds in acht neemen; als over de Voorkennis, die zy van de Verandering van het Weer hebben.

Sommigen der Inboorlingen van *Kamtschatka* hebben my verzekerd, dat, wanneer deeze Diertjes hunne Nesten verlaten, zy hunnen overgeschooten voorraad met vergiftige Kruiden bedekken, om andere Ratten, die denzelven zouden willen rooven, daardoor te vernielen; en dat, byaldien hun geheele Wintervoorraad weggenomen, en niets overgelaten is, 't geen zy kunnen eeten, zy zich zelve uit moeilykheid verworgen, draaijende en wringende hunne Halsen met geweld tusschen de gevorkte Takjes van het een of ander laag Kreupelbosch: om welke reden

de

de *Kamtschatdalers* al den voorraad deezer Dieren nooit geheel wegneemen; en zelfs betaalen zy dat geen, 't welk zy wegneemen, leggende altyd, of eenige drooge Kaviaar, of iets anders, dat die arme Schepfels kunnen nuttigen, daarvoor in de plaats. Schoon alle deeze Omstandigheden door de ernstigsten en geloofwaardigsten der *Kamtschatdalers* verhaald worden; moet men zich echter niet blindeling op hun gezach verlaaten; maar de Zaak zelve in den grond onderzoeken.

De Honden in *Kamtschatka* gelyken volkomenlyk naar de gemeene Dorphonden, en zyn wit, zwart, wit en zwart geplekt, of grys gelyk de Wolven: Honden van bruine of andere kleuren worden 'er zelden gevonden. Men acht ze vlugger te zyn, en langer te leeven, dan eenige andere Honden; 't welk men zou kunnen toeschryven aan hun ligt en eenvoudig Voedsel, bestaande alleenlyk in Vifch. In de Lente laat een ieder zyne Honden loopen, werwaard zy willen, zonder eenige zorg omtrent dezelve te draagen; want zy kunnen 'er zich op Reis alleen van bedienen, wanneer de Aardbodem met Sneeuw bedekt is. Zy aazen dan op alles, dat zy op het Land kunnen vinden; zy graaven zelfs in den grond naar de Muizen; en in de Rivieren begeeven zy zich, gelyk de Beeren, om Vifch te vangen. In Wynmaand roepen de *Kamtschatdalers* dezelve terug, en houden ze dicht by hunne Hutten aangebonden, tot dat zy een goed gedeelte van hun Vet verlooren hebben, ten einde ze dus in staat te stellen, om allerlei ongemakken der Reize des te beter te kunnen verduuren; en omtrent dien tyd hoort men in *Kamtschatka* hun gestaadig Gehuil dag en nacht. In den Winter worden zy gevoed met *Opana* en Vifchgraaten, die reeds in den Zomer voor dezelve wor-

worden opgelegd. De *Opana* houden zy voor het beste en aangenaamste Voedsel voor de Honden; zy geeven het hun ook alleenlyk des nachts; want het doet hen wel slaapen: doch nooit zetten zy het hun voor over dag, wanneer zy voorneemens zyn, eene Reis te doen, dewyl het hen traag en moede zou maaken. Schoon de Honden in *Kamtschatka* ook nog zo hongerig zyn, willen zy echter nooit eenig Brood aanraaken om het te eeten; maar zy nuttigen dan nog liever hunne Toomen of Tuigen, indien zy dezelve kunnen bekomen. Hoe veel werks zy ook van hunnen Meester maaken, ziet men echter gestaadig, dat zy, wanneer het gebeurt, dat hy uit zyne Sleede valt, en dezelve niet kan vast houden, wegloopen, zonder eenige acht op hem te geeven; en hy moet dan te voet na wandelen, tot dat de Sleede omverre valt, of op de de eene of andere wyze vast geraakt: derhalve moet hy zeer zorgvuldig zyn, om nooit de Lyn uit de hand te laaten glippen, maar zich liever daaraan te onderwerpen, dat hy op zynen Buik voortgetrokken worde, tot dat de Honden vermoeid zyn. Daarenboven moet altyd, op eenen steil afloopenden Weg, voornaamlyk aan de Oevers van Rivieren, de helft der Honden worden ontspannen, anders kunnen zy niet bestierd worden: want de zulke, die gantschlyk vermoeid schynen te zyn, betoonen eene ongemeene kracht op de gemelde Plaatsen; en hoe gevaarlyker de afloopende Weg is, hoe meer zy al hun vermogen inspannen. Op gelyke wyze worden zy byna toomloos, wanneer zy in het spoor en de Reuk eens Rendiers vervallen, of het Gehuil van andere nabuurige Dorphonden hooren. Doch, dit alles niettegenstaande, zyn en blyven echter de Honden altyd volstrekt noodzaaklyk in *Kamtschatka*, schoon 'er zelfs ook overvloed van Paarden mogt zyn: want van

dee-

deezen kan men zich aldaar, in den Winter, zeer zelden bedienen, uit hoofde van den zwaaren Sneeuw, en de menigvuldigheid van Bergen en Rivieren; en in den Zomer zyn 'er de Mollenhoopen zo menigvuldig, dat sommige Landstreeken zelfs voor de Menschen onbruikbaar zyn. Daarenboven hebben de Honden dit voordeel boven de Paarden, dat zy, in den grootsten Storm, wanneer men den Weg niet zien, en zelfs zyne Oogen niet open houden kan, zeer zelden van het Spoor afdwaalen: en, indien zulks ook al eens gebeuren mogt, gaan zy zo lang van de eene zyde naar de andere, tot dat zy, door middel van den Reuk, den rechten Weg wedergevonden hebben: en wanneer het volstrekt onmogelyk is te reizen, 't geen hier te land zeer dikwyls gebeurt, dan dienen de Honden, rondom hunnen Meester liggende, denzelven tot eene Beveiliging tegen alle gevaar. Ook geeven zy zekere Teekens van eenen op handen zynde Storm: want, wanneer zy, onder het pleitteren, met hunne voeten den Sneeuw weg krabben, is het zeer raadzaam, zonder eenig Tydverlies, naar eenige Buurtschap, Gehucht of andere plaats van Veiligheid ten eerste om te zien. En, men zegt, dat de Honden hier in plaats van Schaapen verstreken; doordien hunne Huiden tot Kleeding gebruikt worden; voornaamlyk die van de witte Honden, waarmede alle hunne verscheidene soorten van Kleederen opgetooid zyn.

Het getal der Honden, die zy voor eene Sleede spannen, hoe zy dezelve bestieren, en hoe veele Zwaarte zy kunnen voorttrekken, zullen wy in 't vervolg melden, wanneer wy de manier om met Honden te reizen zullen beschryven.

De Honden, welken de *Kamtschatdalers* opkweeken, om daar mede op Rendieren, wilde Geiten, Sa-

Sabeldieren, Vossen en diergelyke te jaagen, worden somtyds met Exters gevoed, 't welk, gelyk men waargenomen heeft, hunnen Reuk veel sterker maakt, om allerlei Wild veel eerder te kunnen opspooren.

Behalve Honden, hebben de Inwoners van *Kamtschatka*; hier en daar, ook eenige Koejen en Paarden, doch geene andere tamme Dieren. Daar is byna nergens op het Schiereiland eene bekwaame Plaats om Schaapen te houden en aantekweeken, noch langs den Oosterschen Oceaan, noch langs den Zeeboezem van *Penschinska*: want het gestaadig vochtig Weer en het sterkszappig Gras zouden, in korten tyd, doodlyk voor dezelve zyn. Dicht by het Opperfort *Kamtschatka*, en langs de Rivier *Ko-sireff*, weiden nog wel eenige Kudden Schaapen; zynde het Weer aldaar schooner en drooger, en het Gras by gevolg ook minder waterrichtig: doch, men is 'er ook teffens zeer verleege, om eenen genoegzaamen Voorraad van Hooi voor hun optedoen, tegen den Winter; wanneer 'er de Sneeuw al te diep ligt, dan dat zy hun Voedsel op het Veld zouden kunnen vinden. Om deeze reden worden 'er van den Mond der Rivier *Ilgá* tot *Jakutski* zeer weinig Schaapen gehouden.

VII. HOOFDSTUK.

*Van de SABELDIEREN van VITIMSKI,
en van de WYZE om dezelve te vangen.*

Schoon de Sabelvangst van *Vitimski* niet eigenlyk behoort tot de Beschryving van *Kamtschatka*, zal het echter, dewyl wy gelegenheid gehad hebben, dik-

dikwyls van de Sabeldieren melding te doen, niet ondienchtig of onāangenaam geoordeeld kunnen worden, een omftandig Bericht te geeven van de verfchillende Wyzen, op welken men gewoon is deeze Dieren te vangen.

De *Kamtschatdalers* houden het geen veertien dagen uit, wanneer zy ongelukkig jaagen; maar de Jaagers van *Vitimski* befteden 'er byna het geheele Jaar toe, en zy reekenen zich zeer gelukkig in hunne Jagt te zyn, wanneer zy, geduurende al dien tyd, ieder voor zyn Hoofd tien Sabeldieren vangen. 'tIs wel waar, dat tien gemeene Sabeldieren van *Vitimski*, nog ruim zo veel waard zyn, als veertig van die Dieren, welke in *Kamtschatka* gevangen zyn; doch, dit niertegenftaande, zouden de Inwooners van *Kamtschatka*, indien zy dezelfde moeite, als die van *Vitimski*, wilden aanwenden, nog ongemeen grooter Voordeel met die Jagt kunnen behaalen, dan de laatftgenoemden daarmede verkrygen; want de Sabels zyn zo talryk in *Kamtschatka*, als de Eekhoortjes langs de Rivier *Lena* zyn.

De Jagt op de Sabeldieren in het Landschap *Vitimski* is nog des te merkwaardiger, dewyl dezelve onderheevig is aan verfehiedene zeer ftrenge Wetten, en menigvuldige bygeloovige Waarneemingen, tot welker onderhouding de Jaagers zelve zich op het fterkft verbinden.

Eer *Siberie* door de *Ruffen* overwonnen was, vloedde het over van Sabeldieren. Maar tegenwoordig kan 'er geen een Sabeldier gevangen worden ter plaats, alwaar eene *Ruffifche* Volkplanting zich ter neer gezet heeft; want, 't geen de Ondervinding geleerd heeft, de Sabeldieren zyn gewoon, zich op zekeren afstand te verwyderen van alle bewoonde Plaatsen, en alleenlyk in eenzaam en afgeleegene

Bosfchaadjn en op stille Gebergten hun verblyf te houden.

De Jaagers, die ter Sabelvangft uitgaan, trekken langs de Rivier *Vitime*, en de twee Rivieren *Mama*, die in de eerftgemelde Rivier vallen, tot op de Hoogte van het Meir *Oronne*; welk ter rechterhand van die Plaats is, alwaar in de Rivier *Vitime* een groote Waterval gevonden wordt, en in welken omtrek de beste Jagtplaats is. De fraaifte en fynfte Sabeldieren worden gevangen langs de kleine Rivier *Kutomale*, die van de rechterhand in de Rivier *Vitime* vloeit, boven den gemelden Waterval, en boven de Monden van de onderfte Rivier *Mama* en van de Uitwartering van het Moeras *Petrova*. De Sabeldieren, die laager, dan op deeze Plaatsen, gevangen worden, zyn zeer merklyk flechter; en al de Jaagers komen daarin overëen, dat, hoe nader men aan den oorsprong der Rivieren komt, hoe beter ook de Sabeldieren zyn; en integendeel hoe verder men naar den Mond der Rivieren afdaalt, hoe geringer van waardy men ook dezelve vindt.

De Sabeldieren houden zich gemeenlyk op in onderaardsche Holen, gelyk al de andere Dieren van dat geflacht doorgaans doen; gelyk by voorbeeld, de Marters, de Wezeltjes, de Hermelynen, enz. Ondertuffchen verhaalen de Jaagers ook, dat deeze Dieren mede niet zelden Neften, van dunne Takjes en Gras famen gevlochten, in de Boomen maaken; dat zy fomtyds in hunne Neften, en fomtyds weder in hunne Holen liggen; dat zy zich des Zomers zo wel, als des Winters, omtrent twaalf uren in hunne Holen of Neften ophouden, en de overige twaalf uren befteden in hun voedsel te zoeken. In het Voorjaar, wanneer de Beziën nog niet ryp zyn, nazen zy op Wezeltjes, Hermelynen, of Eekhoortjes, doch

K

voor-

voornaamlyk op Haazen; en in den Winter weeten zy met veel behendigheid Vogels te vangen. Wanneer de Beziën ryp zyn, eeten zy Blaauw- en andere foort van Bessen; maar inzonderheid en allerlieft die van Sorbenboomen, welke hun eene jeukte veroorzaaken, weshalve zy zich dan dikwyls aan de Boomen wryven, waardoor zy niet zelden al het Hair uit hunne Zyden verliezen. Hierdoor gebeurt het somtyds wel eens, dat, wanneer de Sorbenboomen zeer grooten overvloed van Bessen uitleveren, de Jaegers dan geen voordeel van hunne vangst hebben, zynde de Huiden der Sabeldieren wegens het gemis van het Hair byna gantschlyk verdorven.

De Sabeldieren brengen hunne Jongen ter wereld in hunne Holen of in hunne Nesten, omtrent het einde van Lentemaand, of in het begin van Grasmaand. Zy krygen zeer zelden minder dan drie, of meer dan vyf, te gelyk, welken zy van vier tot zes Weeken laat zuigen.

De beste en bekwaamste Tyd, om op de Sabeldieren te jaagen, is alleen in den Winter; want zo ras de Lente gekomen is, beginnen zy reeds hun Haar uit te werpen; het welk geduurende den Zomer zeer kort blyft, en zelfs in den Herfst nog niet eens tot volkomenheid komt. Zulke Sabels worden door de Inboorlingen *Nodafobili*, dat is, onvolkomene Sabels genoemd, en voor eenen geringen Prys verkocht.

De Sabelvangers, zo wel *Russen* als Inboorlingen, zyn gewoon, doorgaans op het einde van Oogstmaand zich naar de Jagtplaats te begeeven. Sommige *Russen* gaan zelven ter Jagt, en anderen huuren eenige Lieden, om voor hun te jaagen, geevende denzelven de noodige Kleeding, het vereischte Jagtgeredschap en eenen genoegzaamen Voorraad voor den tyd hun-

hunner afwezigheid. Wanneer zy van de Jagt wederkeeren, geeven zy al het Wild, dat zy gevangen hebben, over aan hunne Meesters, en stellen hun insgelyks de Kleeding en het Jagtgereedschap weder ter hand.

Het Gezelschap, welk overëenkomt om met elkander ter Jagt te gaan, vergadert van zes tot veertig Man; doch, voorheen, bestondt het zelfs uit vyftig Perfoonen. Zy voorzien zich voor ieder drie of vier Man van een klein Bootje, welk zy overdekken; ook neemen zy zulke Liedden met zich, die kundig zyn in de Taal des Lands, waar zy denken te jaagen, en teffens de bekwaamste en voordeeligste Plaatsen daartoe weeten aantewyzen. Deeze Liedden onderhouden zy op gemeene Kosten; ook verkrygen zy een gelyk gedeelte van het gevangen Wild.

In de gemelde Bootjes brengt ieder Jaager met zich dertig Pud Roggen- en één Pud Tarwenmeel, één Pud Zout, en een vierde Put Gort. Twee en twee Perfoonen moeten een Net, eenen Hond, en zeven Pud voorraad voor den Hond, een Bed, eene Deken, eenen Pot, om 'er hun Brood in te bakken, en nog eenen Pot ter bewaaring van het Zuurdeeg, hebben. Zy neemen zeer weinig Schietgeweer met zich; want zy bedienen zich daarvan alleen in den Herfst, wanneer zy zich in hunne Hutten ophouden.

Met deeze Bootjes roeijen zy tegen den Stroom der Rivier *Vitime* op, en uit de *Vitime* in de Rivier *Mama*, tot dat zy in het Meir *Oronne* komen, waaromtrent zy Hutten voor zich bouwen, indien zy 'er geene vinden. Hier vergaderen zy allen, en blyven by elkander, tot dat de Rivier met Ys bedekt is. Middelerwyl verkiezen zy hier tot hunnen Leidsman den geenen, die de meeste maalen deeze Jagt hygevoond, en dus de grootste ervaarenheid daarvan ver-

kreegen heeft, en zy belooven hem eene volkomene Onderwerping en Gehoorzaamheid aan zyne Verordeningen. Hy verdeelt hierop het Gezelschap in verscheidene kleine Benden, en benoemt ook voor iedere Bende eenen Leidsman, uitgenomen voor zyne eigene, welke hy zelf aanvoert; verder wyft hy ook de streek aan, waar iedere Bende moet jaagen. Zo ras de Jagtryd begint, blyft deeze verdeeling in kleine Benden onveranderlyk, al zou zelfs het geheele Gezelschap slechts uit acht of tien Perfoonen bestaan; want zy gaan nooit allen naar dezelfde Streek om te jaagen.

Wanneer de Leidslieden de noodige Bevelen hebben uitgedeeld, en de Jagt zyn begin neemt, worden door iedere kleine Bende op den weg, dien zy gaan moet, zekere Putten in den grond gedolven; in welken zy voor ieder Paar Menschen drie Saken Meel leggen tegen hunne Terugkomst, wanneer zy al hunnen overigen voorraad mogten hebben verteerd. Zy zyn genoodzaakt, hunnen voorraad also te verbergen, opdat dezelve door de wilde Inboorlingen des Lands niet gestolen worde.

Zo ras de Rivieren toegevrooren zyn, en het Jaargetyde tot de Sabelvangst bekwaam is, roept de voornaame Aanvoerder der Leidslieden al de Jaagers by een in de Hut, en, een Gebed tot God gedaan hebbende, deelt hy zyne Bevelen uit aan ieder Leidsman van iedere kleine Bende, en zendt dezelve vervolgens naar die Strecken, welke hun voorheen aangewezen waren. Dan gaan de Leidslieden op weg, eenen dag voor de anderen, om bekwaame verblyfplaatsen voor hun opte zoeken.

Wanneer de voornaame Aanvoerder de mindere Leidslieden afzendt, geeft hy hun verscheidene Bevelen; een van dezelve is, dat ieder van hun de eerste Hut moet bouwen ter eere van deeze of geene Kerk

Kerk ; welke hy noemt, en de overigen ter eere van die Heiligen, wier Beeldniffen zy met zich voeren; en de eerste Sabel, dien zy zouden vangen, voor zekere Kerk moet bewaard, en by hunne terugkomst aan dezelve overgegeeven worden. Deeze Sabels noemen zy daarom Sabeldieren der Kerk.

Op hunnen Weg bedienen zy zich, tot Ondersteuning, van eene houten Kruk, die omtrent vier voeten lang is. Aan het onderste end voorzien zy dezelve van een Gedeelte eens Kochoorns, opdat het Hout door de scherpte van het Ys niet splyte, en een weinig daarboven wordt zy met een willigen Teentje en eenen leeren Riem omwonden, opdat de Kruk niet al te diep in den Sneeuw zinke. Het bovenste Gedeelte heeft de Breedte eener Spaade, en dient om den Sneeuw uit den weg te ruimen, of dien op te neemen en tot het een of ander gebruik in hunne Ketels te doen: want zy moeten Sneeuw gebruiken, doordien zy dikwyls geen Water hebben.

De voornaame Aanvoerder de verscheidene kleine Benden afgevaardigd hebbende, staat eindelyk ook op weg met zyne eigene. Wanneer zy ter plaats van hun verblyf gekomen zyn, is hun eerste werk, kleine Hutten van Takken van Boomen te maaken, en den Sneeuw rondöm tegen dezelve op te hooopen. Op hunnen Tocht hebben zy de gewoonte, om op zekeren Aftand eenige Boomen neer te houwen, ten einde zy in den Winter hunnen Weg des te gemaklyker en gereeder zouden kunnen wedervinden. Dicht by ieder Kwartier bereiden zy zekere Groeven, om'er hunne Vallen behoorlyk te stellen. Elke Groef is met scherpe Paalen omringd, die omtrent zes of zeven Voeten hoog zyn, en omtrent vier voeten van elkander staan. De geheele Groef wordt met een Dekfel, van Teentjes gevlochten, bedekt,

opdat 'er geen Sneeuw zou invallen. De Ingang tusschen de Paalen wordt zeer naauw gemaakt, en boven denzelven hangt een Valbord, zo kunstiglyk bevestigd, dat hetzelfde by de minste Aanraaking van een Sabeldier terstond neervalt, en het Dier in de Groef en Val stort; en de Sabels kunnen niet anders, dan langs deezen weg, een stuk Visch of Vleesch, welk hun tot een Lokâas dient, verkrygen. De Jaagers vertoeven op eene plaats zo lang, tot dat zy een genoegzaam getal deezer Groeven en Vallen in orde gebragt hebben, zynde ieder Jaager verbonden, in den tyd van eenen dag twintig zulke Groeven gereed te maaken. Zo veelen maaken zy ook op alle verblyfplaatsen, alwaar zy Sabeldieren verwachten. Wanneer zy op tien verschillende Plaatsen een genoegzaam getal Groeven en Vallen toegesteld hebben, zendt de Leidsman de Helft van zyn Gezelschap te rug, om den Voorraad, dien zy te rug gelaaten hadden, te haalen, terwyl hy met de andere Helft steeds voortgaat, om meer Hutten en Vallen in orde te brengen.

Het Volk, dat te rug gezonden wordt, om den Voorraad aan te brengen, begeeft zich met leedige Sleden op weg naar de Plaatsen, alwaar zy dien verborgen hebben. Ieder Man is verplicht, zes Pud Meel en een half Pud Visch of Vleesch te trekken, en de overige Jaagers en derzelver Leidslieden na te volgen. Deeze Liederen mochten, op hunnen Weg, op al de verblyfplaatsen stilhouden, om te zien of al de Groeven en Vallen nog in goeden stand zyn, en de Sabeldieren, welken zy daarin vinden mogten, uit dezelve te neemen, en hun de Huid af te trekken, 't welk niemand onderneemen moet te doen, dan de voornaamste van het Gezelschap.

Indien de Sabeldieren bevrooren zyn, ontdooien zy

zy ze, neemende dezelve, onder hunne Kleederen, mede te bed. Wanneer 'er de Huid afgetrokken wordt, zitten allen, die 'er tegenwoordig zyn, neer, en houden een diep stilzwygen, luisterende met veel aandacht, of 'er zich ook iets tusschen de Paalen laate hooren. Het afgestroopte Ligchaam des Sabeldiers wordt vervolgens gelegd op drooge Stokken, welken zy, nadat het Ligchaam 'er weder afgenomen is, aansteeken, driemaal om het Ligchaam draagen, en hetzelfde daarmede berooken; waarop zy het eindelyk in den Sneeuw of in de Aarde begraven. En dikwyls gebeurt het, wanneer zy vreezen, dat 'er *Tunguzen*, zynde eene foort van de *Tartaarsche* Inwooners van Siberie, in de Nabuurschap zich ophouden, en hun den Roof ontnemen zouden, dat zy de Sabelhuiden verbergen in holle Stukken Hout, welker Openingen zy toestoppen met Sneeuw, die, vochtig gemaakt zynde, zeer ras weder bevroest. Deeze stukken Hout leggen zy vervolgens weg in den Sneeuw, naby hunne Hutten, en zoeken dezelve weder op, wanneer zy al te famen in eenen hoop te rug keeren. Wanneer de uitgezondene Lieden met den angebragten Voorraad te rug gekomen zyn, wordt de andere Helft afgevaardigd, om nog meer Voorraad aan te haalen; terwyl de eersten weder tot de jagt gebruikt worden, gaande de Leidsman altyd vooruit, om bekwaame Plaatsen tot oprechting der Vallen uit te zoeken.

Wanneer zy weinige Sabeldieren in hunne Vallen vinden, jaagen zy met Netten, 't welk zy echter niet anders kunnen doen, dan wanneer zy de Voetstappen van een Sabeldier, kort te vooren door hetzelfde in den Sneeuw gedrukt, ergens aantreffen. Dit spoor volgen zy, tot dat het hen brengt by het Hol, alwaar het Sabeldier zich verborgen houdt; of, wan-

neer zy hetzelfde dicht by andere Hoken verliezen, ontsteeken zy 'er eenige stukjes verrot Hout, en leggen dezelve voor aan in die Hoken, waardoor de Sabels genoodzakt worden, huune schuilhoeken te verlaten. Vooraf hebben zy rondöm het Hol hun Net gespannen, waarin het Sabeldier gemeenlyk vervalt; en uit voorzorg heeft de Jaager dan zynen Hond altyd by der hand. Op deeze wyze zit de Jaager somtyds twee of drie dagen te wachten op zynen Buit. Wanneer de Sabel in het Net valt, word' zulks terstond den Jaager ontdekt aan het Geluid van twee kleine Schelletjes, welke aan het Net vast gemaakt zyn. Hy loopt daarop schielyk toe, en hitst zynen Hond aan, die dan terstond op het Sabeldier aanvalt, en hetzelfde dood byt. Doch nooit leggen zy rookende stukjes Hout in die Hoken, welke niet meer dan eenen uitgang hebben; want het Sabeldier zou zich liever laten verflikken door den Rook, dan zich door denzelfen naar buiten begeeven. In welk geval de Jaager zynen Buit geheel verliezen zou.

Wanneer zy het Sabeldier kunnen naspooren tot onder den wortel van eenen Boom, bevestigen zy hun Net rondöm dien Boom, opdat, wanneer het Sabeldier, nadat zy het uit den Grond gegraven hebben, hun ontkomen mogt, hetzelfde echter in het Net zou moeten hangen blyven. Indien het spoor naar eenen Boom leidt, waarin zy het Sabeldier kunnen zien, schieten zy het met eenen stompen Pyl daaruit; maar indien zy het Sabeldier, wegens de menigvuldige Takken des Booms, niet zien of raken kunnen, houwen zy dien neer, en spannen hun Net uit omtrent die plaats, alwaar de Top des Booms zal neervallen, en welke zy zeer naauwkeurig weeten te treffen; terwyl zy zelve by den Stam blyven staan. Wanneer de Boom omvervalt, springt de Sa-

Sabel daaruit, en verwacht zich zelve dus in het Net. Doch somtyds gelukt dit niet, en dan doorzoeken zy iedere Holligheid des Booms, of de Sabel zich misschien daarin verborgen heeft. Een Sabeldier, dat eens in een Net of in eene Val geweest is, kan zeer bezwaarlyk voor de tweede maal bedrogen worden.

Wanneer de voornaame Aanvoerder en al de Jaagers weder hy een vergaderd zyn, geeven de Leidslieden der kleine Benden den eersten te kennen, hoe veele Sabels of andere Dieren door hunne Benden gedood zyn, en of ook iemand van hun Gezelschap zyne Beveelen en de algemeene Wetten overgetreden heeft. De misdaden worden verscheidenlyk door hen gestraft. Sommigen binden zy aan eenen Paal; anderen noodzaaken zy Vergifnis te verzoeken van het geheele Genootschap; een Dief verliest zyn Aandeel van den Buit, en wordt daarenboven strenglyk geëeffeld: ook ontnemen zy hem zyne eigene Bagaadje, en verdecken dezelve onder den hoop. Zy behouden hunne Standplaatsen, tot dat de Rivieren van het Ys bevryd zyn; en wanneer de Jagt geëindigd is, besteeden zy hunnen tyd in het bereiden der Huiden. Zo ras 'er in de Rivieren geen Ys meer bespeurd wordt, neemen zy in die kleine Bootjes, waarmede zy kwamen, hunne te rugreis weder aan, geevende op weg de Sabels aan die Kerken, aan welken zy dezelve beloofd hadden. Ten hundert wedergekeerd zynde, heraaen zy eerst zeeker aantal Huiden tot Schatting, en verkoopen de rest, verdeelende het Geld, of de Waaren, die zy daarvoor ontvangen, op eenen gelyken voet onder elkander.

VIII. H O O F D S T U K .

Van de ZEEDIEREN van KAMTSCHATKA.

Onder den naam van Zeedieren worden hier verstaan zulke Dieren, die in 't Latyn met eenen oorspronglyk Griekschcn naam *Amphibia* genoemd worden, dat is, die, schoon zy den meesten tyd in het Water doorbrengen; echter geduurig aan 't Land komen, en ook op, of naby het zelve, hunne Jongen voortbrengen.

Deeze Dieren kunnen in drie Klassen onderscheiden worden.

Tot de eerste Klasse behooren de zulke, die zich alleen in zoet Water, zo Meiren als Rivieren, ophouden, gelyk de Otter.

Tot de tweede die, welke in zoet en zout Water gevonden worden, gelyk de Zeehonden.

Tot de derde eindelyk behooren de zulke, die nooit in zoet Water gevangen worden, gelyk de Zeekatten, Zeebevers, en anderen.

Schoon de Otters zeer overvloedig zyn in *Kamtschatka*; is de Prys derzelve echter niet zeer laag. Eene gemeene Ottershuid kost ten minste een Roebel. De *Kamtschatdalers* jaagen doorgnans met Honden op dezelve, wanneer men Jagtsneeuw heeft, en de Otters zich al te ver van de Rivier begeeven. Zy bedienen zich van derzelve Huiden, om 'er hunne Kleederen mede te beboorden en op te schikken; doch voornaamlyk, om hunne Sabelhuiden daarin te bewaaren; want zy hebben door langduurige Ondervinding waargenomen, dat de Huiden der Sabeldieren niet beter kunnen bewaard wor-

worden, dan wanneer zy in Ottersvellen opgerold zyn.

't Is byna ongelooflyk te denken, welk éen groot getal Zeehonden of Robben in de Meiren en Zeeën, in en omtrent *Kamtschatka*, gevonden wordt, voornaamlyk omtrent dien tyd, wanneer de Visch de Rivieren bezwemt: zy volgen dien dan met geheele Troepen,

alleen tot de monden der Rivieren, maar zwemmen ook zelfs de Stroomen verre op. Zy zyn 'er dan zo talryk, dat al de Eilanden en Zandbanken in de Rivieren geheel en al met dezelve bedekt zyn, in zo verre zelfs, dat kleine Bootjes naby die Plaatsen in zeer merklyk gevaar zich bevinden. Wanneer de Zeehonden eene Boot zien naderen, werpen zy zich in grooten getale in het Water, 't welk zulke eene groote beweging in hetzelfde veroorzaakt, dat de Kanoos of kleine Bootjes ligtlyk daardoor omilaan, voornaamlyk, wanneer de Dieren gelyktydig in 't water nederdaalen. Daar is geen Dier bekend, welk een onäangenaamer geluid maakt, dan de Zeehonden, en hun Geschreeuw gaat onophoudlyk voort.

Men telt hier vier onderscheidene Soorten deezer Dieren. De grootsten derzelve worden op de Noorder Breedte van zes-en-vyftig tot vier-en-zestig Graaden gevangen. De Dieren van deeze Soort zyn van de anderen onderscheiden alleen door hunnen Buik, welke dien van eenen zwarten Os overtreft. De tweede Soort heeft omtrent de Grootte van een jaarig Rund. De Huid deezer Zeehonden is van verscheidene Kleur, zweemende merklyk naar eene Tygershuid; zy heeft verscheidene Vlekken van gelyke Grootte op den Rug, maar is onder den Buik wit of geelachtig. Hunne Jongen zyn zo wit als sneeuw. De derde Soort is nog kleiner, dan de
voor-

voorige. De Dieren van deeze Soort hebben eene geelachtige Huid, met groote Kringen van eene Kerfkleur, die omtrent de helft van de geheele Opperflakte der Huid bedekken. De vierde Soort van Zeehonden wordt gevangen in de groote Meiren *Barkal* en *Oronne*. Zy zyn van Grootte gelyk die omtrent *Archangel* gevonden worden, en witachtig van kleur.

Zy zyn zeer gulzig en teffens byzonder boosartig. Ik zag een deezer Dieren, met eenen Hoek omtrent den Mond der groote Rivier gevangen, welk, na dat reeds deszelfs Hoofdpan in stukken was geslaagen, zich nog met groote woede onder het Volk wierp. Ik bespeurde, dat deeze Zeehond zo ras niet aan Strand gebragt was, of hy begon alle zyne poogingen aantewenden, om zich weder in de Rivier te begeeven; en toen hy bevondt, dat zulks onmooglyk was, begon hy te weenen. Hoe meer zy hem sloegen en verpletterden, hoe boosartiger en woedender hy werdt, tot dat eindelyk de krachten hem verlieten, en hy onder de herhaalde slagen dood bleef.

De Zeehonden gaan nooit verder van Strand Zeewaard dan dertig Mylen; zy worden doorgaans omtrent de Monden van groote Rivieren en in Baaijen meest gevonden. Zy volgen de Visschen meer dan tachtig Wersten tegen den Stroom der Rivieren op. Zy brengen nooit meer dan een Jong ter waereld, weik zy, geduurende zekeren tyd, met twee Borsten zoogen. De *Tunguzen* geeven de Melk deezer Dieren aan hunne Kinderen tot Artzeny. De oude Zeehonden schreeuwen gelyk iemand, die met groote benaauwdheid braakt, en de Jongen gelyk iemand die van pyn zucht. Ten tyde der Eb liggen zy op de drooge Rotfen, en stooten al spelende de een den anderen in het Water; maar wanneer zy boos

beginnen te worden , byten zy elkander op eene verwoede en wreede wyze. Zy maaken in hunnen slaap een sterk geluid, en door de nadering van iemand wakker gemaakt wordende, zyn zy doorgaans met groote vrees bezet; en wanneer zy zich met grooten spoed Zeewaard haasten, braaken zy steeds veel water uit, om, zo men met reden denkt, hunnen Weg derwaard gladder te maaken.

Men bedient zich van verscheidene Middelen, om Zeehonden te dooden. In de Rivieren schiet men op dezelve met Vuurroers, die met kleine gehakte Kogeltjes gelaaden zyn: doch de Jaagers moeten alle poogingen aanwenden, om de Dieren in het hoofd te treffen; want honderd Kogels zullen hun niet het allerminste leed of eenige doodlyke Wonde aanbrengeu, indien zy hen op eenige andere plaats raaken; alle die Kogels zullen in het Vet, dat hun Ligchaam bedekt, blyven hangen. Ook zyn de *Kamtschatalers* gewoon, de Zeehonden op het Strand te zoeken, en wanneer zy dezelve slaapende verrasfen, slaan zy ze dood met zwaare Knodfen: of, wanneer zy het Dier slaapende vinden, houdende zynen snuit op het Ys, dryven zy door denzelven een Mes, aan welk zy hebben vastgemaakt eenen langen leeren Riem, waarmede zy vervolgens het Dier uit het Water haalen.

De Robben of Zeehonden zyn zo duur niet, als men zich verbeelden zou wegens het menigvuldig gebruik, welk zy daar van maaken; want, behalve het gebruik van het Vet en Vleesch deezer Dieren, verftrekken de Huiden van de grootste foort derzelven tot Zoolen en Schoenen. De *Korekers*, de *Olutorski*, en de *Tjebukotskers* maaken zelfs Booten van verschillende grootte van die Huiden, zynde sommigen van die zelfs zo groot, dat zy der-

tig Man kunnen draagen. Deze Booten hebben dit voordeel boven die, welke van Hout gemaakt zyn, dat zy veel ligter zyn, en dus ook sneller Voortgang maaken.

Van het Robben- of Zeehonden Vet maaken zo wel *Ruffen*, als de *Kamtschatdalers* Kaarsen; en daarenboven vinden de Inboorlingen van *Kamtschatka* zo veel smaak en aangenaamheid daarin, dat zy nooit eenig Gastmaal houden, waarin hetzelfde niet voorgezet wordt. Het Vleesch kookten zy, of zy droogen het in de Zon; maar, wanneer zy Zeehonden in grooten overvloed vangen, rooken of bakken zy het Vleesch derzelven op de volgende wyze: naar evenredigheid van de menigte Vleesch of Vet, dat zy hebben, delven zy eene Put, welker Bodem zy met steenen bevloeren. Daarop vullen zy de Put met Hout, welk zy in brand steeken, doende 'er steeds eenige Brandstof by, tot dat de Put zo heet is als een oven. Vervolgens neemen zy 'er al de Asch uit; en zulks geschied zynde, leggen zy op den grond eene Laag groen Popelieerhout, en daarop dan eene Laag Vleesch of Vet van Zeehonden, doch ieder afzonderlyk; en dus gaan zy beurt om beurt voort, tot dat de Put geheel vol is, als wanneer zy dezelve met Gras en Aarde bedekken, om 'er de Hitte des te beter in te behouden. Het Vleesch en Vet eenige Uren in die Put geleegeu hebbende, ontdekken zy dezelve weder, neemen 'er het Vleesch en Vet uit, en leggen het dus op voor den Winter. Zo wel het Vleesch als het Vet, dat op deeze wyze toebereid is, wordt door hen veel aangenaamer gekeurd, dan 't geen versh gekookt is; en het blyft ook zelfs een geheel Jaar goed, zonder te bederven.

Wanneer de *Kamtschatdalers* al het Vleesch van de
de

de Koppen der Zeehonden hebben afgepluifd, betoonden zy aan de overgeschooten Beenen allen Eerbied, dien zy eenen byzonderen Vriend, welke hen bezoekt, zouden kunnen bewyzen. Ik zag deeze Plechtigheid, in den Jaare 1740., in het kleine Fort *Krodakigbe*, gelegen aan eene Rivier van denzelfden naam, die in den Oosterfchen Oceaan valt. Dezelve werdt op de volgende wyze verricht. Men bragt 'er binnen het Bekkeneel of een Geraamte van het Hoofd eens Zeehonds, rondom met Gras bewonden, en plaatste het op den Grond. Toen kwam 'er een *Kamtſchatdaler* binnen met eenen Bak vol Kruiden, waarin onder anderen een groot gedeelte Berkenbaſt was, en ſtelde dien dicht by het gemelde Geraamte, waarop twee andere *Kamtſchatdalers* eenen grooten Steen in de Hut rolden, plaatsende dien recht tegenover den Ingang der Hut, waaromtrent zy verſcheidene Steenen neerleiden; terwyl nog twee andere *Kamtſchatdalers* de groene Kruiden weg namen, en dezelve in Bundels verdeelden. De groote Steen diende om de Zee te verbeelden, de kleinere om de Golven te vertegenwoordigen, en de kleine Bundels Kruiden om de Zeehonden voortſtellen. Dit verricht zynde, namen zy drie Schotels met Kaviaar, zekere ſoort van Beziën en Zeehonden Ver. Hiervan maakten zy Ballen, in 'tmidden van welken zy de Bundels groene Kruiden, welke dienden om de Zeehonden aftebeelden, met groote kracht uitperſten: van de Berkenbaſt maakten zy kleine Bootjes, welken zy vulden met de bovengemelde Ballen, bedekkende dezelve met groene kruiden.

Eenigen tyd daarna namen zy deeze Bootjes met de Ballen, en bewoogen dezelve herwaards en derwaards over de Steenen, als over Golven, ten einde de andere Zeehonden zouden zien, met welk eene

eene Achtung en Eerbied zy hunne Vrienden bejegenen, en ingeolge van dien zo veel te gewilliger en gereeder in hunne handen vallen. Daarna plaatsten zy de Zeehonden, van groene Kruiden gemaakt, dicht by den grooten Steen, of de Zee, en gingen allen uit de Hut; maar een oud Man begaf zich vervolgens weder in dezelve, wanneer al de Omstanders het woord *Lignoulegbe* viermaalen overluid uitriepen. Zy konden my niet melden, wat zy met deeze Bewoording wilden te kennen geeven; ook konden zy geene andere reden van dit hun Geruoep geeven; dan om dat ook hunne Vaders alzo gedaan hadden. Daarna rolden zy weder de Bootjes, van Berkenbast gemaakt, over de Steenen, en gingen weder uit de Hutten, roepende op nieuw viermaalen, als voorheen, *Kouneoushite Aloulaigbe*, dat is: Dat Wind Landwaard waaije. Want, wanneer deeze Wind waait, wordt eene groote menigte Ys naar het Strand gedreeven, 't welk hun zeer voordeelig is om Zeedieren te vangen. Nog eens wedergekeerd zynde in hunne Hutten, rolden zy hunne Bootjes voor de derdemaal over de steenen. Eindelyk gooiden zy al de Bekkeneelen der Zeehonden in eenen grooten Bak, en ieder Visscher, by deeze plechtigheid tegenwoordig, gooide 'er ook een weinig groen Kruid in, met zynen Naam, of de eene of andere byzondere Spreuk, daarby; ten einde de Zeehonden moogen weeten, hoe zy hunne Vrienden onthaald, en welke schatbaare Geschenken zy hun gegeeven hebben.

Dus, naar hunne eenvoudige en recht kinderachtige Gedachten, door hun Onthaal en Geschenken, alle Achtung en Eerbied aan hunne Gasten beweezen hebbende, bragten zy dezelve uit, op het bovenste der Trap, alwaar een oud Man nog meer van hun-

hunne eetbaare Waaren in den Bak wierp, hen verzoekende, dat zy hetzelve wilden brengen aan hunne Nabelstaanden en Vrienden, die in de Zee verdronken waren.

Vervolgens namen de twee *Kamtschatalers*, die in deeze geheele Verrichting als de voornaamste Personaadjen gespeeld hadden, al de Bakken, die met Eetwaaren gevuld waren, en de Zeehonden, van eenige Bundels groene Kruiden gemaakt, en gaven aan ieder Visscher een daarvan. Daarop gingen zy allen weder uit de Hut, en riepen overluid *Uenic*, een woord, welk zy gewoon zyn elkander toe te roepen, wanneer zy uitgaan, om Zeehonden of andere Zeedieren te dooden. Eindelyk namen zy de Zeehonden, van groene Kruiden gemaakt, en wierpen dezelve in het vuur, smeevende, dat zy hen dikwyls willen bezoeken, waarna zy dan weder in de Hut gaan, het vuur uitgieten, en al de Eetwaaren, die in de Bakken zyn, opëeten.

Zeepaarden worden maar zeer zelden omtrent *Kamtschatka* gezien, en zulks alleenlyk in de Noordlykste Gedeelten van het Schierëiland. De meesten worden gevangen, buiten de Grenzen van het Schierëiland *Kamtschatka*, omtrent de Kaap *Tschukotskoi*, alwaar dezelve grooter en talryker zyn, dan ergens elders. De Tandn deezer Dieren worden zeer geëcht; de Prys daarvan hangt van derzelve Grootte of Zwaarte af. De duursten zyn die, welke meer of min twintig Pond weegen. Doch deeze worden ook maar zeer zelden aangetroffen; want men vindt zelfs weinigen, die tien of twaalf Pond weegen. Doorgaans weegen zy niet meer, dan vyf of zes Pond.

De Zeeleeuw en de Zeekat, in hun gewoon maakfel beschouwd zynde, verschillen maar zeer weinig

van het Zeepaard, en van het Zeekalf, en worden daarom ook gerekend van het zelfde Geslacht te zyn.

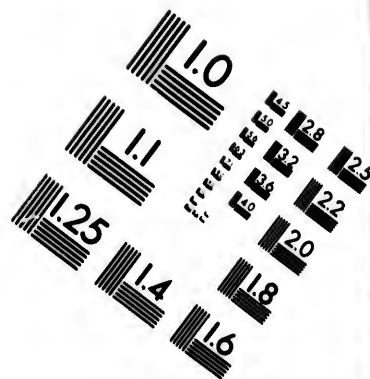
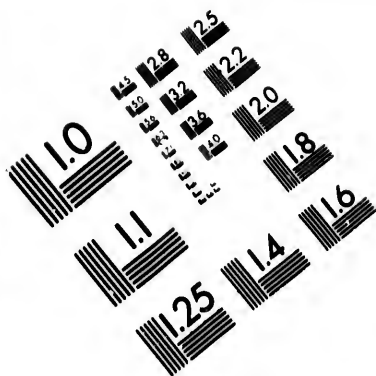
Sommigen noemen de Zeeleeuwen ook wel Zeepaarden, om dat zy aan den Hals met Maanen voorzien zyn. Hunne Gedaante gelykt volkomen naar die van het Zeekalf. Hunne Nekken zyn kaal, uitgenomen eene kleine Maan van kort, hard en gekruld Hair. Het overige van hun Ligchaam is met kort kastanjebruin Hair bedekt. Zy hebben een Hoofd van middelmaatige Grootte, korte Ooren, eenen korten en opgetrokken Snuit, groote Tand en platte Voeten. Zy worden doorgaans in grootsten getale gevonden omtrent steenachtige Kusten en de Steenrotsen in Zee, op welken zy, in groote menigte, en zelfs tot eene zeer aanmerklyke Hoogte klimmen. Zy brullen op eene vreemde en teffens zeer verschriklyke wyze, veel sterker, dan het Zeekalf; ook verstrekken zy daardoor tot groot nut voor de Zeelieden, die in mistig weer, door het Gebrul deezer Dieren, voor de naby zynde Steenklippen of Eilanden gewaarschouwd worden; want in dit Waereldgedeelte vindt men zeer weinige Rotsen of Eilanden, waarömtrent zich niet de Zeeleeuwen in taamyke menigte ophouden.

Schoon dit Dier ten aanzien zyner Grootte en uitwendige Vertooning zeer gevaarlyk schynt te zyn, en ook met zulk eenen stouten Tred gaat, dat het 'er uitziet, gelyk een waare Leeuw; is het echter zo bloo en verstaagd, dat het zich op het gezigt van een enkel Mensch terstond in het water werpt. Wanneer het Dier in den slaap overvallen, en door een luid Geschreeuw, of door eenen Slag met eene zwaare Knods opgewekt wordt, is het in zulk eene vrees en verwarring, dat het in het wegloopen dikwyls
neer-

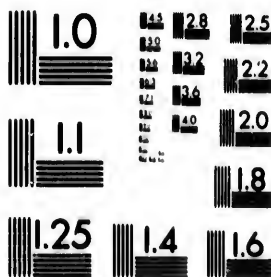
nee valt, en alle deszelfs Ledemaaten zeer sterk bewegen : maar, wanneer de Zeeleeuw geene mooglykheid van ontkoming meer ziet, is hy gewoon, zynen vyand met de grootste Woede en Onverschrokkenheid aantetasten, schuddende steeds zyn hoofd, en brullende op eene ontzachlyke wyze; wanneer ook zelfs de stoutste Mensch zich voor zyne schriklyke Aanvallen moet zoeken te wachten. Om deeze reden dooden de *Kamtschatdalers* zelden de Zeeleeuwen ter Zee, uitgenomen wanneer zy dezelve in den slaap kunnen overvallen; maar gemeenlyk te Land. Wanneer zy dezelve op het Strand slaapende vinden, naderen zy ze zelfs met zeer groote omzigtigheid, gaande tegen den Wind. En niemand durft nog deeze kans waagen, dan de zulken, die of op hunne Krachten, of op hunne Voeten kunnen vertrouwen. Wanneer zy, zonder gemerkt te worden, tot een deczer Dieren genaderd zyn, dryven zy in deszelfs Borst, kort onder de voorste Pooten eenen Weerhaak, waaraan eene Koord, van de Huid eens Zee-kalfs gemaakt, bevestigd, en welker uiterste End aan eenen sterken Paal vast gehecht is. Daarop wykt een ieder, zo ras hy kan, een weinig te rug, trachtende op eenigen afstand het Dier met Pylen en Messen te wonden; en ten laatste, wanneer deszelfs kracht byna geheel is verweenen, maaken zy het volkomen aan kant met zwaare Knodsen.

Wanneer zy dezelve in Zee aantreffen, schieten zy op hen met vergiftigde Pylen, en hen getroffen hebbende, zoeken zy hunne veiligheid, zo ras hun mooglyk is. Het gewonde Dier, niet kunnende verdraagen de Pyn, welke het zout Water in de vergiftigde Wond veroorzaakt, begeeft zich terstond naar het Strand, alwaar zy hetzelfde met Spiefen of Pylen dooden: doch, indien de Plaats niet veilig ge-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WESTATER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

10
E 128
E 132
E 122
E 120
E 118
E 116

E 110
E 108
E 106

noeg is tot zulk eenen Aanval, wachten zy aldaar, tot dat het Dier aan zyne eerste Wonde sterft, 't welk gemeenlyk binnen vier en twintig uren geschiedt.

Deeze Jagt wo: It onder de Inboorlingen van *Kamtschaska* als zo uitmuntend en voortreflyk aangezien, dat hy, die de meesten van deeze Dieren gedood heeft, voor den grootsten Held gehouden wordt. Om deeze Reden oeffenen veele *Kamtschardalers* deeze Jagt, die steeds met groot Gevaar verzeld is, niet alleen om het Vleesch deezer Dieren, schoon zy 'er zeer veel werks van maaken; maar voornaamlyk om de Eer, die zy, door den gelukkigigen uitflag van dezelve, by hunne Landgenooten behaalen.

Twee of drie Zeeleeuwen zyn eene zwaare Vragt voor hunne Booten; en, dewyl het schandelyk by hen geacht wordt, eenig Wild, welk zy reeds gevangen hebben, te verlaaten, overlaaden zy somtyds, uit dien hoofde, hunne kleine Booten daarmede zo zeer, dat, schoon zy ook byzonder ervaren zyn, in dezelve op eene zeer voorzigtige wyze te bestieren, zy echter niet zelden met dezelve en hunne geheele vangst naar den Afgrond daalen.

Met hunne kleine Vaartuigen begeeven zy zich, gemeenlyk, naar het kleine Eiland *Alaide*, welk omtrent dertig Mylen ver in Zee ligt, en onbewoond is. Op dien Togt zyn zy, somtyds, vier, vyf, en zelfs wel acht dagen op Zee, zonder eenig Land te zien, en steeds blootgesteld aan de verschriklyke Koude, welke in deeze Gewesten op Zee heerscht. Des niettegenstaande weeten zy, zonder behulp van een Kompas, alleenlyk door waarneeming van de Zon of de Maan, het gemelde Eiland te vinden, of by hunne Wooningen weder aantelanden.

Van de Huiden van Zeeleeuwen maaken zy Koorde[n] of Touwen, Schoenen en Schoenzoolen. De Zee-

Zeeleeuwen paaren doorgaans in Oogftmaand, of in Herftmaand; de Wyffes draagen gemeenlyk omtrent tien Maanden, brengende haare Jongen in Zomermaand of Hooimaand voort; zy krygen twee, drie, en fomtyds zelfs vier Jongen op eenmaal. Het Manneken behandelt het Wyfje met veel teederheid, niet gelyk de Zeekat, maar door liefkoozing tracht het dezelfs geneegenheid te winnen. Beiden, zo wel het Manneken als het Wyfje, fchynen maar zeer weinig zorg voor hunne Jongen te draagen, gebeurende het niet zelden, dat zy dezelve onder hunne Pooten fmooren, terwyl zy zuigen; ook toonen zy niet het minfte belang daarby te hebben, fchoon zy zelfs voor hunne Oogen gedood worden. De Jongen zyn niet zeer vlug, nog geneegen om te fpeelen, gelyk de meeste andere jonge Dieren veelal zyn; maar zy brengen den meeften tyd al fleepende door. Tegen den avond begeeven het Manneken en Wyfje zich, met hunne Jongen, in Zee, doch niet ver van Strand. De Jongen zyn dan gewoon, op den Rug van het Wyfje te klimmen, en aldaar te ruften, terwyl het Manneken denzelfden fomtyds al fpeelende eenen bons geeft, en dezelve in 't water doet tuimelen, om ze dus te noodzaaken, zich op het zwemmen toe te leggen. Sommigen van dezelve zyn wel in Zee geworpen, doch in plaats van te zwemmen, haafteden zy zich om weder aan Land te komen. Zy zyn tweemaal zo groot, als de Jongen van Zeekatten. Schoon alle deeze Dieren, natuurlyker wyze, voor de Menfchen de vlugt neemen, heeft men echter waargenomen, dat de Jongen zelden zo wild zyn, voornaamlyk, wanneer zy nog nauwlyks geleerd hebben te zwemmen.

De Heer *Steller* verhaalt, dat hy eens, op zekeren tyd, zes dagen lang, op eene hooge Plaats, ge-

heele Kudden van deeze Dieren rondöm zich gehad hadt, en uit zyne Hut verscheidene Byzonderheden hunner Verrichtingen opgemerkt hadt. De Dieren lagen rondöm zyne Hut, en scheenen zeer opmerkend op zyn Vuur, en 't geen hy daarömtrent in het werk stelde. Zy liepen nooit weg, al begaf hy zich ook onder hunnen Hoop, neemende zelfs sommigen hunner Jongen weg, om dezelve te ontleeden; waar aan zy zich in 't minste niet bekreunden, houdende desniettegenstaande volkomenlyk hun gemak. Ook zochten zy hunne Wyfjes op, en vochten om dezelve, zonder eenigzins door zyne tegenwoordigheid daarin verhinderd te worden; een Manneken vocht zelfs drie dagen om een Wyfje, en was op meer dan honderd plaatsen gewond. De Zeekatten neemen nooit eenig deel in hunnen stryd, maar trachten terltönd plaats voor hun te maaken, en zich zo ver uit den weg te begeeven, als maar mooglyk is; ook zullen zy de Jongen der Zeeleeuwen nooit belletten, wanneer deeze met hun willen speelen, draagende altyd grootlyks zorg, dat zy hen op geenerleie wyze beschaadigen: doch de Zeekatten vlieden het Gezelschap der Zeeleeuwen zo veel, als zy maar eenigzins kunnen.

De oude Zeeleeuwen zyn grys omtrent hun Hoofd, waar uit men besluiten mag, dat zy gemeenlyk zeer oud worden. Zy krabben hun Hoofd en Ooren, met hunne achterste Pooten, op dezelfde wyze, gelyk de Zeekatten doen; en hunne manier van staan, gaan, liggen en zwemmen, is ook volkomen dezelfde. De grooten loeljen, gelyk een Os, en de Jongen blaeten, gelyk een Schaap. De Ouden geeven eenen stinkenden Reuk van zich, doch niet zo erg, als de Zeekatten. Zy houden zich niet, onverschilliglyk, des Winters en des Zomers, altyd op dezelfde plaatsen

sen op, maar schynen zich op byzondere Tyden ook op byzondere Plaatsen meest te laten vinden. Men trefte dezelve niet verder Noordwaard aan, dan op den zes en vyftigsten Graad der Noorder Breedte, schoon men ze in grooten overvloed omtrent *Kamschatka*, en de Eilanden, niet ver van de *Amerikaansche* Kust geleege, vindt. Zy aazen op Visch, Zeebeever, en andere Water- of Landdieren. De Ouden eeten zeer weinig, gedurende Zommermaand en Hooimaand, wanneer zy den meesten tyd liggen te slaapen, en daar door dan ook zeer mager worden.

De Zeekat is omtrent half zo groot als de Zeeleeuw. In gedaante gelykt dezelve byzonder wel naar de Rob of den Zeehond; maar zy is merklyk dikker omtrent de Borst, en veel dunner omtrent den Staart. Haare Snuit is langer, dan die der Zeeleuwen: ook hebben zy grootere Tand. Haare Oogen zweemen zeer veel naar Koejenöogen; haare Ooren zyn kort; haare Pooten kaal en zwart; en haare Huid is met kort, wreed en borstelächtig Hair van eene zwarte en gryze kleur bezet. Haare Jongen zyn van eene blaauwächtige zwarte kleur.

De Zeekatten worden, in het Voorjaar en in Herfstmaand, gevangen omtrent de Rivier *Sbupanova*; omtrent welken tyd zy zich van de *Kurilsche* Eilanden naar de Kust van *Amerika* begeeven. Doch de meesten worden gevangen op de Hoogte van de Kaap *Kronoszkoi*, dewyl de Zee, tusschen deeze Kaap en de Kaap *Sbupinskoi*, gemeenlyk zeer stil is, en hun dus eene bekwaame schuilplaats uitlevert. Byna al de Wyfjes, die in de Lente gevangen worden, zyn bevrucht; en de zulken, die in 't kort Jongen zouden te voorschyn brengen, worden terstond geöpend, wanneer men de Jongen daaruit neemt, en de-

zelve van hunne Huid ontbloot. Geene deezer Dieren worden gezien van het begin van Zomermaand, tot het einde van Oogstmaand, wanneer zy van het Zuiden met hunne Jongen wederkeren. De Inboorlingen van *Kamtschatka* konden, voorheen, niet begrypen, werwaard zulke groote Troepen vette en bevruchte Zeedieren zich in het Voorjaar begaven, en waarom zy, des Zomers, zo zwak en magér te rug kwamen. Zy gisten, dat hunne Magetheid alleen toetefchryven was aan den langen Togt, dien zy deden. De Wyfjes brengen hunne Jongen aldaar voort, en dewyl zy op die Hoogte eene geftaadige Rust genieten, bekomen zy in korten tyd hunne voorrige krachten weder. Zy zoogen en verzorgen hunne Jongen geduurende den tyd van drie Maanden, tot dat zy in staat zyn met hun de terug reis aantenemen naar die Plaats, alwaar zy gemeenlyk hun verblyf in den Zomer houden. De Wyfjes zoogen hunne Jongen met twee Praminen, die tuffchen hunne Achterpooten geplaatst zyn. Zy hebben zelden meer dan één Jong; en wanneer zy baaren, byten zy, gelyk eene Teef, terftond de Navelftreng af, en eeten de Nageboorte greetiglyk op. De Jongen zien terftond, na dat zy geworpen zyn, hebbende zelfs zeer groote Oogen. Zy hebben tweenden-dertig Tandén, zonder hunne uitfteekende of Slagtanden daarönder te reekenen; van welken zy aan iedere zyde twee hebben, die op den vierden dag na hunne Geboorte reeds ten voörschyn komen. Hunne kleur is in den beginne donkerblauw; doch binnen den tyd van vier of vyf dagen groeijen 'er al tuffchen hunne Achterpooten gryze Hairen; en ten einde van slechts éene Maand is reeds hun geheele Buik zwart en gry. Het Manneken wordt merklyk grooter en zwarter geworpen, en wordt ook,
in

in vervolg van tyd nog veel zwarter, dan het Wyfje, welk meestäl in het opwassen groenächtig van kleur wordt, hebbende alleenlyk gryze Vlekken tuschen zyne Voorpeoten. Het Manneken en het Wyfje verschillen zo veel in Gedaante, Grootte en Sterkte hunner Ligchaamen, dat iemand, by gebrek van zeer net en naauwkeurig onderzoek, dezelvevoor verschildende soorten van Dieren zou houden. Daarenboven zyn de Wyfjes veel zachtzinniger en vreesächtiger, dan de Mannekens. Een Manneken heeft van acht tot vyftien, en somtyds zelfs wel vyftig Wyfjes, welken hy met zulk eenen minneiever bewaart, dat hy geen ander Manneken vergunt, na by zyne Wyfjes te komen. Schoon 'er veele duizenden deezer Dieren langs het zelfde Strand gevonden worden, houdt zich echter elke Familie van de andere afgescheiden; zodat eene Familie, bestaande uit een Manneken, met zyne Wyfjes, en de jongen; benevens die van een Jaar oud, die zich nog niet aan een Manneken verbonden hebben, somtyds een getal van ruim honderd en twintig uitmaakt. Ook zwemmen zy in Zee by zulke groote Troepen, zonder zich te verdeelen. De zulken, die oud zyn, of geene Wyfjes hebben, leeven afgezonderd in eenzaamheid.

De eersten deezer Dieren, welken ons Volk ontrent *Berings Eiland* vondt, waren dergelyke oudeden, en alle Mannetjes, zynde by uitneemenheid vet en eenen zeer stinkenden Reuk van zich geevende. Deeze liggen somtyds eene geheele Maand te slaapen, zonder in al dien tyd eenig Voedsel te gebruiken; ook zyn zy de stoutsten en boosärtigsten van allen, op alles aanvallende, 't geen naby hen komt; en hunne Stoutheid en Hardnekkigheid gaat zelfs zo ver, dat zy liever willen sterven, dan hunne Plaats ver-

laaten. Wanneer deze iemand zien naderen, gaan sommigen van hun op denzelfen los, en anderen liggen gereed, om het Gevecht afte wachten. Zy byten met groote verwoedheid in de Steenen, die op hen geworpen worden, en vallen met des te meer heevigheid aan op hem, die de Steenen werpt, zo dat, schoon men hun de Tand en met Steenen uitgooit, en hun de Oogen uitsteekt, zy echter, zo tandloos en blind als zy zyn, hunne Plaats geenzins verlaaten willen: maar zy durven dezelve ook niet verlaaten; want ieder Stap, welken een van dezelve te rug wykt, veroorzaakt hem eenen nieuwen Vyand; zodat, al kon het Dier zich ook tegen de Aanvallen zyner Vyanden in veiligheid stellen, zyne eigene Geslachtgenooten hetzelve echter vernielen zouden: en, indien het nog al eens gebeurt, dat een derzelve slechts het allerminst schynt te wyken, zoeken echter de anderen het wegloopen te beletten: zelfs gaat hunne Woede tegen de lafhartigen zo ver, dat indien het eene Dier den moed van het andere schynt verdachte te houden, of deszelfs Toeleg, om de vlucht te nemen, te bemerken, hetzelve zonder enig Tydverlies op het vertzaagde aanvalt. Deze verdenking van en tegen elkander gaat somtyds zo ver, dat men eene geheele Werft lang niet anders, dan de bloedigste Tweegevechten deezer Dieren ontmoet; en op zodanigen tyd kan men dezelve zonder den minsten schyn van gevaar veiliglyk voorby gaan. Wanneer twee Zeekatten op eene aanvallen, ziet men doorgaans, dat eenige anderen de zwakste te hulp komen; want zy kunnen nimmer een ongelyk Gevecht met onverschillige Oogen aanzien. 't Is vreemd om te zien, hoe de anderen, die, gedurende deeze Gevechten, in de Zee herwaard en derwaard zwemmen, al geduurig haare Hoofden uit het Water

ter steeken, om na de uitkomst dier Tweegevechten te zien; tot dat zy, ten laatste ook boosaartig wordende, insgelyks uit het Water komen, en het getal der Strydenden vermeerderen.

De Heer *Steller* verhaalt, dat hy eens de volgende Proef met deeze Dieren gemaakt hadt: Hy viel, met zyne *Kofakken*, op eene deezer Zeekatten aan, en stak haar de beide Oogen uit; en vervolgens tergde hy vier of vyf anderen, door haar met Steenen te gooijen. Wanneer deeze hem vervolgden, liep hy naar de blinde, die de andere Zeekatten hoorende loopen, en niet wetende, wien zy vervolgden, dezelve op eene verschriklyke wyze aanviel. De Heer *Steller* week naar eene Hoogte, van waar hy het Gevecht, eenige uren lang, waarnam. De blinde, geen onderscheid kunnende maaken, tastte allen, die naby haar kwamen, aan, zelfs ook die geenen, welke aan haare zyde waren; zodat zy ten lange leste allen op de blinde aanvielen, en dezelve geene rust lieten, noch op het Land, noch in de Zee, waaruit zy dezelve, met vereenigde krachten, op het drooge trokken, en zo lang beetten, tot dat zy daarönder dood bleef.

Wanneer 'er slechts twee Zeekatten in Gevecht met elkander geraaken, duurt hetzelfde doorgaans een geheel uur. Somtyds rusten zy ook eene wyle tyds, en liggen by elkander; waarna zy beiden te gelyk weder op ryzen, en het Gevecht als met vernieuwde krachten hervatten. Zy vechten met haare Hoofden om hoog geheeven, en draaijen dezelve op zyde, om elkanders Beeten en Slagen, zo veel mooglyk is, te myden. Zo lang haare krachten gelyk zyn, vechten zy met haare Voorpooten; doch; wanneer eene van haar de overhand verkrygt, vat zy de andere met haare Tandten, en werpt haar op den

den Grond. Wanneer de andere Zeekatten dit aanschouwen , komen zy de overwonnene te hulp. De Wonden , welken zy met haare Tand en maaken , zyn zo diep , als de zulke , die met eenen Sabel gemaakt worden ; en in Hooimaand zal men naauwlyks een van dezelve zien , die niet de eene of de andere Wond heeft. Het Gevecht geëindigd zynde , werpen zy zich in het Water , om haar Lichaam afte wasschen.

De Oorzaaken , die tot deeze Gevechten aanleiding geeven , zyn de volgende : De eerste en ook de bloedigste is wegens de Wyfjes , wanneer naamlyk het eene Dier tracht het Wyfje van een ander , of de Jongen , die tot hetzelfde Geslacht behooren , te vervoeren. De Wyfjes , die 'er tegenwoordig zyn , volgen den Overwinnaar. De tweede aanleiding wordt veroorzaakt door haare Plaatfen , wanneer de eene Zeekat te dicht by die van eene andere komt ; 't welk zy geenzins toestaan , 't zy wegens gebrek van de noodige Ruimte , 't zy wegens haaren Minnenyd , kunnende niet dulden , dat andere Manneken te dicht by haare Wyfjes komen. De derde Oorzaak haarer onderlinge Gevechten is geleege in haare pooging om Recht te oeffenen , en de Gevechten van anderen te doen eindigen.

Het Manneken is zeer verzot op zyne Jongen ; en van den anderen kant hebben deezen , gelyk ook de Wyfjes , het uiterste ontzach voor hetzelfde , wordende ook op eene zeer strenge wyze door hetzelfde behandeld. Indien men een Jong zoekt weg te nemen , stelt zich het Manneken met groote kracht te weer , en het Wyfje heeft de vryheid , zich zelf , met het Jong , door de vlugt te redden ; doch , indien hetzelfde het ongeluk heeft , van het Jong uit haaren Mond te laten vallen , verlaat terstond het Man-

Manneken zynen vyand, en valt op het Wyfje aan, slaande hetzelfde met zyne Tand en hard tegen de Steenen, tot dat het voor dood blyft liggen. Zo ras het Wyfje weder bygekomen is, kruipt het naar de Voeten van het Manneken, likkende en wasschende dezelve met zyne Traanen, welken het in overvloed stort. Middelerwyl gaat het Manneken langzaam voor- en achterwaard, knerssende met zyne Tand en, en schuddende zyn Hoofd, gelyk een Beer. Maar ten laatste, wanneer het Manneken ziet, dat men het Jong weggenomen heeft, begint het insgelyks te schreiën; want zy storten menigvuldige Traanen, wanneer zy zwaar gewond of grootlyks verongelykt zyn, en zich over hunne verongelyking niet wreken kunnen.

Eene andere Reden, waarom de Zeekatten zich, in het Voorjaar, of verder in de Lente, Oostwaard, naar onbewoonde Eilanden begeeven, bestaat daarin, om langs de Stranden dier Eilanden, gedurende zekeren aanmerklyken Tyd, veiliglyk te kunnen rusten en slaapen, zonder eenig Voedsel te gebruiken, ten einde zich te ontlasten van hunne overvloedige Vertheid, die hun dan bezwaarlyk en tot eenen grooten last wordt; op dezelfde wyze, gelyk de Beeren, die, den geheelen winter, zonder eenige Spyze te neemen, doorbrengen. De oude Zeekatten slyten de drie Zomermaanden, tot het einde van Oogstmaand, al slaapende, liggende op het Strand, in eene en dezelfde plaats, gelyk een steen, nu en dan het Hoofd eens oprechtende, en elkander aanziende, gaapende en zich uittrekkende, zonder te eeten of te drinken; doch de Jongen beginnen te gaan in het voorste van Hooimaand.

Wanneer de Zeekatten op het Strand liggen, om zich te vermaaken, loeijen zy gelyk een Koe; wanneer

neer zy vechten, brommen zy als een Beer; wanneer zy haaren vyand overwonnen hebben, tijlpen zy als een Krekkel; maar wanneer zy overwonnen of gekwetst zyn, meeuwen zy als eene Kat; wanneer zy uit het water komen, schudden zy zich gemeenlyk eenige maalen, gelyk een Hond, stryken haare Borst met haare achterpooten, en maaken het Hair op dezelve glad. Het Manneken legt zyne snuit op die van het Wyfje, als of hy hetzelve wilde kussen. Wanneer zy in de Zon slaapen, houden zy haare Pooten overënd, beweevende dezelve op gelyke wyze als de Honden hunne staarten. Somtyds liggen zy op den Rug, doch op andere tyden slaapen zy, liggende op den Buik, gelyk een Hond; nu eens trekken zy zich te samen, en dan weder rekken zy zich sterk uit. Haar Slaap is nooit zo vast, of zy ontwaaken terstond op het naderen van iemand, hoe zachtjes men ook gaat; zy zyn ook oogenbliklyk op haare hoede. In 't algemeen is de Reuk en het Gehoor der Zeekatten op eene verbaazende wyze scherp.

Zy zwemmen zo vlug, dat zy gemaklyk tien Wersten in den tyd van één uur kunnen afleggen. Wanneer het gebeurt, dat zy op Zee gewond worden, vatten zy de Visscherschuitjes met haare Tanden, en sleepen dezelve met zo veel geweld voort, dat zy eer schynen te vliegen, dan op het water te zwemmen. By zulke gelegenheid is het niets vreemds, dat het Schuitje omflaat, en al het Volk verdrinkt; ten zy dan dat hy, die de Boot bestiert, zeer ervaren zy, en den Loop van het Dier naauwkeurig weete in acht te neemen. Dewyl de Zeekatten een zogenaamd eirond Gat * hebben, kunnen zy zeer lang onder water blyven; ondertusschen komen zy echter

van

* *Foramen osale.*

van tyd tot tyd naar boven , om versche Lucht te scheppen. Zy zwemmen dikwyls op haaren Rug, en zo na aan de oppervlakte des Waters, dat haare achterpooten zeer dikwyls droog zyn. Wanneer zy van het Strand in het Water gaan, of wanneer zy neerduiken, na dat zy nieuwe Lucht ingeademd hebben, draaijen zy zich gelyk een Rad, gelyk veele andere groote Zeedieren insgelyks doen. Zy hechten haare Voorpooten aan de Steenrotsen, en trekken dus haar Ligchaam uit het water op, kunnende hetzelfde op zulke plaatsen slechts traaglyk beweegen; maar op eene Vlakke is men in gevaar, door dezelve verrast te zullen worden.

Op *Berings Eiland* vindt men zulke groote menigte Zeekatten, dat zy somtyds het geheele Strand bedekken; zodat de Reizigers veelal, tot hunne eigene veiligheid, genoodzaakt zyn, het Strand te verlaaten, zich dieper landwaard in op het Eiland te begeeven, en over Bergen en steenächtige Plaatsen te gaan, om deeze Dieren te myden. 't Is ondertusschen zeer aanmerklyk, dat de Zeekatten alleen gevonden worden op de Zuidkust van dit Eiland, welke tegenöver *Kamtschatka* ligt. De Reeden daarvan is waarschynlyk, omdat deeze Kust het eerste Land is, welk zy, Oostwaard van de Kaap *Kronotzkoi* trekkende, op haaren Togt ontmoeten.

De manier om deeze Dieren op het gemelde Eiland te vangen, was de volgende: Zy gooiden de Zeekatten eerst de Oogen uit, waarna zy dezelve doodden, verpletterende haare Herffenpan door herhaalde slagen met zwaare knodsen. Doch dit Werk veroorzaakte zo veel moeite, dat drie Mannen nauwlyks in staat waren om een Dier met drie honderd slagen van 't leeven te berooven; en schoon de Herffen-

fenpan fomtyds in stukken was gebeukt , zodat de Hersens 'er aan alle kanten uitkwamen , en alle haare Tandeu waren afgebroken , wilden zy echter haare Plaats niet verlaaten , maar stonden nog overënd op haare achterste Pooten , trachtende zich verder te verweeren . Een deezer Dieren , zo jammerlyk gehavend , liet men liggen , om te zien , hoe lang het in dien staat nog leeven zou ; en men vernam , tot groote verwondering van allen , dat het nog twee volle wecken in 't Leeven bleef , zonder zyne plaats te verlaaten .

Omtrent de Kust van *Kamtſchatka* komen zy zeer zelden aan Stränd ; zo dat de Inwooners van dit Schierëiland in Booten jagt op dezelve maaken , schietende op hen met Pylen of Harpoenen , die in hun Ligchaam blyven vast zitten : aan deeze Harpoen is een Touw vastgemaakt , welks andere end aan de Boot bevestigd is . Door middel van dit Touw trekken zy dezelve naar de Boot ; doch hier omtrent moeten zy byzonder voorzigtig zyn , en wel zorg draagen om niet toe te staan , dat het Dier , wanneer het de Boot nädert , zich op zyde van dezelve met zyne Voorpooten vast houde , en op die wyze de geheele Boot omkeere : om zulks te beletten , staan 'er dan altyd sommigen der Visschers gereed , houdende groote Bylen in hunne handen , om de Pooten van het Dier daarmede aftekappen .

Schoon verscheidene deezer Dieren van Ouderdom serven , komen echter de meesten om aan de Wonden , welken zy in hunne onderlinge Gevechten dikwyls ontvangen , gelyk wy te vooren reeds gemeld hebben . Het gebeurt fomtyds wel , dat die bloedige Gevechten , die maar al te dikwyls onder dezelve voorvallen , zo veelen van deeze Dieren doen sneuvelen , dat het Strand op eenen aanmerklyken afstand met hunne Been en als bezaaid is . De

De Zeebeevers * hebben niet de minste overeenkomst met de overige Beevers. De *Kamschatdalers* gaven hun certyds deezen naam wegens hun donschtig Hair, welk zeer veel naar eene Béverhuid gelykt. Zy zyn zo groot als de Zeekatten. Hunne gedaante zweemt merklyk naar die der Zeehonden. Zy hebben eenen langwerpig spitsen Kop, op de wyze van dien der Beeren. Hunne Voorpooten zyn langer, dan hunne Achterpooten. Hunne Tandén zyn klein. Hun Staart is kort en plat, en loopt naar het end spits toe. Zy hebben kort, dik en zwart Hair, doch wanneer zy oud worden, begint het naar het gryze over te hellen. De jongen hebben lang, bruinächtig, en zeer zacht Hair. Dit is het vreedzaamste van alle de Zeedieren, doende nooit eenigen tegenstand, maar zoekende alleenlyk zich door de vlucht te redden. De Wyfjes maaken ongemeen veel werk van hunne Jongen, draagende de zulken, d'e nog niet kunnen zwemmen, op hunnen Buik, tusschen hunne Voorpooten; want zo lang de Jongen nog niet alleen zwemmen, zwemt de Moeder op haaren Rug. Wanneer de Visschers deeze Dieren vervolgen, verlaten zy nooit hunne Jongen, dan in den uitersten nood; en indien het gebeurt, dat de Ouden het gevaar ontkomen, begeeven zy zich terstond weder naar die plaats, alwaar zy de Jongen hooren schreeuwen; zo dat de Visschers steeds daaröver uit zyn, om de Jongen te dooden of te vangen, als het beste middel, om zich ook van de Ouden te verzekeren.

Men vangt dezelve op drie onderscheidene wyzen; naamlyk: Vooreerst met Netten, geplaatst tusschen zekere Zeeplanten, *Fucus Marinus*
ge-

* *Lutra Marina.*

genaamd, werwaard de Beëvers zich des nachts, of by stormächtigt Weer begeeven. Ten tweede, zy jaagen ook op dezelve in hunne Booten, wanneer het Weer zacht en stil is, en dooden dezelve op gelyke wyze als de Zeeleeuwen en de Zeekatten. Ten derde, vangen zy ze ook op het Ys, welk in de Lente door den Oostenwind op de Kust van dit Schierëiland gedreeven wordt; en deeze laatste Handelwyze is zo algemeen, dat, wanneer het Ys zo sterk op het Strand gezet wordt, dat de *Kamifchatdalers* met Sneeuwſchoenen daaröver kunnen gaan, zy zulks als een zonderling geluk aanmerken, jaagende alle de Inboorlingen langs het Strand, en doodende groote menigten deezer Dieren, welke dan over het Ys gaan, zoekende eene opening, om in het water te komen. Ondertuffchen gebeurt het niet jaarlyks, dat 'er zulk een overvloed van Ys op de Kust komt aandryven: maar, wanneer zulks gebeurt, noemen zy het een goed Jaar; want de Inboorlingen, *Kofakken* en vreemde Kooplieden vinden groot voordeel by deezen Handel. De *Kurilers* achtten, voorheen, de Beeverhuiden niet hooger dan die van Zeehonden of Zeeleeuwen, voor dat zy zagen, welk eene Waardy de *Ruffen* daaröp stelden: en zelfs nog tegenwoordig willen zy zeer gaarne een Kleed, van Beeverhuiden gemaakt, verruilen tegen een van Robbenvellen, welk, volgens hunne gedachten, warmer is, en beter tegen het water kan.

Behalve de voorgemelde, zyn hier nog verscheidene andere Zeedieren, van welken echter de *Manasi* of Zeekoe de merkwaardigste is. Dit Dier komt nooit op het Strand, maar blyft altyd in in het water. Deszelfs Huid is zwart en dik, gelyk de Bast van eenen ouden Eikenboom, en zo ongemeen hard, dat men het naauwlyks met eene
Byl

Byl kan in stukken hakken. Het Hoofd van dit Dier is, in evenredigheid van deszelfs Ligchaam, klein, en eindigt in eene overhangende Snuit, die aan haar end wit en ruig is, met witte knevels ter lengte van omtrent negen voeten. In plaats van Tandén heeft het twee platte witte Beenen, een in het bovenste, en een in het onderste Kakebeen. De Neusgaaten zyn dicht aan het end van de Snuit, en omtrent anderhalve Duimen lang en breed, zynde van binnen ruig en hairig. De Oogen zyn zwart, staan omtrent in 't midden van 't Hoofd, en zyn niet grooter dan die van een Schaap, 't welk in een Dier van zulk eene ongemeene Grootte zekerlyk merkwaardig is. Het heeft noch Wenkbraauwen, noch Oogleden. Deszelfs Ooren bestaan alleenlyk in eene kleine opening. Het Hoofd en het Ligchaam zyn zo dicht aan elkander gevoegd, dat deszelfs Nek niet ligt te ontdekken is. Ondertusschen openbaaren 'er zich echter eenige Wervelbeenderen, waaröp het Hoofd gevoeglyk draait, 't welk voornaamlyk geschiedt, wanneer het Dier aaft.

Deszelfs Ligchaam is rond, gelyk dat van eenen Zeehond, zynde omtrent den Navel het dikst, en loopende naar het Hoofd en den Staart smaller toe. De Pooten, die kort onder den Hals zitten, zyn omtrent een en twintig Duimen lang: het Dier zwent en gaat daarmede, ook houdt het zich met dezelve vast aan de Steenklippen, aan welken het zich somtyds zo sterk vast hecht, dat het, met sterke Haaken van daar getrokken wordende, niet zelden het vel van zyne Pooten achter laat: ook heeft men waargenomen, dat deeze Pooten somtyds in tweeën verdeeld zyn, gelyk de klauwen eener Koe: doch dit schynt niet algemeen, maar enkel toevallig te zyn. De *Manati* of Zeekoe is omtrent acht en twintig Voeten

ten lang, en weegt fomtyds meer dan twee hon-
derd Pond.

Deeze Dieren zwemmen, in stil Weer, by ge-
heele Kudden, aan de Monden der Rivieren, heb-
bende hunne Jongen altyd in 't midden van den
Troep. Ten tyde van den Vloed komen zy zo
dicht aan den Wal, dat men ze met eenen stok zou
kunnen treffen; en de Schryver verhaalt, dat hy
zelfs met zyne Hand op hunnen Rug hadt geklopt.
Wanneer zy geslaagen worden, zwemmen zy Zee-
waard, doch keeren terstond te rug. Zy leiden een
gemeenschaplyk leeven. Iedere Familie bestaat uit
een Manneje, een Wyfje, sommige Halfvolwasse-
ne, en een Jong. Hieruit blykt, dat ieder Mannet-
je maar een Wyfje heeft. Zy brengen hunne Jon-
gen in den Herfst voort, en nooit meer dan een te
gelyk.

Zy schynen ongemeen gulzig te zyn, etende ge-
duuriglyk, zonder eens acht te geeven op hunne
eigene veiligheid, zo dat men met Booten tussehen
dezelven kan komen, en daaruit verkiezen, welken
men wil. De helft van hun Ligchaam, te weeten,
de Rug en de beide Zyden, is altyd boven Water;
men ziet daarop gemeenlyk eene menigte Kraaijen,
die de Luizen van hunne Huid pikken.

Zy aazen niet op allerlei gewassen, maar voor-
naamlyk op verscheidene soorten van Zeekool.
Waar zy geëasd hebben, al is het slechts voor eenen
dag geweest, vindt men doorgaans geheele hoopen
Wortelen en Steelen op het Strand. Wanneer zy
hunnen Buik vol gegeten hebben, liggen zy op
hunnen Rug te slaapen. Zo ras de Eb begint, haas-
ten zy zich weder Zeewaard, vreezende anders op
het drooge te zullen gelaaten worden. Des Win-
ters worden zy dikwyls door het Ys tegen de Klip-
pen gestooten, en op het Strand geworpen. Dit
laatste

laatſte gebeurt dikwyls by eenen Storm, die de Zee aan het Strand opzet. Ten deezen tyde zyn zy zo mager, dat men de Ribben in hun Lyf gemaklyk kan tellen.

Zy worden gevangen met groote yzeren Haaken, gelykende eenigzins naar Bladen van een klein Anker; dit geſchiedt op de volgende wyze: een ſterk Mansperfoon ſlaat met zodanigen Haak in eene Boot, die door drie of vier anderen geroeid wordt; zo ras zy onder eene Kudde Zeekoejen gekomen zyn, beveſtigt hy den Haak in een der Dieren. Daarop trekken dertig Man, die op het Strand gebleeven zyn, en een Touw, aan den Haak gebonden, vaſt houden, de *Manai* naar het Land; terwyl zy, die in de Boot zyn, het Dier ſteeken, houwen en ſlaan, tot dat het ſterft. De Ouden zyn gemaklyker te vangen, dan de Jongen: want deeze laatſten zyn niet alleen vlugger, maar, dewyl hunne Huid veel zachter is, laat de Haak ook dikwyls los.

Wanneer een deezer Dieren gewond is, en zich tegen den grond wryft, om zich van den Haak te bevryden, komen die geenen van de Kudde, welke daar dichtſt by zyn, hetzelve te hulp. Sommige werpen de Boot om, door zich daar onder te zetten; anderen leggen zich op het Touw, als of zy het konden breeken; en anderen weder trachten met hunne Staarten den Haak uit te ſtooten, 't welk hun ſomtyds gelukt. De Liefde tuſſchen het Mannetje en Wyfje is ongemeen groot; want, nadat het Mannetje zich van allerlei middelen bediend heeft, het Wyfje by te ſtaan en te verloffen, volgt hy hetzelve, ſchoon dood zynde, zelfs tot het Strand, en men heeft waargenomen, dat het ſomtyds twee of drie dagen by het doode Ligeſhaam gebleeven is. Men kan wel niet zeggen, hoe ſcherp hun Gezigt

en Gehoor is; doch beide deeze Zinnen schynen by hen zeer zwak te zyn, misschien daarom, dewyl zy het Hoofd altyd onder water houden.

Omtrent *Berings* Eiland is zulk eene menigte deezer Dieren, dat alle de Inwooners van *Kamt-schatka* zich daarvan zouden kunnen geneeren. Het vleesch derzelven, schoon het lang moet kookken, smaakt echter wel, en heeft eenige overeenkomst met Offenvleesch. Het Vleesch van de Jongen gelykt veel naar Kalfsvleesch, en behoeft ook niet lang te kookken, zwellende het onder het kookken zodanig op, dat het gekookt tweemaal grooter is dan rauw. Het vet van het Hoofd en den Staart kan niet gebruikt worden, maar de Stukken uit den Rug zyn zeer aangenaam. Sommigen meenen, dat het Vleesch deezer Dieren in het Zout niet zou kunnen goed blyven; maar wy ondervonden het tegendeel, en het schein ons niet veel minder van waarde te zyn, dan het gezouten Offenvleesch.

Dat deeze Manati omtrent het Schier-eiland *Kamt-schatka* van dezelfde soort van Dieren is, welken Kapitein *Dampier* in de Rivieren van *Zuid-Amerika*, en omtrent de Filippynsche Eilanden vondt, blykt genoegzaam uit de Beschryving, welke hy van die Dieren geeft.

„ Dit Dier, zegt hy, is omtrent zo dik als een
 „ Paard, en tien of twaalf Voeten lang. Deszelfs
 „ Mond gelykt veel naar dien van eene Koe, heb-
 „ bende groote dikke Lippen. De Oogen zyn
 „ niet grooter, dan eene kleine Erwet, en de Oo-
 „ ren bestaan alleenlyk in twee kleine Gantjes aan
 „ iedere Zyde van het Hoofd. De Nek is kort en
 „ dik, en zelfs dikker dan het Hoofd. Het dikste
 „ gedeelte van het Dier is omtrent de Schouders,
 „ alwaar het twee groote Vriensheest, aan iedere
 „ Zyde van het Lyf eene. Onder iedere van deeze
 „ „ Vin-

„ Vinnen heeft het Wyfje eenen Tepel, om het
 „ Jong te zoogen. Van de Schoulers naar den
 „ Staart behoudt het zyne Dikte omtrent een voet
 „ lang, doch vervolgens wordt het allengskens dun-
 „ ner en dunner, tot den Staart toe, die plat,
 „ en omtrent veertien Duimen breed, en twintig
 „ Duimen lang is, zynde in 't midden vier of vyf
 „ Duimen, doch aan de Enden niet boven twee
 „ Duimen dik. Van het Hoofd tot den Staart is
 „ het rond en glad, zonder eenige Vinnen, behal-
 „ ve de reeds genoemden. Ik heb gehoord, dat
 „ sommigen meer dan twaalf honderd Pond heb-
 „ ben gewoogen: doch ik heb nooit een van deeze
 „ Dieren zo groot gezien.

„ De Manati houdt zich gaarne in zoutächtigt
 „ water op, en men vindt ze gemeenlyk in of om-
 „ trent de Monden der Rivieren. 't Is waarschyn-
 „ lyk om deeze reden, dat zy in de Zuidzee, voor
 „ zo ver ik heb kunnen ontdekken, niet gevonden
 „ worden; want de Kust is daar gemeenlyk steil,
 „ met diep Water, dicht aan het Strand, en eene
 „ hooge Zee; uitgenomen in de Baai van *Panama*,
 „ alwaar men echter ook geene Manati vindt. Som-
 „ tyds ontmoet men dezelve in zout Water, som-
 „ tyds in versh Water, doch nooit ver in Zee; en
 „ de zulken, die zich in Zee ophouden op zodani-
 „ ge Plaatsen, alwaar geene Rivieren zyn, in wel-
 „ ken zy lang kunnen blyven, komen eens of
 „ tweemaal in de vier en twintig uren aan den
 „ Mond van eene Rivier van versh Water, die
 „ dichtst by de plaats van het verblyf deezer Die-
 „ ren is.

„ Zy aazen op het Gras, dat zeven of acht voe-
 „ ten lang is, en een smal Blad heeft; hetzelfde
 „ groeit op verscheidene plaatsen in de Zee, voor-
 „ naamlyk omtrent Eilanden naby het valle Land.

„ Dit Gras vindt men ook in de Kreeken , of in
 „ groote Rivieren, omtrent de Oevers, en op zul-
 „ ke plaatsē, alwaar slechts weinig Stroom is Zy
 „ komen nooit aan Strand, of in ondieper Water,
 „ dan waar zy kunnen zwemmen. Het Vleesch is
 „ wit, gelyk ook het Vet, en een ongemeen aan-
 „ genaam en gezond Voedsel. De Staart van eene
 „ Jonge Koe wordt zeer geächt; maar, wanneer zy
 „ oud is, zyn het Hoofd en de Staart zeer taai. Een
 „ zuigend Kalf levert eene allerāngenaamste Spys
 „ op. Het Vleesch wordt doorgaans gebraden.
 „ De Huid deezer Dieren is van veel gebruik voor
 „ de Indiaanen; zy slyden dezelve in Reepen, wel-
 „ ken zy aan de zyden van hunne Kanoos vast ma-
 „ ken, en waarvan zy zich in 't roeijen bedie-
 „ nen. De Huid van den Stier, of de Rug van de
 „ Koe is te dik tot dit gebruik, maar daarvan
 „ maaken zy Zweepen, die ongemeen hard en
 „ taai zyn.”

Behalve de reeds gemelde Dieren, zag de Heer
Steller, op de Kust van *Amerika*, nog een nieuw
 en onbekend Zeedier, welk hy op deeze wyze be-
 schryft: Deszelfs Lengte is omtrent vyf Voeten; het
 Hoofd gelykt veel naar dat van eenen Hond; het
 heeft spitse en recht opgaande Ooren; aan zyne
 Onder- en Bovenlippen heeft het Hair, gelyk een
 Baart; deszelfs Maaksel is dik en rond; doch het
 is dikker aan het Hoofdēnd, en wordt dun en smal
 naar den Staart, die zich aan het einde in tweēn
 verdeelt. Het geheele Ligchaam is bedekt met dik
 Hair, welk op den Rug grys, en onder den Buik
 roodächtig is. De genoemde Heer was grootlyks
 verwonderd, dat hy geene Voeten of Pooten, ge-
 lyk in andere Zeedieren, aan hetzelfde ontdekken
 kon. Deszelfs Gedaante, over 't algemeen be-
 schouwd, geleck eenigzins naar de Teekening van dat
 dat

dat Dier, welk *Gesner* onder de Benaaming van Zeeäap beschryft. En *Steller* is van gedachten, dat de Benaaming van Aap niet onëigenlyk werdt gegeven aan dit Dier, welk ongemeen vlug en zeer loos was. Somtyds verzelde het hun Schip wel twee uren lang, ziende nu eens naar het eene, en dan weder naar het andere met eene schynbaare vertooning van Verwondering. Nu en dan naderde het zo dicht aan het Schip, dat het met een stok zou kunnen geraakt worden; doch het week terstond terug, zo ras het iemand aan boord waarnam. Dikwyls verhefte het een derde van zyn Ligchaam uit het Water, staande somtyds een half uur achter elkander recht op gelyk een Mensch; en dan onder het Schip duikende, verscheen het in dezelfde Gestalte aan de andere zyde; en dit herhaalde het mischien dertig maal achter een. Somtyds kwam het boven met eene groote *Amerikaansche* Zeeplant, welke het in 't rond draaide, weg wierp en in zynen Mond weder ving, spelende dus duizend Apenstreeken daarmede.

Men heeft van alle de Zeedieren waargenomen, dat hoe meer zy by schoon Weer spelen, hoe grooter Storm men te verwachten heeft.

IX. H O O F D S T U K.

Van de VISSCHEN van KAMTSCHATKA.

Zo wel in den Oosterschen Oceaan, als in den Zeeboezem van *Penschinska* vindt men eene groote menigte Walvisschen. Zy zwemmen dikwyls binnen het bereik van eenen Snaphaanschoot van het Strand, en somtyds komen zy zelfs dicht aan het Strand, waarschynlyk om de Schelpvisschen, die

aan hunne Huid kleeven , daar af te wryven : dit blykt zelfs duidelyk daaruit , dewyl zy menigmaal eenen langen tyd met hunne Ruggen uit het Water liggen , om den Meeuwen en anderen Vogelen geleegeheid te geeven dezelve te rooven. Ten tyde wanneer de Visch uit de Zee de Rivieren opzweemt , worden 'er dikwyls , by den vloed , dicht by den Mond eener Rivier twee of drie Walvisschen by elkander gevonden.

De Walvisschen zyn hier van zeven tot vyftien Vademen lang. Wy kunnen geen Bericht van de verscheidene Soorten van Walvisschen omtrent *Kamtschatka* geeven ; dewyl 'er weinigen gevangen worden , uitgenomen in de Noordlykste Streeken door de *Korekers* en *Tchukotskers* , die hun Vleesch eeten. In den Jaare 1740. werdt 'er een Walvisch door den Stroom in den Mond der Rivier *Bolskoi* gedreeven ; doch de *Kosakken* , zulks verneemende , gingen met Booten derwaards , en sneeden hem in stukken , zo dat ik , den volgenden dag daar komende , tot myn groot Leedweezen , noch Vleesch , noch Beenen daarvan vond : want deeze Lieden , die het Vleesch hadden afgesneeden , waren beducht dat zy gestraft zouden worden , om dat zy zulks zonder verlof gedaan hadden ; weshalve zy de Beenen verbrand hadden , om hunne Misdaad te bedekken. *Steller* merkt aan , dat 'er meer Walvisschen op de Oost- dan op de Westkust , en meer in den Herfst dan in de Lente , op Strand worden geworpen.

De verscheidene Volken van *Kamtschatka* vangen dezelve ook op verscheidene manieren. De *Kurilers* vangen ze door hunne vergiftige Pylen daarin te werpen. De *Olutorski* vangenze in netten , gemaakt van Riemen van de Huid van Zeepaarden , eene handbreed gesneeden , en in den Rook gedroogd. Deeze Netten zetten zy uit in de Mon-

Monden der Rivieren, wanneer de Walvisch, andere Visschen najaagende, zich zelve daarin verward. Met deeze Riemen wordt hy op Strand getrokken door hulp van een groot getal Menschen, welken by dergelyke gelegenheden byeenkomen. Den Walvisch op het Strand gearbeid hebbende, snyden zy dien aan Stukken, welken zy voor hun aangenaamste Voedsel houden, en op de volgende wyze bereiden: Zy droogen het Vleesch in de Zon; en de Huid, die zy van het Vet afzonderen, beuken zy met Hamers, maakende daarvan de zoolen van hunne Schoenen. Het Spek hangen zy in den Rook, en de Darmen gezuiverd hebbende, vullen zy dezelve met het Vet, welk 'er uitloopt, wanneer zy den Visch snyden, hebbende geen ander Vaatwerk, om hetzelfde te bewaaren.

De *Tcbukotskers* dooden de Walvisschen met eene Harpoen, op dezelfde wyze, als de Europeërs doen; en zy vangen zo veelen, dat zy zich nooit tot Spys bedienen van die Walvisschen, welke dood op Strand worden geworpen, gelyk sommige nabuurige Volken echter gewoon zyn te doen; maar zy bedienen zich alleenlyk van het Vet derzelven tot den Brand. Schoon de *Tcbukotskers* voorzien zyn van zo groote Kudden Rendieren, dat zy genoegzaam hun onderhoud daarvan zouden kunnen vinden, zyn zy echter de grootste Walvischvangers van eenige Natie, welke dit gedeelte van den Aardkloot bewoont. Ook merken zy het Vet der Walvisschen als hunne grootste Lekkerny aan; en, dewyl zy groot gebrek aan Hout hebben, gebruiken zy het teffens tot hunnen Brand. Zy maaken van het gedarmte der Walvisschen Hembden, gelyk de *Amerikaanen*; en bedienen 'er zich ook van tot Vaatwerk, gelyk de *Olutorski*.

De *Kasatki*, verkeerdyk door sommigen Zwaardvis-

viffchen genoemd, zyn in deeze Zeeën ongemeen talryk, en van groot nut voor de Inhoorlingen: want het gebeurt dikwyls dat deeze Viffchen de Walviffchen dooden of op Strand jaagen. *Steller* hadt meer dan eens gelegenheid om het gevecht tuffchen de Kafatki en eenen Walvifch te zien, zo wel ter Zee, als omtrent *Berings Eiland*. Wanneer de Kafatki eenen Walvifch aantast, doet hy hem zo zeer brullen, dat hy eenige Mylen ver kan gehoord worden. Indien de Walvifch de vlugt neemt, vervolgt de Kafatki hem zo lang, tot dat 'er meer vergaderen, die dan eenen algemeenen Aanval doen. Men heeft nooit waargenomen, dat van die Walviffchen, welke op Strand waren geworpen, eenig gedeelte opgegeeten was; zo dat deeze Oorlog tuffchen de Walviffchen en de Kafatki waarschynlyk van eene natuurlyke vyandschap zynen oorsprong heeft. De Viffchers zyn zo bevreesd voor deeze Dieren, dat zy 'er nooit eenige Pylen op affchieten, maar, indien het mooglyk is, hunne nabyheid grootlyks myden.

De Heer *Steller* was, volgens zyn Verhaal, in 't zekere onderrecht, dat in de Walviffchen, die op de Kust van *Kamifchatka* aan Strand waren geworpen, fomtyds gevonden waren Harpoenen, met *Latynfche* Letters gemerkt: doch hoe hy eenige zekerheid daaromtrent verkrygen kon, is niet gemaklyk te begrypen; want de Inwooners hebben geen Denkbeeld van Letters; en voor onze Aankomst op dit Schierëiland, hadt nooit iemand onzer *Kofakken* een *Latynfch* Letter gezien.

De voordeelen, welken de *Kamifchatdalers* van deezen overvloed van Walviffchen trekken, zyn zeer groot. Van de Huid maaken zy Schoenzoolen; het Vleefch en Vet ecten zy, en dit laaste gebruiken zy ook tot hunnen Brand; zy naaijen hunne

ne Booten met de Baarden, waarvan zy ook Netten maaken, om Vossen en Visschen te vangen; van het onderste Kaakebeen vormen zy eene soort van Sleede, ook weeten zy 'er Meshechten, Ringen en verscheidene andere Kleinigheden van te maaken; de Darmen dienen hun tot Ketels en ander Vaatwerk; van de Zenuwen en Aders maaken zy Touwen; en van de Wervelbeenderen bedienen zy zich tot Zetels. De Tong en de Vinnen van den Walvisch zyn die Stukken, waarvan zy het meeste werk maaken.

Zy gaan nooit op de Kasatkivangst; maar wanneer deeze Visch op 't Strand geworpen is, gebruiken zy deszelfs Vet gelyk dat van den Walvisch. *Steller* zegt, dat in den Jaare 1742., acht dier Visschen ten gelyken tyd, niet ver van *Kurilskaya Lopatka*, op Strand waren geworpen: doch de Afgelegenheid en het slechte Weer hadden hem belet, zich derwaard te begeeven, om dezelve naauwkeurig te onderzoeken. Men hadt hem verhaald, dat de grootsten nooit langer dan vier Vademen zyn; dat zy kleine Oogen hebben, eenen wyden Mond, en groote scherpe Tanden, waarmede zy de Walvisschen wonden: maar dat zy den Buik der Walvisschen opscheuren met eene scherpe Vin, die zy op den Rug hebben, is een verkeerd Bericht; want, schoon deeze Vin omtrent vyf Voeten lang, en zeer schep is, ook in de Zee volkomen overënd staat, is zy echter daartoe al te zacht, en bestaat alleenlyk uit Vet; gelyk ook aan het Dier zelve weinig Vleesch te vinden is.

Daar wordt ook in deeze Zeeën nog gevonden een ander Dier, welk veel overëenkomt met eenen Walvisch heeft, doch merklyk kleiner en dunner is. De *Russen* noemen het eenen Zeewolf, en de *Kamtschatalers*, *Cethak*. Deszelfs Vet is van dien

dien zonderlingen Aart, dat het, neer gefwolgen zynde, zeer fchielyk ongevoeliger wyze weder afgaat. Inboorlingen gebruiken het fomtyds als een Geneesmiddel in geval van Hardlyvigheid, doch nog meer, om elkander porfen te fpeelen. Zy bedienen zich van het Vleefch en de Tonge, welke niet van dien Aart zyn.

Niettegenftaande den grooten overvloed van Walviffchen op deeze Kufft, is de fchaarsheid van Voedfel echter fomtyds zo groot, dat geheele Dorpen van honger fterven. In Grasmaand 1739. zag ik een droevig voorbeeld van hun gebrek. Uit noodzaaklykheid waren zy verpligt het Vet van eenen Walvifch, door Vergift gedood, te eeten. Dit gefchiedde in het Vlek *Alaune*, aan de Rivier *Borofover* gelegen. Toen ik aldaar was, zag ik dat al het Volk 'er zeer bleek uitzag, als of zy eenen geruimen tyd waren ziek geweest. Ik vroeg naar de reeden daarvan, en men verhaalde my, dat kort voor myne Aankomft aldaar een der Inboorlingen overleeden was door het eeten van Walvifchspek; en, dewyl al de overigen insgelyks daarvan gegeten hadden, waren zy voor hetzelfde Lot beducht. Om trent een half uur daarna, begon een jong en fterk Mansperfoon te zuchten en te klaagen wegens eenen heevigen Brand in zyne Keel: waarop eenige oude Wyven, die hier de Geneeskunst oeffenen, hem met Touwen vastbonden op eene Ladder, en zich aan beide zyden van hem plaatften met groote knodfen in haare Handen; vervolgens kwam de Huisvrouw van den Zieken, en ftede zich achter hem, maakende verfcheidene Beweegingen boven zyn Hoofd, en verzoekende den Dood hem nog te fpaaren. Ondertuffchen overleedt hy echter den volgenden dag. Doch de overige Inwooners herftelden eindelyk nog, gelyk ik vernam, na langduurige zukkelingen. Ik ver-

verwonderde, my over dit Toeval niet grootlyks; maar veel meer daaröver, dat zulks niet dikwyler gebeurde, voornaamlyk van die Walviffchen, die door vergiftige Pylen gedood zyn. Doch de *Kamtſchatdalers* denken zo weinig aan die Gevolgen, dat zy liever hun leeven in gevaar ſtellen, dan het vermaak willen miſſen van Walviſchſpek te eeten.

Wy moeten ook nog melding doen van zekeren Viſch, *Makoe* * genaamd, doch te *Archangel Akula* geheeten. Dezelve is omtrent drie Vademmen lang, en brengt leevende Jongen voort, gelyk de Walviſch. Wanneer dezelvſ Mond geſlooten is, heeft hy cenige overëenkomiſt met eenen Steur, maar dezelvſ Tandē zyn zeer verſchillende, zynde groot en verſchriklyk. De *Kamtſchatdalers* eeten het vleefch van deezen Viſch, en ſchoon het taai en ſterk ſehynt te weezen, zeggen zy echter, dat het by uitneemenheid aangenaam van ſmaak is. De Darmen en voornaamlyk de Blaas van deezen Viſch zyn in groote achting. De Tandē worden onder den naam van Slangentandē verkocht.

Ook worden hier gevonden verſcheidene andere Soorten van Viſſchen, die men inſgelyks in andere Zeeën aantreft, als Aal, Lampreiën of Prikken, Kabbeljauw, en zeer voortreflyke Tongen in grooten overvloed. Doch de Inwooners maaken geen werk van deeze Viſſchen, en gebruiken dezelve nooit, dan in tyden van het grootſte gebrek, of om hunne Honden daarmede te voeden. De Heer *Steller* heeft 'er vier verſcheidene Soorten van Platviſſchen waargenomen.

Daar is ook een Viſch, *Vabnac* ** genaamd, welke een Soort van Kabbeljauw is. Dezelve is rond en dik, met drie vinnen op den Rug. Wanneer

* *Canis Carcharius Antboris.*

** *Afinus Antiquorum.*

neer dezelve uit het water gehaald wordt. is hy van eene koperkleur, doch terstond daarna verandert hy in geel. Deszelfs vleesch is wit, doch zeer week, en van eenen on aangenaamen smaak. De Inboorlingen eeten echter meer van deezen Visch, dan van anderen, die beter van Smaak is; Waarvan de Reden is, om dat zy deezen Visch in 't begin der Lente in menigte vangen, wanneer men nog geene andere Visschen aantreft. Een groot gedeelte daarvan droogen zy in de Zon tot Voedsel voor hunne Honden.

Ik zag wel den Visch, dien zy *Terpuk* * noemen; maar dewyl hy gedroogd was, kon ik niet waarneemen die schoone Kleuren, welken de Heer *Steller* beschryft. Volgens zyn Bericht is deszelfs Rug zwartachtig, en de Zyden zyn rood, met tusschenmenging van fyne zilverkleurde Vlekken, waarvan sommigen vierkant en anderen rond zyn. Deszelfs Gedaante gelykt veel naar een Baars. Zy vangen deeze Visschen dicht by de *Kurilski Eilanden*, en in de Haven *Awatscha* met Hoeken van Been of Hout gemaakt.

Daar zyn insgelyks verscheidene andere Soorten van Visschen in deeze Zeeën, die in anderen niet zeer gemeen zyn. Doch, doordien zy geen gedeelte van hun Voedsel uitmaaken, en ook maar zelden gevangen worden, zal ik 'er geene Beschryving van doen, zynde myn oogmerk alleenlyk zulken te melden, welken de Inwooners tot Spys gebruiken in dit Land; waarin geene Graanen wassen. De voornaamsten van deeze zyn Salmonen van verscheidene Soorten, die, geduurende den Zomer, by Troepen uit de Zee in de Rivieren komen. Hiervan bereiden zy eene Soort van Spys, welke zy *Eukol* noemen, en in plaats van Brood gebruiken.

Het

* *Docogrammus Stelleri.*

Het Vet kookten zy op, welk hun dan voor Boter dient.

Eer ik eene byzondere Beschryving van iedere Soort afzonderlyk geef, zal ik hier nog ter neer stellen eenige Waarneemingen, betreklyk tot hunne Vischvangst, en waarin men duidlyk ontdekt de klaarste Bewyzen der Godlyke Voorzienigheid en de Goedheid des Scheppers, die deeze Gewesten, welke van Vee en Graanen ontbloot zyn, met zulken overvloed van Visch gezegend heeft.

In *Kamtschatka* komt de Visch in zulke menigte uit de Zee, dat zy den loop der Rivieren stoppen, en dezelve doen overstroomen; en wanneer het water weder valt, blyft 'er eene verbaazende menigte doode Visschen op het drooge liggen, waardoor een onverdraaglyke stank veroorzaakt wordt. Ten deezen tyde vangen de Beeren en Honden meer Visschen met hunne Pooten, dan op andere plaatsen Visschers doen met hunne Netten. Alle de Visschen, die de Rivieren opzwellen, zyn van het geslacht der Salmonen, en worden gemeenlyk Roodvisch genaamd; maar de verscheidene Soorten zyn zo onderscheiden van elkander, dat *Kamtschatka* alleen zo veele verschillende Soorten daarvan kan opwyzen, als 'er elders op den gantschen Aardbodem gevonden worden. Geene Visschen blyven langer in *Kamtschatka*, dan zes Maanden, uitgenomen de Grundels; want al dat niet voor 't einde van Wintermaand gevangen is, sterft; behalve in eenige weinige diepe plaatsen, alwaar warme Bronnen zyn. Men heeft waargenomen, dat alle de verschillende Soorten van Salm in *Kamtschatka* in eene en dezelfde Rivier voortgeleed worden en sterven, doch haaren vollen groei in de Zee erlangen, en maar eens in haar leeven Kuit schieten: ten welken einde zy de Rivieren opzwellen, en eene bekwaame plaats gevonden heb-

bende in stil water, maaken zy met de Vinnen, die onder haare Kieuwen zyn, een Hol, en leggen haare Kuit daarin.

In *Siberie* houdt de Roodvisch zich gemeenlyk in kleiächtige Rivieren op. Zy blyven daar verscheidene Jaaren, vindende aldaar menigte van Insekten tot bekwaam Voedsel, en teelende ook jaarlyks voort. Zy overwinteren in diepe Poelen, en in de Lente begeeven zy zich naar de Monden der kleine Riviertjes, die in de groote Stroomen vallen, alwaar zy voortteelen en ook in menigte gevangen worden. De jongen zwemmen naar de Zee, alwaar zy tot hunnen vollen Wasdom blyven, 't welk, volgens den Heer *Steller*, binnen drie Jaaren geschiedt; en daarna keeren zy te rug, om hun Geslacht voort te planten. 't Is merkwaardig, dat de Visch, die in eene groote Rivier is voortgebragt, zich in de Zee by derzelver Mond ophoudt, aazende op iets, dat door den Stroom wordt afgevoerd, en wanneer de tyd, om de Kuit te werpen, nadert, wil dezelve geene andere Rivier opzwemmen, dan waarin dezelve geteeld is. Ook is het aanmerklyk, dat iedere Soort van Visch altyd op den gezetten Tyd de Rivieren opzweemt. In Oogstmaand komen 'er somtyds twee, drie en zelfs wel vier byzondere Soorten te gelyk op; doch iedere Soort houdt zich afzonderlyk. De onderscheidene Soorten der zogenoemde Roodvisschen zullen worden gemeld by gelegenheid van het Verhaal van den Tyd, wanneer zy uit de Zee in de Rivieren komen: want men heeft aangemerkt, dat zy altyd dezelfde orde houden, komende iedere Soort steeds op den bepaalden tyd weder ten voorschyn. De *Kamschatdalers* achten dit zo zeker te zyn, dat zy zelfs hunne Maanden benoemen van die Visschen, welke dan gevangen worden.

De

De grootste en beste deezer Visschen, en die eerst uit de Zee komen, worden *Chavitsi* genoemd. Dezelve gelykt naar den gemeenen Salm, doch is merklyk breeder. Hy is omtrent drie en een halve voeten lang, en weegt ruim anderhalve Pud; zynde omtrent een voet breed. Deszelfs Snuit loopt spits toe, zynde het opperste Kakebeen langer, dan het onderste. De Rug is blaauwächtig met eenige kleine smalle plekken. De Zyden zyn van eene Zilverkleur, en de Buik is wit. De Kieuwen zyn lang en dun; en het Vleesch is rood, zo wel rauw als gekookt.

Zy zwemmen de Rivieren met zo veel geweld op, dat het water, gelyk een Wal, voor hem schynt te ryzen; en wanneer de *Kamschadalers* zulks verneemen, spoeden zy zich naar hunne Booten, om hunne Netten uittewerpen. Deeze Visschen worden allermeeft in de Rivier *Kamschatka* gevangen. De Kosakken leggen den Rug, den Buik en het Hoofd daarvan in het Zout. De Ribben zyn droog en hard, maar de Buik levert in der daad een aangenaam Voedsel uit; ten minste is hier geen Visc, die daarmede evenaaren kan; en 't geen zy in de Zon daarvan droogen, is, zo niet beter, althans in geenen deele slechter dan de *Jakutski* Steur.

Behalve in de reeds gemelde Rivier en de Baai van *Awatscha*, wordt deeze Visc in geene andere Rivieren, die zich in den Oosterfchen Oceaan ontlasten, gevonden; en van die, welke zich in den Zeeboezem van *Pensbinka* ontlasten, alleenlyk in de Rivier *Bolscheretskoi*. En de Heer *Steller* zegt, dat geen van deeze Visschen verder Noordwaard dan op vier en vyftig Graaden gevangen wordt. Omtrent *Ocbotska* wordt dezelve ook gevonden, en voor een aanzienlyk Geschenk gehouden.

Omtrent het midden van Bloei maand beginnen zy deeze Viscvangst, welke zes weeken duurt. De

Kamtschatdalers achten deezen Visch zo hoog, dat zy den eersten Visch, dien zy vangen, braaden, en met groote Blydschap eeten. Dit gebruik mishaagt grootlyks den Russischen Inwooneren, die de Inboorlingen tot deeze Visschery huuren: want, hoe begeerig de meesten ook mogen zyn, om den nieuwen Visch te proeven, eeten de Visschers echter den eersten, merkende hetzelfde als eene groote Zonde aan, indien zy niet zelve dien eeten, en wel met alle vereischte Plechtigheden.

De tweede Soort wordt in *Kamtschatka* alleenlyk Roodvisch, doch in *Ochotska*, *Narka* geheeten. Dezelve is omtrent een en twintig Duimen lang, en platächtig. Deszelfs Vleesch is ongemeen rood; het Hoofd klein; de Snuit kort en scherp; de Tong blauwächtig, met zwarte Plekken; de Buik wit, en de Staart verdeeld. Hy is omtrent vyf Duimen breed, en heeft groote ronde Schubben, die zich gemaklyk van de Huid los laten. De Visch weegt omtrent vyftien pond. Dezelve wordt gevangen in alle de Rivieren, die zich of in den Zeeboezem van *Penschinska*, of in den Oosterschen Oceaan ontlasten, komende in groote Troepen op, en wordende omtrent het midden van Zomermaand gevangen. Een groot gedeelte van deezen Visch wordt gezouten.

Omtrent deezen Visch zyn twee dingen zeer merkwaardig. Het eerste is, dat een gedeelte van hunne Schoolen vooruit zwemt tot de Oorsprongen der Rivieren; als of zy waren uitgezonden om dezelve te onderzoeken; wordende aldaar sommigen gevangen, eer zelfs de geheele Schoolen in de Monden der Rivieren verschynen. Het andere is, dat deeze Visschen overvloediger zyn in zulke Rivieren, die uit Meiren voortkomen, dan in andere Rivieren.

De derde Soort van deeze Visschen wordt *Keta*
of

of *Kaeko* genaamd. Dezelve is eenigzins grooter, dan de *Narka*. Het Vleesch is wit; het Hoofd plat en langächtig; de Snuit omgeboogen; de Tandden zyn, wanneer de Visch eenigen tyd in de Rivier geweest is, gelyk die van eenen Hond; de Tong is scherp; de Staart een weinig getand; de Rug zwart en blaauw, de Zyden en de Buik gelyk die van andere Visschen; en de Huid zonder plekken. Van deezen Visch maaken zy eene Soort van Spys, die zy hun Huisbrood noemen. Ook wordt dezelve in grooteren overvloed gevangen, dan eenige andere Visch, van het begin van Hooimaand tot het midden van Wynmaand, in alle de Rivieren van het Schiereiland *Kamtschatka*, die zich in den Zeeboezem van *Pensjinska* en den Oosterschen Oceaan ontlasten.

De *Gorbusbe* volgt, of verzelt somtyds de *Keta*. Dezelve wordt ook in groote menigte gevangen, en is omtrent achttien Duimen lang, en platächtig. Deszelfs Vleesch is wit; het Hoofd klein; de Snuit scherp en zeer krom; de Zyden en de Buik, gelyk die van andere Visschen; en de Staart getand. Schoon deeze Visch goed van Smaak is, hebben de Inboorlingen echter zulken overvloed van anderen Visch, dien zy beter achten, dat zy deezen alleenlyk voor hunne Honden gebruiken.

De laatste van deeze Soorten, die aan Strand komen, wordt Witvisch geheeten. Deeze Visch gelykt, zo in grootte als in gedaante, zeer veel naar de *Keta*. Doch zy verschillen hierin, dat de *Keta* geene Vlekken, maar de Witvisch groote lange zwarte Plekken op zynen Rug heeft. Dezelve overtreft in Smaak alle de Visschen, die wit Vleesch hebben; en komt daarin met de *Narka* overëen, dat hy overvloediger gevangen wordt in die Rivieren, welke uit binnenlandsche Meiren ontstaan. De ouden

den verzellen eenen geruimen tyd de jongen , om zorg voor dezelve te draagen ; en wanneer deeze laatsten gespeend zyn , begeeven de ouden zich naar de diepste Plaatsen , alwaar warme Bronnen zyn , om dus voor hunne eigene veiligheid te waaken . Zy worden meest gevonden in de Bronnen by de Rivier *Bolscheretskoi* en in het Meir *Opolskoi* . Ook worden zy , den geheelen Winter door , gevangen in die Bronnen , die van het Zuiden in de Rivier *Kamschatka* vallen ; en dicht by die Plaats , alwaar voorheen het oude Nederslot *Kamschatka* stondt , zy zyn ook in overvloed ; 't welk een groot Steunfel voor de Inwooners aldaar is . Ik heb zelf deeze Visschery in 't laatst van Sprokkelmaand by gewoon ; hoewel ik den Visch toen drooger , en niet zo goed van Smaak vond , als in den Herfst . Deeze Visch is zeer wel te gebruiken , 't zy gezouten , gedroogd , of gerookt . Dezelve wordt dikwyls in het zelve Net met de *Narka* en de *Keta* gevangen .

Alle deeze Soorten van Visschen veranderen in den Winter van Kleur , worden mager en taai , en hunne Snuiten krom , hunne Tandten worden lang , en eene Soort van Schurft verspreidt zich over hunne Huid . De *Chavitsi* , *Narka* en de Witvisch veranderen hunne Zilverkleur in eene roode ; de *Keta* wordt insgelyks rood , met zwarte Streepen . Hunne Vinnen en Staarten worden zwart , en roodachtig . Met een woord , men zou ze nooit voor dezelfde Soorten van Visschen houden , die in de Rivieren opkomen , indien deeze veranderingen niet volkomen zeker waren . De *Gorbushe* alleen behoudt zyne Zilverkleur , en , wanneer hy die verliest , sterft hy .

't Is byna ongelooflyk te zien , met welke moeite zy de Rivieren opzemen , voornaamlyk de *Gorbushe* . Wanneer zy op eene plaats komen , alwaar de

de Stroom sterk is, kunnen zy, die zwak zyn, onmooglyk door hunne eigen kracht tegen den Stroom opzwellen; weshalve zy hunne Tand en den Staart van anderen, die sterker zyn, vast hechten, latende zich dus door hen voorttrekken: waarom 'er verscheidene van deeze Visschen worden gevangen, wier Staarten gewond zyn.

De rechte Salm moet ook gerekend worden onder die Visschen, welke in geheele Schoolen opkomen, in de Rivieren *Kompaksve*, *Birkumkin* en *Etchi*. Ik heb deezen Visch in het Schiereiland *Kamtschatka* wel nooit gezien, maar integendeel veel daar van gehoord. De Heer *Steller* schryft, dat, wanneer zy naar Zee wederkeeren, het somtyds gebeurt, dat zy door eenen Storm van den Mond hunner gewoone Rivier worden weggedreven, zo dat zy hunnen weg verliezende, het volgende Jaar eene vreemde Rivier opzwellen; 't welk de reden is, dat zy somtyds in het eene Jaar in grooteren overvloed gevangen worden in deeze, en dan weder in eene andere Rivier.

Daar zyn nog andere Soorten van Roodvisch, die, zonder eenige orde, de Rivieren opzwellen, en aldaar den geheelen Winter door blyven, eer zy weder vertrekken. De Heer *Steller* zegt, dat zy 'er somtyds vier of vyf Jaar achter een vertoeven. De eerste van deeze Soort wordt, te *Ochotska*, genoemd *Malma*, en te *Kamtschatka*, *Goltfa*. Wanneer zy uit Zee komen, hebben zy eene zuivere Zilverkleur. Het opperste gedeelte der Snuit is eenigzins gekromd, en het onderste gedeelte is scherp, en naar het bovenste geboogen. Wanneer zy opgesneden zyn, en de Kuit daaruit genomen is, ziet men van binnen aan de Zyden ronde roode Plekken van verschillende grootte. De Buik en de Vinnen zyn ook roodachtig, uitgenomen de Beenen, die wit blyven.

De grootste Vifch van deeze Soort, die fomtyds vyf of zes Jaar oud wordt, komt uit de Zee in de Rivier *Kamtscharka*, uit welke dezelve zich begeeft in de Rivieren, die daarin uitwateren, en langs dezelve komt hy in verscheidene Meiren, alwaar dezelve byna zo groot wordt, als de *Chavitsi*, schoon hy zelden meer, dan twintig Pond weegt. Ook worden zy in taamlyke grootte in de Rivier *Bistroi* gevangen, zynde aldaar gemeenlyk acht en twintig Duimen lang, en tien breed. Zy zyn zwartächtig van kleur, hebben groote Tanden, en het onderste Kaakebeen is een weinig krom gebouwen. Zy schynen zelfs van eene verschillende Soort te zyn. Die van drie Jaaren, die reeds een Jaar uit Zee zyn geweest, hebben een lang Hoofd, zyn van eene Zilverkleur, met kleine Schubben, en kleine roode Plekken; maar die twee Jaar uit Zee zyn geweest, zyn rond en langächtig, met kleine Hoofden, hebbende wit Vleesch, dat eenigzins naar het roode zweemt, en goed van smaak is. Ten aanzien hunner grootte, heeft men de volgende waarneemingen gedaan: in het eerste Jaar zyn zy lang en smal; in het tweede Jaar groeijen zy meer in de Breedte, dan wel in de Lengte; in het derde Jaar groeit het Hoofd zeer sterk; en in het vierde, vyfde en zesde Jaar neemen zy in de Breedte en Dikte zeer aanmerkelyk toe. Deeze Soort van Vifchen zwemt alleen met de *Gorbush*, en wordt dikwyls met die in hetzelfde Net gevangen. Die in den Zomer gevangen worden, worden gezout.

Eene andere Soort van Vifch wordt *Muikisi* genaamd, en is van dezelfde grootte als de *Narka*. Deszelfs Schubben zyn taamlyk groot, en het Hoofd middelmatig. Het bovenste gedeelte van deszelfs Snuit is gelyk die van de *Goltfa*, zynde het onderste gedeelte met hoeken. Hy heeft Tanden in zyne Kaakebenen, en ter zyden van zyne Tong. Deszelfs

zels Rug is zwartächtig, met ronde, of halfronde zwarte Plekken. Aan iedere zyde heeft hy eene groote roode Streep, die zich van het Hoofd tot den Staart uitstrekt, en waardoor deeze Visch van alle andere Soorten van Visch geheel onderscheiden is. Hy zwelgt alle soorten van morsigheid in, en vangt dikwyls de Veldmuizen, die by geval over de Rivier zwemmen. Hy is zo verzot op eene zekere soort van Beziën, in dit Schierëiland groeiende, dat, indien hy een daarvan aan den Oever ziet groeijen, hy zich uit het Water werpt, en of de Bezie of de Groente van de Plant aanvat. Deeze Visch is zeer smaaklyk, doch wordt niet zo overvloedig gevangen, als wel anderen. Men weet niet naauwkeurig, op welken tyd hy de Rivieren opzwemt; maar men denkt, dat zulks geschiedt eer het Ys gesmolten of weggedreven is.

Daar is eene derde soort, *Kunsha* genaamd, die omtrent drie voeten lang is. Het Hoofd maakt een zevende gedeelte van deszelfs lengte uit. De Snuit is kort en scherp. De Kaakebeenen zyn met Tandén voorzien. De Rug en de Zyden zyn zwartachtig, met geele Plekken, waarvan sommigen rond, anderen langwerpig zyn. De Buik is wit. De Vinnen en de Staart zyn blaauw. Het Vleesch is wit en van goeden smaak. In *Ochotska* zwemmen deeze Vischen by Schoolen; maar in *Kamtschaska* is dezelve schaarscher en gevolglyk meer geächt.

De vierde soort is de *Harius*, zynde in *Siberie* en door geheel *Rusland* wel bekend. Doch die hier gevangen wordt, heeft eene merklyk langere Vin op den Rug, dan de anderen. De Heer *Steller* schryft, dat zy in de Rivieren ten voorschyn komen, zo ras het Ys begint weg te dryven. Ik heb deezen Visch echter nooit in *Kamtschaska* gezien.

Daar is nog eene andere soort van Roodvisch, die

naar de *Goltfa* gelykt; doch met dit onderscheid, dat deszelfs Hoofd grooter, en het bovenste gedeelte der Snuit een weinig gehoekt is. Deszelfs Zyden zyn met roode Plekken geteekend, gelyk de *Malma*. Deeze Visch is zelden langer dan twintig Duimen.

Onder de kleine Visschen, waarvan de *Kamtschatdalers* zich tot Spys bedienen, zyn drie soorten van Spieringen. De eerste wordt *Hagatcb*, de tweede *Innaka*, en de derde *Uiki* genaamd. De *Hagatcb* is onze gemeene Spiering. De *Innaka* verschilt een weinig van dezelve, en wordt in groote menigte gevangen in het Meir *Nerpech*. De *Uiki* wordt somtyds in groote Hoopen op Strand geworpen, en niet zelden, meer dan honderd Wersten langs hetzelfde. Zy worden gemaklyk onderscheiden door eene ruige Streep, die zich langs hunne Zyden uitstrekt. Zy zwemmen gemeenlyk drie by elkander, en deezen zyn door de gemelde ruige Streep zo nauw aan een gevoegd, dat, wanneer men eenen derzelve vangt, de anderen zich niet gemaklyk kunnen los maaken. De *Kamtschatdalers* droogen deezen Visch tot Voedsel voor hunne Honden; maar, in tyd van nood, gebruiken zy dien zelve, schoon de smaak zeer onāangenaam is.

De laatste soort van Visch, die wy hier zullen melden, is de Haring. Deeze worden in overvloed gevonden in den Oosterschen Oceaan, doch zeer zelden in den Zeeboezem van *Penscbinska*. Volgens myn gevoelen verschillen zy in het minste niet van de Haringen, die wy in *Europa* hebben; 't geen de Heer *Steller* ook bevestigt. In den Herfst worden zy gevonden in de groote Meiren, alwaar zy voortteelen en overwinteren. In de Lente zwemmen zy Zeewaard. De groote Haringvangst alhier geschiedt in het Meir *Viliuschin*, welk slechts omtrent vyftig Vademen van de Zee ligt, en door eene
kleine

kleine Uitwating gemeenschap daarmede heeft. Wanneer de Haringen dit Meir zyn ingegaan, stopt men de Uitwating van dat Meir met Zand, welk tot Lentemaand daarin blyft, wanneer het door het Water, van den gesmolten Sneeuw ontstaande, weder weggespoeld wordt. Dit gesniedt regelmatig alle Jaaren. De Haringen komen dagelyks aan den Mond van de uitwating, als of zy wilden onderzoeken, of de Doortogt nog niet weder open ware; zy blyven daar dan van den morgen tot den avond, wanneer zy naar de Diepte van het Meir te rug keeren. De *Kamtschatdalers* dit merkende, maaken, naby den Mond van het Meir, in het Ys verscheidene Openingen, waarin zy hunne Netten doen, en dus groote menigten van deezen Visch vangen. Deeze Visschery duurt zo lang, als het Meir met Ys bedekt is. Zy vangenze ook met Netten in den Zomer, omtrent de Monden der Rivieren. Zy kooken 'er dan het Vet uit, welk zo wit is als Boter, en smaaklyker, dan dat van eenigen anderen Visch. Men zendt het veeiäl van het Nederfort *Kamtschatka*, (alwaar de grootste menigte gemaakt wordt,) als een geächt geschenk, naar de overige Forten van dit Schierëiland.

Het X. H O O F D S T U K .

Van de VOGELN van KAMTSCHATKA.

In het Schierëiland *Kamtschatka* heeft men overvloed van Vogelen, doch de Inboorlingen maaken 'er minder gebruik van, dan van de Visschen en Wortelen. De Reeden daarvan is, omdat zy niet recht kundig zyn in de wyze, hoe dezelve te vangen; en hunne Visschery is zo ongemeen voordelig voor hun, dat, dezelve te verlaaten en op de Vogelvangst te gaan, zo belachlyk zou zyn, als wan-
neer

neer de Landman zynen Ploeg wilde verlaaten, en op de Jagt gaan.

Ik zal de Vogels van *Kamschatka* in drie Klassen verdeelen, spreekende 1. van de Zeevogels; 2. van de Riviervogels; en 3. van de Vogels, die zich in de Boffchen en op de Velden ophouden.

1. Van de ZEEVOGELS.

De Zeevogels worden in grooteren overvloed omtrent de Kust van den Oosterfchen Oceaan, dan omtrent die van den Zeeboezem van *Penscbinska* gevonden; want de eerstgemelde Kust is bergachtiger, en daarom geschikter tot de uitbroeiing der Eiëren, dan de andere.

De *Ipaska* * is wel bekend by alle de Schryvers der Natuurlyke Historie, onder den naam van *Anas Arctica*. Dezelve wordt gevonden op de Kust van *Kamschatka*, en op de *Kurilski*-Eilanden, en zelfs op den Zeeboezem van *Penscbinska*, byna tot *Ochotska* toe. Deeze Vogel is omtrent zo groot, of liever een weinig kleiner, dan de gemeene Endvogel. Deszelfs Hoofd en Hals zyn donkerblauw, de Rug is zwart, en onder het Lyf is hy wit. Deszelfs Bek is rood, en breed dicht aan 't Hoofd, doch wordt smaller naar het End; aan iedere Zyde zyn drie Groeven. De Beenen zyn rood, de voeten met Vliezen voorzien, en de Nagels klein, krom en zwart. Deszelfs Vleesch is hard. Deeze Vogel maakt zyn Nest van Gras, in de klooven der Steenrotsen, en legt Eiëren, die veel naar Hoenderëieren gelyken. De *Kamschatdalers* en *Kurilers* draagen de Nebben deezer vogelen aan Riemen om den Hals; en, volgens hunne Bygeloovigheid, moeten hun-

* *Anas rossii silcis quatuor, ecalorum regione temporibusque albis.*
LINN. F. Suec. v. 42.

hunne Priesters dezelve met zekere Plechtigheden aandoen, om hun goed Geluk te zeggen.

Een ander Soort deezer vogelen wordt in *Kamt-schatka* genaamd *Menchagaika* †, en in *Ochotska*, *Igilma*. Deeze verschilt van de voorgaande soort alleen daarin, dat dezelve geheel zwart is, en draagt twee geelachtig witte Kuiven op zyn Hoofd, liggende van zyne Ooren gelyk twee Hairlokken over den Hals. Zo veel ik weet, is deeze Vogel nog nergens beschreeven. De Heer *Steller* en ik hebben sommigen van deeze Vogelen aan het Keizerlyk Naturaliënkabinet te Petersburg gezonden.

De *Aru* * of *Kara* behoort ook tot deeze Klasse. Dezelve is grooter, dan een Endvogel. Het Hoofd, de Hals en de Rug van deezen Vogel zyn zwart. Deszelfs Neb is glad, recht, zwart en scherp. De Voeten zyn zwart, en hellende eenigzins naar het roode. Hy heeft drie zwarte Teenen, met een vlies tusschen beiden. Deeze vogelen worden in groote menigte gevonden op de rotsachtige Eilanden; en de Inboorlingen doodenze, deels, wegens hun Vleesch, schoon hetzelfde taai en on aangenaam van smaak is; en deels, wegens hunne Huid, waarvan zy, gelyk ook van die van andere Zeevogelen, kleding voor hun maken. De Eieren van deeze Vogelen worden voor eene lekkerny gehouden.

Daar worden ook twee soorten van *Tschaiki*, of Watterraven, op deeze Kust gevonden. Men treft dezelve nauwlyks ergens anders aan. Zy zyn omtrent zo groot, als een Gans, hebbende eenen rechten, roodachtigen Neb, van vyf Duimen lang, en scherp aan de Enden, met vier Neusgaten, gelyk de overige Watterraven hebben; twee van dezelve vindt

† *Ana Monoctra fulcis tribus, corro duplici utrinque dependente.*
Anas arctica cirrata. STELL.

* *Lomvia Hoieri.*

vindt men dicht aan het voorhoofd, gelyk in de Vogelen, die geächt worden Storm aan te duiden, en daarom ook *Procellaria* geheeten worden. Zy hebben een Hoofd van middelmaatige grootte, zwarte Oogen, eenen Staart van acht Duimen lang. Hunne Beenen zyn met Hair bedekt, tot de Kniën, maar van daartot de Teenen kaal. Zy hebben drie Teenen, blauwächtig van kleur, en met Vliezen voorzien. Hunne Vleugels strekken zich van het eene uiterste tot het andere meer dan een Vadem uit, en zyn fomtyds gespikkeld. Deeze Vogels laten zich dikwyls aan het Strand zien; doch zy kunnen op het drooge niet recht op staan; dewyl hunne Voeten zo dicht aan den Staart geplaatst zyn, dat zy hunne Ligchaamen niet in Evenwigt kunnen houden. Zy vliegen zeer langzaam, zelfs wanneer zy hongerig zyn, maar wanneer zy veel gegeten hebben, kunnen zy zich niet van den Grond verheffen; en, wanneer zy al te veel gegeten hebben, onlasten zy hunne Maag, door het Voedsel weder uit te werpen. Zy hebben eene wyde Strot, en zwelgen de Visschen geheel door. Hun Vleesch is zeer taai en zenuwtig; weshalve de Inboorlingen het zelden eeten, dan in tyd van groot gebrek, doodende dezelve voornaamlyk wegens hunne Blaazen, waarvan zy zich aan hunne Netten in plaats van Kurk bedienen. Zy vangen dezelve met Hoeken, gelyk de visschen, op de volgende zonderlinge wyze: Zy bevestigen aan eenen langen leeren Riem eenen dikken Yzeren, of houten Haak, waaraan een geheele Visc, als een Lokkäs, is vast gemaakt, en werpen dien in de Zee; de Waterraven zulks waarneemende, vergaderen daaromtrent in menigte, en vechten onder elkander, wie de Prey zal hebben, tot dat de sterkste dezelve wegneemt en doorzwelgt; daarna trekken zy den Vogel aan het Strand, en neemen 'er den Haak uit, staekende hunne

ne Hand in de Keel van den Vogel. Somtyds maaken zy eene leevende Waterraaf vast aan eenen Riem dicht aan het Strand, en opdat zy het Lokäas niet inzwelge, binden zy haaren Neb dicht toe: de anderen, deeze Waterraaf aldaar ziende zwemmen, komen de te geruster tot het Lokäas, en worden dus te eer gevangen. De *Kamtschatdalers* maaken Naaldekokkers, en Kammen, van de Beenderen der Vleugelen deezer Vogelen.

Behalve deeze gemelde Waterraaven, is 'er nog eene andere Soort, welke zich omtrent de Monden der Rivieren ophouden, en Roovers genaamd worden, om dat zy den kleinen Vogelen hunne Prooi ontnemen. Hun Staart is getand, gelyk die van eene Zwaluw.

De *Procellaria's*, of Stormvogels, zyn omtrent zo groot als eene Zwaluw. Hunne Veeren zyn allen zwart, uitgenomen de uiterste enden hunner Vleugelen, die wit zyn. Hun Bek en Voeten zyn ook zwart. Zy houden zich meestäl op omtrent de Eilanden, en voor eenen Storm vliegen zy laag boven de Zee, en somtyds op de Schepen; 't welk de Zeelieden als een Teeken van eenen naderenden hevigen Storm aanzien.

De *Stariki* *, of *Glupisba*, behooren ook tot deeze Soort. De *Stariki* hebben omtrent de grootte eener Duif. Hun Bek is blaauwächtig, en de Veeren omtrent de Neusgaten zyn donker blaauw, en zo hard als Varkensborstels. De Veeren van het Hoofd zyn van dezelfde kleur, zynde 'er hier en daar eenige witten tusschen gemengd, die ook langer en dunner zyn, dan de overigen. Het bovenste gedeelte van den Hals is zwart, maar het onderste gedeelte zwart en wit gespinkeld. Het Lyf is wit, de

Vleu-

* *Mergus marinus niger centro albo, alumis angustis: albis auris.*
STELL.

Vleugels zyn kort , zynde de grootſte Veeren daar van zwart , en de overigen blaauw. De Zyden en de Staart zyn zwart; de Voeten rood en met Vliezen voorzien; de Klauwen zwart en klein. Deeze Vogels houden hun verblyf omtrent de rotsächtige Eilanden, alwaar zy ook hunne Neften bouwen. De *Kamſchatdalers* vangen deeze Vogels gemaklyker, dan zy de Waterraaven vangen. Zy doen een kleed van Bontwerk aan van een byzonder maakſel , en gaan zitten in eene bekwaame plaats, latende hunne Handen langs het Ligchaam hangen , wachtende in die geſtalte tot den avond ; wanneer deeze Vogels, uit de Zee wederkeerende, ſchuilplaatsen zoeken in de Holen der Rotsen voor den nacht, en veelen van hun , door de Donkerheid misleid, in het Bontwerk vliegen, en dus gevangen worden.

Onder de Vogelen , door den Heer *Steller* beſchreeven, zyn ook de zwarte *Stariki* *, wier Neben aan de rechter Zyde een weinig gekromd, en zo rood zyn als vermiljoen. Deeze Vogel heeft eene witte Kuif op zyn Hoofd. Hy zag nog eene derde Soort in *Amerika*, die zwart en wit geſpikkeld was.

De *Glupisba* zyn omtrent zo groot , als de gemeene Rivierwaterraaven. Zy worden meeft gevonden omtrent de rotsächtige Eilanden, in hooge ſteile plaatsen. Zy zyn grauw, wit en zwart van kleur, en worden miſſchien *Glupisba*, dat is, dwaas genoemd, om dat zy dikwyls in de Booten vliegen. De Heer *Steller* zegt, dat veele deezer Vogelen op het vierde en vyfde der *Kurilſki*-Eilanden gevangen worden. De Inwooners perſen het Vet uit door hunne Huld , welk 'er ook gemaklyk doorgaat, en bedienen zich daarvan tot hunnen Brand; het overige

* *Mergus marinus alter totus niger cristatus, rostro rubro. STELL.*

ge droogen zy in de Zon. Hy meldt insgelyks, dat alle de rotsächtige Eilanden in de Zee tusschen *Kamtschatka* en *Amerika* met deeze Vogelen als bedekt zyn. Hy heeft sommigen gezien, zo groot als eene Gans of een Arend. Hunne Nebben zyn krom en geellichtig. Zy hebben groote Oogen, gelyk die van eene Uil. Hunne kleur is zwart, met witte Plekken. Hy zag eens twee honderd Werften van het Land, eene groote menigte van dezelve, aazende op eenen dooden Walvisch, die hun ook dus, naar allen schyn, tot eene verblyfsplaats verstrekte. En in zyne Vaart door den Zeeboezem van Penschinska, zag hy insgelyks veelen van deeze Vogelen, waarvan sommigen zwart, anderen wit waren: doch geenen van dezelve kwamen zo dicht by het Schip, dat zy naauwkeuriglyk konden waargenomen worden.

De *Kaiover* * is een Vogel van deeze soort. Hy is zwart, hebbende eenen rooden Neb en roode Voeten. Hy bouwt zyn Nest, welk zeer aardig gemaakt is, op hooge Rotfen in de zee. Hy fluit zeer luid; waarom de *Kofakken* hem *Ivosbik*, dat is, Postjongen noemen. Ik heb deezen Vogel nooit gezien.

De Vogel *Urile* †, die op het Schierëiland *Kamtschatka* zeer menigvuldig is, wordt door sommige Schryvers Zeeraaf genaamd. Dezelve is omtrent zo groot, als eene gemeene Gans, hebbende eenen langen Hals en een klein Hoofd. Zyne Veeren zyn over het geheele Ligchaam blaauwächtig zwart, uitgenomen alleen op de Dyen, alwaar zy wit en in Bossen verdeeld zyn; en aan den Hals vindt men, hier en daar, sommige witte Veeren, gelyk Hair. Deeze Vogel heeft een rood Vlies rondom zyne Oogen,

en

* *Columba Groenlandica Batavorum.* STELL.

† *Corvus aquaticus maximus cristatus Periophthalmis cinnabarinis, pestes candidis.* STELL.

en eenen recht uitstaanden Bek , zynde van boven zwart en van onderen roodächtig. Deszelfs Voeten zyn zwart en met Vliezen voorzien. Als hy zwemt, houdt hy zyn Hoofd recht op; maar als hy vliegt, steekt hy het vooruit, gelyk een Kraanvogel. Hy vliegt snel, maar rylt bezwaarlyk. Hy aaft op visch, dien hy geheel doorzwelgt. Des nachts staan deeze Vogels in geheele Reien op de kanten der Steenrotsen, van welken zy in hunnen slaap dikwyls in het water vallen; alwaar zy dan grootlyks gevaar loopen, om gevangen te worden door Steenvossen, die aan den voet der Rotsen gemeenlyk op hen loeren. Zy broeijen in Hooimaand; hunne Eieren zyn groen, en byna van de grootte als een gemeen Hoenderëi; gekookt zynde worden zy een weinig dik, doch hebben eenen onangenaamen smaak; en desnietteenstaande beklimmen de *Kamtschatdalers* de hoogste Rotsen, om dezelve te zoeken, zelfs met gevaar van hun leeven. Zy vangen ze met Netten, en des avonds ook met Strikken, aan lange dikke Stokken vastgemaakt; en deeze Vogels zyn zo dom en zorgloos, dat, schoon zy ook zien, dat hunne makers van hunne zyde worden weggeraapt, zy echter stil blyven zitten, tot dat zy het strik om den Hals hebben, en allen, de een voor en de ander na, van de Rots worden gehaald. Hun Vleesch is hard en zenuwächtig; maar de Inboorlingen weeten het zo te bereiden, dat het, naar de Eetwaaren in *Kamtschatka* gerekend, niet kwaad is. Zy maaken Kuilen in den grond, braaden daarin den geheelen Vogel, zonder zyne Veeren vooraf uit te plukken, of zyne Ingewanden uitteneemen, en wanneer dezelve genoeg gebraden is, trekken zy 'er de Huid af, en eeten hem dus.

De Inboorlingen zeggen, dat deeze Vogels geene Tong hebben; maar dat is bezyden de waarheid: Zy roe-

roepen des morgens en des avonds vry hard. De Heer *Steller* vergelykt hun gefchreeuw by het geluid eener Trompet.

2. *Van de RIVIERVOGELS , die zich den meesten tyd omtrent verscb water ophouden.*

De eerste van deeze Klasse is de Zwaan, die zo gemeen is in *Kamtschatka*, zo in den Zomer als in den Winter, dat zelfs de armste en geringste Persoon geen Gastmaal kan houden, zonder eene Zwaan op te zetten. Wanneer zy ruiën, jaagen zy op dezelve met Honden, en dooden ze met knuppels. Des Winters vangen zy deeze Vogels op die Rivieren, welke niet bevrozen.

Hier zyn zeven onderscheidene Soorten van Ganzen, die dus onderscheiden worden. 1. Grootte gryze Ganzen; 2. Ganzen *Gumenniki* geheeten; 3. Gryze en gespikkelde Ganzen; 4. Ganzen met korte Halsen; 5. Ganzen met witte Halsen; 6. Kleine witte Ganzen; en 7. vreemde Ganzen. Alle deeze Soorten komen op dit Schierëiland in Bloeimaand, en vertrekken weder in Wynmaand, gelyk de Heer *Steller* zegt; die insgelyks schryft, dat deeze Vogels uit *Amerika* komen, en dat hy ze zelfs, meer dan eens, hadt zien vliegen over *Berings* Eiland in groote Troepen, den koers zettende in den Herfst Oostwaard, en in Lente Westwaard.

In *Kamtschatka* worden voornaamlyk gevonden de grootte gryze Ganzen, de *Gumenniki*, en de gryze en gespikkelde; doch de kleine witte Ganzen zyn 'er zeer schaarsch. Maar, in de Noordzee, omtrent den Mond van de Rivier *Kolimi* en van andere Rivieren, zyn dezelve in groote menigte; en van die Plaatsen wordt het beste Dons naar *Jakutski* gebragt. Zy vangenze ten tyde wanneer zy hunne

Veeën veranderen, op de volgende wyze: Zy houden Hutten met twee Deuren, naby die plaatsen, alwaar zy gemeenlyk des nachts zitten. De Vogelaar een wit Hembd over zyne kleederen aandoende, begeeft hy zich stillerjes zo naby den Troep, als hy kan; en zich dan vertoonende, kruipt hy op zyne Handen en Voeten weg naar de Hut; waarna hy, door dezelve gaande, en bemerkende, dat de Ganzen hem gevolgd zyn, sluit hy de Deur achter zich toe, en om de Hut loopende, komt hy in de andere Deur weder in, en die insgelyks toemaakende, besluit hy alle de Ganzen in de Hut.

De Heer *Steller*, ontdekte in Hooimaand, op *Bering's Eiland*, nog een achtste Soort van Ganzen, zynde omtrent zo groot als de wit gespikkelde. De Hals, Rug en het Onderlyf van deezen Vogel, waren wit; zyne Vleugels zwart; zyne Oogen zwart, met eenen geelen kring; en rondom zynen Bek, die rood is, heeft hy eene zwarte Streep, met eenen knobbel, gelyk de *Chineefche* of *Ruffifche* Ganzen hebben: deeze knobbel is kaal en geelachtig, uitgenomen dat langs denzelven een kleine Streep van blaauwächtig zwarte Veeën loopt. De Inboorlingen verhaalen, dat deeze Soort van Ganzen insgelyks gevonden wordt op het eerste *Kurilski-Eiland*; schoon men dezelve nooit op het vaste Land ziet.

De Inwooners van *Kamfchatka* vangen de Ganzen op verscheidene wyze: voornaamlyk echter doen zy het, wanneer zy van Veeën veranderen. Soms tyds vervolgen zy ze met hunne Booten; somtyds jaagen zy op dezelve met Honden; doch de meeste Ganzen worden gevangen in Putten, welken zy naby die Meiren, alwaar de Ganzen zich ophouden, graaven, en zorgvuldig met Gras bedekken: terwyl de Ganzen, op het Land komende, om in het Gras

te : Zy hou-
de plaatfen,

De Voge-
aandoende,
oep, als hy
hy op zyne
waarna hy,
dat de Gan-
achter zich
n de andere
akende, be-

nd, op *Be-*
n Ganzen,
kelde. De
Vogel, wa-
gen zwart,
en Bek, die
enen knob-
ganzen heb-
g, uitgeno-
Streep van
Inboorlin-
Ganzen ins-
Kurilski-
o het vaste

en de Gan-
echter doen
en. Som-
; somtyds
de meeste
ken zy na-
ophouden,
en: terwyl
n het Gras
te

te aazen, ligtlyk daarin vallen, en dus gemaklyk ge-
vangen worden.

Daar zyn elf byzondere Soorten van Endvogels
in *Kamtschatka*, naamlyk, de *Selesni*, de *Pyl-*
staarten, de *Tcherneti*, de *Pluto*, *Nofi*, de *Svafi*,
de *Krobali*, de *Lurki*, de *Gogoli*, de *Tchirki*, de
Turpani en de zogenoemde Steen-Endvogels. Van
alle deeze Soorten overwinteren alleenlyk de *Selesni*,
Tchirki, de *Krobali* en *Gogoli*, in *Kamtschatka*
omtrent de warme Bronnen; terwyl alle de overigen
in de Lente eerst aldaar aankomen, en omtrent den
Herfst weder vertrekken, gelyk de Ganzen.

De *Pylstaarten* zyn van die Soort, welke de Schry-
vers der natuurlyke Historie gemeenlyk noemen *Anas*
Caudacuta sive Haveldu Islandica. Zy houden
zich meest op in de grootere en kleinere Zeeboezems,
en omtrent de monden der grootte Rivieren. Zy
zwellen by geheele Troepen, en maaken met hun
geschreeuw, dat zeer ongemeen is, geen onāange-
naam geluid. De Heer *Steller* schryft, dat hunne
Larynx of het onderste gedeelte hunner Strot, voor-
zien is van drie Openingen, die met dunne Vliezen
bedekt zyn. De *Kamtschatdalers* noemen deezen
Vogel *Aangiich*, van de wyze van zyn geschreeuw.

De *Turpan* wordt door de Schryvers genoemd de
zwarte Endvogel*. Zy zyn niet zo talryk in het Schier-
Eiland *Kamtschatka*, als omtrent *Ochotska*, alwaar
zy in groote menigte gevangen worden ten tyde der
Nachtëvening. Vyftig of meer der Inboorlingen be-
geeven zich in hunne Booten, en omringen eenen
geheelen Troep, welke zy, ten tyde van den vloed,
in den Mond der Rivier *Ochotska* dryven, en zo-
ras de Eb begint, en het water in de Baai laag worat
vallen alle de Inboorlingen op deeze Vogels aan,
dooden dezelve met stokken in zulk eene menigte.

O 3

dat

* *Anas Nigra*. WILLOUGHBY.

dat ieder voor zyn hoofd twintig of dertig daar van mede neemt

De zogenoemde Steen-Endvogels * zyn tot nog toe in geene andere Plaats ontdekt, dan alleen in het Schierëiland *Kamtschatka*. Zy broejen langs de Rivieren in den Zomertyd. De Mannetjes inzonderheid zyn zeer fraai, hun Hoofd ziet 'er uit als of het met zwart Fluweel bekleed was, zy hebben twee witte plekken op hunnen Bek, die zich tusschen hunne Oogen uitsprekt, en in eene zwartachtige Streep achter hun Hoofd eindigt. Dicht by ieder Oor hebben zy eene kleine witte plek; hun Bek is breed en plat, gelyk die van andere Endvogels; zy zyn blaauwachtig van kleur, en hunne Halzen zwartachtig blaauw; op hunne Borst hebben zy zwarte Veeren, met witte Randen; het voorste gedeelte van den Rug en het Onderlyf zyn blaauwachtig, doch merklyk zwarter naar den Staart; dwars over de beide Vleugels hebben zy breede witte Streepen, met zwarte Randen; hunne Zyden, onder de Vleugels, zyn grys van kleur; de groote Veeren van de Vleugelen, uitgenomen zes, zyn blaauwachtig; maar zes zyn zwart en roodachtig, gelyk Fluweel; en de twee laatste zyn wit met zwarte Randen; doch de tweede Rei van de groote Veeren der Vleugelen zyn allen zwart; de derde Rei grys, hebbende alleenlyk twee van deeze Veeren witte Plekken aan haare Enden; hunne Staarten loopen spits toe, en hunne Voeten hebben eene Strookleur; Zy weegen omtrent twee Ponden. Het Wyfje is in lang na zo schoon niet. Deszelfs Veeren zyn zwart, zynde iedere Veer een weinig geelachtig aan haar End, met eene kleine witte Streep. Het Hoofd is zwart, en boven op het zelve ziet men eenige kleine witte Plekjes. Het Wyfje weegt omtrent anderhalve Pond.

In

* *Anas pida capite pulchro fuscato.* STELLER.

In den Herfst vindt men veele Wyfjes, doch geene Mannetjes, op de Rivieren. Zy zyn zeer dom, en worden gemaklyk gevangen, alwaar het water helder en ondiep is: want zy vliegen niet weg op het gezigt van een Mensch, maar duiken alleenlyk onder het water, en derhalve kunnen zy ligtlyk met eenen Stok gedood worden, gelyk ik zelfs verscheidene maalen gedaan heb. De Heer *Steller* heeft veelen van deeze Soort van Endvogelen, op de *Amerikaan-ſche* Eilanden aangetroffen.

Zy vangen ook de Endvogels in Netten. Dit geschiedt op de volgende wyze. In een Bosch, dat tusschen twee Meiren, of tusschen een Meir en eene Rivier ligt, hakken zy eene nauwe doorgaande Opening, waardoor de Endvogels in den Zomer heen en weer vliegen. Wanneer nu in den Herfst de Visſchery voorby is, maaken de Inhoorlingen aan lange Stokken of Paalen verscheidene Netten vast, welken zy in den avond opheffen zo hoog als de Endvogels gemeenlyk vliegen; en rondom het Net loopt eene Lyn, waardoor zy hetzelfde sichielyk kunnen in een trekken, 't welk zy doen, zo ras zy bespreuen, dat 'er een Endvogel in verward is. Ondertusschen vliegen zy somtyds met zo veel geweld, en in zo grooten getal, dat zy door de Netten heen breeken. Zy vangen ze insgelyks in kleine Rivieren met Netten, die dwars over den Stroom uitgespreid zyn. Doch deeze Handelwyze is niet byzonder eigen aan het Schiereiland *Kamischatka*.

Tot deeze tweede Klasse behoort ook nog de *Gagari*, of de *Columbus*, van welken hier vier onderscheidene Soorten geteld worden. Drie van dezelve zyn groot; doch de vierde Soort is klein. De eerste Soort van de grooten heeft eenen Staart; de tweede heeft eene gryze Plek op den Hals, een weinig boven den-krop; de derde Soort wordt door

Wormius de Noorder *Lumme*, en de vierde Soort door den Graaf *Marfigli* de kleine *Lumme* genaamd. De Inboorlingen geeven voor, dat zy uit het geschreeuw en de verschillende vlugt deezer Vogelen de aanstaande veranderingen van het Weer kunnen voorspellen. Want zy verbeelden zich, dat de Wind altyd uit dien Hoek moet waaijen, werwaards zy vliegen; schoon zy dikwyls in hunne meening bedroogen worden.

In *Kamtschatka* vindt men ook nog eene groote menigte kleine Vogelen, als Pluvieren, verscheidene Soorten van Snippen, en andere, welken zy met Netten en Strikken vangen.

3. Van de LANDVOGELS, in het Schierëiland *Kamtschatka*.

De voornaamste deezer Vogelen is de Adelaar. Men vindt vier Soorten van deeze Vogels in *Kamtschatka*. De eerste is de Zwarte Adelaar met een wit Hoofd, eenen witten Staart en witte Voeten. Doch deeze wordt maar zeldzaam gezien op het vaste Land van *Kamtschatka*; schoon dezelve, volgens het verhaal van den Heer *Steller*, in menigte gevonden wordt, op de Eilanden, tusschen het gemelde Schierëiland en *Amerika* gelegen. Deeze Vogelen maaken hunne Nesten (die omtrent zes voeten in hunne Middellyn hebben, en byna een voet dik zyn,) van kleine Struiken op hooge Steenklippen, en in 't begin van Hooimaand leggen zy twee Eieren. De jongen zyn zo wit, als Sneeuw. Deeze zag hy op *Berings Eiland*, doch niet zonder gevaar van de Ouden, welke, zelfs wanneer hy den jongen niet het minste leed toebragt, hem met zulk een geweld aantastten, dat hy zich ter naauwernood met zynen Stok tegen dezelve verdedigen kon. De
twec-

tweede is de Witte Adelaar, dien de *Tungusen Elo* noemen. Deezen zag ik dicht by *Nerschinski*; doch ik bevond, dat hy niet wit maar grys was. De Heer *Steller* zegt, dat deeze Vogels worden uitgebroeid langs de Rivier *Harioukovoï*, die zich in den Zeeboezem van *Penschinska* ontlafst. Dederde is de Zwart en Wit gespikkelde Adelaar. En de vierde de Zwartbruïne Adelaar, wiens Vleugels en Staart aan de einden gespikkeld zyn. Deeze twee laatste Soorten zyn in het Schierëiland *Kamtscharka* zeer overvloedig. De Inboorlingen eeten de Adelaars, en achten het een aangenaam voedsel te zyn.

Daar zyn ook nog verscheidene andere Roofvogels, als Gieren, Havikken van verscheidene Soorten, Uilen, en vooral Raaven, Kraaijen, en Exters, welke van de zelfde Soorten zyn, als die van *Euro-pa*. Daarenboven is 'er eene groote menigte Koc-koeken, Watermeuwen, Patryzen, Vinken, Lecuwerikken, Zwaluwen, en nog verscheidene andere kleine Vogels; wier verschyning de Inboorlingen des Lands in de Lente, met groot ongeduld, verwagten, beginnende van daar hun Nieuwejaar te rekenen.

XI. HOOFDSTUK.

Van de INSEKTEN in KAMTSCHATKA.

Dewyl *Kamtscharka* overvloeit van Meiren, Poelen en Moerassen, zou de menigte der Infekten, in den Zomertyd, het leeven aldaar byna onverdraaglyk maaken, indien de veelvuldige Wind en Regenvlaagen niet eene merklyke maatiging aanbragten. De Vliegen zyn 'er zo talryk, dat zy dikwyls een groot Bederf in hunnen voorraad veroor-

zaaken, voornaamlyk ten tyde der Bereiding van hunnen Visch, die somtyds door dezelve ten eenemaal vernield wordt. In de drie Zomermaanden, te weeten van Zomermaand tot Oogstmaand, wanneer het helder mooi Weer is, zyn de Muggen aldaar zeer lastig; schoon de Inwooners niet veel overlatt daar van hebben, brengende dan, uit hoofde hunner Vischery, den meeste tyd door op zee, alwaar men wegens de koude en den wind weinig van deeze Infekten ontmoet.

't Is nog maar eenen korten tyd ge'leeden, dat men langs de Rivier *Awatscha* ook Weegluizen ontdekte. Dezelve zyn waarschynlyk met kisten en kleederen derwaards overgebracht; dewyl zy in 't overige van het Schiereiland *Kamtschatka* tot heden toe onbekend zyr. Wegens het vochtig Weer en de menigvuldig Stormwinden, worden 'er maar weinigen van het geslacht der Kapelletjes gezien, uitgenomen in sommige Bosschen naby het Opperfort *Kamtschatka*, alwaar dezelve in overvloed zyn. Men heeft aangemerkt, dat veelen deezer Infekten zich hebben laten zien op Schepen, die nog ruim dertig Wersten van het Land waren: 't is gantschlyk niet waarschynlyk, dat dezelve in staat zouden geweest zyn, om zo verre te vliegen zonder te rusten; hierom meent men dat zy door Stormwinden, die hier zo dikwyls woeden, zo ver gedreeven, en door het geweld derzelven opgehouden werden.

In *Kamtschatka* zyn ook zeer weinige Spinnenkoppen; zodat de Vrouwen, die ongemeen zeer gesteld zyn op Kinderen, en in die meening staan, dat deeze Infekten doorgezwolgen zynde, haar vruchtbaar, en haaren Arbeid in het baaren gemaklyk maaken, groote moeite hebben om dezelve te vinden.

Doch geene grootere plaag is 'er voor de Inboorlin-

lingen van *Kamtschatka* in hunne Hutten, dan die ongelooftlyke menigte Luizen en Vlooijen, waarmede zy te ftryden hebben. De Vrouwspertoonen lyden het meest van het eerstgenoemde ongedierte, om dat zy zeer lang Hair draagen. De Heer *Steller* verhaalt, volgens het Bericht, hem door verscheidene *Kamtschatdalers* gegeven, dat aldaar langs de Zeekust gevonden wordt een Insekt, welk, naar een Luis gelykende, door de Huid in het vleesch kruipt, en nooit kan geneezen worden, ten zy men het Insekt daar geheel uitsnydt; en dat de Visschers zeer bang daar voor zyn.

't Is merkwaardig, dat in *Kamtschatka* noch Kikvorschen, noch Padden, noch Slangen gevonden worden. Hagedissen zyn 'er echter in taamyk grooten getalle; doch zeer zonderling is de Bygeloovigheid der *Kamtschatdalers* omtrent dat Diertje. Zy merken naamyk de Hagedissen aan, als verspieters, van de helsche Magten uitgezonden, om Berichten te haalen, en teffens a verkondigers van hunnen Dood. Hierom zyn de Inboorlingen des Lands, eene Hagedis ontmoetende, zeer zorgvuldig, om dezelve in kleine stukken te snyden, ten einde zy nooit eenige nieuwe Tyding kan te rug brengen aan de onderaardsche Magt, die haar afgezonden heeft. Maar, indien het gebeurt, dat het Diertje leevend ontkomt, stort zulks hen in de grootste Droefheid, ja in zo eene verregaande wanhoop, dat zy zich deswege elke uur den Dood voorstellen; die ook inderdaad somtyds daarop volgt, doch enkel als een gevolg hunner vrees en moedeloosheid: en dan dient zulk een voorbeeld nog, om anderen in die kinderachtige Bygeloovigheid te bevestigen.

*Van het GETY, in de ZEE van PENſCHINSKA,
en in den OOSTERSCHEN OCEAAN.*

't **Z**ou miſſchien kunnen ſchynen genoeg te zyn, te zeggen, dat de Getyden in de genoemde Zeën overeenkomen met die, welken men elders anders beſpeurt; maar, dewyl ik eenige Waarneemingen heb gemaakt, welke, zo 't my voorkwam, nieuw waren, oordeelde ik het dienſtig, dezelve op te teekenen, en mynen Leezer mede te deelen.

't Is in 't algemeen een bekende Regel, dat de Eb en Vloed tweemaal in eenen natuurlyken dag van vier en twintig uren worden afgewiſfeld, en dat het Gety het hoogſt is omtrent de nieuwe en volle Maan. Ik erinner my ook niet, dat het ooit door iemand waargenomen is, dat de Getyden van Eb en Vloed hier elkander niet gelyk zyn, of dat dezelve niet op bepaalde Tyden voorvallen, maar zich naar het toe- en afneemen der Maan ſchikken, gelyk ik in de Zee van *Penſchinska* aangemerkt heb. En, indien dit algemeen gevoelen waar is, dat de Getyden van Eb en Vloed in andere Zeën elkander gelyk zyn, en op bepaalde uren wederkeeren; dan gelykt de Zee van *Kamiſchatka* alleen naar de Witte Zee, alwaar, gelyk men my verhaald heeft, een hooge of Springvloed en eene gemeene Vloed op eenen en denzelfden dag beſpeurd wordt. De laaſte wordt door de Inboorlingen *Maniba* geheeten. Derhalve oordeelde ik het gepaſt, hier nauwkeurig te beſchryven het verſchil in de Getyden in de Zeën omtrent *Kamiſchatka*, zo wel ten aanzien van den Springvloed, als van den gemeenen Vloed of de *Maniba*. Tot beter verſtand van dien zyn 'er in de oorspronglyke Ruſſiſche Uitgaave, niet alleen een lang
Dag-

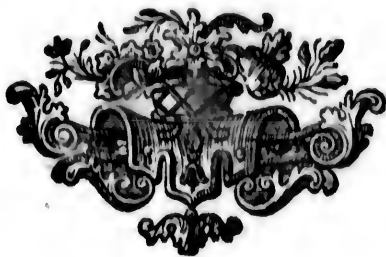
Dagverhaal van eene driemaandelyke Reize van den Schryver, maar ook het Dagverhaal eener Reize van Kapitein *Eiagine*, van den mond der Rivier *Ochotska*, naar de *Kurilski* Eilanden, en naar de Haven *Petropaulauskaja*, bygevoegd; doch welke Stukken, niet anders dan eene enkele Bezwaarnis voor den Nederduitschen Leezer, wy in deeze vertaaling voorby gaan.

Tot beter Begrip van Zaaken, moet ik hier aanmerken, dat het Zeewater, welk, ten tyde des Vloeds, in de Baaiën of Zeeboezems komt, met de Eb niet altyd geheel weder weg vloeit, maar alleenlyk overëenkomstig met den ouderdom der Maan, zo dat, daar 'er somtyds ten tyde der Eb niets overblyft, dan het eigenlyk Rivierwater, welk dan binnen zyne Oevers is, op andere tyden alle die Oevers met Zeewater overstroomd blyven. Doch al het Zeewater loopt met de Eb volkomen af ten tyde der nieuwe en volie Maan, wanneer de Vloed terstond op de Eb volgt, en het Water omtrent acht voeten ryft. De Vloed duurt omtrent acht uren, en dan begint de Eb weder, die zes uren duurt; waarna het weder vloeit omtrent drie uren, terwyl het water niet al een voet ryft; ten laatste begint de Eb, die zeven uren duurt, wanneer al het Zeewater afloopt.

Op deeze wyze geschiedt de Afwisseling van de Eb en Vloed regelmatig, gedurende drie dagen, na de nieuw en volle Maan; ten einde van welken is de tyd van de Eb en Vloed, en de Hoogte van het Water, of het verschil van den Af- en Oploop van het Water, minder, de *Maniba* grooter, en het Zeewater, welk te vooren geheel afstiep, blyft nu te rug op verscheidene plaatfen; en hoe meer de Maan tot de kwartieren nadert, hoe minder de Eb en Vloed, en hoe grooter de *Maniba* wordt; zodat na de Eb der *Maniba* het grootste gedeelte des Waters steeds
in

in de Baaiën en monden der Rivieren te rug blyft; en ten laafte, ten tyde van de kwartieren der Maan, veranderen de hoogfte Getyden in de *Maniba*, en de *Maniba* in de hoogfte Getyden. Ik reken de verandering van het hoogfte Gery in de *Maniba*, en van de *Maniba* in het hoogfte Gery, van dien tyd, wanneer het eene Getyde begint met den middag, en het andere met den middernacht; of, wanneer de Eb en Vloed ten zes uren des morgens, en ten zes uren des avonds begint.

Ik zal insgelyks hier nog kortlyk mededeelen de wyze, op welke ik deeze waarnemingen maakte: Ik fteelde in den mond eener Rivier eenen Paal, in voeten en duimen naar de *Paryfche* Maat verdeeld: het laagfte merk was de hoogte van het Rivierwater ten tyde der Eb op de nieuwe en volle Maan. Deeze Paal bevestigde ik zonder eenige moeite in den grond. Doch ik moet ook bekennen, dat ik niet in staat was, de Hoogte van het water ten tyde van den Vloed naauwkeurig af te meeten: want, dewyl de Vloed altyd met groote Baaren komt, maakt dezelve den Paal merklyk hooger nat, dan de waare Hoogte van het water is. Oe' kan ik niet met eenige zekerheit bepaalen, of het water, voor eenigen aanmerklyken tyd, op dezelfde Hoogte blyft staan, of niet.

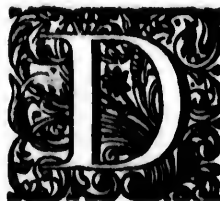
BESCHRYVING
V A N
KAMTSCHATKA,
E N Z.

DER DE AFDEELING.

*Bebelzende eene BESCHRYVING van de INBOOR-
LINGEN van KAMTSCHATKA, van hunne
ZEEDEN en GEWOONTEN.*

I. HOOFDSTUK.

*Van de INBOORLINGEN van het Schierëiland
KAMTSCHATKA in 't algemeen.*

*D*e *Kamtschatdalers* zyn zo wild en woest, als het Land zelf. Sommigen van hun hebben geene vaste Woonplaatsen, maar zwerven, met hunne Kudden Rendieren, van de eene plaats naar de andere rond. Doch anderen hebben vaste Wooningen, houdende hun verblyf langs de Oevers der Rivieren, en op de Kust van den Zeeboezem van *Penschinska*, geneerende zich van Visch, en Zeedieren, en van die Kruiden, welke langs de Rivieren, of op het Strand van zelfs groeijen. De
ceest-

eerstgemelden woonen in Hutten, met Huiden van Rendieren bedekt; en de anderen in Plaatsen, welken zy in de Aarde helven uitgedolven. Doch beiden zyn zy op eene zeer ruuwe en plompe wyze gemaakt. Hunne Geëardheden en Zeeden zyn onbeschaafd. Zy hebben weinig of geene kennis van eenen Godsdienst, en zyn volkomen onkundig van Letteren.

De Inboorlingen van *Kamtſchatka* worden in drie onderscheidene Volken verdeeld; naamlyk: 1. de *Kamtſchatdalers*; 2. de *Korekers*, en 3. de *Kurilers*.

De *Kamtſchatdalers* woonen aan de Zuidzyde van het Voorgebergte *Kamtſchatka*, van den Mond der Rivier *Ukoi* tot *Kurilskaja Lopatka*, en op het eerste *Kurilski*- Eiland *Schumtſchu*. De *Korekers* bewoonen de Noordlyke Deelen van dit Schiereiland, langs de Kusten van den Zeeboezem van *Penschinska*, tot aan de Rivier *Naktchan*, en langs de Kusten van den Oosterschen Oceaan, byna tot *Anadir* toe. De *Kurilers* houden hun verblyf op het tweede *Kurilski*- Eiland, en de overige nabuurige Eilanden, welke zich in die Zee in eene reeks tot de *Japansche* Eilanden uitstrekken.

De *Kamtſchatdalers* kunnen gevoeglyk in de Noordlyke en Zuidlyke *Kamtſchatdalers* worden verdeeld.

De Noordlyke *Kamtſchatdalers*, die zich langs de Rivier *Kamtſchatka*, langs den Oosterschen Oceaan, tot aan den Mond der Rivier *Ukoi* ophouden, en Zuidwaards zich tot aan de Rivier *Nalacheva* uitstrekken, kunnen als het voornaamste gedeelte deezer Natie worden aangemerkt, zynde hunne Zeeden beschaafder, dan die der overigen, en hunne Taal overal dezelfde; daar de anderen genoegzaam op ieder Eiland eene andere Taal spreken.

De

De Zuidlyke *Kamtschatdalers* wonen langs de Kusten van den Oosterschen Oceaan, van de Rivier *Nalacheva* tot *Kurilskaja Lopatka*, en van daar weder langs den Zeeboezem van *Penschinska*, Noordwaards tot aan de Rivier *Hariousskovooy*.

De *Korckers* worden gemeenlyk geächt uit twee byzondere Natiën te bestaan. De eene wordt genoemd de Rendieren-*Korckers*, en de andere de *Korckers*, die eene vaste woonplaats hebben. De eersten zwerven met hunne kudden Rendieren van de eene Plaats naar de andere, en de laatstgenoemden wonen langs de Rivieren, gelyk de *Kamtschatdalers*. Hunne Taalen zyn zo onderscheiden, dat zy elkander niet verstaan; voornaamlyk die, welke met hunne Woonplaatsen grenzen aan de *Kamtschatdalers*, van welken zy een groot gedeelte hunner Taal ontleend hebben.

De *Kurilers* worden door sommigen ook in twee onderscheidene Natiën of Stammen verdeeld. Zy noemen de eene Natie de meer afgelegene, en de andere de nader bygelegene *Kurilers*. Door de meer afgelegene *Kurilers* verstaan zy die, welke op het tweede *Kurilsche* Eiland, en op de overige Eilanden naar *Japan* toe, hun verblyf houden; en onder de laatstgenoemden begrypen zy dan de *Kurilers*, die *Kurilskaja Lopatka* en het eerste *Kurilsche* Eiland bewoonen. Maar deeze Verdeling is niet eigenlyk: want, schoon de Inwooners van het eerste *Kurilsche* Eiland, en van *Kurilskaja Lopatka* van de *Kamtschatdalers* eenigzins onderscheiden zyn zo wel ten aanzien hunner Taal, als ten aanzien hunner Zeeden en Gewoonten; hebben wy echter reden te gelooven, dat zy dezelfde Natie zyn; komende het geheele onderscheid alleenlyk van hunne Nabyheid aan, en hunne onderlinge Huwlyken met de *Kurilers*.

De *Kamtschatdalers* hebben deeze byzondere gewoonte, dat zy trachten, aan iedere byzondere Zaak in hunne Taal eenen Naam te geeven, die de Eigenschap van hetzelfde te kennen geeft: Maar, wanneer zy zelven die Zaak niet recht verstaan, dan ontleenen zy van eenige vreemde Taal eenen naam, welke dikwyls niet de minste betrekking tot de Zaak zelve heeft: als by voorbeeld, eenen Priefter noemen zy *Bogbog*, om dat zy waarfchynlyk hem het Woord *Bogbog*, welk God betekent, hebben hooren zeggen.

De Naamen, welken de Ruffen aan de verfcheidene Natiën van dit Schiereiland gaven, hebben zy niet van de Inboorlingen zelve ontleend, maar veel eer van hunne Nabuuren. By voorbeeld, de Benaming van *Kamtschatdalers* is oorspronklyk van de *Korekers*, die dezelve *Kontchalo* noemen. De afleiding van den naam *Koreki* is onzeeker, fchoon *Steller* meent, dat dezelve moet afgeleid worden van het Woord *Kora*, welk in hunne Taal een Rendier beteekent; en dat de *Ruffifche Kofakken* geduuriglyk het Woord *Kora* hoorden, of waarneemende, dat hun geheele Ryk in Rendieren beftondt, hun den naam *Koreki* gaven.

De Inboorlingen van *Kamtſchatka* hebben drie onderscheidene Taalen, naamlyk die der *Kamtschatdalers*, der *Korekers* en der *Kurilers*; zynde ieder derzelven weder in verfcheidene Tongvallen verdeeld.

De Taal der *Kamtschatdalers* heeft drie voornaame Tongvallen. De eerfte wordt gebruikt door de Noordlyke, en de tweede door de Zuidlyke *Kamtschatdalers*; en deeze beide Tongvallen verſchillen zo merklyk van elkander, dat men dezelve byna als onderscheidene Taalen zou aanmerken; fchoon zy zich de een den anderen zeer gemaklyk

ver-

verstaan kunnen zonder eenen Tolk. De derde Tongval is die, welke gesproken wordt door de *Kamtschatdalers*, die langs den Zeeboezem van *Penschinska*, tusschen de Rivieren *Voroskaya* en *Teghil* woonen. Deze laatstgenoemde Tongval is samengesteld uit de twee voorgemelden en sommige Woorden, uit de Taal der *Korekers* ontleend.

De Taal der *Korekers* bestaat uit twee byzondere Tongvallen, welke een gesproken wordt door de zwervende *Korekers*, en de andere door de *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben. 't Is waar, wy kunnen niet met zekerheid zeggen, welke andere Tongvallen onder dezelve plaats hebben; als zynde alleen genoegzaam bekend met die *Korekers*, welke aan de *Russen* onderworpen zyn; maar 't is zeer waarschynlyk, dat zy, die over de naby gelegene Eilanden verspreid zyn, eenig onderscheid in hunne wyze van spreken hebben.

De Taal der *Kamtschatdalers* wordt half in de Keel en half in den Mond uitgesproken. De Uitspraak is langzaam en bezwaarlyk; en schynt een vreesachtig, slaafachtig, en bedrieglyk Volk aan te duiden; gelyk zy ook in der daad zyn.

De *Korekers* spreken overluid, en op eene schorre heesche wyze. Hunne Woorden zyn lang, doch hunne Spreuken kort; en hunne Woorden beginnen gemeenlyk met twee Klinkletters, en eindigen ook doorgaans met een of twee derzelve. By voorbeeld *Jemkai*, een Rendier, welk nog niet voor een sjeede gebruikt is.

De *Kurilers* spreken langzaam, duidlyk en aangenaam. Hunne Woorden zyn middelmatig van Lengte, en de Klinkletters en Medeklinkers op eene gepaste wyze onder elkander gemengd. De *Kurilers* zyn ook van alle deeze wilde Volken de besten, zynde eerlyk, standvastig, beleefd en herbergzaam.

II. H O O F D S T U K

Sommige GISSINGEN, *betreffende de* BENAA-
MING *van* KAMTSCHATDALERS, *en*
van de andere INWOONERS *van*
KAMTSCHATKA.

Sommigen beweeren , dat de *Kamtschatdalers* zo genoemd worden door de *Ruffen* naar de Rivier *Kamtschatka*, schoon dezelve reeds zo genoemd was, eer de *Ruffen* het Schierëiland ontdekt hadden, zynde die Rivier voorheen , naar een Opperhoofd onder hen, *Koncharo* geheeten.

Wy kunnen ook niet ontdekken, waarom de *Korakers* gewoon zyn de *Kamtschatdalers* *Kontchalo* te noemen; en zy kunnen ook zelve geene reden daarvan geeven.

De *Kamtschatdalers* onderscheiden zich onder elkander door byvoeging van den naam der Rivier, of van eenige merkwaardige Plaats, alwaar zy zich ophouden; als by voorbeeld, *Kisba-ai*, iemand die langs de Grootte Rivier woont; *Suatchu-ai*, iemand die langs de Rivier *Suatchu* woont; want het woord *ai*, gevoegd by de eene of andere Rivier of merkwaardige Plaats, beteekent eenen Inwooner van die Plaats, gelyk het woord *Itelmen* de algemeene naam is, om Inwooners uit te drukken. Zy die denken, dat *Kontchalo* een groot Kapitein onder hen geweest is, schynen aan hem alleen te hebben toegeëigend alle die braave Daaden, welke aan de verscheidene Bewooners langs de Rivier *Elouki* moeten toegeeschreeven worden. Dezelve worden *Koatche-ai*, of, volgens de dagelyksche wyze van spreken *Kontchal* genaamd. Daarenboven, dewyl het een aangenomen Gevoelen onder hen is, dat de Lieden, die langs de Rivier *Elouki* wonen, de dappersten van

van alle de *Kamtschatdalers* zyn; kan het zeer wel zyn, dat de *Korekers*, die hunne Nabuuren zyn, naar de Benaaming van *Koatche-ai*, de geheele Natie *Kamtschatdalers* noemen. En 't is ook niets buitengewoons, het woord *Koatche-ai* veranderd te vinden in *Kontchala*, en *Kontchala* in *Kamtschatdalers*; daar men verscheidene gelyksoortige Voorbeelden, niet alleen onder deeze woeste Volken, maar zelfs ook onder de beschaafde Natiën van *Europa*, vindt.

Wat aangaat de Plaats, van waar de Inwooners van het Schierëiland *Kamtschatka* gekomen, of den Tyd, wanneer zy zich allereerst aldaar hebben ter neer geslagen; men heeft daarom trent geene zekere Berichten. Al wat men, ten deezen opzigte, van de Inboorlingen zelve verneemt, is niets anders, dan eene Fabelachtige Vertelling. Zy geeven voor, dat zy in dat Landschap geschapen zyn, en zeggen, dat hun eerste Voorvader was *Kutbu*, die voorheen in de Hemelen woonde. Uit de Zeeden, Gewoonten, Taal, Kleeding en veele andere Omstandigheden, schynt men te moeten besluiten, dat de *Kamtschatdalers* uit het Land der *Mongaalen* derwaards gekomen zyn.

Van den hoogen Ouderdom deezer Volken, of, dat zy reeds zeer lang in dit Schierëiland gewoond hebben, geeft de Heer *Steller* de volgende, zeer waarschynlyke, redenen: vooreerst, om dat zy de minste Overlevering van hunnen Oorsprong niet meer hebben; ten tweede, om dat zy voor de aankomst der *Russen*, weinig of niets van eenig ander Volk wisten, uitgenomen de *Korekers* en de *Tschukotskers*; en 't is nog maar eenen korten tyd geleeden, dat zy eenige kennis kreegen van de *Kurilers* en de *Japanners*; en dit kwam nog maar by geleegenheid, dat een *Japansch* Vaartuig op hunne Kust

verongelukt zynde, eenige *Japanners* op het Schiereiland *Kamtschatka* kwamen, om Koophandel met hun te dryven. Ten derde, om dat deeze Volken by uitneemenheid talryk zyn, niettegenstaande 'er, t'elken Jaare, zo veelen door wilde Beesten verscheurd worden. Ten vierde, om dat zy eene groote kennis hebben van de krachten en het gebruik der natuurlyke Voortbrengfels van dit Gewest, welke in eenen korten tyd, vooräl door eene zo domme Natie, niet kan verkreegen worden; om niet te melden, dat zy niet meer dan vier Maanden in het Jaar overig hebben, om een dergelyk onderzoek te doen, en dat zy van dien korten tyd nog het grootste gedeelte moeten besteeden tot de Visschery, en om Voorraad op te leggen voor den Winter. Ten vyfde, alle hunne Gereedschappen en Huisraad zyn grootlyks onderscheiden van dien van andere Natiën, en hunne Nooddruftigheden schynen de Uitvinding van de meesten derzelve bestierd te hebben. En eindelyk ten laatste, om dat hun onbeschaafde Staat en Driften maar zeer weinig van die der onredelyke Dieren schynen te verschillen, zynde de Vermaaklykheden hun eenigste Doelwit, en hebbende geen Denkbeeld van eene Eeuwigheid.

De volgende Redenen beweegen ons, om te denken, dat de *Kamtschatdalers* hunnen Oorsprong trekken, niet van de *Tartaaren*, die aan de Rivier *Amour* woonen, noch van de *Kurilers*, noch van de *Japanners*; maar alleen van de gemelde *Mongaalen*. Indien zy hunnen oorsprong hadden genomen van de *Tartuaren*, is het waarschynlyk, dat zy zich aan de Rivier *Lena* zouden neergeslaagen hebben, alwaar tegenwoordig de *Jakutski* en de *Tungusen* hun verblyf hebben; zynde die Plaatsen voorheen onbewoond geweest, en veel vruchtbaarer, dan het Schiereiland *Kamtschatka*.

ka. Ook kunnen wy ons niet verbeelden, dat zy door de *Jakutski* van daar verdreeven zyn. Het onderscheid hunner Zeeden van die der *Kurilers*, en teffens het merklyk verschil in het maakfel hunner Ligchaamen, is zo groot, dat wy geenzins kunnen gelooven, dat zy van hun afkomstig zyn. En dat zy hunnen Oorsprong uit *Japan* zouden hebben, schynt volkomen onbewysbaar, omdat zy zich veel eer in dit Schierëiland moeten hebben ter neer geslaagen, dan de *Japanners* zich van het *Chineesche* Ryk hebben afgezonderd. Dat zy ook in *Kamtschatka* gezeeten waren reeds lang te voeren, als de *Japanners* zich gevestigd hebben op de Eilanden, in de Zee van *Kamtschatka* geleegen, is alleenlyk daaruit openbaar, omdat zy het gebruik van Yzer en Yzerërts niet kennen, schoon het reeds meer dan twee duizend Jaaren geleeden is, dat de *Mongaalen* hunne Wapenen en veele andere Gereedschappen van Yzer maakten, en de andere *Tartaaren* hunne Messen en Poken van Koper. Derhalve is het waarschynlyk, dat de *Kamtschatdalers* herwaards gedreeven zyn door de Wreedheid en de Geweldenaaryen der Oostersche Veroveraars; gelyk ook de *Lopari*, de *Ostiakken* en de *Samojeeden*, door de vermeerderingen der andere *Europeesche* Natiën, tot de uiterste Gewesten van het groote *Tartarye* naar het Noorden hebben moeten verhuizen. Indien het Schierëiland *Kamtschatka* niet eer was bewoond geweest, voor dat de *Tungusen* eene Zitplaats verkreegen hadden, is het waarschynlyk, dat de *Tungusen* zich in het Land der *Kamtschatdalers* zouden neer geslaagen hebben, dewyl dit Schierëiland door zyne ligging veel beter beveiligd is tegen eenige schielijke en onverwachte Aanvallen hunner Vyanden.

Dus komt het als zeer waarschynlyk voor, dat

de *Kamtſchatdalers* eertyds in het Land der *Mongaalen* aan de overzyde van de Rivier *Amoar* woon- den, en een en hetzelfde Volk met de *Mongaalen* uitmaakten. Dit wordt door de volgende Aanmer- kingen nog te meer bevestigd: Als, by voorbeeld, dat de *Kamtſchatdalers* verſcheidene Woorden in hunne Taal hebben, die met de *Mongaalſch-Chineeſe* Taal volkomen overeenſtemmen; waartoe men hunne uitgangen ni *ong, ing, oang, chin, cha, ching, kſi, kſung*, enz. kan brengen. Verder, dat de *Kamtſchatdalers* en *Mongaalen* beide van eene kleine geſtalte, en zwartächtig zyn, zwart Haar heb- ben, een breed en plat Aangezigt, een ſpiſſen Neus, ingevallene Oogen, kleine en dunne Wenkbraauwen, eenen hangenden Buik, dunne Beenen en Armen. Eindelyk, dat deeze beide Natiën onder elkander veele Overëenkomst hebben ten aanzien van hun Zee- delyk karakter, zynde de eens Natie zo wel, als de andere bloohartig, geneegen tot pogchen en ſlaafächtig onderworpen aan een Volk, dat haar eenigzins hard behandelt, en in tegendeel hardnekkig en gereed tot verſmaading jegens die geenen, welke haar met Zachtzinnigheid bejegenen.

III. H O O F D S T U K.

Van den OUDEN STAAT der INBOOR- LINGEN van KAMTSCHIATKA.

Eer de *Ruffen* dit Schierëiland onder hunne Magt bragten, leefden zy in volmaakte Vryheid, heb- bende geen Opperhoofd, zynde aan geene Wet on- derworpen, en betaalende geenerhande Schattingen. De oude Liedten, of zy, die wegens hunne zo ge- neemde Dapperheid meest beroemd waren, hadden het

het grootste Gezach in hunne Dorpen; schoon geen van hun eenig Recht hadt om iets te beveelen, of iemand eenige Straf aan te doen.

Schoon de *Kamtſchatdalers*, in de uiterlyke Voorkoming, grootlyks zweemen naar de overige Inwooners van *Siberie*, verschillen zy echter in dit stuk van hun, dat hunne Aangezigten niet zo lang zyn, als die der andere *Siberiërs*; hunne Wangen staan meer uit; zy hebben dikke Tandén, en eenen wyden Mond; hunne Grootte is middelmaatig, en zy hebben breede Schouders, voornaamlyk zy, die langs de Zeekust woonen.

Hunne Leevenswyze is ten uiterste slordig. Zy reinigen nooit hunne Handen of hun Aangezigt. Ook snyden zy nooit hunne Nagels af. Zy eeten met hunne Honden uit dezelfde Schotels, welke zy nooit uitwasschen. Alles wat omtrent hen is, stinkt naar Vifch. Zy kammen nooit hunne Hoofden; maar de Mannen zo wel als de Vrouwen, vlechten hun Hair in twee Hairlokken, bindende de uiterste enden derzelven met een Touwtje vast. Wanneer eenig Hair over end staat, binden zy het met Draaden neer, opdat het dicht aan het Hoofd ligt. Hierdoor komt het, dat zy eene zo ongelooftyke menigte Luidzen hebben, dat zy dezelve als by Handvullen kunnen samen schraapen, en zy zyn zelfs morsig en onrein genoeg, om dezelve op te eeten. Zy die te weinig natuurlyk Hair hebben, draagen vreemde Hairlokken, somtyds ter zwaarte van tien Ponden; 't welk maakt, dat hunne Hoofden eene zeldzaame Vertooning geeven.

Zy hebben gantsch ongemeene Begrippen van God, van de Zonde, en van goede Werken. Hun grootste geluk bestaat in Luiheid en Opvolging hunner natuurlyke Lusten en Geneigdheden; die hen tot Zingen, Dansen en het verhaalen van Minnegeval-

len aanspooren. Hun grootste Ongeluk of Droefheid bestaat in het gemisdezer Tydkortingen. Zulks vertoonen zy op alle wyzen, zelfs ten gevaar en koste van hun Leeven; want zy achten het verkieflyker te sterven, dan een onāangenaam en onvermaaklyk Leeven te leiden. Dit gevoelen beweegt hen dikwyls tot Zelfsmoord; welk kwaad, na de verovering der *Russen*, zo gemeen onder hen was, dat deezen groote zwaarigheid vonden, om een einde daarvan te maaken. Zy zyn 'er voornaamlyk over uit, om te voorzien in die Nooddriftigheden, welken zy voor het tegenwoordige volstrekt noodig hebben, zonder voor het toekomstige zorg te draagen. Zy hebben geen Denkbeeld van Rykdom, goeden Naam of Eere: hierom zyn ook veele Ondeugden, welke by beschaafde Natiën veelal plaats hebben, by hen onbekend, naamlyk de Gierigheid, de Eerzucht en de Hovaardy. Daar tegen zyn zy zorgloos, wellustig en wreed van Aart. Deeze gebreeken veroorzaaken zeer dikwyls Twistingen en Gevechten onder hen, en somtyds zelfs met hunne Nabuuren, niet uit Begeerte, om hunne Magt uit te breiden, maar om eenige andere oorzaaken; als by voorbeeld, om hunnen Voorraad, en nog meer, om hunne Dochters weg te voeren; welk laatste dikwyls in 't werk gesteld wordt, als hunne voornaamste Handelwyze om een Wyf te verkrygen.

Het geheele Doelwit van hunnen Koophandel is ook niet om Rykdom te verwerven, maar om zich van de Noodwendigheden en Gerieflykheden des Leevens te voorzien. Zy verkoopen aan de *Korekers* Sabels, Vossen- en witte Hondenhuiden, gedroogden Visch, en eenige andere Kleinigheden, ontvangende daarvoor Kleedingen van Rendierenhuiden gemaakt, en andere Waaren.

Onder elkander verruilen zy 't geen zy overvloedig heb-

hebben tegen 't geen hun ontbreekt, als Honden, Schuitjes, Schotels en ander Huisraad, Netten, Hennep, Garen en Eetwaaren. Deeze soort van Ruiling wordt onder betooning van groote Vriendſchap volbragt. Wanneer iemand gebrek heeft aan eenig Ding, dat een ander heeft, gaat hy dien vryelyk bezoeken, en geeft hem, zonder eenige Omwegen te gebruiken, zynen nood te kennen, ſchoon hy miſſchien voorheen nooit eenige kennis met dien Perſoon hadt. De Bezitter is verplicht, om zich naar het gebruik des Lands te ſchikken; 't geen, waarom zyn Vriend verleen is, ten voorschynde haalende, geeft hy het hem. Naderhand doet hy een Tegenbezoek, en moet op dezelfde wyze worden ontvangen. Langs dien weg krygen zy, van weerskanten, hunnen nooddrufte vervuld.

De Zeeden der *Kamſchatdalers* zyn gantsch ruuw en onbeſchaafd. Zy bedienen zich nooit van eenige beleefde Uitdrukkingen, of Groetenis. Zy ontblooten nooit hun Hoofd, maaken nooit eenige Buiging tegen elkander, of eenig ander Teken van Groeting. Hunne Geſprekken zyn zeer dom, en leggen de allergrootſte Onkunde aan den dag. Zy zyn echter nog eenigzins nieuwsgierig, en by ſommige gelegenheden geneegen tot onderzoek.

Zy hebben byna alle de Plaatsen in den Hemel en op Aarde vervuld met verſchillende Soorten van Geesten, welken zy meer vreezen en dienen dan God. Zy brengen denzelven Offerhanden by alle gelegenheden, en ſommigen draagen ook kleine Afgodsbeeldjes by zich, of ſtellen denzelven in hunne Hutten. Maar, hoe jammerlyk is hun Godsdienſt? Met betrekking tot het Opperweezen, waarvan zy slechts een ongemeen duifter en verward Begrip hebben, verwaarloozen zy niet alleen hetzelve te aanbidden; maar, ingeval van Droefheid

en

en Ongelukken , vlocken zy het zelfs en lasteren het.

Zy houden geene Aanteekening van hunnen Ouderdom. Als zy in hunnen Leeftyd raamlyk gevorderd zyn , is het hun volkomen onbekend , hoe veele Jaaren zy geleefd hebben. Zy hebben dan ook geene gelegenheid , om zulks ooit weder te ontdekken. Zy kunnen echter tot honderd tellen ; doch dit is zo bezwaarlyk voor hun , dat zy , zonder hunne Vingers te hulp te neemen , geen drie tellen. 't Is zeer kluchtig te zien , wanneer zy meer dan tien moeten tellen ; want de Vingers van beide de Handen geteld hebbende , klappen zy dezelve te samen , 't welk tien beteekent ; dan beginnen zy met hunne Toonen , en vorderen langs dien weg tot twintig ; waarna zy gantschlyk verward zyn , en uitroepen , *Matcha?* dat is , waar zal ik meer neemen.

De Inboorlingen van *Kamtschatka* reekenen tien Maanden in een Jaar , van welken sommigen langer , en andern korter zyn. Zy verdeelen dezelve niet naar de Veranderingen der Maan , maar naar den Rang van zo veele byzondere Verschynselen , die Jaarlyks genoegzaam op gezette Tyden in dit Schierëiland gebeuren ; gelyk uit de volgende Lyst duidlyk kan gezien worden.

De eerste Maand. Zuiveraar van Zonden ; want in deeze Maand hebben zy eenen heiligen Dag , tot zuivering van alle hunne Zonden.

De tweede Maand. Bylen-Breeker , wegens den sterken Vorst.

De derde Maand. Beginner van Hitte.

De vierde Maand. Tyd van den langen Dag.

De vyfde Maand. Toebereidende Maand.

De zesde Maand. Roode-Visch-Maand.

De zevende Maand. Witte-Visch-Maand.

De achtste Maand. *Kaiko*-Visch-Maand.

De

De negende Maand. Groote Witte-Vifch-Maand.

De tiende Maand van Loof-Afvalling.

Deeze laatstgenoemde Maand, die met onze Herft-
maand begint, duurt tot onze Slagtmaand toe, die
by hen de Zuiveraar van Zonden heet. Zy is derhal-
ve omtrent drie Maanden lang.

Ondertuffchen zyn deeze Naamen der Maanden
niet overal in dit Schierëiland dezelfde. De boven-
gemelden worden eigenlyk maar gebruikt van de In-
wooners langs de Rivier *Kamifchaska*. De be-
wooners van de Noordlyke Deelen van dit Schier-
eiland geeven aan hunne tien Maanden des Jaars we-
der andere Naamen; als by voorbeeld :

1. De Maand van het bevrozen der Rivieren.
2. Jagt-Maand.
3. Zuiveraar van Zonden.
4. Bylen-Breeker.
5. Tyd van den langen Dag.
6. Tyd van het Jongen der Zeebeevers.
7. Tyd van het Jongen der Zechonden.
8. Tyd, wanneer de tanme Rendieren Jongen
werpen.
9. Tyd, wanneer de wilde Rendieren Jongen
werpen.
10. Tyd van het Begin der Viffchery.

Hunne Verdeeling van den Tyd is ook zeer onge-
meen. Zy verdeelen gemeenlyk ons Jaar in twee
Jaaren; zodat de Winter by hen een Jaar, en de
Zomer insgelyks een Jaar is. Het Zomerjaar begint
in onze Bloeimaand, en het Winterjaar in onze
Slagtmaand.

Zy onderscheiden de Dagen niet door de eene of
andere byzondere Benaaming; ook verdeelen zy de-
zelven niet in Weeken; zelfs weeten zy niet, hoe
veele Dagen 'er in eene Maand, of in een Jaar gaan.
Zy reekenen hunne Tydperken by de eene of andere
merk-

merkwaardige Gebeurtenis; by voorbeeld, van de Aankomst der *Russen* in dit Schierëiland, van den grooten Opstand, van den eersten Tocht naar *Kamtschatka*, enz.

De *Kamtschardalers* zyn volkomen onkundig van Letteren. Zy hebben geene Schriften, of beeldspraakige Teekens, om het Geheugen eener Zaak te bewaaren. Alle hunne kennis van voorleeden Zaken steunt derhalve eenig en alleen op Overleveringen, die, in korten tyd, onzeker en fabelächtig worden ten aanzien van 't geen te vooren gebeurd is.

Zy hebben geene kennis van de Zon- of Maanverduisteringen; maar, wanneer dezelve voorvallen, brengen zy Vuur buiten hunne Hutten, en bidden de Zon of Maan, die verduisterd is, dat zy weder schyne, als voorheen. Zy kennen alleenlyk drie Gesterten: naamlyk: den grooten Beer, de Pleiades, en de drie Sterren in den Orion. Ook geeven zy alleenlyk aan de Hoofdwinden onderscheidene Naamen.

Hunne Wetten in 't algemeen strekken daarheen, om den verongelykten Persoon Voldoening te geeven. Indien iemand eenen anderen doodslaat, moet hy door de nabestaanden van den omgebragten Persoon gedood worden. Zy verbranden de Handen der geenen, die eenige maalen op Dievery betrapt zyn: maar voor de eerste en andere maal moet de Dief alleenlyk wedergeeeven, 't geen hy getoolen hadt, en afgezonderd in eenzaamheid leeven, zonder eenige Hulp van anderen te verwachten. Zy meenen, dat zy eenen onbekenden Dief kunnen straffen, door de Zenuwen van eenen Steenbok in eene openbaare vergadering te verbranden, geloovende, dat, gelyk deeze Zenuwen door het vuur samengetrokken worden, zo ook alle de Zenuwen van den Dief zullen worden in een getrokken. Zy hebben nooit

eenigen Twist nopens hun Land of Hutten, hebbende een ieder aldaar meer Land en Water dan hy van nooden heeft.

Schoon hunne Leevenswyze ten uiterste flordig, en hunne Begrippen boven maate dom, ook hunne Handelingen zeer grof zyn, meenen zy echter, dat zy het gelukkigste Volk op den geheelen Aardbodem zyn, en zien op de *Ruffen*, die zich onder hen ter neer geslaagen hebben, met de grootste verachting. Ondertusschen beginnen de *Kamtſchatdalers* tegenwoordig merklyk van Begrip te veranderen: want de oude Liedden onder hen, die door de jaaren in hunne morsige en plompe Leevenswyze zo zeer bevestigd zyn, dat zy dezelve niet meer afleggen kunnen, gaan allengskens heen, en de jonge Liedden benevens het opkomend Geslacht, tot den Christlyken Godsdienst bekeerd zynde, omhelzen ook de Zeden en Gewoonten der *Ruffen*, verachtende de Woestheid en Bygeloovigheid hunner Voorouderen.

In ieder *Ostrog*, of groot Vlek, is, op Bevel van haare Majesteit, de Keizerin van *Rusland*, een Opperhoofd aangesteld, die alleen Rechter is in alle voorkoomende Geschilzaaken, uitgenomen in zulken, die over Leeven en Dood gaan. En niet alleen deeze Opperhoofden, maar zelfs ook het gemeene Volk, hebben hunne Kapellen, tot den openbaaren Godsdienst geschikt. Ook zyn 'er in de meeste Dorpen Scholen opgerecht, waar in de *Kamtſchatdalers* met groot vermaak en genoegten hunne Kindereu zenden. Door deeze middelen, hoopt men, dat hunne verre gaande Woestheid en Domheid, in korten tyd, merklyk zal verminderd, en vervolgens geheel uitgeroeid worden.

IV. H O O F D S T U K .

*Van de OSTROGS, of WOONPLAATSEN
der KAMTSCHATDALERS.*

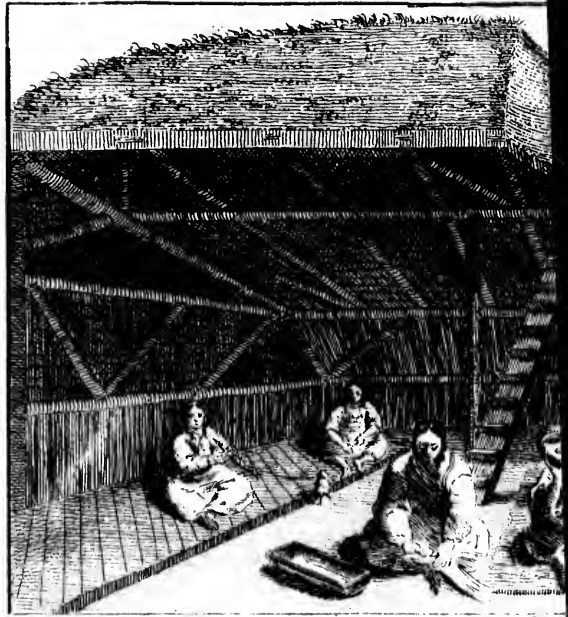
Onder de Benaaming van *Ostrog* verstaan wy eene Verblyfsplaats van *Kamtschatdalers*, bestaande uit verscheidene Hutten, die met eenen aarden Wal, of ook wel met Palissaden, omringd is.

De Hutten der *Kamtschatdalers* zyn op de volgende wyze gebouwd: zy spitten eene Kuil in den Grond omtrent vyf Voeten diep, zynde de Breedte en Lengte derzelve geëvenredigd naar het getal der Liederen, die daarin hun verblyf zullen houden. In het midden deezer kuil planten zy vier dikke Paalen; over dezelve leggen zy Balken, op welke zy de Zoldering vast maaken, latende in het midden eene vierkante Opening, die hun tot een Venster en tefens tot een Schoorsteen verstrekt. Zy bedekken de Hut met Gras en Aarde, zo dat zy van buiten gedaante heeft van eenen ronden Heuvel; maar van binnen zyn zy langwerpige vierkant, en de Haardsteede is in eene van de langste zyden van het vierkant. Tusschen de Posten, langs de Wallen of zogenaamde Muuren der Hutten, maaken zy breede Banken, waarop iedere Familie afzonderlyk ligt: maar aan die Zyde, welke tegenöver het vuur is, maaken zy geene Banken, zynde die Plaats geschikt tot Berging van hun Keukengereedschap, waarin zy hunnen Kost voor zich en hunne Honden gereed maaken. Maar in die Hutten, in welke geene Banken zyn, leggen zy Balken op den Grond, en bedekken dezelve met Matten. Ook versieren zy de Muuren hunner Hutten met Matten, van Gras gevlochten.

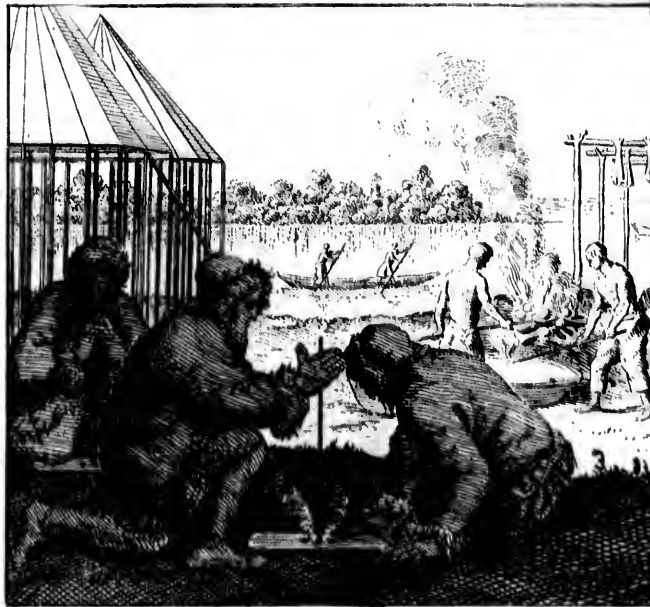
Zy

EN

an wy
s, be-
en aar-
d is.
de vol-
in den
breedte
al der
n. In
Paalen;
zy de
n cene
en ref-
ken de
de ge-
ar van
Haard-
t vier-
of zo-
breede
k ligt:
uur is,
eschikt
arin zy
gereed
geene
d, en
ren zy
n Gras
Zy

Eene Winter

Lemmer's Hutten, en de Wyze om

Eene Winter Hut van binnen.

Platz. 240.

en, en de Wyze om Vuur te maaken en Visch te droogen.

Platz. 241.

Zy klimmen in hunne Hutten, door middel van Ladders, gemeenlyk zo dicht by de Haardsteede geplaatst, dat, wanneer zy hunne Hutten warm stookten, de Sporten der Ladder zeer heet worden, en de Rook zo dik is, dat iemand, niet gewend dien te verdraagen, daardoor byna zou worden verftikt; doch de Inboorlingen maaken geene zwaarigheid, om door dien Damp uit en in te gaan. En schoon zy alleenlyk hunne Teenen op de Sporten der Ladder kunnen vestigen, klimmen zy echter dezelve met eene ongemeene Rasheid op. Ook schroomen de Vrouwen niet, met haare Kinderen op haare schouders, door dien Rook te gaan; schoon 'er eene andere Opening is, door welke de Vrouwen moogen in en uitgaan. Maar, indien eenig Mansperfoon insgelyks daardoor wilde gaan, zou hy grootlyks worden uitgelagchen.

De *Kamtschatdalers*, wonen den geheelen Winter door, in deeze Hutten, waarna zy zich begeeven in anderen, welken zy *Balagans* noemen. Deeze dienen hun niet alleen tot een Zomerverblyf, maar ook tot Bewaarplaatfen van hunnen Voorraad. Zy worden op de volgende wyze gemaakt. Negen Paalen, twee Vademen of meer lang, worden in den Grond gezet, en door Balken, over dezelve gelegd, aan elkander verbonden. Zy bedekken dezelve met Roeden, en leggen Gras daar over heen, maakende Sparren en een rond spits Dak daar boven vast, welk zy met Struiken en Gras dicht maaken. Zy binden het onderste end der Sparren met Touwen en leeren Riemen aan de Balken vast, en maaken aan weerskanten eene Deur, recht tegenöver elkander.

Dergelyke *Balagans* hebben zy niet alleen rondom hunne Winterhutten, maar ook in die Plaatfen, alwaar zy hunnen Wintervoorraad in den Zomer opleg-

leggen. Dezelve zyn ook zeer gepast in dit Landschap, uit hoofde van den menigvuldigen Regen, die zekerlyk al hunnen Voorraad van Viscf zo: verderven, indien dezelve niet in dergelyke Plaatsen bewaard werdt. Daarenhoven, wanneer zy, op den Herfst, de Visschery en de Jagt volbragt hebben, bergen zy daar hunnen droogen Viscf, tot dat zy dien in den Winter van daar haalen; gebruikende daarömtrent geene andere Voorzorg, dan dat zy de Ladder weg neemen. Indien deeze Bewaarplaatsen hunner Leevensmiddelen niet zo hoog waren, zouden de wilde Beesten dezelve zekerlyk berooven: want, niettegenstaande al hunne voorzorg, beklimmen echter de Beeren nog somtyds hunne Hutten, en openen zich met Geweld eenen Toegang tot hunne Magazynen; voornaamlyk in den Herfst, wanneer de Viscf en de Beziën beginnen schaarsch te worden.

In den Zomer, wanneer zy uit jaagen gaan, hebben zy, behalve deeze *Balagans*, ook nog Hutten, van Gras gemaakt, waarin zy hunne Spys bereiden, en hunnen Viscf in slecht weer gereed maaken.

Ook kookten de *Kosakken*, in dergelyke Hutten, hun Zout van Zeewaater. De Dorpen, die wel bewoond, en wier Hutten met deeze *Balagans* omringd zyn, maaken op eenigen afstand eene zeer aangenaame Vertoonng.

De Zuidlyke *Kamtschadalers* bouwen gemeenlyk hunne Dorpen in dikke Bosschaadjen, en andere Plaatsen, die van natuur sterk zyn; doch nooit minder, dan twintig *Wersten* van de Zee, en hunne Zomerwoonngen zyn dicht aan de monden hunner Rivieren. Maar de *Kamtschadalers*, die langs den Zeeboezem van *Penschinska*, en den Oosterfchen Oceaan wonen, bouwen hunne Vlekken zeer dicht aan het Strand.

De Inboorlingen van *Kamtschatka* merken die Ri-

Rivier, dicht aan welke hun Vlek gelegen is, aan als een byzonder Erfdeel van hunnen Stam. En indien een of twee Huisgezinnen het eens in den zin krygen, afzonderlyk te woonen in eene Plaats, van hun Geboortevlek afgescheiden, bouwen zy voor zich Hutten aan de zelve Rivier, of aan eenigen 'Tak, die in dezelve valt. Weshalve het zeer natuurlyk is te denken, dat de Inwooners van ieder Vlek oorspronglyk hunne Afkomst hebben van den zelsden Vader: en de *Kamtschatdalers* zelve zeggen, dat *Kit*, onder welke Benaaming zy somtyds God, en somtyds ook hunnen eersten Vader verstaan, twee Jaaren lang aan elke Rivier woonde, en aan zyne Kinderen die Rivier, aan welke zy gebooren zyn, tot hun byzonder Erfgoed naliet. En schoon de *Kamtschatdalers* voorheen gewoon waren, alleenlyk langs hunne eigene Rivieren te jaagen en op dezelve te visschen, zweeven zy thans echter daartoe meer dan twee honderd Wersten ver in 't rond.

V. H O O F D S T U K.

Van het HUISRAAD der KAMTSCHATDALERS, en van hunne overige GEREEDSCHAPPEN.

Al het Huisraad der *Kamtschatdalers* bestaat alleenlyk in Tafels, Bekkens, Trogs en Kannen, van de Bast van Berkenboomen gemaakt. Dewyl den Volken van het Schierëiland *Kamtschatka* het gebruik van Metaalen gantschlyk onbekend is, oordeelen wy het niet ongepast, kortlyk te verklaren, hoe zy, zonder het gebruik van Yzeren Werktuigen, in staat zyn hunne huishoudlyke Werkingen te verrichten, als bouwen, zaagen, vuurmaken, hunne

Eetwaaren bereiden, enz.; zynde daarenboven zo ongemeen dom en onkundig, dat zy naauwlyks, met behulp hunner Vingeren, tien kunnen tellen. Welke Uitwerking heeft niet de Noodzaaklykheid zelfs op de laagste en minst vatbare Gemoederen!

Voor de Aankomst der *Russen* in *Kamtschatka*, bedienden de Inboorlingen zich van Steenen en Beenen, in plaats van Metaalen. Zy wisten daarvan Bylen, Spielen, Boogen; Pylen, Naalden, enz. te maaken. Hunne Bylen waren gemaakt van Beenen van Walvisschen en Rendieren, en somtyds ook wel van Agaat- Kei- of Vuursteenen. Zy hadden de gedaante van eene Wig, en waren aan kromgeboogene Steels vastgemaakt. Door middel van deeze Werktuigen holden zy hunne Kanoos of Schuitjes uit, gelyk ook hunne Bakken en Troggen; maar zy moesten zo veel Vlyt en Tyd daaraan verspillen, dat een Kano den arbeid van drie Jaaren, en een groote Bak dien van een geheel Jaar vereischte. Om deeze Reden, was een groote Kano of een groote Bak in zo groote achting by de *Kamtschatdalers*, als een stuk van het kostbaarste Metaal en het fraaiste Werk by ons is. Dit ging zelf zo verre, dat een Dorp, welk in 't Bezit was van zulk geacht Huisraad en Gereedschappen, op dezelve niet weinig trots en moedig was; voornaamlyk, indien zy Bezitters waren van een Bekken of Bak, die voor meer dan eenen Gast te gelyk kon dienen. In die Bakken rechten zy hunne Spys toe, en zy maaken hunne Sop of Vischnat heet, door gloeiende Steenen daarin te werpen.

Hunne Messen bestonden uit eene soort van groenachtig Bergkristal, met eene scherpe Punt voorzien, hebbende de Gedaante van eene Lancet of Vlym, en zynde in een houten Hecht gestookten. Van zulk kristal waren ook hunne Bylen, Spielen
en

en andere Schietgereedschappen gemaakt; insgelyks bereiden zy ook daarvan hunne eigenlyk gezegde Laadvlymen, waarmede zy tegenwoordig nog adeflaaten. Hunne Naainaalden maakten zy van de Beenen van Sabeldieren, waarmede zy niet alleen hunne Kleederen naaiden; maar ook, op hunne wyze, een vreemd soort van Borduurfel maakten.

Zy bedienen zich van eene aartige en gemaklyke wyze om vuur te maaken. Ten dien einde voorzien zy zich van een Plaakje van droog Hout, met ronde Gaten in hetzelfde gemaakt, en van een klein rond Stokje; dit wryven en draaijen zy in een Gat zo lang, tot dat het Vuur vat, en in plaats van Tonder gebruiken zy droog Gras, week geklopt. Deze Werktuigen worden in zulke groote achting by de *Kamtschatdalers* gehouden, dat men hen nooit zonder dezelve vinden zal; en zy waardenen dezelve hooger dan onze Vuurslagen en Vuursteeenen. Maar zy zyn ook ongemeen verzot op ander yzeren Gereedschappen, als Bylen, Messen en Naalden; 't welk zelfs zo ver ging, dat, by de eerste Aankomst der *Russen* in *Kamtschatka*, een stuk gebrooken Yzer als een groot Geschenk werdt aangezien; en zelfs tot heden toe ontvangen zy hetzelfde met Dankbaarheid, weetende zich ook van het minste stukje van hetzelfde te bedienen, 't zy om hunne Pylen te scherpen 't zy om Schichten te maaken; 't welk zy doen, door hetzelfde koud tusschen twee Steenen uittekloppen. Alle de eigen Inboorlingen deezer Gewetten maaken byzonder veel werk van Yzer, en weeten hetzelfde zeer behendiglyk tot veelerhande Gebruiken aan te wenden. Dewyl sommigen derzelven vermaak stellen in den Oorlog, is het den *Russischen* Kooplieden strenglyk verboden, hun eenige Wapentuigen of Krygsgereedschappen te verkoopen. Doch zy zyn zelve vernuftig genoeg, om van de

zieren Potten en Ketels, welken zy koopen, Spie-
fen en Pylen te maaken; en zy zyn, in dit byzon-
der stuk, zo kunstig en behendig, dat zy, wanneer
het oog van eene Naald gebrooken is, een nieuw
oog daaraan weeten te maaken; 't welk zy zo dik-
wyls herhaalen, tot dat 'er genoegzaam niets dan de
Punt van de Naald overblyft. Zelfs toen ik in het
Schierëiland *Kamtschatka* was, waren de Naalden,
door de *Kamtschatdalers* gemaakt, de beste soort;
en zy, die dicht by de *Ruffen* woonden, maakten
alleenlyk gebruik van yzeren en koperen Gereed-
schappen, terwyl de overigen nog steeds hun houten
Huisraad voortrekken.

Ondertusschen verzekeren anderen, dat de *Kamtschatdalers* het Gebruik van Yzer, zelfs voor de
aankomst der *Ruffen* in het Schierëiland, zeer wel
kenden; dat zy het ontvingen van de *Japanners*,
die aan de *Kurilsche* Eilanden kwamen, en ook
eens in den Mond van de Rivier *Kamtschatka*; en
dat de Naam *Schisman*, welken de *Kamtschatda-
lers* aan de *Japanners* geeven, komt van *Schis*,
eene Naald beteekenende. De *Japanners* hadden
zekerlyk de gewoonte, om op de *Kurilsche* Eilan-
den te vaaren, en aldaar Handel te dryven; want ik
vond daar een' *Japanschen* Sabel, eene verlakte
Tafel, en Zilveren Oorringen, die van geëne an-
dere Plaats derwaard konden gebragt zyn.

Onder alle de Zeldzaamheden door deeze wilde en
woeste Volken met hunne steenen Messen en Bylen
gemaakt, verwonderde ik my over niets meer, dan
over eene Keten van Walvischbeenen, in eene lee-
dige Hut, dicht by de Kaap *Tschukotskoi* gevon-
den. Dezelve bestondt uit verscheidene Leden, al-
len zo glad en fraai, als of zy gedraaid waren, zyn-
de ieder omtrent anderhalve voet lang, en uit eenen
Tand gemaakt. 't Is byna ongelooflyk, dat iemand
van

van die woefte en domme Natie een stuk werks van eenen zo keurlyken Arbeid, den besten Kunstenaar niet onwaardig, door middel slechts van steenen werktuigen, zou hebben kunnen vervaardigen.

Op tweederleie wyze maaken zy hunne Booten. De eene foort wordt *Koibtabta* en de andere *Tabta* genaamd. De eerste Soort verschilt niet van onze Visschers Schuitjes, behalve dat de Voor- en Achterstevens hooger en de Zyden laager zyn. De *Tabta* heeft den Voor- en Achtersteven van eene en dezelfde Hoogte; en het middelste Gedeelte van het Vaartuig is niet buitenwaard geboogen, maar valt veel meer binnenwaard; 't welk zeer ongemaklyk is, voornaamlyk, als 'er eenige wind is, wanneer het Vaartuig zeer ras vol water komt. Zy bedienen zich van de *Koibtabta* alleenlyk op de Rivier *Kamtschatka*, maar van de *Tabta* op de meeste andere Plaatsen. Wanneer 'er eenige Planken over de *Tabta* worden vast gehecht, worden zy *Baidars* genoemd, welke de Inboorlingen van *Kamtschatka* op de *Bobrovoi*, of de Beverzee, gebruiken, om Zeedieren te vangen. Zy splyten deeze *Baidars*, en dezelve met Walvischbaarden aan een naaljende, breeuwen zy ze dicht met Mos en droog Gras, welk zy week geklopt hebben.

De *Kurilers*, zo die op de Eilanden wonen, als die omtrent *Kurilskaja Lopatka* hun verblyf houden, bouwen de *Baidars* met een Kiel, waaraan zy de Planken met Walvischbaarden vastnaaijen, breeuwende de Reeten met Mos dicht.

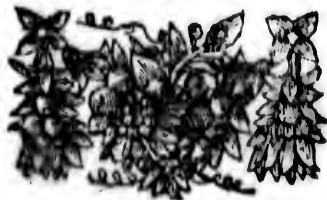
De *Kamtschatdats* maaken hunne Booten alleenlyk van Popeliehout; maar de *Kurilers*, hebbende geen bekwaam Hout van hun eigen Gewas, zyn genoodzaakt zich te bedienen van dat Hout, welk de Zee omtrent hunne Kust op het Strand werpt,

en men onderstelt van de Kust van *Japan*, van *Amerika*, of van *Cbina* te komen.

De Inwooners van het Noordlyk gedeelte van *Kamtschatka*, de *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben, en de *Tjebukotskers* maaken, wegens Gebrek van bekwaam Timmerhout en Planken, hunne *Baidars* van de Huiden van Zeedieren.

In de Bootjes zitten twee Persoonen, de een aan den Voorsteven en de ander aan den Achtersteven. Zy duwen dezelve tegen den Stroom op door middel van lange dikke Stokken; 't welk met ongemeen groote moeite steeds verzeld gaat. Wanneer de stroom sterk gaat, kunnen zy in den tyd van een uur maar zeer weinig vorderen; desniettegenstaande brengen zy deeze Bootjes, vol gelaaden, somtyds twintig Wersten ver; en, wanneer de Stroom niet zeer sterk is, zelfs dertig of veertig Wersten tegen de Rivier op.

In de grootere Schuiten kunnen zy dertig of veertig Pud laaden; en, wanneer de Goederen, die zy vervoeren moeten, niet zeer zwaar zyn, leggen zy dezelve op een Vlot of Brug, tusschen twee Schuiten, die zy aan een hechten, gemaakt. Zy bedienen zich van deeze Handelwyze, om hunne Eetwaaren met den Stroom af te voeren, en teffens naar en van de Eilanden te brengen.

VI. H O O F D S T U K.

*Van de VOORNAAMSTE BEEZIGHEDEN
der Inboorlingen van Kamtschatka, zo der
MANNEN, als der VROUWEN.*

In den Zomertyd zyn de Mansperfoonen in dit Schierëiland beezig om Visch te vangen, dezelve te droogen en naar hunne Woonplaatsen overte voeren. Ook bereiden zy dan de Vischgraaten en eene soort van Visch, om hunne Honden in den Winter daar mede te voeden. De Vrouwsperfoonen neemen den Visch uit, zuiveren dezelve, en hangen dien op om te droogen; en somtyds gaan zy ook met haare Mannen ter Vischvangst. Na dat de Tyd der Visschery voorby is, verlamelen zy de Kruiden, Wortels en Bezien, zo tot hun Voedsel als tot Geneesmiddelen geschikt.

Op den Herfst vangen de Mannen ook nog eene menigte van die Visschen, welke zich gewoonlyk omtrent dien tyd vertoonen; ook dooden zy dan veel Gevogelte, als Ganzen, Endvogels, Zwaanen, en dergelyken. Zy leeren de Honden hunne Sledden trekken, en maaken het Hout tot die Rytui- gen en andere gebruiken gereed. De Vrouwsperfoonen zyn in dien tyd beezig met hun Hennep van Brandenetels, hetzelfde op te trekken, in het Water ter rotting te leggen, te heuken, de Bast 'er af te maaken, en hetzelfde naar de *Balagars* te brengen.

In den Winter jaagen de Mansperfoonen op Sabeldieren en Vossen; voorts weeven zy Visschnetten, maaken Sleden, haalen Hout, en voeren hunne Eetwaaren, die zy in den Zomer bereid hadden, maar in den Herfst niet naar huis konden brengen,

van de verscheidene Plaatsen, alwaar zy dezelve gebergd hadden, naar hunne Hutten. De Vrouwsperfoonen zyn 'er dan voornaamlyk over uit om Garen tot de Vischnetten te spinnen.

In de Lente, wanneer de Rivieren beginnen te ontdooijen, en de Visch, die in dezelve overwinterde, zich naar de Zee begeeft, vinden de Mannen hun Werk, dezelve, of de Zeedieren, welken omtrent deezen tyd in meenigte in de Baaijen komen, te vangen. De Lieden, die langs den Oosterfchen Oceaan wonen, vangen dan de Zeebeever. Zo ras de Velden, in het voorjaar, van den Sneeuw ontbloot worden, gaat al het Vrouwvolk naar buiten, om wilden Knoflook of andere jonge Kruiden of Spruiten te zoeken. Zy bedienen zig daar van niet alleen by gelegenheid van gebrek of schaarsheid van andere Leevensmiddelen, 't welk hun, niet zelden in dit Jaargetyde overkomt, maar ook uit weelde: want zy zyn zo verzot op allerlei soort van Groenten, dat men hen, geduurende de geheele Lente zelden zal aantreffen, zonder eenige groente in den Mond te hebben. En schoon zy dan altyd eenen grooten Bondel Groente te huis brengen, duurt dezelve zelden langer dan eenen Dag.

Behalve de bovengemelde Beezigheden, zyn de Mannen verpligt hunne Hutten en *Balagans* te bouwen, hunne Hutten warm te maken, het Eeten te bereiden, hunne Honden te voeden, de Dieren, wier Huiden tot Kleeding gebruikt worden, afstroofen, en al het Huisraad en Krygsgeredschap te verschaffen. De Vrouwen zyn hier te land de eenige Kleermaaksters en Schoenmaaksters; want zy bereiden de Huiden, en maaken de Kleederen, Schoenen en Koufen. 't Is zelfs eene schande voor de Mannen, iets van dien aart te doen; zodat zy de *Ruffen*, toen zy eerst in dit Schierëiland kwamen,

in een zeer belachlyk licht aanschouwden, wanneer zy hen of hunne Naalden, of hunne Elsen zagen gebruiken. De Dienst der Vrouwen wordt hier insgelyks besteed in het verwen der Huiden, in de Bezweeringen en in het geneezen der Zieken.

De wyze, waarop de *Kamtschatalers* de Huiden bereiden en verwen, dezelve naaijen en samenhechten, is als volgt: alle de Huiden, waarvan zy zich tot hunne Kleeding bedienen, als, by voorbeeld, de Huiden van Rendieren, Zeehonden, Honden en Beevers, bereiden zy op eenerleie wyze. In de eerste plaats dezelve nat maakende en uitspreidende, schraapen zy 'er zorgvuldiglyk af alle de stukjes Vet of Aderen, die 'er, na de afstrooping, nog aan overig gebleven waren, door middel van steenen, in hout vast gemaakt; daarna wryven zy dezelve sterk met versche of zuure Kavejaar; dan rollen zy dezelve op, en treden ze met voeten zo lang, tot dat de Huid begint te stinken; vervolgens schraapen zy het Vel weder en reinigen hetzelve, waarmede zy zo lang aanhouden, tot dat de Huid zacht en zuiver is. Zulke Huiden, welken zy bereiden zonder het Hair daarin te laten, pleegen zy eerst op dezelfde wyze te behandelen; daarna hangen zy dezelfde, gedurende eene Week, in den Rook, en naderhand weeken zy dezelve in warm Water om het Hair te doen uitvallen; ten laatste dezelve met Kavejaar wryvende, geduurig tredende en met Steenen schraapende, maaken zy dezelve eindelyk schoon en zacht.

Zy verwen ook de Huiden van Rendieren en Honden, waarvan zy zich tot hunne Kleeding bedienen, met de Schors van Elzenhout, in zeer kleine stukjes gesneden en gewreeven. Maar de Huiden van Zeehonden, welken zy gebruiken of tot Kleeding, of tot Schoenen, of tot Riemen, om hunne Sleeden
daar-

daarmede te binden, verwen zy op eene byzondere wyze. Nadat zy eerst de Huid gezuiverd hebben van het Hair, maaken zy eenen Sak van de Huid, en die Zyde, waarin het Hair gezeeten heeft, naar buiten gekeerd hebbende, gieten zy een sterk Afkookfel van de Bast van Elzenhout daarin; nadat de Huid dus eenigen tyd geleegeen heeft, hängen zy dezelve op, en kloppenze met eenen Stok. Deeze Verrichring herhaalen zy zo lang, tot dat de Kleur door de geheele Huid getrokken is; daarna snyden zy den Sak open, en de Huid uitspreidende, droogen zy dezelve in de Lucht; eindelyk wryven zy dezelve, tot dat zy zacht en week en bekwaam tot het gebruik geworden is. Zulke Huiden zyn niet zeer ongelyk aan bereide Geitenvellen; schoon de Heer *Steller* zegt, dat de *Lamuscbki* nog eene betere wyze hebben om dezelve te bereiden. Deeze Huiden noemen zy *Mandari*, en zy zyn ieder ruim dertig Stuivers waardig. Het Hair der Zeehonden, waarmede zy hunne Kleederen en Schoenen versieren, wordt geverfd in het Sap van zekere roode Beziën, gekookt met de Bast van Elzenhout, Aluin en *Lac Luna*; 't welk te samen eene zeer heldere kleur uitmaakt. Zy zyn gewoon hunne Kleederen en Schoenen te naaijen met Naalden van Beenen gemaakt; en in plaats van Draaden bedienen zy zich van de Vezelen van Rendieren, welke zy tot de vereischte Lengte en Dikte splyten.

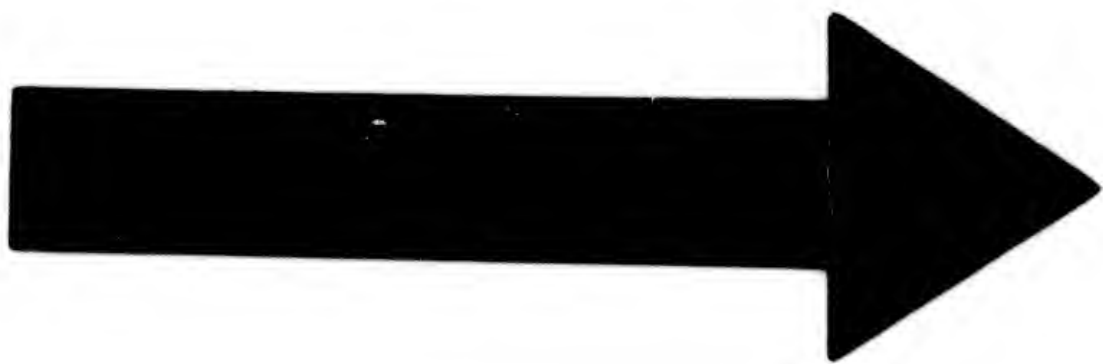
Zy maaken eene soort van Lym van gedroogde Vischhuiden, en voornaamlyk van de Walvischhuiden. Een gedeelte van zo eene Huid rollen zy op in eene Elzenschors, en dat voor eene korte wyle tyds in warme Asch gelegd hebbende, neemen zy het vervolgens weder daaruit; wanneer het zeer bekwaam tot het gebruik is, en inderdaad eene zeer goede soort van Lym uitmaakt.

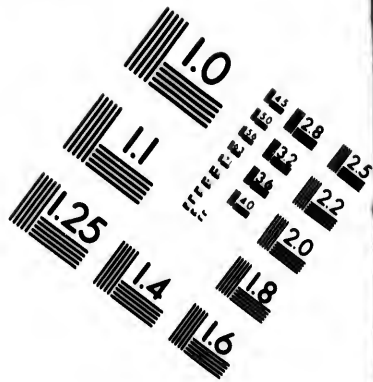
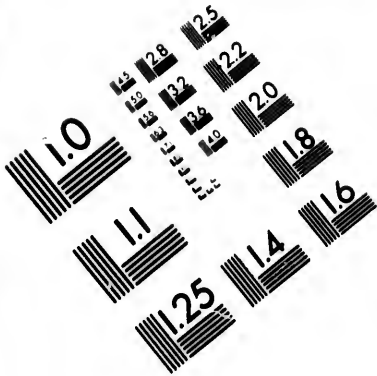
VII. H O O F D S T U K.

Van de KLEEDING der KAMT-SCHATDALERS.

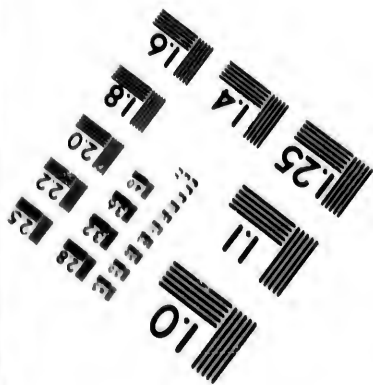
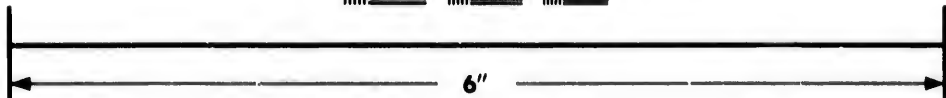
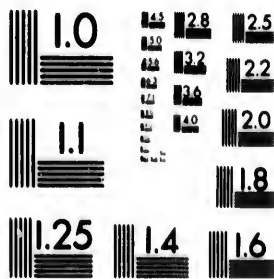
De Kleederen der *Kamtschatdalers* zyn, voor het grootſte gedeelte, gemaakt van de Huiden van Rendieren, Honden en andere Land- en Zeedieren, en zelfs van Vogelvachten, voegende gemeenlyk die van verſcheidene Dieren in hetzelfde Gewaad by een. Het Opperkleed maaken zy op tweederleie wyze; ſomtyds ſnyden zy alle de Slippen of Panden van gelyke lengte; en ſomtyds laaten zy de achterſte Slippen, by wyze van een Sleep, merklyk langer. Dezelve worden gemaakt van Rendierenhuiden, met wyde Mouwen, die zo lang zyn, dat zy over de knie hangen. Van achteren is aan het Opperkleed een Hoed of Kap vaſt gemaakt, welke zy, in ſlecht Weër, onder hunne gewoone Kappen, over het Hoofd trekken. De opening van boven is alleenlyk wyd genoeg, om hun Hoofd daardoor te kunnen ſteeken. Rondöm die Opening naaijen zy aan het Kleed de Huiden van Hondenpooten, waarmede zy, in koud en ſtormächtigt Weër, hun Aangezigt bedekken, en rondöm de Slippen en de Mouwen naaijen zy eenen zoom van eenen witte Hondenhuid. Op den Rug van het Opperkleed naaijen zy, ſieraadshalve, eenige kleine Lapjes of Zyde van onderſcheidene kleuren. Zy draagen doorgaans twee Rokken; den Onderrok met de Hairzyde naar binnen, zynde de gladde zyde met de ſchors van Elzenhout geverfd; en den Bovenrok met de Hairzyde naar buiten. Tot het Opperkleed verkiezen zy gemeenlyk zwarte, witte of geſprikkelde Huiden, wier Hair meeft geächt is wegens zyne ſchoone kleur.

Man-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

0
E 128
E 132
E 136
E 140
E 144
E 148

10
E

Mannen en Vrouwen, zonder onderscheid, draagen de boven gemelde Kleeding, bestaande het geheele onderscheid in hunne Onderkleederen, en die, waarmede zy hunne Voeten en Beenen bedekken. De Vrouw personen hebben een Onderkleed, dat zy gemeenlyk te huis in hunne Hutten draagen, bestaande in eenen Borstrok en Broek aan een genaaid. De Broeken zyn zeer wyd, gelyk de Schippers Broeken, en onder de knie vastgebonden; de Borstrok is van boven wyd, en met eenen leeren Riem toegemaakt. Haare Zomerkleederen worden gemaakt van bereide Huiden zonder Hair; maar hunne Winterkleeding bestaat uit Huiden van Rendieren of Steenbokken, met het Bont voorzien. Het Huisgewaad der Manspersonen bestaat in eenen breeden leeren Gordel, met eenen Sak van vooren, en een leeren Schootsvel of Voorschoot van achteren, om hen aldaar te bedekken. Deze Gordels worden van Huiden van verscheidene kleuren gemaakt. De *Kamtschatdalers* hadden voorheen de gewoonte, om geduurende den Zomertyd in dit gewaad uit visschen en jaagen te gaan; maar tegenwoordig is deeze moode by hen veranderd, en zy draagen thans onder hunne Gordels linnen Hembden, die zy van de *Ruffen* koopen.

De Dekkleeden van hunne Voeten en Beenen zyn uit Huiden van verscheidene soorten samengesteld. In den Zomer, geduurende den Regentyd, draagen zy eene soort van Kousen van Huiden van Zechonden gemaakt, met de hairige zyde naar buiten; maar gemeenlyk bedekken zy hunne Voeten en Beenen met de Huid der Beenen van Rendieren, en somtyds ook wel met die van de Beenen van andere Dieren, en wel van de rugsten, die zy kunnen vinden, om dezelve tegen de koude te beschermen. Maar de fraaiste Laarsen, waarvan zo wel de *Ko-
sak-*

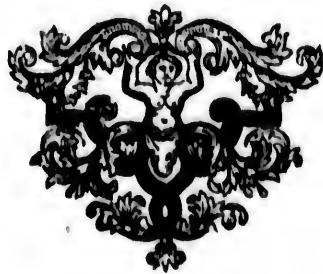
sakken als de *Kamtschatdalers* zich in hunnen grootsten Opschik bedienen, worden op de volgende wyze gemaakt: de Zool is van wit Zeehondenvel; het geen daaraan vast is, is van fraai geverfd Leër; de Achterstukken zyn van wit Hondenleer; en 't geen om de Beenen komt, is van bereid Leër, of van geverfde Zeehondenhuiden; en de bovenste Stukken zyn op hunne wyze geborduurd. Deeze Laarsen zyn zo ongemeen, dat, wanneer een ongehuwd Manspersoon dezelve draagt, men terstond daaruit alleen besluit, dat hy uit vryen gaat.

Zy draagen dezelfde soort van Kappen als het Volk van *Jakutski*. In den Zomer hebben zy eene soort van Hoeden, van de Bast van Berkenhout gemaakt, en vast om hun Hoofd gebonden. De *Kurilers* gebruiken in den Zomertyd Kappen, van gedroogd Gras gemaakt. Het Hoofdsieraad der Vrouwen by dezelve bestaat in die groote Paruiken, waarvan wy te vooren melding gedaan hebben; en deeze waren haar zo aangenaam, dat, toen zy tot het Christendom overgingen, zy zeer bezwaarlyk daartoe konden gebragt worden, om dien ongevoeglyken Opschik voor een gepaster Hoofdsieraad te veruilen. Doch tegenwoordig is, romdöm de *Russische* Volkplantingen, alles volkomen veranderd, draagende de Vrouwen thans Hembden, Hemdrokken, Handlobben, Mutsen en Linten; over welke verandering zich niemand beklagt, uitgenomen alleen de alleroudste Lieden. De Vrouwen verrichten al haar Werk in Wanten. Voorheen wafchten zy nooit haare Aangezigten; doch tegenwoordig bedienen zy zich daarenboven zelfs van wit en rood Blanketsel. Om wit Blanketsel te bekomen, maaken zy gebruik van zeker verrot Hout; en om rood te verkrygen, van zekere Zeeplant *, welke zy koken

* *Fucus marinus abietis forma. Pinus maritima, seu fucus toros.*
Dod. Append. 226. RAT. LINN.

ken in Zeehonden Vet, en haare Wangen daarmede wryvende maaken zy dezelve zeer rood. Zy maaken het meeste werk van de Kleeding en den Opfchik in den Wintertyd, voornaamlyk wanneer zy Bezoeken ontvangen of geeven.

De gemeene of dagelyksche Kleeding voor een *Kamtschatdaler* en zyne Familie komt hem niet minder, dan op honderd Roebels te staan; want de groffte en slechtte Koufen, die in *Rusland* niet meer dan twintig Kopeiken kosten, kunnen in dit Schierëiland niet minder dan voor eenen Roebel verkocht worden; en alle andere Dingen worden in die Evenredigheid verkocht. De *Kurilers* zyn beter in staat om goede Kleederen te koopen, dan de *Kamtschatdalers*; want zy kunnen voor eenen Zeebeever zo veel koopen, als de *Kamtschatdalers* voor twintig Vossen; en een Zeebeever kost den eerstgenoemden zo veel moeite niet, als vyf Vossen den Inboorlingen van *Kamtschatka* doen. Want, hy moet een zeer goed Jaager zyn, die in *Kamtschatka* meer dan tien Vossen in een Winter vangt; daar een *Kuriler* zich zelve ongelukkig rekent, indien hy niet ten minste drie Zeebeevers in dit Jaargetyde vangt; behalve dat 'er nog zeer veelen by Storm en Onweer op het Strand geworpen worden.

VIII. HOOFDSTUK.

*Van de SPYS en DRANK der KAMT-
SCHATDALERS, en teffens van hunne
WYZE van KOOKEN.*

Hebbende voorheen reeds gemeld, dat al het Voedsel der *Kamtschatdalers* alleenlyk bestaat in Wortels, Visch en Zeedieren, welke in de tweede Afdeeling van dit Book beschreeven zyn; zullen wy nu verhaalen, hoe zy dezelve toebereiden. En in de eerste plaats zullen wy beginnen met den Visch, dien zy in plaats van Brood gebruiken.

Het voornaamste Voedsel der *Kamtschatdalers*, genaamd *Tokola*, wordt van allerlei soort van Visch bereid, en verstrekt hun tot Huisbrood. Zy verdeelen hunne Visschen in zes deelen. De Zystukken en de Staart worden opgehangen om te droogen. De Rug en de dunnere gedeelten van den Buik worden in 't byzonder bereid, en gemeenlyk over 't vuur gedroogd. De Kop wordt in eene Put gelegd om te zuuren, en dan eeten zy dien als gezouten Visch, en houden 'er zeer veel van; schoon de stank daarvan zo groot is, dat een Vreemdeling dien niet verdraagen kan. De Ribben, en 't geen van den Visch nog daaraan overgebleeven is, hangen zy op om te droogen, en daarna stampen zy dezelve tot het gebruik. De grootere Beenen of Graaten maaken zy ook droog tot Voedsel voor hunne Honden. Op deeze wyze bereiden alle de verscheiden Inwooners van het Schieröiland *Kamtschatka* hun *Tokola*, en zy eeten het zelve voor het grootste gedeelte droog.

Hunne tweede en zeer geliefkoosde Spys is de Kavejaar, of Kuit van Visch, welke zy op drie onder-

derfcheidene wyzen toebereiden. Zy droogen de Kuit in haar geheel in de Lucht; of zy neemen de Kuit uit het Vlies, waarin dezelve beflooten was, en, spreidende dezelve op een Grasbed, droogen zy ze voor het vuur; of ten laatste zy maaken eene soort van Rollen van dezelve, met Bladen van Gras, welken zy ook droogen. Zy onderneemen nooit eene Reize, ook gaan zy nooit uit jaagen, zonder droogen Kavejaar by zich te draagen. Wannecr een *Kamtschatdaler* een Pond van deeze gedroogde Vischkuit by zich heeft, kan hy zonder eenigen anderen Voorraad te hebben, eenen geruinen tyd bestaan: want ieder Berken- of Elzenboom verschaft hem Bast, welke, by deezen droogen Kavejaar gevoegd, hem eene aangename Maaltyd uitlevert. Doch zy kunnenze geen van beiden afzonderlyk eten. De Kavejaar, alleen gebruikt, kleeft als Lym aan de Tanden vast; en al wordt de Bast van de gemelde Boomen ook nog zo lang op zich zelf van hun gekaauwd, zyn zy echter naauwlyks in staat, om dien alleen door te slikken. Daar is noch eene vierde wyze, om de Kavejaar te bereiden, en waarvan zo wel de *Kamtschatdalers* als de *Korekers* zich bedienen. De Bodem eener Put met Gras bedekt hebbende, werpen zy de versche Kavejaar of Vischkuit daarin, en laten dezelve in die plaats zuur worden. De *Korekers* zyn ook wel gewoon, de versche Kavejaar in groote Bakken te leggen, en ze daarin te laten zuuren. Dit word voor hun aangenaamste Gerecht, en hun Lekkerbeeje gehouden.

Daar is nog een derde soort van Spys, door de *Kamtschatdalers*, *Tchupriki* genoemd, welke op deeze wyze toegerecht wordt. In hunne Hutten maaken zy, boven den Haard, eene Brug van Stokken, waarop zy een hoop Visschen leggen, en dien zy zo lang daarop laten blyven, tot dat de Hut zo warm word als een Bad. Indien 'er niet eene groo-
te

te hoop Visch op lag, zou een vuur genoegzaam zyn, om dezelve droog te maaken; maar somtyds zyn zy verpligt, om twee- drie- of meermaal nieuw vuur daarönder te leggen. De Visch, op deeze wyze toebereid, is half gebraden, half gerookt, en zeer aangenaam van smaak. Men kan en mag dit Gerecht houden voor het best van alle de Kookfels der *Kamtschatalers*: want al het Sap en Vet is door eene gestaadige Hitte bereid, en het wordt belet weg te druipen door de Huid, waarin het, als in eenen Bak, beslooten is, en, wanneer de Visch gereed is, kan de Huid ook gemaklyk weggenomen worden. Zo ras de Visch dus toebereid is, neemen zy de Darmen daaruit, en spreiden het Ligchaam van den Visch op eene Mat uit, om hetzelfde te droogen. Daarna breeken zy het in stukken, en doen het in Bekkens, draagende het als Voorraad met zich; en, wanneer het droog is, eeten zy het als de *Jokola*.

De *Kamtschatalers* hebben nog een Gerecht, welk zy zeer hoog schatten, noemende hetzelfde *Huigul*. Het bestaat in Visch, die in Putten gelegd is om te zuuren; en schoon de Reuk daarvan voor anderen onverdraaglyk is, achten de *Kamtschatalers* het echter als een lieflyken Geur. Deeze Visch rot somtyds zo sterk in de Putten, dat hy niet zonder Lepels daaruit kan genomen worden; maar in dat geval eeten zy dit Gerecht ook niet zelve, maar gebruiken het tot voedsel voor hunne Honden.

De Heer *Steller* zegt, dat de *Samojeden* in den Zomer ook hunnen Visch doen zuuren; maar dat de Aarde, in hun Land bevrooren zynde, dien veel beter doet blyven. De *Jakutski* graaven ook diepe Putten, waarin zy hunnen Visch leggen, besprengende dien met Houtasch, en vullende de Put met Bladeren van Boomen tot boven toe, waaröver zy

dan eene laag Aarde leggen : deeze Handelwyze is beter dan eene van de voorgemelde. De *Tungusen* en de *Kofakken* van *Ochotska* bewaaren hunnen Visch genoegzaam op dezelfde wyze, alleenlyk met dit onderscheid, dat zy zich, in plaats van Houtasch, integendeel van Asch van verbrand Zee gras bedienen. Hunnen verschen Visch kookten zy in eenen Trog, neemen dien met Plankjes daar uit, en koud geworden eeten zy derselven met eene soort van Saus.

Wat het Vleesch van Land- of Zeedieren aangaat, zy kookten hetzelfde insgelvks in eenen Trog, met verscheidenerleie soorten van Kruiden en Wortelen; het Nat van het Vleesch drinkten zy uit groote Lepels of kleine Bakken; en het Vleesch neemen zy op houten Borden, eetende hetzelfde uit hunne Handen. Het Vet van Walvisschen en Zeepaarden kookten zy ook met Wortelen.

Daar is nog een voornaam Gerecht der *Kamtschatsdalers*, welk op alle hunne Maaltyden en plechtige Onthaalen de eerste plaats bekleedt, en *Selaga* genoemd wordt. Zy bereiden het door allerhande soorten van Wortelen en Beziën onder elkander te stampen, en Kavejaar of Vischkuit, benevens Vet van Walvisschen en Zeehonden, daar by te voegen.

Voor hunne Onderwerping aan de *Russen* dronken zy zelden iets anders, dan Water; maar, wanneer zy zich vrolyk maakten, dronken zy Water, welk eenigen tyd op Paddenstoelen gestaan hadt; doch daarvan hierna. Tegenwoordig drinken zy sterke Dranken zo wel als de *Russen*: na het Eeten drinken zy Water; en een ieder, wanneer hy des avonds na bed gaat, zet eenen Pot of Bak met Water by zich, waarin zy Sneeuw of Ys. werpen, om hetzelfde koud te houden; en zy drinken het altyd voor den ochtend op. Des Winters vermaaken zy zich

zich door geduuriglyk hunnen Mond vol Sneeuw te stoppen: en het is voor de Bruidegoms, die voor de Ouders van hunne aanstaande Bruid werken, de moeilykste Taak, haare Familie in den Zomertyd met Sneeuw te voorzien; want zy moeten het van de hoogste Bergen haalen, 't zy het weér gunstig is, of niet; anders zouden zy dezelve zo verstooren, dat het niet om te vergeeven was.

IX. H O O F D S T U K.

Van de GEWOONTE der KAMTSCHATDALERS om met HONDEN TE REIZEN, en van het GETUIG, dat zy daar toe gebruiken.

De Honden der *Kamtschatdalers* verschillen zeer weinig van onze gemeene Huishonden. Zy zyn middelmatig van Grootte, en van verschillende kleuren, schoon 'er meer witten, zwarten en gryzen schynen te zyn, dan van eene andere kleur. In het reizen bedienen zy zich van die, welke gesneden zyn, en gemeenlyk spannen zy vier voor eene Sleede. Zy gebruiken daartoe het volgende Getuig.

De *Alaki* is gemaakt van breede dubbele leeren Riemen, die over twee Honden te gelyk gelegd wordt, hebbende de Hond aan de Linkerhand dien over den linker, en die aan de Rechterhand over de rechter Schoft. Aan het end van deeze *Alaki* is een smalle Riem, met een Haak aan het End, die aan eenen Ring, in het voorste gedeelte der Sleede, gehaakt wordt.

De *Pobeschnick* is een lange Riem, die door eenen Ring, in het midden van het voorste gedeelte

der Sleede vastgemaakt, loopt. Aan denzelven hechten zy eene Keten, die de Honden by een houdt, en hen belet, ieder afzonderlyk te loopen.

De Toom is ook een lange leeren Riem; met een Haak en eene Keren, welke aan de voorste Honden vast gebonden wordt. Dezelve is veel langer dan de *Pobeschnick*, zynde insgelyks aan eenen Ring in het voorste gedeelte der Sleede vastgemaakt.

De *Ofscheiniki*, of Halsbanden, zyn breede leeren Riemen van eene Beerenhuid, en dikwyls enkel tot sieraad den Honden aangedaan.

Zy dryven en bestieren hunne Honden met eenen krommen Stok, omtrent vier voeten lang, dien zy *Ostal* noemen, en somtyds met smalle leeren Riemen van onderscheidene kleuren versieren. Dit Werktuig wordt als een voornaam stuk van Pracht en Sieraad aangemerkt. Zy menen hunne Sleeden, zittende op de rechter Zyde, en latende hunne Beenen naar buiten hangen: want geheel in de Sleede te zitten, of zich van iemand, die de Sleede voordryft, te bedienen, zou eene groote schande voor een *Kamtschatdaler* zyn; schoon het den Vrouwen aldaar geoorloofd is, zo te doen.

Een Span van vier goede Honden komen in *Kamtschatka* op vyftien Roebels, en met het volledig Getuig op omtrent twintig Roebels te staan.

Uit het Maakfel hunner Sleeden kan men gemaklyk besluiten, hoe moeilyk het is met dezelve te reizen. De Ryder is verpligt het nauwkeurigst Evenwigt te houden; indien hy hetzelfde verliest, kan het, wegens de Hoogte en Smalheid der Sleeden, niet missen; of hy valt met dezelve 't onderste boven. Op eenen ruuwen en onëffen Weg is dit soort van Rytuig zeer gevaarlyk, doordien de Honden nooit stil staan, voor dat zy aan eenige Hutten komen, of zy moesten door iets op den Weg in hunnen Loop

ge-

gestremd worden. Zy hebben daarenboven dit gebrek, dat zy, steile Heuvels of Bergen neergaande, uit alle hunne magt loopen, en ter nauwernood kunnen tegen gehouden worden: om welke Reden zy, wanneer de Weg van eene hooge Steilte naar beneden loopt, alle de Honden, uitgenomen eenen, ontspannen, en dezelve zachties van den Berg leiden. Zy gaan ook te voet de Bergen op; want de Honden hebben genoeg te doen om zelfs maar de leedige Sleede naar boven te trekken. Op eene Sleede, door de *Kamtschatdalers Narta* geheeten, kunnen zy, behalve den Voorraad voor de Honden en den Ryder, de zwaarte van omtrent vyf Pud laaden. Met deeze Vrucht kunnen zy, op eenen taamlyk goeden Weg, eene Reize van meer of min dertig Wersten in eenen Dag afleggen; doch zonder Vrucht gebeurt het menigmaal, dat zy in de Lente, wanneer de Sneeuw hard, en de Sleede van onderen om de gladheid met Beenen voorzien is, met dergelyk Rytuig honderd en vyftig Wersten ver in eenen Dag reizen. Als 'er een diepe Sneeuw gevallen is, kunnen zy niet met Honden reizen, voor dat 'er een Pad gemaakt is, 't welk zy verrichten door eenen Man op Sneeuw-schoenen, dien zy *Brodovschika* noemen, vooruit te doen gaan.

De Sneeuwschoenen worden gemaakt van twee dunne Plankjes, in 't midden van een gescheiden, en aan de Enden weder aan een gebonden, zynde het voorste Gedeelte een weinig opwaards geboogen. Zy worden samen gebonden door middel van Riemen, doch zo, dat 'er eene plaats open blyft, waarin zy den Voet steeken, en die zy ook met Riemen toebinden. De *Brodovschika* onder ieder Voet eene Sneeuwschoen vastgemaakt hebbende, verlaat de Honden ende Sleede, en vooruit gaande, maakt hy het Pad een end wegs gereed; daarna te rug kee-

rende, leidt hy de Honden en Sleede voorwaard, zo ver als het Pad gemaakt is; en dit moet hy zo lang voortzetten, tot dat hy aan eene Hut komt. Dit is zeer moeilyk; doch het gebeurt zo dikwyls, dat geen *Kamtschatdaler* in het Voorjaar ooit op Reis gaat, zonder zyne Sneeuw schoenen mede te neemen.

Het gevaarlykste voor hun is, wanneer zy op weg door een Onweer, met Dryfsneeuw verzeld, overvallen worden. In zulk een Geval zyn zy verpligt, met allen haast, de schuilplaats van eenig Houtgewas te zoeken, en die gevonden hebbende, vertoeven zy aldaar zo lang, als het Onweer aanhoudt, 't welk somtyds wel eene geheele Week duurt. Indien het gebeurt, dat zulk een Onweer een groot Gezelschap van Reizenden te gelyk overvalt, spitten zy voor zich eene Kuil onder den Sneeuw, en bedekken den Ingang derzelve met Hout. Doch de *Kamtschatdalers* maaken zelden zulke Noodhutten; maar verbergen zich, in dergelyk Geval, in Holen der Aarde, rollende zich in hunne Pelteryen; en wanneer zy dus bedekt zyn, beweegen zy of draaijen zy zich niet om dan met de grootste zorgvuldigheid, op dat zy daardoor den Sneeuw niet afwerpen; want onder denzelve liggen zy zo warm, als in hunne Hutten: alleenlyk moeten zy zo veel plaats hebben, dat zy met gemak kunnen Adem haalen. Maar wanneer zy in dien tyd niet van ruime kleederen voorzien zyn, is de koude onverdraaglyk.

Indien de Sneeuw bui hen overvalt in eene opene Landstreek, alwaar geene Boffchaadje is, trachten zy de eene of andere holle plaats te vinden, waarin zy zich verbergen; doch zy moeten dan grootlyks zorg draagen, dat zy niet onder den Sneeuw stikken. De Ooste- en Zuidöostewinden gaan in dit Schierëiland gemeenlyk verzeld van eenen vochtigen Sneeuw, die de Reizigers doornat maakt; en wan-

wanneer dan een Noordewind met vinnige koude daarop volgt, gebeurt het dikwyls, dat verscheidene dood vriezen.

Nog een ander gevaar voor den Reiziger bestaat hierin, dat in den bittersten en strengsten Vorst verscheidene Rivieren niet geheel bevrozen; en dewyl de Wegen voor het grootste gedeelte dicht langs de Rivieren loopen, en de Oevers derzelve op de meeste Plaatsen zeer steil zyn, gaan 'er zelden Jaaren voorby, in welken niet veele Menschen jammerlyk verdrinken. Ook is het eene on aangenaame Omstandigheid voor de Reizenden in dit Schierëiland, dat hun Weg somtyds valt door een Bosch, welk, niet lang geleeden, afgekapt is, alwaar zy dan Gevaar loopen, van hunne Oogen te verliezen, of hunne Armen of Beenen te breeken; want de Honden zyn zo averechts, dat zy altyd het hardst loopen, alwaar de Wegen het ergst zyn, en om zich zelven te bevryden, werpen zy dikwyls den Ryder om ver.

De beste Reistyd in *Kamtschatka* is in onze Lenten en Grasmaanden, wanneer de Sneeuw hard geworden, of boven op een weinig bevrooren is. Doch dit ongemak gaat 'er dan echter nog mede gepaard, dat de Reizigers somtyds genoodzaakt zyn, twee of drie nachten in eenzame en woeste Plaatsen door te brengen; te meer, daar een *Kamtschatsdaler* in zulk een geval niet ligt besluit, Vuur te ontfteeken, 't zy om zich te warmen, 't zy om Spys te bereiden; daar hy in zyne Pelteryen zo warm opgewonden is, en, nevens zyne Honden, droogen Visch eet, zo dat hy geen Vuur van nooden heeft. 't Is zelfs verwonderenswaardig te zien, hoe alle de Inwooners deezer Luchtfreek de koude zo ongemeen wel kunnen verdraagen, dat, nadat zy, op de gemelde wyze, eenen geheelen nacht zeer gezond doorgeslaapen hebben, zy in den volgenden Morgenstond weder

der zo frisch en vrolyk ontwaaken, als of zy in het zachtste en warmste Bed gelegen hadden. Dit schynt hier zo eigen en natuurlyk te zyn, dat ik sommigen van hun heb zien neerleggen met hunnen Rug ongedekt naar het vuur gekeerd, en niettegenstaande het vuur reeds lang voor den Morgenstond uitgebrand was, hielden zy echter aan zeer geruust te slaapen, en zonder eenig ongemak van de koude te lyden.

X. H O O F D S T U K.

Hoe de KAMTSCHATDALERS OORLOG VOEREN.

Schoon de *Kamtschadalers*, eer zy door de *Ruffen* t'ondergebracht werden, niet de minste vertooning maakten van Begeerte om hunne Magt te vermeerderen, of hun Grondgebied uittebreiden; hadden zy echter zo menigvuldige Twisten en On-eenigheden onder elkander; dat 'er zelden een Jaar voorbygong, waarin niet het een of ander Dorp ten eenemaal verwoest werd. Het Oogmerk hunner Oorlogen was om Gevangenen te neemen, ten einde dezelve, indien het Mannen waren, tot hunnen zwaarsten arbeid, of, indien het Vrouwen waren, tot hunne Wyven of Bywyven te gebruiken. Zelfs gebeurde het wel, dat nabuurige Vlekken tegen elkander ten oorloge gingen enkel wegens de krakeelen, die tusschen hunne Kinderen ontstonden; of wegens verzuim van elkander tot hunne Gastmaalen te noodigen.

Hunne Oorlogen werden meer door List, dan door Dapperheid gevoerd. Zy zyn, in hunnen eigen Aart, zulke Bloodaarts en Lafhartigen, dat zy nooit iemand

iemand openlyk en voor de vuist zullen aantafien, ten zy door de noodzaaklykheid daartoe gedrongen. Doch dit is te meer vreemd en onbegryplyk, omdat 'er naauwlyks een Volk onder de Zon fchynt te zyn, welk den Dood minder vreest, dan dit, zynde de Zelfsmoord hier zeer gemeen. Hunnen Aanval stellen zy doorgaans op deeze wyze in 't werk: Des nachts sluipen zy heimlyk in het vyandlyk Dorp, en overvallen hen; 't welk des te gemaklyker gefchieden kan, dewyl zy geene Wacht houden. Op deeze wyze kan een kleine Hoop een groot Vlek verwoesten; doordien zy niets meer te verrichten hebben, dan zich van den Ingang van ieder Hut te verzekeren, en niet toe te laaten, dat 'er iemand uitkomt; 't welk een enkel Man reffens by iedere Hut doen kan. Wie derhalve het eerst uit de Hut zoekt te ontkomen, wordt neer gehouwen, of genoodzaakt zich te laten binden.

De Mansperfoonen, welken zy gevangen neemen, voornaamlyk indien het Lieden van eenig belang en aanzien zyn, worden onmenschlyk behandeld; by voorbeeld, verbrand, in stukken gehakt, hunne Ingewanden hun leevende uit het lyf gehaald, of by de Beenen opgehangen. Dit is het droevig Lot van verscheidene *Ruffische Kofakken*, geduurende de onlusten in dit Schierëiland, geweest. En deeze Wreedheden worden met groote vertooning van Zeegepraal en Vreugde gepleegd.

Deeze byzondere verschillen der *Kamtschatdalers* onder elkander waren van grooten dienst voor de *Kofakken*, toen zy beezig waren om de geheele Nafie onder de *Ruffische* Heerschappy te brengen. Want, wanneer de Inboorlingen zagen, dat de gemelde *Kofakken* een Dorp aantastten, waren zy 'er zo ver van daan, om hunne Landgenooten bytestaan, dat zy zich integendeel over hunnen Ondergang verheugden, niet beden-

ken-

kende, dat de Beurt vervolgens ook aan hen zou komen.

In hunne Oorlogen met de *Kofakken*, hielpen zy meer van kant door List, dan door de Wapenen; want wanneer de *Kofakken* in het een of ander Dorp kwamen, om Schatting van hetzelfde te eiffchen, werden zy met alle Teekenen van Vriendschap ontvangen; en men betaalde hun niet alleen de geëifchte Schatting, maar men deedt hun daarenboven ook nog groote Gefchenken. De Inboorlingen hen dus in eenen staat van Zorgloosheid gebragt hebbende, sneeden hun des nachts de Keel af, of staken de Hutten in Brand, en verbranden dezelve met alle de *Kofakken*, die daar in waren. Door zulke Listigheden werden zeventig *Kofakken* op twee Plaatsen vernield, 't welk, gemerkt het klein getal dier Liederen, welke in dit Schiereiland waren, een zeer aanmerklyk Verlies moest gerekend worden. 't Is zelfs somtyds wel gebeurd, dat, wanneer zy geene gelegenheid hadden, om de *Kofakken* ten eerste heimlyk van kant te helpen, zy twee Jaaren lang de Schatting vreedzaamlyk betaalden, wachtende slechts naar eene gunstige Omftandigheid, om zulks ter uitvoer te kunnen brengen.

Door deeze Loosheid vernielden de *Kamfcbatdalers* in den beginne veele *Kofakken*; maar tegenwoordig zyn de laatstgenoemden beter op hunne hoede, en inzonderheid dan, wanneer zy hen op eene buitengewoone wyze liefkoozen, verwachten de altyd eenigen kwaaden Toeleg van dit verraderlyk Volk, wanneer de Vrouwen des nachts de Hutten verlaaten. Wanneer de *Kamfcbatdalers* voorgeven, van doode Liederen gedroomd te hebben, of dat zy verafgelegene Dorpen gaan bezoeken, is 'er reden om voor eenen algemeenen Opstand beducht te zyn.

Ten tyde van dergelyken algemeenen Opstand, dooden

den zy alle de *Kofakken*, die hen ontmoeten, en welke zy overmeesteren kunnen, zelfs ook hunne Landgenooten, de *Kamtschatdalers*, die zich niet in dien Opstand by hen willen voegen. Zo ras zy verneemen, dat 'er eenige Troepen tegen hen optrekken, zyn zy gewoon, in plaats van hunnen Vyand te ontmoet te trekken, de Wyk te neemen naar de eene of andere verheevene Plaats, welke zy zo sterk bevestigen, als zy kunnen, en Hutten aldaar oprechtere, verwachten zy in dien stand den Aanval. Wanneer zy aangerast worden, verweeren zy zich kloekmoediglyk met hunne Boogen en Pylen, en op alle zodaanige wyze, als zy het dienstig oordeelen; maar zo ras zy ontdekken, dat de Vyand zich waarschynlyk in 't kort Meester van hunne Sterkte zal maaken, brengen zy eerst hunne Wyven en Kinderen om 't leeven, en daarna storten zy zich van de Hoogte neer, of zy vallen met hunne Wapenen in de hander op hunne Vyanden aan, opdat zy niet ongewrooken moogen sterven. Dit noemen zy een Bed voor hunzelve maaken. In het Jaar 1740. bragt men van *Uskolok* een Meisje, welk de Mitalingen in hunne schielyke woede verzuimd hadden te dooden; alle de overigen waren vermoord, en de Mitalingen zelve wierpen zich van den Berg, waarop zy zich verschanst hadden, in de Zee neer.

Zederd *Kamtschatka* aan het *Russische* Ryk onderworpen is, zyn 'er alleenlyk twee Oproeren, die eigenlyk zo konden genoemd worden, voorgevallen. Het eerste Oproer gebeurde, in den Jaare 1710., in *Bolscheretskoi Ostrog*; en het andere, in den Jaare 1713., aan de Rivier *Awatscha*. Beide waren echter ongelukkig voor de Weerspannelingen. Geduurende den eersten Opstand, belegerde eene groote menigte *Kamtschatdalers* het Fort *Bolscheretskoi*, waarin niet meer dan zeventig *Kofakken*

tot

tot Bezetting lagen. De helft derzelven, of vyf en dertig Man, deedt eenen Uitval, en joeg alle de Maitelingen op de vlugt, en terwyl zy hunne Booten, waarin zy derwaard waren gekomen, zochten te bereiken, verdronken 'er in die groote verwarring zo veel van hun in de Rivier, dat dezelve door hunne doode Ligchaamen bykans opgepropt was. De oproerigen aan de Rivier *Awatſcha* verbeeldden zich zo zeker, dat ze de *Ruffen* zouden vernieien, dat zy zelfs leeren Riemen hadden medegebragt, om dezelve daarmede te binden. Ondertuſſchen werden alle de Maitelingen of gedood, of gevangen genomen.

Hunne Wapenen beſtaan in Boogen, Pylen, en Spieſen, met eenen Maliënrok. Hunne Pylkokers zyn gemaakt van Lorkenboomenhout, rondöm belymd met de ſchors van Berkenhout; hunne Boogſtrengen beſtaan uit de Bloedvaten van Walviſſchen; en hunne Pylen zyn gemeenlyk onttrent vier voeten lang, aan de Spits met Steen of Been voorzien; en, ſchoon zy maar taamlyk wel gemaakt zyn, zyn zy echter zeer gevaarlyk, zynde allen zo ſterk vergiftigd, dat iemand, daarmede gewond wordende, doorgaans binnen vier en twintig uren aan de Wonde ſterft, ten zy het Vergift uitgezoogen worde; 't welk het eenige bekende Hulpmiddel daartegen is. Hunne Spieſen hebben inſgelyks eene Punt, van Steen of Been gemaakt. Hunne Maliënrokken beſtaan uit Matten, of uit Huiden van Zeehonden en Zeepaarden, welken zy in Riemen ſnyden, en vervolgens wedër ſamen vlechten. Zy doen dezelve aan hunne linker zyde, en bindenze met Riemen aan hunne rechter zyde: van vooren en van achter is 'er een Plankje aan vaſt gemaakt, om hunne Borſt en hun Hoofd te beveiligen.

Wanneer zy eenen Togt te voet doen, is het merk-

merkwaardig, dat 'er nooit twee tegen elkander in eenen Rei gaan, maar dat ze alleen op elkander volgen in het zelfde Pad, welk door het gestaadig gebruik zeer diep en smal wordt; in zo verre zelfs, dat het voor iemand, die daaraan niet is gewend, byna onmooglyk is, in zulk een Pad te gaan; want de *Kamtschatdalers* zetten in het gaan altyd den eenen voet recht voor den anderen.

XI. HOOFDSTUK.

Van de MEENINGEN der KAMTSCHATDALERS nopens God, nopens de Voortbrenging der Waereld, en andere Stukken van den Godsdienst.

De *Kamtschatdalers*, gelyk andere blinde en woeste Natiën, hebben geene andere Begrippen van den Godsdienst, dan die ongerymd, belachlyk en voor een beschaafd gemoed zeer aanstootlyk zyn. Zy noemen hunnen God *Kitchu*, maar zy bewyzen hem geene Godsdienstige Eere, en 'teenig gebruik, welk zy van dien Naam maaken, is om zich daarmede te verlustigen. Zy vertellen zich zulke schandelyke Verdichtfels van hem, dat iemand zich zou moeten schaamen, die dezelve wilde herhaalen. Onder veele andere Dingen verwyten zy hem, dat hy zo veele steile Heuvels, zo veele Stormwinden gemaakt heeft; en in alle de Rampen, die hun bejegenen, vloeken en lasteren zy hem.

In eene groote en ruime effene Vlake rechten zy eenen Paal op, aan welken zy eene menigte oude vodden en lappen binden. Wanneer zy dien Paal voorby gaan, werpen zy een stuk Vifch of eenige andere Eerwaaren by denzelfen neer; en dicht by dien

dien Paal vergaderen zy nooit eenige Beziën , of dooden aldaar eenige Beesten of Vogels. Deeze zogenoemde soort van Offerhande behoudt , gelyk zy zich verbeelden , hun Leeven , welk anders zeer zou verkort worden ; zy offeren echter niets , 't geen nog van eenig gebruik voor hun zelve kan zyn , maar alleenlyk de Vinnen en de Staarten der Visschen , of zulke Dingen , welken zy toch zouden moeten wegwerpen. En in deeze Byzonderheid komen alle de Heidensche Volken van *Asia* met elkander overëen , dat zy slechts zulke Dingen opofferen , die voor hun van geen Dienst meer zyn.

Behalve de Plaatsen , alwaar de gemelde Paalen zyn opgerecht , merken zy ook nog verscheidene anderen als gewyde Plaatsen aan , by voorbeeld , Brandende en Rookende Bergen , Heete Bronnen en deeze en gene byzondere Bosschen , welken zy zich verbeelden bewoond te zyn door Duivels , die zy meer vreezen en eeren , dan hunne Goden.

Alle hunne Meeningen zo omtrent de Goden als omtrent de Duivels zyn , buiten allen twyfel , zeer onnozelen en belachlyk. Ondertusschen kan men 'er echter nog uit besluiten , dat zy zeer geneegen zyn en daarna trachten , om Reden te geeven van het Aanwezen van ieder Ding , voor zo verre als zy in staat daartoe zyn ; en sommigen van hun zoeken zelfs doortedringen tot de Gedachten der Vogelen en Visschen. En wanneer eens de eene of andere Meening is vastgesteld , bemoeijen zy zich nooit met het Onderzoek , of die Zaak mooglyk zy of niet. Hier vandaan komt het , dat hun Godsdienst eenig en alleen steunt op de oude Overleveringen , welken zy zonder eenige Toetsing gelooven.

Zy hebben geen Begrip van een Opperweezen , dat Invloed heeft in hur Geluk of Ongeluk ; maar zy houden staande , dat een ieders Voor- of Tegen-
spoed

spoed van hem zelve afhankelijk. Zy gelooven, dat de Waereld eeuwig, en de Ziel onsterfelyk is, dat dezelve weder ty hun Ligchaam zal gevoegd worden, en eeuwig leeven, onderworpen aan dezelfde Ongemakken en Wederwaardigheden, als in het tegenwoordige Leeven; alleenlyk niet dit onderscheid, dat zy grooteren overvloed van alle Noodwendigheden des Leevens zullen genieten: zelfs verbeelden zy zich, dat ook de allerkleinste Dierjes weder zullen opstaan, en onder de Aarde hunne Woonplaats hebben. Zy meenen, dat de Aarde plat is, en onder dezelve ook een Uitspanfel is, gelyk het hunne, in welk het, wanneer zy Zomer hebben, Winter is, en integendeel Zomer is, wanneer zy Winter hebben. Omtrent de toekomstige Belooningen en Straffen gelooven zy, dat in de andere Waereld de Ryken zullen arm, en de Armen ryk zyn.

Hunne Begrippen van Deugd en Ondeugd zyn even zo buitengemeen en zonderling, als die welken zy omtrent God hebben. Zy gelooven, dat alles wettig en geoorloofd is, 't welk maakt, dat zy aan hunne Begeerten en Driften kunnen voldoen; oordeelende daartegen dat alleenlyk Zonde te zyn, waarvan zy Gevaar en den Ondergang vreezen. Hier van daan komt het, dat zy noch Moord, noch Zelfs-moord, noch Overspel, noch Onderdrukking, of dergelyke Wandaaden, als Godloosheid aanzien; integendeel zy merken het als eene zwaare Zonde aan, iemand te behouden, die in gevaar is van te zullen verdrinken, omdat zy bygeloovig genoeg zyn te gelooven, dat iemand, die een ander uit het Water redt, in 't kort zelf verdrinken zal. Zy houden het insgelyks voor Zonde, heet Water te drinken, of zich daarin te baden, of op eenen Brandenden Berg te klimmen. Behalve ontelbaare ongerymde Gewoonten, hebben zy ook nog dit zonderling gebruik,

dat zy den Sneeuw van hunne Voeten fchrabben met een Mes, en hunne Bylen op den weg flypen. Men moet echter bekennen, dat zy het eenige Volk niet zyn, die zeer kinderächtige en belachlyké Bygeloovigheden hebben.

Behalve de bovengemelde Goden, bewyzen zy ook eene Godsdienstige Eere aan verſcheidene Dieren; van welken zy gevaar te vreezen hebben. Zy offeren Vuur by de Holen van Sabeldieren en Voffen. Wanneer zy viſſchen, raaden zy de Walviſſchen en de Zeepaarden, om hunne Booten niet om ver te werpen; en wanneer zy op de Jagt gaan, verzoeken zy de Beeren en de Wolven, om hen niet te beſchaadigen.

Deeze was de Staat der Inhoorlingen van het Schierëiland *Kamtſchatka*, gedurende de eerſte Jaaren van myn Verblyf onder dezelve. Doch tegenwoordig zyn, door de zorg der Keizerin van *Rusland*, Zendingen aangeſteld, die derwaard vertrekken, om hen in den Chriſtlyken Godsdienſt te onderwyzen. In den Jaare 1714. werdt door de hooge Kerkvergadering te *Petersburg* een Geestlyke naar dit Schierëiland gezonden met eenige Byzitters, en alle de Noodwendigheden om eene Kerk aldaar te bouwen, en dit wilde en woefte Volk in het Chriſtendom te onderrechten; alle welke Poogingen met een zo goed Gevolg bekroond werden, dat niet alleen veelen van hen gedoopt. maar in verſcheidene Plaaten ook Schoolen opgerecht wierden, waarin de *Kamtſchatdalers* zeer gaarn hunne Kinderen zonden; zo dat wy Reden hebben te hoopen, dat men, binnen weinige Jaaren, den Chriſtlyken Godsdienſt in alle deeze Noordlyke Landſchappen zal aangenomen zien.

XII. H O O F D S T U K .

Van hunne SCHAMANS, *of zogenoemde*
BEZWEERDERS.

De *Kamtschatdalers* hebben geen, die zich eigenlijk voor *Schamans* of Bezweerders uitgeeven, gelyk anders by alle de nabuurige Natiën van *Siberie* en *Tartarye* gebruikelijk is. Integendeel wordt in het Schierëiland *Kamtschatka* ieder oud Wyf, als eene Tovenares, en eene Uitlegster van Droomen aangezien. In hunne Bezweeringen spreken zy binnensmonds eenige Woorden uit over de Vinnen van sommige Visschen, over het Gras, en over eenige andere Dingen; door welke middelen zy zich verbeelden Ziekten te kunnen geneezen, Onheilen en Rampen af te wenden en toekomstende Dingen te voorzeggén.

Zy zyn groote Waarneemers van Droomen, welken zy elkander verhaalen, zo ras zy in den Morgenstond ontwaaken. Zy oordeelen daaruit aangaande den Voor- of Tegenspoed, dien zy te verwachten hebben. Sommige Droomen hebben hunne vaste en bepaalde Uitleggingen. Behalve deeze Bezweeringen meenen zy ook Kundigheid te hebben van de Handkykery, en 's Menschen toekomstende goede of kwaade Gebeurtenissen uit de Trekken in zyne Handen te kunnen voorspellen. Maar de Regels, welken zy daarin volgen, worden als een groot Geheim aangemerkt, en verborgen gehouden.

XIII. H O O F D S T U K.

Van de GODSDIENSTIGE PLECHTIGHEDEN *der* KAMTSCHATDALERS.

De *Kamtschatdalers* vieren altyd drie Dagen in onze Slagtmaand, die daarom by hen de Maand der Zuivering genoemd wordt. *Steller* meent, dat dit Feest eerst was ingesteld door hunne Voorvaders, om Gode Dank te zeggen voor alle zyne Zegeningen; maar dat hetzelfde naderhand, wegens de Domheid deezer Volken, in dwaaze en belagchlyke Plechtigheden veranderd was. Dit schynt ook nog te meer waarschynlyk, om dat zy, nadat hun Zomer- en Herfstwerk voorby is, dit Feest aanmerken als een Einde van hun Werk in dit Jaar, en als een Begin om elkander te gaan bezoeken; want die voor deeze heilige Dagen aan iemand een plechtig Bezoek geeft, is verpligt, omtrent dien tyd Verzoening daaröver te doen, indien hy zulks niet reeds te vooren gedaan heeft. Hiervandaan blykt het genoegzaam, dat de Voorouders van deeze Volken de gewoonte hadden, om de eerste Vruchten van hunnen Zomerarbeid aan God op te offeren, en zich met elkander vrolyk te maaken. De Noordlyke en Zuidlyke *Kamtschatdalers* bedienen zich van verschillende Plechtigheden in het vieren van hunne heilige Dagen, op welken zy veele dwaaze en belagchlyke ouderwetsche Grillen verrichten. Ik zal eene geringe Schets van eene deezer Vergaderingen in het Zuidlyke gedeelte van het Schierëiland *Kamtschatka* geeven.

Na veele zeldzaame Plechtigheden brengen zy ten voorschyn eenen kleinen Vogel en eenen Visch, welken zy op koolen braaden, en onder elkander ver-
dee-

deelen; waarna een ieder zyn Stuk in het Vuur werpt tot eene offerhande voor die Geesten, welke op hunne Feestdagen verschynen. Vervolgens kookten zy gedroogden Vifch, en gieten het Nat daarvan uit voor hun Afgodsbeeld, eetende zelve den Vifch. Eindelyk neemen zy den Berkenboom uit de Hut, en brengende dien naar hun Magazyn, leggen zy hem daar op, om tot het volgende Jaar bewaard te worden. Dus eindigt hun Feest.

XIV. H O O F D S T U K.

Van de plechtige MAALTYDEN en VER- MAAKLYKHEDEN der KAMT- SCHATDALERS.

Zy rechten plechtige Maaltyden aan, wanneer het eene Vlek het andere onthaalt, 't zy by gelegenheid van een Huwlyk, of van eene gelukkige en overvloedige Jacht of Viffchery. Zy onthaalen hunne Gasten op groote Bekers *Opanga*, waarvan zy zo lang drinken, tot dat zy allen, de een voor en de ander na, beginnen te braaken. Somtyds gebruiken zy ook zekeren Drank, getrokken op Paddestoelen, waarmede de *Ruffen* de Vliegen dooden. Deezen Drank bereiden zy met het Sap van *Epilobium* of Wilgeboomen.

Het eerste Toeval van iemand, die te veel van dat Vocht gedronken heeft, is eene Beeving door alle zyne Leden, en dan begint hy binnen den tyd van een half uur te mymeren en te revelen, als iemand, die in eene koorts ligt; en hy is of vrolyk of droefgeestig en boosiaartig, naar dat zyne byzondere gesteldheid zulks medebrenge. Sommigen huppelen, dansen en zingen; anderen schreiën en zyn schriklyk

benauwd, maakende van een kleinen Heuvel eenen grooten Berg, en van eenen lepelvol Water een geheel Meir. Maar dit is te verstaan van de zulken, welken dien Drank onmaatig gebruiken: want in eene kleine Hoeveelheid genomen, wekt het hunne Leevensgeesten op, en maakt hen lustig, moedig en vermaaklyk.

Men heeft waargenomen, dat zy, wanneer zy van die Plant gegeten hebben, alles, wat zy deden, hoe dwaas het ook mogt zyn, staande houden, gehoorzaamende alleenlyk de bevelen van dien Drank. Ondertusschen is het gebruik van die Planten zo gevaarlyk, dat, indien zy niet vooraf wel onderzocht worden, zy zeer veelen ten verderve verstreken. De *Kamtschatdalers* zyn niet zeer beschroomd om deeze dronkenmans vrolykheden te verhaalen; en misschien maakt het gestaadig gebruik van deezen Drank denzelven minder gevaarlyk voor hun. Een van onze *Kofakken* waagde het van deeze Paddestoelen te eeten, om zyne Medegezellen te verrassen; maar het was niet anders dan met veele moeite, dat zy hem nog in het Leeven behielden. Een ander van de Inboorlingen van *Kamtschatka*, van deeze Plant ryklyk veel gebruikt hebbende, verbeeldde zich, dat hy op den Rand der Helle stondt, gered om daarin van boven neer gestort te worden, en dat zyne geliefkoosde Plant hem gebood op zyne knieën te vallen, en eene volkomene Belydenis te doen van alle de Zonden, welken hy zich kon erinneeren; 't welk hy ook deedt voor een groot getal zynrer Landgenooten, tot geen gering Vermaak derzelven. Men verhaalt, dat een Krygsknegt van de Bezetting van *Kamtschatka*, een weinig van deeze Plant gegeten hebbende, een groot End wegs ging zonder eenige Vermoeijing, maar ten laatste, al te veel daarvan gebruikt hebbende, stierf hy. Myn
Tolk

Tolk dronk ook eens een weinig van dat Vocht, zonder het te kennen, en hy werdt 'er zo dol van, dat het ons zeer bezwaarlyk viel hem te beletten, zynen Buik op te snyden, zynde, gelyk hy naderhand zeide, door hetzelfde gelast, zulks te doen.

De *Kamtschatdalers* en *Korekers* etten van die Plant, wanneer zy beslooten hebben iemand te vermoorden. En onder de *Korekers* is zy in eene zo groote achting, dat zy iemand, die door dat Vocht is beschonken geraakt, niet toelaaten, zyn Water op den Grond te maaken, maar in tegendeel hem eenen Pot geeven, om zyn Water te behouden, welk zy drinken, en dezelve Uitwerking heeft, als het gemelde Vocht of de Drank zelf. Deze Plant groeit niet in het Land der *Korekers*, zodat zy dezelve van de *Kamtschatdalers* moeten koopen. Drie of vier derzelve zyn eene maatige Gift; maar wanneer zy begeerte hebben om dronken te zyn, nemen zy 'er tien van.

De Vrouwen gebruiken dezelve nooit; zodat alle haare Vrolykheid alleen bestaat in kortswylen, dansen en zingen. Haar dansen geschied op de volgende wyze: De twee Vrouwspersonen, die met elkander willen dansen, spreiden eene Mat uit in het midden der Hut, en knielen tegen over elkander op dezelve neer, houdende in iedere Hand een klein Touwtje. Dan beginnen zy eerst zachtjes te zingen, beweevende hunne Handen en Schouders een weinigje. Daarna verheffen zy hunne Stem by Trappen, en vermeerderen de Beweegingen hunner Ligchaamen, tot dat zy byna buiten den Adem en geheel vermoeid zyn. Deze vreemde en onbeschaafde wyze van dansen, gelyk zy my voorkwam, scheen de *Kamtschatdalers* grootlyks te vermaaken. Zo sterk is het vooroordeel van iedere Natie ten voordeele van haare eigene Gewoonten en Gebruiklykheden.

In hunne Minneliederen verklaren zy hunne Geneegenheid aan hunne Beminden, als hunne Smerre, Hoop en andere Gemoedsbeweegingen. De Vrouwen, die hier gemeenlyk de Liedjes maaken, hebben eene aangenaame en heldere Stem. Schoon men niet zeggen kan, dat zy geene Geneegenheid voor de Muziek hebben, hebben zy echter geene Muziekwerktuigen, uitgenomen eene eenvoudige Fluit, en daarop zelfs kunnen zy niet eenen Toon speelen.

Een ander soort hunner Tydkortingen is anderen Liedden in hun spreekken, gaan en alle overige Daaden na te bootsen. Wanneer 'er een Vreemdeling in het Schiereiland *Kamtschatka* komt, geeven zy hem eenen nieuwen Naam, en neemen zorgvuldiglyk alles omtrent hem waar, 't welk zy vervolgens nabootsen in alle hunne Byënkkomsten, om elkander te vermaaken. Somtyds rooken zy ook Tabak, en verhaalen elkander Vertelsels. Alle deeze kortswylen pleegen zy gemeenlyk in den Nachtyd. Zy hebben ook byzondere Porssemaakers; doch hunne Scherps is onverdraaglyk vuil, onbetaamlyk en onkuifsch.

XV. H O O F D S T U K.

Van de GASTVRYHEID der KAMTSCHATDALERS, en van hunne BETOONING van VRIENDSCHAP.

Wanneer de een of ander Inboorling van dit Land Vriendschap zoekt te maaken met een ander, noodigt hy hem in zyne Hut, en om hem te onthaalen, maakt hy zo veel van zyne beste Eetwaren gereed, als voor tien Persoonen zou genoeg zyn. Zo ras komt niet de Vreemde in de Hut, die tot zyn ontvangst zeer heet gemaakt is, of hy en de Waard klee-

kleeden zich byna geheel naakt uit. Dat geschied zynde, zet de laatstgenoemde zynen Gast een groote menigte Eetwaaren voor; en terwyl deeze daarvan eet, giet de Waard geduurig Water op gloeiënde Steenen, tot dat hy de Hut onverdraaglyk heet maakt. De Gast wendt alle mooglyke Poogingen aan, om deeze onmaatige Hitte te verdraagen; en alle Spys, die toebereid is, op te eeten. Onder tusschen gaat de Huisheer steeds voort met zyne Poogingen, om zynen Vriend te noodzaaken, wegens de Hitte te klaagen, en te verzoeken, dat hy mooge verschoond weezen van alles op te eeten. Want het wordt den Waard tot schande gerekend, en als een Blyk zynen Gierigheid aangemerkt, indien de Gast in staat zou zyn, om den geheelen Voorraad der toebereide Spys te kunnen gebruiken. Hy zelf eet niets geduurende al dien tyd, en het staat hem vry, zo dikwyls uit de Hut te gaan als hy wil; maar de Gast durft zich niet bewegen voor dat hy bekent overwonnen te zyn. Op zulke Maaltyden overlaaden zy zich zodaanig met Spys, dat zy in de drie volgende Dagen geen Eeten moogen zien, en zich naauwlyks bewegen kunnen wegens hunne volheid.

Wanneer de Vriend tot de Keel toe vol en opgepropt is, ook de Hitte niet langer verdraagen kan, koopt hy zyn Ontslag door Geschenken van Honden, Kleederen, of eenige andere Zaaken, die zynen Waard aangenaam zyn; waarvoor hy eenige oude Vodden en onnutte kreupele Rekels te rug ontvangt. Doch dit wordt niet als eene Verongelyking aangezien, maar in tegendeel als een Bewys van Vriendschap aangemerkt, en hy verwacht, op zyne beurt, op dezelve wyze door zynen Vriend onthaald te worden. En, indien de Man, die dus door zynen Vriend geplonderd is, niet in eenen behoorlyken Tyd zyn Tegenbezoek by hem aflegt, behoudt hy

zyne ontvangene Geschenken niet lang; want zyn Gast geeft hem een tweede Bezoek, wanneer de Waard verplicht is, hem te vereeren wat hy kan: maar, wanneer hy, of uit Gierigheid, of uit Armoede, zynen Vriend geen Geschenk doet, wordt zulks als de grootste Vermaading en Verongelyking aangezien, en hy moet verwachten, dat deeze Man altyd zyn Vyand zal zyn; daarenboven, is de Handelwyze zo eerloos en schandelyk, dat niemand naderhand ooit met zulk eenen in Vriendschap wil leeven.

In hunne overige Gastcryen behandelen zy hunne Vrienden op dezelfde wyze; alleenlyk pynigen zy hen dan niet met de Hitte, ook verwachten zy dan geene Geschenken. Wanneer zy hunne Vrienden onthaalen op het Vet van Zeehonden of Walvisschen, snyden zy het eerst in Riemen, en de Waard, voor zyne Gasten neerknielende, en houdende in de eene Hand een Riem of Reep van dat Vet, en in de andere Hand een Mes, steekt hy het Vet in hunnen Mond, schreeuwende in eenen stuurschen Toon, *Tu na*, en met zyn Mes snydt hy dat geene af, 't welk uit hunnen Mond hangt, nadat dezelve vooraf zo vol gepropt is, als zy dien houden kunnen.

Die van eenen anderen iets noodig heeft, kan het gemeenlyk by dergelyke gelegenheden verkrygen; want het wordt voor den Gasten zeer schandelyk gerekend, zynen edelmoedigen Waard iets te weigeren. Een voorbeeld hiervan gebeurde tusschen eenen *Kamtschatdaler* en eenen onlangs gedoopten *Kofak*, zynde het Geval maar even voor myne aankomst in dit Schiereiland geschied, en toen nog het gemeene Onderwerp van alle Gesprekken. De *Kofak* hadt, volgens de gewoonte van dit Landschap, eenen *Kamtschatdaler* tot zynen Vriend, die, gelyk hy vernam, eene by uitneemenheid fraaije Vossen-huid bezat. De *Kofak* hadt wel groote genee-

genheid voor dezelve; doch, dewyl de *Kamtschatsdaler* geen afstand van dezelve doen wilde, kon hy die Huid niet magtig worden. Om echter zyn Oogmerk te verkrygen, noodigde hy zynen Vriend in zyne Hut, alwaar hy hem op grooten overvloed van Spys onthaalde, en door Water op gloeiende Steenen te gieten, maakte hy de Hitte van de Hut zo onverdraaglyk voor den *Kamtschatsdaler*, dat deeze ten laatste genoodzaakt wierdt, om zyn ontslag te verzoeken. Doch de *Kofak* wilde hem dit niet vergunnen, voor dat hy hem die fraaije Vossen huid beloofd hadt. Men zou wel denken, dat dit Onthaal den *Kamtschatsdaler* niet zeer aangenaam kon zyn: doch hy hadt integendeel getoond, dat hy grootlyks daarmede in zyn schik was, en nadruklyk betuigd, dat hy nooit gedacht hadt, dat het mooglyk was, zulk eene Hitte te weeg te brengen, of dat de *Kofakken* hunne vrienden met zo veel deftigheid konden onthaalen; daarom hadt hy ook verklaard, dat, schoon hy zyn Vossenvel als eene onwaardeerbare Zeldzaamheid aanmerkte, hy echter met groot vermaak by die geleegenheid afstand daar van deedt, en aan het treflyk Onthaal van zynen Vriend altyd gedenken zou.

XVI. H O O F D S T U K.

Van de VRYERY, HUWLYKEN, enz. der KAMTSCHATDALERS.

Wanneer een *Kamtschatsdaler* voornemens is te trouwen, ziet hy naar eene Bruid om in eene der nabuurige Dorpen, en zelden in zyn eigen; en eene Vryster naar zynen zin gevonden hebbende, ontdekt hy zyne Geneegenheid aan haare Ouders, verzoekende, dat hy de vryheid mooge hebben,

ben, om hen voor zekeren Tvd te dienen. Deze Vryheid verwerft hy gemaklyk, en, geduurende deezē dienst, toont hy eenen ongemeenen Ernst en Iever, om hun, voor zo veel hem mooglyk is, genoegē te geeven. Na dus den bestemden tyd uitgediend te hebben, verzoekt hy de Vryheid, om zyne Bruid te moogen weg neemen; en, indien het hem gelukt is, haare Ouders, zyne Bruid en haare Nabestaanden te behaagen, wordt zulks gereedlyk ingewilligd. Maar, indien zy het weigeren, geeven zy hem de eene of andere kleine Vereering voor zyne Diensten, en laaten hem daarmede heenen gaan. Somtyds gebeurt het, dat deeze Bruidegoms, zonder iets van hunnen Toeleg te ontdekken, zich in het een of ander vreemde Dorp in Dienst begeeven; en schoon een ieder hun voorneemen wel vermoedt, wordt het echter niet bekend, voor dat hy of zyne Vrienden zulks bekend maaken.

Wanneer een Bruidegom de Vryheid verwerft, om zyne Bruid weg te voeren, zoekt hy gelegenheid om haar alleen te vinden, of in Gezelschap van maar weinig Persoonen. Want, geduurende deezē Tyd, zyn alle de Vrouwen van het Dorp verpligt haar te beschermen; daarenboven heeft zy twee of drie verscheidene Kleederen over elkander aan, en is met Vischnetten en Strikken zo bewonden, dat zy zich naauwlyks meer beweegen kan dan een Beeld. Indien het den Bruidegom gelukt, haar alleen, of in Gezelschap van maar weinige Persoonen, te vinden, werpt hy zich op haar, en begint haare Kleederen, Netten en Strikken haar van 't Lyf te scheuren; want de Bruid geheel naakt te ontkleeden, maakt de gantsche Plechtigheid van het Trouwen uit. Doch deezē Taak is niet altyd gemaklyk te verrichten: want, schoon zy zelf maar geringen Tegenstand biedt, (en zy is ook in der daad niet in staat om veel Tegenstand

te doen;) indien het echter gebeurt, dat 'er veele Vrouwen naby zyn, vallen zy allen te gelyk op den Bruidegom aan, hem zonder eenige Bermhartigheid slaande, by het Hair trekkende, in het Aangezichte krabbende, en zich voorts bedienende van alle middelen, welken zy maar bedenken kunnen, om hem te beletten zyn Oogmerk te bereiken.

Indien de Bruidegom zo gelukkig is, van zynen wensch te verkrygen, loopt hy terftond van haar weg, en de Bruid, ten bewyze dat zy overwonnen is, roept hem met eene zachte en tedere Stem te rug: en dus is het Huwlyk geflooten. Deeze Overwinning wordt zelden op eenmaal behaald; maar fomtyds duurt de Stryd wel een geheel Jaar lang; en na iedere vruchtlooze pooging is de Bruidegom verplicht, eenigen Tyd te wachten, om zyne krachten weder te krygen, en de Wonden te laten geneezen, welken men hem toegebracht heeft.

Daar is een Voorbeeld van iemand, die zeven Jaaren by Tuffchenpoozen in dien Stryd volhard hebbende, in plaats van zyne Bruid te verkrygen, integendeel gantsch Kreupel was geworden, hebbende de Wyven hem zo onmenschlyk en wreed behandeld.

Zo ras de gemelde Plechtigheid voorby is, heeft hy Vryheid, om den volgenden Nacht by haar te slaapen, en den volgenden Dag neemt hy, zonder eenige Pligtpleegingen te gebruiken, haar mede naar zyn eigen Dorp. Na verloop van eenigen Tyd komen zy weder by de Vrienden der Bruid, alwaar dan de Bruiloft gevierd wordt op deeze wyze, zo als ik in den Jaare 1739. een Ooggetuige daarvan geweest ben.

De Bruidegom of nieuwgetrouwde Man, zyne Vrienden en zyne Vrouw, bezoeken den Schoonvader met drie Booten. Alle de Vrouwen zyn in de Booten,

en

en de Mannen, byna geheel naakt zynde, duwen dezelve voort met lange Stokken. Omtrent honderd Treden van het Dorp, werwaard zy zich begeeven, stappen zy aan Land, beginnen te zingen, maakende allerlei Bezweeringen met een Touw, aan eene Roede vastgemaakt, mompelende het een en ander over eenen gedroogden Vischkop, welken zy met het Touw bewinden, en aan een oud Wyf te bewaaren geeven. De Bezweering ten einde gebragt zynde, doen zy de Bruid een Kleed van Schaapenvellen aan, en binden vier Beeldnissen aan haar vast: Dus beladden zynde, kan zy zich naauwlyks beweegen. Daarna gaan zy weder in hunne Booten, en vaaren naar het Dorp, alwaar zy voor de tweedemaal aan Land stappen. Aldaar ontmoet hen een Jonge van het Dorp, die de Bruid by de Hand neemende, haar leidt, terwyl alle de overige Vrouwen haar volgen.

Als de Bruid aan de Hut van haare Ouders of Vrienden komt, binden zy een leeren Riem om haar Ligchaam, waarmede zy haar de Ladder neer laten, gaande het oude Wyf, welk den Vischkop draagt, voor uit. Hetzelve legt den Vischkop aan den voet der Ladder, waarna de Bruid en de Bruidegom, en allen die'er tegenwoordig zyn, daarop treden; het welk geschied zynde, werpen zy den Kop in 't Vuur.

Daarna neemen alle de Vreemden plaats, hebbende vooraf de Bruid van haare overtollige Sierraaden ontbloor. De Bruidegom stookt de Hut warm, en maakt de Eetwaaren, welken hy medegebragt heeft, gereed, onthaalende daarop de Inwooners van dat Dorp. Den volgende Dag onthaalt de Waard alle zyne vreemde Gasten op grooten overvloed; en op den derden Dag vertrekken zy weder: doch de Bruid en Bruidegom blyven eenigen tyd by de Ouders, om voor hun te werken. De overtollige Optooifels, die de Bruid ontnoomen worden, worden verdeeld onder

der de naaste Bloedverwanten, die verplicht zyn, haar Gefchenken van veel grooter Waardy daarvoor in de plaats te geeven.

Deeze Plechtigheden hebben alleenlyk haare Betrekking op een eerste Huwlyk. By het Huwlyk van Weduvenaaren of Weduwen, is de Toestemming van den Man en de Vrouw alleen genoeg; doch hy mag haar niet by zich neemen, voor dat zy van haare Zonden gereinigd is. Dit kan, volgens hun zonderling Begrip, niet anders geschieden, dan dat een Vreemde eerst eenen Nacht by haar ligt. Maar, dewyl deeze wegneeming van de Zonden eener Weduw door de *Kamtschatdalers* als eene groote Schande voor den Man, die zulks doet, aangemerkt wordt, was het voorheen zeer bezwaarlyk, iemand te vinden, die zulks wilde onderneemen; waardoor dan de arme Weduwen voor de aankomst onzer *Kofakken* in dit Schierëiland *Kamtschatka* dikwyls zeer verleegeen waren: doch, zederd dien tyd, hebben zy nooit gebrek gehad van Vreemden, om haare Zonden, gelyk zy het noemen, weg te neemen. Voorwaar eene zeldzaame gewoonte, en een Blyk van de verregaande Onbeschaafdheid deezer Natie in haaren Heidenschen Staat.

By de *Kamtschatdalers* hebben maar weinig verbodene Trappen omtrent het Huwlyk plaats. Alleenlyk is het eenen Vader niet geoorloofd zyne Dochter, of eene Moeder haaren Zoon te trouwen. Een Schoonzoon mag zyne Schoonmoeder, en een Schoonvader zyne Schoondochter trouwen. Zusters en Broeders Kinderen huwlyken gemeenlyk onder elkander. De Echtscheiding is by hen ook zeer gemaklyk, bestaande alleenlyk daarin, dat een Man niet meer van hetzelfde Bed met zyne Vrouw zich bedient. In zu ke Gevallen trouwt de Man terstond eene andere Vrouw, en de Vrouw neemt eenen ander

deren Man aan, zonder eenige verdere Plechtigeden.

Een *Kamtschatdaler* heeft doorgaans twee of drie Wyven, by welken hy by beurten ligt. Soms tyds houdt hy ze allen in eene en dezelfde Hut, en somtyds laat hy ze afzonderlyk in onderscheidene Hutten wonen. Met iedere Maagd, waarmede hy zich in het Huwlyk begeeft, moet hy alle de voorheen gemelde Pligtpleegingen doorgaan. Schoon deeze Liederen zeer verzot op de Vrouwen zyn, zyn zy echter in lang na zo ieverzuchtig niet als de *Korakers*. In hunne Huwlyken schynen zy niet veel acht te geeven op den Maagdlyken Staat der geenen, met welken zy staan te trouwen. Ook zyn de Vrouwen niet ieverzuchtiger; want twee of drie Wyven leeven in alle Eendragt met eenen Man; zelfs, schoon hy nog verscheidene Bywyven daarenboven houdt.

Wanneer de Vrouwen naar buiten gaan, bedekken zy hun Aangezicht met eene Soort van Sluiër; en indien zy eenen Man op den Weg ontmoeten, keeren zy hem haaren Rug toe, en blyven dus stil staan, tot dat hy voorby gegaan is. In de Hutten zitten zy achter eene Mat of eene Gordyn, van Brandenetels gemaakt; maar, indien zy geene Gordyn hebben, en een Vreemde in de Hut komt, keeren zy haar Aangezicht naar den Muur, en gaan dus voort met haaren Arbeid.

Al dit bovengemelde moet verstaan worden van zulke Inboorlingen van *Kamtschatka*, die aan hunne oude Woestheid en Bygeloovigheid nog vast kleeven. Doch veelen derzelve beginnen tegenwoordig eenigermaate beschaafd te worden; schoon zy allen tot hier toe, eene ruuwe en plompe Stuursheid in hunne manier van spreken behouden.

XVII. H O O F D S T U K .

Van de GEBOORTE *bunner*
KINDEREN.

In 't gemeen zyn deeze Volken niet zeer vruchtbaar; want ik heb nooit kunnen ontdekken, dat een Man by dezelfde Vrouw tien Kinderen hadt; hoewel men ook bekennen moet, dat de Veelwyver, by hen gebruikelijk, zulks gootdeels verhindert. Hunne Vrouwen hebben doorgaans eene zeer gemaklyke Geboorte. *Steller* was tegenwoordig by de Verlofing van eene deezer Vrouwen, die, om haare gewoone Bezigheid te verrichten, uit de Hut ging, en na verloop van een kwartier uur weder kwam, draagende haar nieuwgebooren Kind in haare Armen, zonder dat hy eenige verandering in haare Houding bespeuren kon. Hy verhaalt insgelyks, dat hy eene andere Vrouw zag, welke drie Dagen in Baarensnood was, en tot zyne groote verwondering ten laatste nog gelukkiglyk verlost werdt van een Kind, welk zo verkeerd in de Geboorte ten voorschyn kwam, dat een behendig Vroedmeester, zo een Kind leevend haalende, zelfs onder eene beschaafde Natie, een voornaam blyk zyner kunst zou gegeeven hebben. De Bezweerders schreeven de gelegenheid van die onnatuurlyke Gestalte toe aan den Vader, die ten tyde, toen het Kind hadt moeten gebooren worden, bezig was eene Sleede te maaken, en daartoe het Hout over zyne knie te buigen. Zulke belagchelyke oorzaaken geeven zy altyd van buitengewoone Verschynfels.

De Vrouwen worden verlost op haare Knien, in tegenwoordigheid van zo veele Liederen, als 'er in het Dorp zyn, zonder ondersheid van Jaaren of Geslacht.

flacht. Zy binden de Navelftreng toe met eenen Draad, van Brandenetels gevlochten, en daarna snyden zy die af met een Mes, van Steen gemaakt. De Nageboorte werpen zy den Honden voor. Zy leggen gekauwden *Epilobium* op den Navel, en winden het Kind in Touwen, in plaats van Luieren: daarna neemt een ieder het in zyne Armen, hetzelfde strelende, kussende, en zich met de Ouders over deszelfs Geboorte verblydende. Deeze is de eenige Plechtigheid, waarvan zy zich by dergelyke omstandigheid bedienen. Men kan nauwlyks zeggen, dat zy openbaare Vroedvrouwen hebben; want voor het grootste gedeelte wordt deeze dienst door de Moeders of de naaste Bloedverwanten verricht.

De Vrouwen, die begeerig zyn om Kinderen te hebben, zyn gewoon, gelyk wy boven reeds gemeld hebben, om dat oogmerk te bereiken, Spinnekoppen te eten. Sommige Kraamvrouwen, opdat zy te eerder weder zwanger worden, eeten de Navelftreng van het Kind op. Doch andere Vrouwen zyn 'er, die even grooten afkeer van Kinderen hebben, en door het gebruik van verscheidene vergiftige Kruiden Miskraamen veroorzaaken, waarin zy door sommige kundige oude Wyven geholpen worden; doch zy kunnen zulks nooit ter uitvoer brengen, zonder hun eigen leeven in groot gevaar te stellen. Nog andere Vrouwsperfoonen vindt men in *Kamtschatka*, die zulke onnatuurlyke wreede Moeders zyn, dat zy hunne eigen Kinderen, terstond nadat zy gebooren zyn, van kant maaken of leevende voor de Honden werpen. Zy bedienen zich ook van verscheidene Kruiden en veerleerhande Bezweeringen, om de Ontvangenis te beletten. De Bygeloovigheid der *Kamtschatdalers* is somtyds ook de gelegenheid tot groote Onmenschlykheid: want, wanneer eene Vrouw Tweelingen ter Waereld brengt, moet

moet ten minste een derzelve worden verdaan; en zo handelen zy ook met een Kind, welk in zeer Stormachtig Weer gebooren wordt; doch het laatste kan nog door deeze of geene Bezweeringen worden behouden. Nadat de Vrouwen gebaard hebben, gebruiken zy, om haare verlorene krachten weder te krygen, Vischnat, toebereid met zeker Kruid, welk zy *Hale* noemen; doch, na verloop van eenige weinige Dagen, keeren zy tot hunne gewoone Levenswyze weder.

 XVIII. H O O F D S T U K.

Van de ZIEKTE der KAMTSCHATDALLERS, en hunne HULPMIDDELEN tegen dezelve.

De voornaamste Ziekten in *Kamtschatka* zyn de Scheurhuik, Builen, Beroerdheid, Kanker, Geelzugt, en de Venusziekte. Zy meenen, dat deeze Ziekten hun worden toegebracht door zekere Geesten, die sommige byzondere Hoken bewoonen, wanneer het by ongeluk en buiten hun weeten gebeurt, dat zy, gelyk zy zeggen, den eenen of anderen derzelve neerhouwen.

Hunne voornaamste Geneesmiddelen bestaan in Betoveringen en Bezweeringen; doch ten zelfden tyde verzuimen zy ook het gebruik van Kruiden en Wortelen niet. Tegen de Scheurhuik bedienen zy zich van zeker Kruid, waarmede zy hun Tandvleesch wryven, gelyk ook van de Bladen van zekere Beziënboomen*. De *Kofakken* geneezen zich van die

T 2

kwaal

* *Vaccinium ramis filiformibus repentibus, foliis ovatis perennantibus; En Impetrum.*

kwaal door middel van afkookfels van de Toppen van Cederboomen , en door wilden Knofflook te eeten. De goede Uitwerkfels van dit Geneesmiddel hebben allen , die den Tocht naar *Kamtschatka* hebben bygewoond , ondervonden.

Builen zyn eene zo zeer gevaarlyke Ziekte in het Schierëiland *Kamtschatka* , dat veelen daaraan sterven. Dezelve worden zeer groot , hebbende somtyds twee en zelfs wel drie Duimen in haare middellyn ; en wanneer zy doorbreeken , vallen 'er dikwyls veertig of vyftig kleine Gaatjes in. Zy merken het als een zeer fchaadlyk Voorteecken aan , wanneer 'er geene Etter in die Openingen ten voorschyn komt ; en zy , die nog daarvan hersteld worden , moeten dikwerf zes , en fomtyds wel tien Weeken hun Bed houden. De *Kamtschatdalers* bedienen zich van ruuwen Haazenvellen , om de Etter tot Rypheid te brengen.

De Beroerdheid , Kanker en Venusziekte worden byna ongeneeslyk by hen gehouden : van de laatste , zeggen zy , hebben zy nooit iets vernomen voor de aankomst der *Ruffen* in dit Schierëiland.

Daar heerscht nog eene andere Ziekte onder de *Kamtschatdalers* , welke zy *Sufschutsh* noemen. Dezelve is eene Soort van Schurft , die het geheele Ligchaam , kort onder de Ribben , als een Gordel omringt. Wanneer deeze puistfächtige Uitflag niet begint te etteren , en in Rooven af te vallen , dan is dezelve doodlyk ; en zy zeggen , dat een ieder deeze kwaal eens in zyn leeven moet hebben , gelyk wy van de Kinderpokjes zeggen.

De Heer *Steller* doet een omftandiger Verslag van hunne Gebreken en de Hulpmiddelen daartegen. Hy verhaalt ook , dat zy zich met veel vrucht van de Spongje bedienen , om de Etter uit de Builen te haalen. De *Kofakken* , wanneer zy met dergelyke

lyke Builen gekweld worden, leggen daarop de overblyffels van zeker Kruid *, nadat zy hetzelfde overgehaald en hunnen Brandewyn daaruit getrokken hebben; waardoor zy dezelve dikwyls zeer gelukkiglyk ontbinden.

De Vrouwen, in barensnood zynde, gebruiken doorgaans Zeebraamboizen, om haare Verlossing te verhaaften. Ook maaken zy van eene Soort van Koraal een Poeijer, gelyk aan dat van Kreeftsöogen, waarvan zy zich ingeval van vuile Ziekte bedienen. Tegen Hardlyvigheid gebruiken zy het Vet van Zeevolfen. In Toevallen van Kolyk, Pyn in de Ingewanden en Verkoudheid, neemen de *Kamtſchatalers* gemeenlyk hunnen toevlucht tot het Afkookfel van de *Pentapbylladis Fruticosus*, en dat menigmaal met zeer goed gevolg. Op allerhande opene Wonden leggen zy de Bast van Cederboomen.

Ingeval van Hardlyvigheid drinken zy ook het Nat van hunnen stinkenden Visch, en in de Buikloop eeten zy *Lac Lunæ*, welk zeer gemeen in dit Schiereiland is. Tegen hetzelfde Ongemak gebruiken zy ook Gras uit eene Weide en de Wortel van *Tormentilla*.

Zy, die eene zeere Keel hebben, bedienen zich van het Afkookfel van *Epilobium*, welk ook van de Vrouwen in zwaaren Arbeid gebruikt wordt. Wanneer zy door eenen Hond of Wolf gebeeten zyn, leggen zy gekneusde Bladen van de *Ulmaria* op de Wond, drinkende ten zelfden tyde een Afkookfel daarvan. Van dat zelfde Afkookfel bedienen zy zich ook in geval van Buikpyn en Scheurbuik. De gekneusde Bladen en Steelen gebruiken zy, wanneer zy zich gebrand hebben. Ook bedienen zy zich van het Afkookfel van dit Kruid, met Visch gemengd, tegen de Tandpyn, houdende hetzelfde warm in

T 3

hun-

* *Spondylium foliolis pinnatifidis.*

hunnen Mond, en leggende een Stuk van de Wortel op den aangesteeken Tand. Zy gebruiken eene Soort van Gentiaan tegen de Scheurbuik en byna tegen meest alle andere Kwaalen. Wanneer zy met Buikloop gekweld worden, drinken zy het Afkookfel van *Quercus marina*. Om Slaap te verwekken, gebruiken zy het Zaad van de Plant *Ephedra*. Zy stooven hunne Oogen met een Afkookfel van *Seramus*.

De Inwooners van *Kurilskaja Lopatka* bedienen zich ook van Klifteenen; 't welk zy waarfchynlyk geleerd hebben van de *Kurilers*. Zy bereiden dezelve uit verscheidene Kruiden, fomtyds met Vet, en fomtyds zonder Vet. Zy doen het Afkookfel in de Blaas van eenen Zeehond, waarāan zy de eene of andere Pyp vast maaken, en zetten het vervolgens op de gewoone wyze. Dit Geneesmiddel is in groote achting onder hen, en wordt in de meeste Ziekten gereedlyk gebruikt.

Tegen de Geelzugt hebben zy een Artzenymiddel, welk zy als onseilbaar aanmerken. Zy neemen de Wortels van de wilde Iris, en, nadat zy dezelve gezuiverd hebben, leggen zy ze te wreeken in warm Water, gebruikende het Vocht, welk zy'er uitpersen, als een Klifteen, en herhaalende zulks twee Dagen achter een, en ieder Dag drie maalen. Dit verwekt eene sterke Buikzuivering, en brengt gemeenlyk groote Hulp en Verzachting aan. Eenigen Tyd daarna, indien de Ziekte nog niet volkomen geneezen is, hervatten zy dat zelve Hulpmiddel nog eens.

Zy gebruiken nooit Lancetten of Laatkoppen, maar met eene houten Nyptang haalen zy de Huid op, en doorbooren dezelve met een Werktuig, in 't byzonder tot dat oogmerk van Kristal gemaakt, laattende 'er zo veel Bloed uit, als zy noodig oordeelen.

In Ruggyn wryven zy het pynlyk Deel voor het Vuur met de Wortel van de *Cicuta*, zynde daarby zeer zorgvuldig, om de Lendenen niet te raaken, 't welk, zo zy zeggen, Kramptrekkingen veroorzaaken zou. In Pyn van de Ledemaaten plaatfen zy op het pynlyk gedeelte eene kleine Pyramide, gemaakt van een Paddenstoel, die op een Berkenboom gegroeid is, en steeken den Top van dezelve in brand, latende dezelve branden, tot aan de Huid, wanneer de gemelde Pyramide van een splyt, en eene Wond nalaat, die eene groote menigte Etter bevat. Daarna heelen zy de Wond met Asch van den Paddenstoel; doch sommigen bemoeijen zich naderhand daarmede in 't geheel niet. De Wortels van de *Anemonides* of Ranonkels gebruiken zy om hunne Vyanden te beschadigen of te vergiftigen; ook vergiftigen zy daarmede hunne Pylen.

XIX. H O O F D S T U K.

Van de BEGRAAFNIS der DOODEN in het Schierëiland KAMTSCHATKA.

De Begraafnis der Dooden, indien men de Lyken voor de Honden te werpen eene Begraafnis mag noemen, is in dit Schierëiland zeer onderscheiden van de Gewoonten, die daaromtrent in alle de overige Gewesten des Aardbodems plaats hebben. Want in plaats van de doode Ligchaamen te verbranden, of in eene Kuil of Hol te leggen, binden zy eenen leeren Riem om den Hals van den Dooden, trekken het Lyk uit de Hut, en geeven het aan hunne Honden tot voedsel over. Zy geeven daar voor de volgende Redenen: dat zy, wier doode Ligchaamen door de Honden opgegeeten

zyn, in de andere Waereld met fraaije Honden zullen ryden; en zy werpen ze neer dicht by hunne Hut, opdat de booze Geesten, welken zy zich als de Uitwerkers van hunnen Dood verbeelden, ziende het Lyk, moogen te vreedden zyn met dat onheil, welk zy hun aangedaan hebben. Ondertusscher, verhuizen zy ook dikwyls naar eene andere Plaats. wanneer 'er iemand in de Hut overleeden is, zonder hunne Lyken met zich te sleepen.

Zy werpen alle de Kleederen van den overleedenen weg, niet om dat zy zich inbeelden, dat hy gelegenheid zal hebben, om die in de andere Waereld te draagen; maar, omdat zy gelooven, dat hy, die de Kleederen van eenen overleedenen draagt, zekerlyk een ontydig Einde zal hebben. Deeze Bygeloovigheid heeft voornaamlyk de overhand onder de *Kurilers*, die omtrent *Kurilskaja Iepel* wonen; dezelve zouden geen Ding, welk zy wisten aan een overleeden Persoon toebehoord te hebben, aanraaken, schoon zy ook de grootste geneegenheid daarvoor hadden. De *Kofakken* maaken dikwyls gebruik van deeze Bygeloovigheid der *Kamtschatdalers*, koopende menigmaal nieuwgemaakte kleederen, wier Bezitters overleeden waren, voor zeer geringen Prys.

Na de zogenoemde Begraafnis van den overleedenen, bedienen zy zich van de volgende Zuivering: Naar het Woud gaande snyden zy eenige dunne Takjes af, waarvan zy eenen Ring vlechten, en tweemaal daardoor gekroopen zynde, brengen zy denzelfen naar het Woud te rug, en werpen dien Westwaard van zich. Zy, die het Lyk uit de Hut hebben gesleept, zyn verbonden twee Vogels van het een of andere Soort te vangen; eenen derzelfen verbranden zy, en den anderen nuttigen zy met hun geheele Huisgezin. Deeze Reiniging wordt op denzelfden dag vol-

volbragt; want eer die Plechtigheid verricht is, durven zy in geene andere Hut ingaan, en niemand wil ook voor dien tyd in de hunne komen. Tot Gedachtenis van den overleedenen, houdt het geheele Huisgezin eene Vischmaaltyd; verbrandende de Vinnen derzelve in het vuur.

 XX. H O O F D S T U K .

*Van de NATIE der KOREKERS, hunne
GEWOONTEN, ZEDEN, enz.*

Dewyl de *Korekers* en *Kurilers*, in hunne Gewoonten, Zeden, Kleeding, enz. voor het grootste gedeelte met de *Kamtschatdalers* overeenkomen, zullen wy alleenlyk kennis neemen van die dingen, waarin zy van dezelve, of van elkander verschillen.

De *Korekers*, gelyk wy te vooren reeds verhaald hebben, worden verdeeld in de zwervende of Rendieren-*Korekers*, en in die, welke eene vaste woonplaats hebben, houdende hun verblyf in Hutten onder de aarde, gelyk de *Kamtschatdalers*, naar welken zy in allen anderen opzichte inderdaad volkomen gelyken; zo dat alle die Aanmerkingen, welken wy omtrent deeze Natie zullen maaken, moeten worden verstaan ten aanzien der zwervende *Korekers*; en zy wy het uitdruklyk anders bepaalen.

De *Korekers*, die eene vaste Woonplaats hebben, wonen langs de Kust van den Oosterfchen Oceaan, van de Rivier *Ukoi* tot aan de Rivier *Anadir*, en langs de Kust van den Zeehoezem van *Penschinska*, tot aan het Gebergte *Nuktchatmin*, uit welk de Rivier *Nuktchan* voortspringt. Naar deeze en andere Rivieren, aan welken zy wonen, neemen

men zy verscheidene Benaamingen aan , waardoor zy onder en van elkander onderscheiden worden.

De *Korekers*, die een zwervend Leeyen leiden, houden met hunne Kudden Rendieren hun verblyf tusschen, en strekken zich uit van den Oosterfchen Oceaan Westwaard, tot den Oorsprong der Rivieren *Penschina* en *Omolona*, Noordwaard tot de Rivier *Anadir*, en Zuidwaard tot de Rivieren *Lesnaya* en *Karaga*. Somtyds komen zy zelfs over deeze Grensplaatsen, naderende merklyk aan *Kamtschatka*; doch dit gebeurt maar zeer zelden, en alleenlyk dan, wanneer zy voor de *Tschukotskers* bevreesd zyn, die hunne gevaarlykste en geduchtste Nabuuren zyn. De Volken, aan welken zy grenzen, zyn de *Kamtschatdalers*, de *Tschukotskers*, de *Cheroki*, en de *Tungusen* of *Lamuti*.

De *Tschukotskers* moogen worden aangemerkt als Aftamlingen der *Korekers*, gelyk zy ook waarlyk zyn; en dit zo zynde, dan mag men zeggen, dat het Landschap der *Korekers* van veel grootere uitgestrektheid is: want de *Tschukotskers* bezitten al het Land, welk zich Noordwaard van de Rivier *Anadir* tot aan het Voorgebergte *Tschukotskoi* uitstrekt. Ook zyn deeze *Tschukotskers*, die ten Noorden van de Rivier *Anadir* woonen, aan de *Russische* Heerschappy niet onderworpen; maar zy doen geduurige Invallen tegen die Natiën, welke onder het *Russisch* Gebied staan, zo wel *Korekers* als *Tschukotskers*, hen doodende, gevangen nemende, en hunne Kudden Rendieren roovende. In den Zomertyd visschen zy niet alleen in de Zeën, naby den Mond der Rivier *Anadir*; maar zelfs vaaren zy die Rivier een groot end wegs op; wanneer het ook niet zelden gebeurt, dat die Volken, welke aan *Rusiand* onderworpen zyn, in hunne Handen vervallen.

De

De *Korekers* verschillen niet alleen in hunne Zeden en Gewoonten, maar ook in de Gedaante hunner Ligchaamen merklyk van elkander. De zwervende *Korekers*, voor zo veel Ik ontdekken kon, zyn klein van Gestalte, en zeer mager; zy hebben een klein Hoofd en zwart Hair, welk zy daaglyks afscheeren. Hun Aangezigt is langwerpig rond, met kleine Oogen, hangende Wenkbrauwen, korten Neus, wyden Mond, en zwarten en scherpen Baard, dien zy geduuriglyk uitslukken. De *Korekers*, die eene vaste Woonplaats hebben, schoon niet lang van Postuur zynde, zyn echter langer dan de zwervende *Korekers*, ook gezetter en sterker; voornaamlyk die, welke meer Noordwaard wonen, als welke grootdeels naar de *Kamtſchatdalers* en *Tſchukotskers* gelyken.

Behalve het gemelde, is'er nog een groot onderscheid in hunne Gewoonten en Kleeding. De zwervende *Korekers* zyn ten ultieme ieverzuchtig, en dooden somtyds hunne Wyven enkel op een kwaad vermoeden, tegen hen opgevat; maar wanneer eenigen in overspel betrapt worden, worden beiden, zo Man als Vrouw, zekerlyk ter dood veroordeeld. Om deeze Reden schynen de Vrouwspersonen onder hen veele moeite aan te wenden, om zich zelve onaangenaam en onbehaaglyk te maaken; want zy reinigen nooit hun Aangezigt of hunne Handen, ook kammen zy nooit hun Hair; en hunne Opperkleederen zyn morsig, stordig, en gescheurd, wordende de besten van hun onder gedraagen. Dit zyn zy verpligt te doen uit Hoofde van de Ieverzuchtigheid hunner Mannen; die zeggen, dat eene Vrouw geene Reden heeft, om zich zelve op te tooljen, ten zy dan om de geneegenheid van eenen vreemden te winnen; want haar Man bemint haar buiten dien opschik. De *Korekers* in tegendeel, die eene vaste woon-

plaats

plaats hebben, en de *Tschukotskers*, merken het als het zuiverste Teeken van Vriendschap aan, wanneer zy eenen Vriend onthaalen, hem met hun Wyf of Dochter te bed te leggen; en eene weigering van deeze Beleefdheid staat by hen als de grootste verongelyking te boek; en zelfs zyn zy in staat, iemand wegens zulk eene Versmaading te vermoorden. Dit gebeurde aan verscheidene *Russische Kosakken*, eer zy eene genoegzaame kennis van de zeldzaame Gewoonten deezer Lieden hadden. De Wyven deezer *Korekers* wenden alle Poogingen aan, om zich zo veel op te sieren, als hun mogelyk is; zy verwen of blanketten hunne Aangezichten, zy draagen hunne beste Kleederen, en bedienen zich van verscheidene Middelen, om hunne Persoonen te doen uitmunten en aangenaam te maaken. In hunne Hutten zitten zy geheel naakt, zelfs in het Gezelschap van Vreemdelingen.

De geheele Natie is woest, driftig, wrankzuchtig en wreed; en de zwervende *Korekers* zyn ook verwaand en iedel: zy verbeelden zich, dat geen Volk op den Aardbodem zo gelukkig is, als zy, aanmerkende alle de Berichten, die Vreemdelingen aangaande de Voordeelen van andere Landen geven, als zo veele Leugens en Fabelen; „ want, zeggen zy, indien gy lieden alle deeze voordelen ten „ uwent kondt genieten, wat bewoog u, om zo „ veel moeite te doen, en tot ons over te komen? „ Het schynt, dat gy gebrek hebt van veele Zaaken, „ die wy in overvloed hebben; wy, in tegendeel, „ zyn vergenoegd met het geen wy bezitten, en ko- „ men nooit tot u om eenig ding te zoeken.” Eene der voornaamste Redenen van hunnen Hoogmoed en Verwaandheid mag men toeschryven aan de *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben; want deezen toonen de grootste vreeze en ontzach voor hun; 't geen

geen zelfs zo ver gaat, dat, indien iemand van hunne Rendierenhoeders by geval tot de Hutten der *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben, komt, zy allen uit dezelve hem te ontmoet loopen, hem met de grootste Pligtpleeging ontvangen, en iedere Verongelyking geduldiglyk draagen. Men heeft nooit gehoord, dat de vast gezeetene *Korekers* het minste ongelyk deden aan iemand der zwervende *Korekers*; en dit wordt zo vastlyk geloofd, dat onze *Kosakken*, die de Schattingen van deeze Natie ophaalen, zich volkomen veilig achten, wanneer zy onder die, welke in Hutten wonen, verkeeren, indien zy maar eenen der Rendieren-*Korekers* by zich hebben. Ondertusschen moet dit iemand zeer vreemd voorkomen, wanneer men overweegt, dat de vast gezeetene *Korekers* veel sterker en talryker zyn, dan de overigen; en men moet het alleenlyk toefchryven aan die algemeene Achtung, welke arme Lieden doorgaans gewoon zyn aan de Ryken te bewyzen. Want de Armoede en Behoeftigheid der *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben, is zo groot, dat zy ten aanzien hunner Kleeding voor een zeer groot gedeelte van de zwervende *Korekers* afhangen. Deeze laatsten noemen daarom ook de *Korekers*, die in Hutten hun verblyf houden, hunne Slaaven, en behandelen hen overeenkomstig daarmede. Maar zy gedraagen zich geheel anders omtrent de *Tschukotskers*, die zo geducht en vreeslyk voor hun zyn, dat vyftig van de Rendieren-*Korekers* niet durven staan tegen twintig of vyf en twintig der *Tschukotskers*. En indien zy niet de Bescherming der *Kosakken*, die aan de Rivier *Anadir* zich ophouden, gestaadig genooten, zouden de *Tschukotskers* hen al lang geheel en al uitgeroeid hebben.

Gelyk iedere Natie nog doorgaans iets heeft, 't geen haar eenigzins pryswaardig maakt, zo zyn ook de

de *Korekers* veel eerlyker en vlytiger dan de *Kamtschatdalers*; en het schynt ook, dat zy een grooter Begrip van de schaamte hebben, dan die genoemden.

't Is zeer moeilyk een naauwkeurig Bericht van het Getal en van de verscheidene Stammen der *Korekers* te verkrygen; doch men is van gedachten, dat zy allen, by elkander gerekend, veel talryker zyn, dan de *Kamtschatdalers*. Zy onthouden zich alermeeft in zulke Plaatsen, die van Mos voor hunne Rendieren overvloeïën, zonder op de schaarsheid van Hout of Water acht te geeven. In den Winter tyd kunnen zy Sneeuw in plaats van Water gebruiken, en Mos of Gras om vuur te stoken, waarvan zy overal overvloed hebben.

Hunne Leevenswyze, vooräl in den Winter, is nog merklyk onäangenaamer, dan die der *Kamtschatdalers*; want, dewyl zy geduurig van Woonplaatsen moeten veranderen, zyn de Hutten, waarin zy komen, geheel en al bevrooren; en, wanneer zy een begin maaken, om dezelve door middel van vuur te doen ontdooïën, ontstaat 'er zulk een zwaare Rook, en die zo verderflyk voor het Gezicht is, dat een Mensch in eenen dag steekeblind daardoor worden kan; 'twelk voornaamlyk daardoor veroorzaakt wordt, om dat zy zich van groene Struiken of Gras bedienen, om vuur te verwekken.

Hunne Hutten zyn genoegzaam op dezelfde wyze gemaakt, als die van andere omzwervende Volken; maar kleiner, dan die der *Kalmukken*. Des Winters bedekken zy dezelve met ruuwe Rendierenhuiden, en des Zomers met Rendierenhuiden, die bereid zyn. Zy hebben geene Vloer of eenige Afzondering binnen hunne Hutten; in het midden der Hut zyn alleenlyk vier kleine Paalen in den Grond geslaagen, tusschen welken zy hunne Hoardsteede hebben. Aan deeze Paaltjes binden zy gemeenlyk hun-

hunne Honden vast, die dikwyls de Eetwaaren uit de Ketels haalen, terwyl zy bereid worden; en schoon hunne Meesters hen deswege zeer strenglyk straffen, krygen zy echter doorgaans van ieder gerecht hun aandeel. Iemand moet zeer hongerig zyn, indien hy lust en trek zal hebben, om met dit Volk te eeten. In plaats van hunne Ketels of Schotels uit te wasschen, geeven zy dezelve aan hunne Honden, om ze uit te likken; en hetzelfde stuk Vleesch, welk zy den Honden uit den Bek trekken, werpen zy weder in de Ketels, zonder hetzelfde af tewasschen.

De Winterhutten der *Tjebukotskers* zyn veel beter, dan die der *Korekers*, zynde merklyk warmer, en ook veel ruimer. Verscheidene Huisgezinnen woonen in dezelfde Hut, hebbende allen hunne eigene Banken, met Rendierenhuiden bedekt, waarop zy zitten en slaapen. By iedere Bank houden zy eene Lamp dag en nacht branden; waartoe zy zich bedienen van Traan van Visschen, en een Lemmet van Mos. De Hutten hebben eene opening in den Top, die tot een Schoorsteen verstrekt; doch zy zyn bykans zo berookt, als die der *Korekers*, maar teffens zo warm, dat de Vrouwsperfoonen zelfs op de koudste plaatsen geheel naakt zitten.

De Kleederen, welken zy draagen, zyn van Rendierenhuiden gemaakt, in 't minste niet verschillende van die der *Kamtschatdalers*, koopende dezelve van de *Korekers*. Zy geneeren zich voornaamlyk van het Vleesch van Rendieren, waarvan zy ongemeenen grooten overvloed hebben, bezittende sommigen der Ryksten tien of twintig duizend; zelfs werdt 'er gezegd, dat een hunner Voornaamsten honderd duizend Rendieren hadt: en desniet tegenstaande zyn zy nog zo karig, dat zy 'er zeer bezwaarlyk toe kunnen komen, om een derzelve tot hun eigen gebruik te dooden, zich vergespoegende met die
gee-

geenen, welke natuurlyker wyze gestorven, of door Wolven gedood zyn. Van deeze krenge hebben zy ook inderdaad taamyken overvloed; en zy schamen zich ook niet, om de Reizigers te vertellen, dat 'er in 't kort geenen van hunne Rendieren door Wolven gedood, of door andere Toevallen gestorven zyn, willende zich daarmede verschoonen, dat zy hun geen Vleesch voorzetten. Voor Gasten, welken zy eene byzondere achting toedraagen, zullen zy somtyds nog wel eenigen van hunne Kudde dooden, en by zulke gelegenheid alleen houden zy eene openhartige Maaltyd. Zy melken de Rendieren nooit, en het gebruik van Melk is hun ook volkomen onbekend. Zy eeten hun Vleesch voor het grootste gedeelte gekookt; en 't geen zy niet nuttigen, droogen zy terstond in den Rook in hunne Hutten.

Een van hunne voornaamste Gerechten wordt genoemd *Yamgaya*, welk op deeze wyze toebereid wordt. Zy doen het Bloed van een Rendier, met Vet gemengd, in deszelfs Maag of Pens, welke zy vervolgens ophangen om te laten rooken. Onze *Kofakken* houden dat voor een aangenaam Gerecht. Daarenboven eeten de *Korekers* alle andere Dieren, uitgenomen Honden en Vossen. Over 't algemeen bedienen zy zich niet van Kruiden, Wortelen of de Bast van Boomen; maar de Armen geneeren zich daarmede in tyd van groote schaarsheid; ook maaken zy geen werk van Visch te vangen; doch de Rendierenhoeders gaan nog wel uit visschen, alhoewel die ook zeer zelden. Zy doen geenen Voorraad van Beziën op voor den Winter; maar zy eeten dezelve alleenlyk versch in den Zomer. Zy meenen, dat 'er niets zoeter en smaaklyker is, dan zekere soort van Bessen, met de Wortel *Saran* en Rendieren Vet, onder een gestampt.

Ik hadt eens gelegenheid, om eenen hunner Voor-
naamsten boven maate verwonderd te zien op het
eerste gezigt van Suiker, welk hy voor Zout aan-
zag; maar een weinigje daar van proevende, was
hy zo zeer ingenomen met deszelfs Zoetheid, dat hy
iets daarvan verzocht, om het aan zyne Wyven te
brengen; maar, dewyl hy niet in staat was, om de
verzoeking van eene zo aangenaame en sinaaklyke
zeldzaamheid tegen te staan, at hy het op den weg
alles op; en toen hy in zyne Hut by de zynen
kwam, en hun verhaalde, dat hy Zout geproefd
hadt, zynde zoeter dan iets, 't geen hy ooit ge-
geeten hadt, wilde niemand van hun, schoon hy
het ook op de sterkste wyze verzekerde, zulks ge-
looven, staande houdende, dat 'er niets zoeter kon
zyn, dan het gemelde gerecht.

Zy ryden alleenlyk in den Wintertyd op Sleeden,
getrokken door Rendieren; doch nooit ryden zy
des Zomers op Rendieren, gelyk men in andere
Landen te Paard rydt; schoon zy zeggen, dat de
Tungusen zulks doen. Hunne Sleeden zyn omtrent
een Vadem lang; de Zystukken zyn omtrent vier
Duimen dik, maar een weinig dunner aan het voor-
ste gedeelte, alwaar zy eenigzins opwaard gebou-
gen zyn. De twee Zystukken zyn door middel
van kleine stukjes Hout aan een gevoegd. Zy span-
nen voor iedere Sleede twee Rendieren.

Het Getuig, welk zy daartoe gebruiken, zweemt,
eenigermaate, naar dat, waarvan de *Kamtschat-*
dalers zich omtrent hunne Honden bedienen.
Het Getuig van dat Rendier, welk aan de rechter-
zyde loopt, wordt vastgemaakt aan de linkerzyde
der Sleede, en dat van het Rendier, welk aan de
linkerzyde loopt, wordt vast gehecht aan de rech-
terzyde der Sleede. Hunne Toomen en Teugels

V

heb-

hebben eenige overeenkomst met de Paardejukken. Op het Voorhoofd van het Rendier plaatsen zy vier kleine Beenen, in de gedaante van Tandén gemaakt, maar zeer scherp, die gebruikt worden als het Bit voor een Paard, om dezelve te rug te houden, als zy al te hard loopen: want deeze scherpe Beenen hunne Huid doorboorende, doen hen op eenmaal stil staan. Doch het Rendier, welk aan de rechterhand loopt, heeft alleenlyk deeze Beenen, want dat maar tegengehouden zynde, heeft het Rendier aan de linkerhand geene kracht om weg te loopen. De Voerman zit dicht aan het voorste gedeelte der Sledge, en, wanneer zy naar de rechterzyde moeten draaijen, trekken zy maar aan den Teugel; maar, wanneer zy naar de linkerzyde moeten keeren, slaan zy alleenlyk aan de rechterzyde van het Rendier. Zy dryven ze voort met een Prikkel, die omtrent vier voeten lang is, hebbende aan het eene End een scherp stuk Been, en aan het andere End eenen Haak: met het Been porren zy het Rendier an, om voorwaard te gaan, en met den Haak tillen het Getuig op, -indien het eens gebeurt, dat het Rendier neer valt.

Het Reizen met Rendieren gaat ongemeen veel spoediger, dan met Honden. Een paar goede Rendieren zullen, op eenen dag, eenen Weg van honderd vyftig Wersten afleggen; maar men moet wel zorg draagen, om dezelve dikwyls voeder te geven, en ook veelmaalen stil te houden, ten einde hun tyd en gelegenheid te gunnen om te stallen; want, dat niet in acht neemende, kan men ze in eenen dag dood ryden, of ten minste hen volkomen onbruikbaar maaken. Rendieren, die voor de Sleden gebruikt worden, worden in 't byzonder daartoe aangekweekt, gelyk de Paarden. Het Manneken shyden zy. De

De Rendieren , waarvan de *Korekers* zich voor de Sleeden bedienen , graazen teffens met de anderen ; en wanneer zy dezelve van nooden hebben , dryven zy ze allen in de Hut ; dan op eene zekere wyze overluid schreeuwende , scheidt de Rendieren , die gewoon zyn Sleeden te trekken , zich van den overigen Hoop af ; en indien een der eerstgenoemden te rug blyft , slaan zy het ombermhartiglyk .

De vast ter neer gezeetene *Korekers* hebben insgelyks eenige Rendieren , maar zeer weinigen ; en wel alleenlyk de zulken , welken zy voor hunne Sleeden gebruiken .

De *Tschukotskers* hebben groote Kudden van deeze Dieren , en echter geneeren zy zich voor het grootste gedeelte met Zeedieren . De *Korekers* zouden zeer elendig zyn , indien zy gebrek aan Rendieren hadden ; want zy verstaan de kunst niet om Vifch te vangen . Hierom worden de behoefrigeren onder de *Korekers* door de rykeren gebruikt , om hunne Rendieren te voeden , waar voor zy Kost en Kleederen ontvangen : en , indien zy zelve eenen kleinen Voorraad van hun eigen hebben , wordt het hun vergund , dezelve met hun Meesters Vee te voeden .

De zwervende of zogenoemde Rendieren-*Korekers* verruilen sommigen van hunne Rendieren en derzelver Huiden , met de nabuurige Volken , tegen de fynste Pelteryen , waarvan zy altyd eenen grooten voorraad bezitten .

De Godsdienst der *Korekers* is niet minder ongerymd dan die der *Kamtschatsdalers* . Dat klein Opperhoofd van hun , van welk ik myne Berichten ontving , schein nauwlyks eenig Denkbeeld van eenige Godheid te hebben . Zy schynen meer Eerbied te be-

toonen aan kwaade Geesten, die, volgens hunne Inbeelding, de Rivieren en Bosschaadjen bewoonen: en deeze Eerbied schynt haaren oorsprong te trekken uit hunne vreeze. De *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben, erkennen voor hunnen God den *Kitchu* der *Kamtschatdalers*. Zy hebben geen en vastbepaalden Tyd van Godsdienstoeffening of Aanbrenging van Offerhanden; maar, wanneer het hun behaagt, dooden zy of een Rendier, of eenen Hond, welken zy op eenen Paal vast maaken, draaijende deszelfs Gezigt naar het Oosten, doch latende alleenlyk het Hoofd en de Tong van het Rendier of den Hond op den Paal. Zy weeten zelve niet, aan wien zy die offerhande doen, en zeggen daarby slechts deeze Woorden: *Vio coing yack ne la lu, ban be vau*; dat is: Ditvoor u, en wilt ons iets, dat goed is, schenken. Hunne voornaamste Tyd om te offeren is, wanneer zy over eene Rivier staan te trekken, of door eene Wildernis te reizen; want zy verbeelden zich, dat die Plaatsen door kwaade Geesten bewoond worden; dan dooden zy een van hunne Rendieren, en eetende deszelfs vleesch, maaken zy de overgeschootene Beenen en het Hoofd vast op eenen langen Stok, welken zy planten tegenöver de verbeelde Wooning dier Geesten.

Wanneer de *Korekers* zeer bekommerd zyn wegens de eene of andere besmetlyke Ziekte, dooden zy eenen Hond, en het Gedarmte aan twee Stokken vast maakende, gaan zy tusschen beiden door.

Terwyl zy met het offeren bezig zyn, slaan hunne *Schamans* of Tovenaars op eene kleine Trom, gelyk die, welke door de *Jakutski*, en de nabuurige Volken gebruikt wordt. Sommigen dier *Schamans* worden aangemerkt als Artsen, van welken de
Ko-

Korekers oordeelen, dat zy, op de Trom slaande, de Ziekten verdryven.

In het Jaar 1739. had ik gelegenheid, omtrent het Beneden-Fort *Kamtschatka*, den zeer beruchten *Schaman Carimiacha* te zien. Dezelve was niet alleen in groote Achtting onder deeze woeste Volken; maar onze *Kofakken* hadden zelfs Eerbied voor hem, wegens de menigvuldige ongemeene Daaden, die hy verrichtte; voornaamlyk de Doorsteeking van zynen Buik, waaruit hy eene menigte Bloed deedt loopen, welk hy opdronk: doch dit Stukje verrichtte hy op eene zo averchtsche wyze, dat iemand, die door Bygeloovigheid niet gantschiyk verblind was, het Bedrog zeer gemaklyk ontdekken kon. Voor eerst, op zyne kniën zittende, en eenigen tyd op zyne Trom geslaagen hebbende, stak hy zyn Mes in zynen Buik, en daarna haalde hy, van onder zyn kleed, met Pelteryen gevoerd, eene handvol Bloed, welk hy dronk, lekkende zyne Vingers af. Ik kon niet nalaten, de Eenvoudigheid dier kunststreek te belagchen, waaröver de gezienste Guighelaar zich voorzeker zou geschaamd hebben. Men kon duidlyk zien, dat hy het Mes onder zyn ruig kleed naar beneden stak, en het Bloed drukte uit eene Blaas, die hy in zynen schoot verborgen hadt. Na alle deeze Bezweering dacht hy ons nog meer in verwondering te zullen wegrukken, toonende ons zynen Buik, die geheel bebloed was, en voorgeevede, dat hy de Wond, die 'er niet gemaakt was, weder geheeld hadt. Hy verhaalde ons, dat de kwaade Geesten in verschillende Gedaanten aan hem verscheenen, en ook van verschillende Plaatsen kwamen. Sommigen kwamen uit de Zee; anderen uit de brandende Bergen. Sommigen derzelve waren zeer groot, en anderen weder zeer klein. Sommi-

gen hadden geene Handen , en anderen waren half verbrand. De Geesten , die uit de Zee kwamen , waren veel fraaiër gekleed , dan de overigen , en verscheenen hem als het ware in eenen Droom , en op dien tyd pynigden zy hem zo zeer , dat hy byna Luiten zich zelve was.

Wanneer de Toveraars voorgeeven de eene of andere Ziekte door hunne Bezweeringen te willen geneezen , geeven zy nu eens bevel om eenen Hond te dooden , dan eens , om kleine Stokjes rondom hunne Hutten in den Grond te plaatsen. Wanneer zy eenen Hond dooden , houdt de een hem by den kop , de ander by den staart , en een derde stoot hem in de zyde. Wanneer hy dood is , steeken zy hem op een' Staak , draaiënde deszelfs Gezicht naar den naasten brandenden Berg.

Hunne Burgerlyke Staatsgesteldheid is even zo ruuw , als hunne Godsdienstige. Zy weeten niets van het Jaar in twaalf Maanden te verdeelen ; doch voor de vier Getyden des Jaars hebben zy nog onderscheidene naamen. Ook hebben zy alleenlyk voor de vier Hoofdwinden byzondere naamen. Van de Gesternten kennen zy den grooten Beer , dien zy in hunne Taal het wilde Rendier noemen. De *Pleia-des* noemen zy het Endvogels Nest ; en den Melkweg de verspreide Rivier.

Den Afstand tusschen twee plaatsen berekenen zy naar hunne Dageizen , waarvan eene tusschen de dertig en vyftig Wersten bedraagt.

Eer zy aan het *Russische* Ryk onderworpen waren , hadden zy nooit eenige Regeering of Magistraatspersoon onder zich gehad ; alleenlyk hadden de Ryken toen uit hoofde van hun vermoogen , eenig Soort van Gezach over de Armen. Voor dien tyd wisten zy ook niets van eenen Eed. Tegenwoordig

dig, in plaats van te zweeren op het Kruis of Evangelie, noodzaaken onze *Kofakken* hen, om eenen Snaphaan by den Loop vast te houden, hen dreigende, dat alwie den Eed niet getrouwlyk houdt, zekerlyk met een Kogel zal dood geschooten worden. En zy zyn ook daarvoor zo bevreesd, dat zy in plaats van zich zelve door eenen Eed te zuiveren, indien zy schuldig zyn, veel liever hunne misdaad zullen belyden.

Zy zyn volkomen onkundig van alle goede Zeden, niet slechts in gemeene Pligtpleegingen, maar ook in het ontvangen van Vreemdelingen, welken zy met eene hoogmoedige Houding bejegenen. Wanneer zy hunne Gasten onthaalen, verpligen zy hen geenzins om zich te overlaaden, gelyk de *Kamtschatdalers* doen; maar zy geeven hun, 't geen zy in genoegzaamen overvloed hebben. 't Is aanmerkelyk, dat alle deeze woeste en onbeschaarde Natiën ongemeen verzot zyn op Vet, houdende de vette Spys voor hun aangenaamst Gerecht. De *Jakutski* zouden een Oog willen verliezen voor een stuk Vet Paardenvleesch, en de *Tschukotskers* voor eenen vetten Hond. De *Jakutski* weeten, dat het steelen van enig Vet met het verlies van alle hunne Goederen gestraft wordt; maar, wanneer zy gelegenheid hebben, om een vet Paard te steelen, kunnen zy hunne Drift daartoe niet beteugelen, vertroostende zich onder alle hunne Rampen met het vermaak, dat zy ten minste eens in hun leeven eene aangename en smaaklyke Moelyd gedaan hebben.

Onder alle deeze ruwe en heidensche Volken, de *Kamtschatdalers* alleen uitgezonderd, wordt de Dievery als zeer pryswaardig aangemerkt; by aldien zy maar niet steelen in hunnen eigen Stam, of, in-

dien zy dat nog al doen, zo de Diefftal dan maar met zo veel kunst gepleegd is, dat dezelve niet kan ontdekt worden. Integendeel word dezelve zeer strenglyk gestraft, indien dezelve ontdekt wordt; doch zulks geschiedt niet wegens den Diefftal, maar wegens het gebrek van Behendigheid in de kunst van steelen. Onder de *Tfcbukotskers* heeft de dwaaze gewoonte plaats, dat eene Maagd niet eerder mag trouwen, voordat zy haare vaardigheid in het Steelen aan den dag gelegd heeft.

Moord word by hen niet als eene groote Misdad aangezien, ten zy dezelve in hunnen eigen Stam bedreeven is, en dan zyn de naaste Bloedvrienden van den vermoorden doorgaans gewoon, den Doodslagte wreeken; doch niemand anders bemoeit zich op eenigerhande wyze daarmede.

Ten aanzien der Huwlyken houden zy deeze gewoonte, dat de Ryken met de Ryken, en de Armen met de Armen trouwen, zonder byna eenig acht te geeven, of op Schoonheid, of op eenige andere Hoedanigheid. Zy huwlyken voor het grootste gedeelte in hunne eigen Familie, en wel met een Broeders of Zusters Dochter, eene Meuy of Stiefmoeder; en, om het in 't kort te zeggen, zy trouwen in alle Graaden van Bloedverwandschap, uitgenomen alleen met hunne eigen Moeder en Dochter. De manier van vryen is dezelfde met die der *Kamtschatdalers*. Schoon de Bruidegom ook zeer ryk is, is hy echter verpligt, drie of vier Jaaren voor zyne Bruid te dienen; geduurende welken tyd zy hun vergunnen by elkander te slaapen; doch de gewoonte om de Bruid weg te voeren stellen zy uit tot de voltrekking van het Huwlyk, die zonder groote Plechtigheid geschiedt.

Zy hebben somtyds twee, en somtyds drie Wyven, welken zy op verscheidene Plaatsen onderhouden,
gee-

geevende hun eene Kudde Rendieren met eenen Hoeder. Hun grootste vermaak is, van de eene Plaats naar de andere te gaan, en hun Vee te bezoeken; en 't is zeer aanmerklyk, dat de *Korekers*, niettegenstaande hunne Kudden zeer talryk, en zy in de Telkunst ten eenemaal onkundig zyn, verstonde het minste Verlies kunnen ontdekken, en zelfs alle de Kenmerken van het Rendier, welk verlooren is, opgeeven.

Zy hebben eene groote Liefde voor hunne Kinderen, en gewennen dezelve van hunne kindsheid af aan den Arbeid en de Huishouding. Zy die ryk zyn, zonderen, zo ras het Kind gebooren is, een zeker getal Rendieren af, welken hy echter niet opësschen mag, voor dat hy volwassen is. De oude Wyven geeven aan de Kinderen Naamen, 't welk met de volgende Plechtigheden geschiedt: Zy steeken twee kleine Roeden in den Grond, bindende dezelve aan het bovenënd te samen met Draaden, en hangende in het midden eenen Steen, in een stuk eener Schaapenhuid opgerold; dan vraagen zy al mompelende den Steen, welken Naam zy aan het Kind zullen geeven; en de Naam van verscheidenen hunner Naastbestaanden doorloopende, geeven zy dien Naam, op welks Noeming de Steen beeft, aan het Kind. De Kraamvrouw vertoont zich niet, en komt ook niet uit haare Hut, voor den tienden dag. Indien het gebeurt, dat de *Korekers* genoodzaakt worden, binnen dien Tyd, hunne Woonstede te verplaatsen, wordt de Kraamvrouw in eene bedekte Sleede overgedraagen. Zy zoogen haare Kinderen, tot dat zy drie Jaaren en meer oud zyn; doch zy gebruiken noch Wieg, noch Windfeldoeken.

Zy bezorgen de geenen, die ziek zyn, zeer zorgvuldiglyk, en hunne *Schamans*, of Bezweerders,

behandelen dezelve op die wyze, als wy te vooren gemeld hebben. Zy weeten echter niets van de krachten en hoedanigheden van Droogeryen en Kruiden.

Zy hebben de gewoonte om hunne Dooden te verbranden; hetzelfde geschiedt op de volgende wyze: Nadat zy hen eerst hunne beste en fraaiste kleederen hebben aangedaan, trekken hen die Rendieren, van welken zy oordeelen, dat de overleeden in zyn leeven het meest hieldt, naar de Plaats, alwaar zy staan verbrand te worden. Daar rechten zy eenen Houtstapel op, waarin de Jagtgereedschappen van den overleedenen, als Spies, Boogen, Pylen, Messen, Bylen, ook eenig Huisraad van denzelven, als Ketels, enz. geworpen worden. Vervolgens steeken zy den Houtstapel in Brand, en terwyl dezelve brandt, dooden zy een der Rendieren, die het Lyk trokken, houden eene Maaltyd daarvan, en werpen de overgeschooten Brokken in het vuur.

Zy vieren de Gedachtenis van de overleedenen maar eens, te weeten een Jaar na hunnen Dood. Alle de Nabestaanden komen dan by een, en neemende twee jonge Rendieren, die nog nooit voor een Sleede gebruikt zyn, en eene menigte Hoornen van Rendieren, welken zy geduurende een geheel Jaar tot dat einde vergaard hebben, begeeven zy zich naar de Plaats, alwaar het Lyk verbrand is, indien dezelve naby is, of, indien dezelve ver van daar is, naar de eene of andere verheeven Plaats, alwaar zy dan de Rendieren dooden; en hunne *Schaman*, of Bezweerder, de gemelde Hoornen met geweld in de Aarde dryvende, wendt voor, dat hy eene Kudde Rendieren aan den overleeden zendt. Dit geschied zynde, keeren zy terug naar hunne Hutten, en, om zich te reinigen, gaan zy tusschen twee
Roe-

Rooden, welken zy in den Grond gestookten hebben, door; terwyl de *Schaman*, hen ten zelfden tyde met eene derde Roede slaande, den Dooden bezweert, om hen niet weg te rukken.

In alle de overige Gewoonten en Plechtigheden komen zy met de *Kamtschatdalers* volkomen overeen; ook in de wyze van Oorlog te voeren, 't welk gemeenlyk geschiedt door hunne Vyanden te overrompelen. Hunne Wapenen bestaan in Boogen, Pylen en Spiesen, van vooren met een Been of Steen scherp gemaakt. De Vrouwen worden gebruikt om Pelteryen te bereiden, ook de Kleederen en Schoenen te maaken. Ook is het by de *Korekers* gebruikelijk, dat de Vrouwen de Spys gereed maaken, 't welk by de *Kamtschatdalers* het werk der Mannen is.

XXII. HOOFDSTUK.

*Van de NATIE der KURILERS, hunne
ZEDEN, GEWOONTEN, KLEEDING, enz.*

De Zeden en Gewoonten der *Kurilers* zweemen zo wel naar die der *Kamtschatdalers*, dat wy geen byzonder Bericht daarvan zouden gegeeven hebben, indien de uiterlyke Schyn en de Taal dezer Natie niet zeer merklyk verschilde van die der Inboorlingen van *Kamtschatka*. Wy kunnen geen naauwkeuriger verslag doen van hunnen Oorsprong, dan van dien der overige Natiën van dit Schiereiland.

Deze Liederen zyn klein van Gestalte, en eenigzins zwartachtig, hebbende zwart Hair, een rond Aangezigt, een dikken Beard, en het geheele Ligchaam

chaam met Hair bedekt, waarin zy byzonderlyk van alle de overige *Kamtschatdalers* verschillen. De Mannen scheeren hunne Hoofden kaal tot midden op het Hoofd, latende het andere Hair tot zyne volle lengte groeijen. Deeze gewoonte hebben zy waarfchyglyk overgenomen van de *Japanners*, met welken zy eenige gemeenfchap hebben. De Vrouwen snyden alleenlyk het voorfte gedeelte van hun Hoofdhair af, opdat het haar niet voor de Oogen hange. De Lippen der Mannen zyn flechts omtrent het midden, maar die der Vrouwen geheel swart, en daarenboven nog rondöm met verf befmeerd, gelyk ook haare Armen, tot den Elleboog toe, met verfcheiden Beeldniffen befchilderd zyn. Deeze gewoonte hebben zy met de *Tfchukotskers* en *Tungufen* gemeen. Beiden, zo Mannen als Vrouwen, draagen in hunne Ooren zilveren Ringen, welken zy van de *Japanners* krygen.

De *Kurilers* hebben eene veel betere Gemoedsgefteltenis dan eenigen hunner Nabuuren.

Hunne Kleederen worden gemaakt van de Huiden van Voffen, van Zee-Gevogelte, van Zeebeevers en andere Zeedieren. Doorzagen zyn dezelve ook famengesteld uit de Huid van zeer verfchillende Dieren, zodat het zeer zeldzaam is, een geheel Pak Kleederen, van dezelfde foort van Huiden gemaakt, by hen te zien. Het maakfel derzelve gelykt meer naar dat der *Tungufen*, dan dat der *Kamtschatdalers*. Schoon zy ongemeen weinig acht geeven op eene Gelykvormigheid in hunne byzondere Landkleding, zyn zy 'er echter zeer over uit, om kleederen van Laken, Sergie of Zyde, voornaamlyk van eene roode kleur, te bekomen. Doch, wanneer zy zulke kleederen verkreegen hebben, draagen zy 'er zo weinig zorg voor, dat zy ze niet zelden aandoen

doen, wanneer zy met het stordigste Werk bezig zyn.

Hunne Hutten zyn genoegzaam op dezelfde wyze gemaakt, als die der *Kamtschatdalers*; alleenlyk houden zy dezelve een weinig zindelyker, bedekkende gemeenlyk de Vloer en de Muuren derzelve met Matten, van Gras gemaakt. Zy geneeren zich voor het grootste gedeelte met Zeedieren, eetende zeer weinig Visch.

Omtrent de Godheid zyn zy zo onkundig, als de *Kamtschatdalers*. In hunne Hutten hebben zy Afgodsbeelden, van Spaanders of Krullen gemaakt. Zy noemen dezelve *Ingool*, en men zegt, dat zy ze eenigermate eerbiedigen; doch, of zy dezelve dienen als goede of als kwaade Geesten, heb ik nooit kunnen verneemen. Zy offeren aan dezelve het eerste Dier, dat zy vangen, eetende zelve het Vleesch, en hangende de Huid voor hunnen Afgod; en wanneer zy van Hut veranderen, of wanneer zy eene groote Rivier zullen overrekken, of zich op eene gevaarlyke Reize begeeven, neemen zy hunnen Afgod mede; welken zy, in geval van een dringend en dreigend gevaar, in de Zee werpen, meenende door dat middel den Storm te zullen doen bedaaren; en met deezen Beschermmer achten zy zich zelve veilig in alle hunne Togten.

Zy reizen des Zomers in Booten, en des Winters met Sneeuw schoenen. De Mannen vinden hunne Beoefening in het vangen van Zeedieren, en de Vrouwen, gedurende den Winter, in het naaiën van Kleederen; doch des Zomers gaan zy met haare Mannen op de Jagt.

Zy zyn merklyk beschaafder, dan de nabuurige Volken. Men vindt ze altyd eerlyk en vreedzaam. Hunne manier van spreken is zacht en zedig. Zy heb-

hebben grooten Eerbied voor oude Lieden, en betoonen elkander eene byzondere Genegenheid, voornamlyk aan hunne Nabestaanden.

't Is zeer vermaaklyk, om te zien, met welk eene gulle Herbergzaamheid zy de geenen ontvangen, die van andere Eilanden komen, om hun een Bezoek te geeven. Zy die met Booten overkomen, en zy die uit hunne Hutten gaan om dezelve te ontvangen, trekken allen in groote Plechtigheid op, zynde met hunne geheele Krygstoerusting versierd; zwaaiënde hunne Zwaarden en Spiesen, en spannende hunne Boogen, als of zy zich in een Gevecht zouden begeeven, gaan zy al dansende voort, tot dat zy elkander ontmoeten; wanneer zy de grootste Tekens van vermaak en genoegen betoonen, omhelzende elkander zeer vriendelyk, en stortende zelfs Traanen van Blydschap. De Lieden, die uit de Hutten gekomen zyn, brengen dan hunne Gasten naar hunne Wooningen, alwaar zy dezelve op de beste wyze onthaalen, staande en met aandacht luisterende naar het Verhaal van alle de Ontmoetingen, welke hun op hunnen Tugt bejegend zyn. De Eere van dit Verhaal wordt bewaard voor den oudsten, die altyd in zulk eene gelegenheid de Spreker is. Hy onderrecht hen nopens alles, 't geen zederd hunne laatste Byënkunft ten zynent gebeurd is, hoe zy gewerkt hebben, hoe zy geleefd, waarheen zy gereisd, wie zy gezien, wat geluk of ongeluk zy gehad hebben, wie Ziek zyn geweest, of wie gestorven zyn. Dit Verhaal duurt somtyds wel drie uren lang. Wanneer de Vreemdeling geëindigd heeft, geeft de Oudste der geenen, welke het Bezoek ontvangen, een dergelyk Bericht aan hunne Gasten aangaande alles, 't geen hun zederd gebeurd is. Eer dit wederzydsch Verbaal geëindigd is, mag de Rest niet tot el-

elkander spreken. Doch hetzelfde geëindigd zynde, pleegen zy, naar bevinding der omstandigheden, of elkander Geluk te wenschen, of elkander hun Liefweezen te betuigen, besluitende het Onthaat met eeten, drinken, zingen en het verhaalen van vertelsels, waarvan zy, gelyk de overige Natiën van het Schiereiland *Kamtschatka* en van de nabuurige Eilanden, zeer groote Liefhebbers zyn.

In hun vryen, trouwen en opvoeden van Kinderen, verschillen zy maar zeer weinig van de overige *Kamtschatdalers*. Zy hebben twee of drie Wyven, by welken zy nooit openbaar te bed gaan, maar hebben de gewoonte om by nachtryd heimlyk tot haar in te sluipen.

Zy hebben eenen buitengewoonen Weg in het Straffen van Overspel. De Echtgenoot der Overspeeleres daagt den Overspeeler uit tot een Gevecht, welk op de volgende zeldzaame wyze uitgevoerd wordt.

Beide de Strydelingen kleeden zich naakt uit, en de Uitdaager geeft aan den Uitgedaagden een' Stok of Knods, drie voeten lang, en taamlyk dik. Daarop is de Uitdaager genoodzaakt, van den Uitgedaagden drie slaagen op zynen Rug te ontvangen; waarna deeze hem de Knods te rug geeft, en op gelyke wyze van den Uitdaager behandeld wordt. Dit verrichten zy drie maalen, en het Gevolg daarvan is gemeenlyk de Dood der beide Strydelingen. Desniettegenstaande wordt het onder de *Kurilers* een zo groote schande gerekend, dit Gevecht te weigeren, als het onder de *Europeërs* geacht wordt, eene Uitdaaging tot een Tweegevecht van de hand te wyzen. Indien echter iemand zyn Leeven en Behoudenis boven zyne Eere stelt, dan is de Overspeeler verplicht, aan den Man van

van de Overspeelers te betaalen, 't geen hy eifcht, 't zy in Huiden, Kleederen, Eetwaaren, of andere Dingen.

De baarende Vrouwen der *Kurilers* hebben doorgaans eene zwaardere Verloffing, dan die der *Kamtschatdalers*; want men zegt, dat de *Kurilsche* Kraamvrouwen ruim drie Maanden noodig hebben, om haare krachten weder te erlangen. De Vroedvrouwen geeven Naamen aan de Kinderen, wanneer zy gebooren zyn, welken zy altyd behouden. Indien eene Vrouw Tweelingen ter wereld brengt, wordt het eene Kind van kant geholpen.

Die in den Winter sterven, worden onder den sneeuw, maar die inden Zoomer overlyden, worden in de aarde begraaven. De Zelfsmoord is onder de *Kurilers* zo menigvuldig, als onder de *Kamtschatdalers*.

BESCHRYVING
 VAN
 KAMTSCHATKA,
 EN Z.

VIERDE AFDEELING.

*Rebelzende eene BESCHRYVING der ONTDEKKING en
 VEROVERING van KAMTSCHATKA door de RUSSEN;
 een omftandig VERHAAL van de verfcheidene
 OPROEREN, zederd het begin deezer Eeuw
 aldaar voorgevallen; en een naauw-
 keurig BERICHT van den TEGEN-
 WOORDIGEN STAAT van dat
 SCHIEREILAND.*

I. HOOFDSTUK.

*Van de eerfte ONTDEKKING van het
 Schiereiland KAMTSCHATKA, en van
 de OPRECHTING van RUSSISCHE
 VOLKPLANTINGEN aldaar.*

choon het *Ruffifch* Grondgebied langs
 de Yzee, van de Rivier *Lena* Oolt-
 waard tot de Rivier *Anadir*, van eene
 ongemeen groote Uitgestrektheid was,
 werdte het echter dienftig geoordeeld,
 aan teder Kommissaris van dat ruime Gewest uitdruk-
 lyk

lyk Bevel te geeven, om zich niet alleen naauwkeurig te onderrechten aangaande de Landstreek, aan de overzyde van de Rivier *Anadir* geleegen; maar ook alle Poogingen aan te wenden, om derzelver Inwooneren onder de *Ruffische* Heerschappy te brengen.

Door deeze Middelen hadt men, reeds lang geleeden, kennis verkreegen van het Schierëiland *Kamtschatka*, en van de verscheidene Volken, die hetzelfde bewoonen. Doch, voornaamlyk heeft men meer kondschap van dat Land ingewonnen, zederd de *Korekers*, (die aan den Zeeboezem van *Pensjinska* wonen, en Gemeenschap hadden met de Inwooneren van *Kamtschatka*, naar wier Land zy ook dikwyls reisden,) van *Anadir* by de *Ruffische* Volkplantingen ten Westen van de Rivier *Anadir* kwamen.

Doch wy hebben tot nog toe geen echt Verhaal, wie de *Rus* was, die deeze Plaatsen allereerst ontdekte. Daar is echter, zo het schynt, eene Overlevering van zekeren *Theodot*, die om koophandel te dryven naar *Kamtschatka* ging, tot aan de Rivier *Nicula*, welke Rivier tegenwoordig naar hem *Theodotoshine* genaamd wordt. Men zegt, dat hy, met zeven Booten, uit de Rivier *Bova* in de *Yssee* kwam; dat hy door eenen zwaaren Storm van de anderen afgescheiden zynde, gedreeven werdt naar *Kamtschatka*, alwaar hy overwinterde; dat hy, in den volgenden Zomer *Kurilskaja Lopatka* rond gegaan hebbende, langs den Zeeboezem van *Pensjinska*, aan de Rivier *Tegh* kwam, alwaar hy en zyne Reisgenooten door de *Korekers* vermoord werden. Verdér verhaalt men, dat hun dat Ongeluk bejegend was, doordien de *Korekers* gezien hadden, dat een der *Ruffen* eenen anderen door middel van eenen *snaphan* gedood hadt; want de
Ko-

Korekers de uitwerking van dat wapentuig gezien hebbende, hadden in den eersten opslag de *Ruffen* als eenige hoogere weezens aangemerkt; maar verneemende, dat zy sterfelyk waren, waren zy blyde, dat zy zich van zulke gevaarlyke Naburen verlostten. Deeze overlevering wordt noch bevestigd door het Bericht van zeekeren *Simeon Deschnef*, verhaalende, dat hunne Reis zeer moeilyk en bezwaarlyk was, en dat zy ten laaste op het strand werden geworpen by het Voorgebergte ten Oosten van de Rivier *Anadir*. Ondertusschen schynt dit alles vry onzeeker te zyn.

Men heeft insgelyks een Verhaal, dat men, in den Jaare 1660, een Vrouwsperfoon, door de *Korekers* van *Jakutski* weggevoerd, weder gekreegen hadt, en welk berichtte, dat *Theodot*, met eenen zyner makkeren, aldaar aan de scheurbuik overleedt; dat anderen van hun Gezelschap vermoord werden; en dat men van het Overschot, die in de Booten de vlucht namen, nooit iets weder gehoord heeft. De *Kamtschatdalers* bekennen, dat 'er, voor geruimen tyd, eenige Winterhutten door de *Ruffen* aan de Rivier *Nicula* gebouwd zyn.

Alle deeze verschillende Berichten kunnen gemaklyk met elkander worden vereffend, indien wy ondertellen, dat *Theodot* en zyn gezelschap tusschen *Anadir* en *Olutorskoi* verlooren gingen. Zy hadden overwinterd in het Schierëiland *Kamtschatka*, aan de Rivier *Tegbil*; van waar zy te Land naar *Anadirsk* wederkeerende, stierf hy op den Weg, en zyne Reisgenooten werden vermoord, of kwamen op andere wyze om 't leven. Middelerwyle was deeze Ontdekking ook maar van weinig nut voor het Belang van het *Ruffische* Ryk; dewyl men door dezelve geen Bericht van het Landfchap verkreeg. Derhalve mag de eerste Ontdekking van het Schierëiland

Kamtschatka met recht worden toegeschreeven aan den *Kofak*, met naame *Atlasof*.

Deeze werdt, in den Jaare 1697., van *Jakutski*, naar het Fort *Anadirsk* gezonden. Hy werd gelast, zyne poogingen aantewenden, om nieuwe Landschappen te ontdekken, en dezelve aan het *Ruffische* Ryk te onderwerpen, waartoe hem de *Korekers*, bekend onder de Benaming van *Yukageri*, en niet verre van *Anadirsk* woonende, de behulpzaame hand zouden bieden.

In den Jaare 1698., zondt deeze *Atlasof* zekeren *Luke Moroskoi*, met zestien *Korekers*, uit, om in de verst afgelegene Plaatsen de Schattingen op te haalen. Deeze verhaalden hy hunne terug komst, dat zy niet alleen onder de *Korekers* geweest waren, maar zelfs tot den Afstand van slechts vier Dageizen van *Kamtschatka* gevorderd waren; dat zy een van hunne kleine Porten ingenomen, en aldaar gekreegen hadden eenen Brief, geschreeven in eene Taal, welke niemand van hun verstondt.

Op het gemelde Bericht, trok *Atlasof*, met zestig *Kofakken*, en een gelyk getal *Yukageri*, naar het Landschap *Kamtschatka*, ten einde nieuwe Ontdekkingen te doen, en de Inwooners van die Landstreek overtehaalen, om Schattingen te betaalen. Hy verwierf zulks ook door zachte Middelen van het Fort *Aklanski*; maar het Fort *Taloski* bragt hy met geweld onder Bedwang. Naderhand, verdeelde hy, gelyk men verhaalt, zyn Volk in twee Benden; van welken hy de eene, onder het Bevel van *Luke Moroskoi*, naar den Oosterschen Oceaan zondt; terwyl hy zelf met de andere naar den Zeeboezem van *Pensbinka* ging. Aan de Rivier *Pallana* gekomen zynde, stonden zyne Bond- en Reisgenooten, de *Yukageri*, tegen hem op, doodende drie van zyne *Kofakken*, en kwetsende *Atlasof*
zel-

zelve, met nog vyftien anderen; hy overwon echter tenlaaste de *Yukageri*, en ftrafteze allen met den Dood. Niettegenftaande dit onthaal, zette hy echter zynen Togg Zuidwaard voort. Aan de Rivier *Tegbil* voegde hy zich weder by de Bende onder *Moroskoi*, en vorderde Schattingen in van de Lieden, die aan de Rivieren *Napan*, *Kigel*, *Itche*, *Sintche* en *Harufof* woonden, verloffende teffens eenen *Japanschen* gevangenen, die hy onder de *Kamtschatdalers* vondt.

Van de Rivier *Itche* terug keerende, trok hy naar de Rivier *Kamtschatka*, alwaar hy het Opperfort *Kamtschatka* bouwde, laerende aldaar in hetzelfde *Potap Sirukof*, met vyftien *Kofakken*,

Atlasof kwam, den tweeden van Hooimaand des Jaars 1700, van deezen Togg te *Jakutski* terug, mede brengende den *Japanschen* gevangenen, dien hy bevryd hadt, met de Schatting van *Kamtschatka*, bestaande in drie duizend twee honderd Sabels, tien Zeebeevers, zeven Beaverhuiden, vier Ottershuiden, tien gryze, en honderd een en negentig roode Vossen; benevens nog vier honderd veertig Sabels voor zyn eigen Rekening. Met deeze Schatting werdt hy, niet lang daarna, afgevaardigd naar *Moskau*, alwaar hy, wegens zyne goede Dienften, tot Opperhoofd der *Kofakken* te *Jakutski* werdt aangesteld, ontvangende teffens Bevel, om weder naar *Kamtschatka* te keeren, en van *Tobolski*, *Jenifei* en *Jakutski*, honderd *Kofakken* met zich te neemen. Ook werdt 'er Bevel gezonden naar *Tobolski*, om hem met eenig klein grof Gefchut, Vaandels, een Trom, Wapens en Krygsruig te voorzien. Ondertuffchen werdt *Atlasof* verhinderd, deezen Togg eer dan in den Jaare 1706. ter uitvoer te brengen. Want, in den Jaare 1701., plonderde hy, op de Rivier *Tungufi*, eene Boot met

Chineefche Goederen , toebehoorende aan *Logan Dobrini* , wiens Dienstknecht zwaare klagten tegen hem inbragt by het Gerecht te *Jakutski* ; weshalve hy en tien van de voornaamste Plonderaars in de Gevangenis geworpen werden. En in den Jaare 1702. werdt *Michaël Zinoveef* , die voorheen aldaar geweest was , als Opperhoofd met dien Toegt gelast.

Gedurende al deezen Tyd leefde de *Kofak* , *Pozap Sirukof* , gerustlyk in het Fort *Kamtschatka* , en in drie Jaaren werdt hy op geenerhande wyze door de Inboorlingen des Lands verongelykt. Hy eifchte ook geene Schatting. Maar handelde slechts met hun als een die Koophandel dryft. Ten laatste beslooten zy , het Fort te verlaaten ; maar op hunne terug reize naar *Anadirsk* , werdt hy met alle zyne Reisgenooten door de *Korekers* gedood.

De Opvolger van deezen *Sirukof* is geweest *Timotheus Cobelof* , die als de eerste Bevelhebber over *Kamtschatka* aangemerkt wordt. In zynen Tyd werdt 'er een Fort gebouwd aan de Rivier *Karakeef* , omtrent eene halve Werst van het eerste afgeleegen. Ook bouwde hy Winterhutten aan de Rivier *Telofka* , en versamelde eene vrywillige Schatting langs de Rivier *Kamtschatka* , en langs de Kust van den Zeeboezem van *Penschinska* , en van de Beeverzee ; waarmede hy , in den Jaare 1704. , naar *Jakutski* terug keerde.

Omtrent denzelden tyd hadt een gedeelte der *Kofakken* van *Anadirsk* , onder het bevel van *Andreas Kutin* , zeven Winterhutten gebouwd aan de Rivier *Taka* , welke in den Oosterfchen Oceaan valt ; en teffens een begin gemaakt , om van de nabuurige *Korekers* Schatting in te vorderen.

Michaël Zinoveef , in de plaats van *Atlasof* , van *Jakutski* afgezonden , volgde op *Cobelof* ; welke Plaats hy ook behieldt , tot dat hy , in den Jaare 1704. ,
door

door *Kolef* afgeloft werdt. In dezen tyd maakte hy Boeken, waarin de Naamen der *Kamtschatdalers*, die Schatting moesten betaalen, waren opgeschreeven. Hy bragt de Winterhutten tot eene gemaklykere Plaats over, bouwde een klein Fort aan de groote Rivier, en de Zaaken in eene taamyke orde geschikt hebbende, keerde hy met zyne Schatting naar *Jakutski* terug. *Kolef* kwam in den Herft des Jaars 1704., aan in het Schierëiland *Kamtschatka*, en bleef 'er tot het Jaar 1706.

In zynen tyd werdt de eerste Tocht tegen de *Kurilers* ondernomen, van welken zy omtrent twintig met zich te rug bragten, hebbende alle de overigen weg gedreeven. Hy bragt zyne ontvangen Schatting behouden te *Jakutski*, niettegenstaande de *Korekers* hem omtrent het Fort *Kafuki*, aan de Rivier *Pingin*, laagen hadden gelegd; maar hy nam schielyk de wyk naar een ander klein Fort, *Aklanski* genaamd, alwaar hy zich vyftien Weeken ophieldt, tot dat de Winterwegen gebruikbaar werden. Gedurende dien tyd zochten de *Korekers* van het Fort *Kafuki* verscheidene maalen gelegenheid, om hem te overrompelen; doch hy werdt door de Inboelingen van *Aklanski* verdedigd. Hier ontmoette *Kolef* zeven Man, die met Geschenken en Krygsvoorraad naar *Kamtschatka* gezonden werden; en, dewyl men aldaar groot Gebrek aan het laastgenoemde hadt, voegde hy tot hunne veiligheid dertien Man van zyne Bende by hen, en droeg het Bevel over dezelve op aan *Simon Longaf*, wien hy insgelyks gelaste, de Schattingen rondom de drie Forten van *Kamtschatka* op te haalen.

By het vertrek van *Visili Kolef* waren alle de cynsbare *Kamtschatdalers* taamyk stil en vreedzaam; maar naderhand, toen *Theodorus Anquidenof* commissaris was in het Opperfort, *Theodorus Taregin*

in het Nederfort, en *Demetrius Yaregin* in het Fort aan de groote Rivier, sloegen de *Kamtschatalers*, langs de gemelde Rivier woonende, aan het muiten, verbrandden het Fort, en vermoordden alle Inwooners van hetzelfde. Ten zelfden tyde werden vyf Man, die de Schattingen invorderden, langs de Beeverzee omgebragt. De aanleiding tot dien Opstand zal misschien geweest zyn de Strengheid, waarmede de Schattingen werden ingesameld, en welke hun te onverdraaglyker voorkwam, omdat zy in voorrige Tyden nooit eenige Schattingen betaald hadden; en daarom trachteden zy, door hunne onderdrukkers te dooden, hunne oude Vryheid weder te verkrygen. Daarenboven verbeeldden zy zich, dat de *Russen* zelven Wegloopers en Stroopers waren; doordien zy nooit eenige nieuwe Gezigten onder hen waargenomen hadden; zy hoopten ook, dat de *Korekers* en *Olutorski* de aankomst van versch Volk uit *Anadirsk* beletten zouden, vernomen hebbende, dat zy twee Kommissarissen, met de *Kofakken*, die onder hun bevel stonden, vermoord hadden. Ondertusschen werden zy in hunne hoop grootlyks bedroogen; want eene groote menigte derzelven werd door de aanstaande Veroveraars van dit Schierëiland gedood, en hun getal dus merklyk verminderd.

Geduurende al deezen tyd waren de *Kofakken* genoodzaakt, om zeer op hunne hoede te zyn, en zich genoegzaam binnen hunne Forten op te sluiten.

In den Jaare 1705. werd *Atlasof* uit zyne Gevangenis ontslagen, en als Kommissaris naar *Kamtschatka* gezonden, voorzien met de zelfde Magt en Gezach, waarmede hy in den Jaare 1701. bekleed was. De volstreckte Magt om met Roeden of zelfs zwaarder, te straffen, was op geene andere wyze bepaald, dan door de Aanbeveling om vooral steeds het

het Recht in 't oog te houden, en de *Kamtschatdalers* inzonderheid met zachtheid en teederheid te behandelen. Van *Jakutski* ging hy op weg, verzeld door eene groote menigte *Kofakken*, voorzien met het noodige Krygstuig, en twee Stukken metaalen Kanon. Doch hy vergat de gunst, die hem in het Ontslag ult de Gevangenis wegens zyne voorige Roofzucht beweezen was, zo zeer, en sloeg zyne nieuwe Bevelschriften zo zeer in den wind, dat hy, voor zyne aankomst te *Anadirsk*, al begon zyne Wreedheid te oeffenen tegen de geenen, die onder zyn bevel stonden, en hy werdt zo onverdraaglyk, dat zy van daar klagten tegen hem afzonden naar *Jakutski*. Doch desniettegenstaande kwam hy, in Hooimaand des Jaars 1707., behouden in het Schiereiland *Kamtschatka* aan, en nam het voornaame Bevel over alle de Kommissarissen, die aldaar waren, aan.

In Oogstmaand deszelfden Jaars beval hy zekeren *Iwan Taretin*, om met zeventig *Kofakken* op te trekken tegen de Muitelingen, die de geenen, welke de Schatting langs de Beeverzec wilden invorderen, gedood hadden. Deeze ontmoette geenen Tegenstand, geduurende zynen Togt van het Opperfort tot aan de Rivier *Awatscha*; doch, op den zeven en twintigsten van Slagtmaand, naby de Baai van *Awachinskai*, die tegenwoordig de Haven van *Peter en Paulus* genaamd wordt, gekomen zynde, werdt hy in den avond ontmoet door acht honderd *Kamtschatdalers*, die zich zo verzekerd hielden van de *Kofakken* te zullen overwinnen, dat zy beslooten, dezelve niet te dooden, maar allen gevangen te neemen, zynde een ieder van hun ten dien einde voorzien van een Touw, om hen daarmede te binden.

Den volgenden dag ging *Taretin* naar de Baai

van *Awachinskai*, alwaar hy alle de Booten en Vaartuigen der Muitelingen aantrof; doch zy hielden zich in de Bosschen, aan weerskanten van den Weg, verborgen; en, nadat zy de voorsten vry en ongehinderd hadden laten doortrekken, vielen zy op het midden der Bende van weerszyden aan. Doch de *Kofakken* verweerden zich zo, en vochten zo hardnekkiglyk, dat eene groote menigte der Oproerigen gedood wierdt, en de overigen hunne behoudenis door de vlugt moesten zoeken. Van de *Kofakken* sneuvelden er zes, en verscheidenen waren gewond. Zy konden van de *Kamtschatdalers* niet meer dan drie gevangen neemen. Zederd dit Voorval, gingen de Inboorlingen van *Kamtschatka* in eenen staat van Oproer voort tot het jaar 1731.

Van deezen Togt keerden de *Kofakken* naar het Opperfort terug, met de Schattingen, welken zy hadden kunnen by een brengen, en teffens met eenige Gyzelaars.

Tot hier toe was het Bewind van *Kamtschatka* in eene taamlyke orde geweest, terwyl de *Kofakken* de noodige Achtting voor hunne Bevelhebbers behielden en betoonden; doch, naderhand, begonden zy groote Ongeregeldheden te pleegen, beroovende de Inwooners, bemagtigende hunne Persoonen, en anderen vermoordende, alles in weerwil van hunnen Bevelhebber.

II. HOOFDSTUK.

Van den OPSTAND der KOSAKKEN, en hoe zy de EILANDEN, tusschen KAMTSCHATKA en JAPAN geleegen, ontdekten.

De *Kosakken* waren niet wel te vrede met *Atlasof*. Dit Ongenoege, door zyn aanhoudend kwaad Gedrag en hunne eigene Ongebondenheid merklyk toegenomen zynde, deedt hen ten laatste besluiten, om hem van zyn Bevelhebberschap te berooven; 't welk zy ook in Wintermaand des jaars 1707. ter uitvoer bragten. Zy schreeven naar *Jakutski* tot hunne Verdediging, dat hy hun niets van dien Voorraad van Eetwaaren gaf, die tot hun Onderhoud van de *Kamtschatdalers* ingesameld was; want, dat zy, in den Vischtyd tot andere Beezigheden gebruikt wordende, dan om Visch te vangen, van honger zouden moeten sterven, indien de Bevelhebber hen niet uit het gemeen Magazyn wilde verzorgen, betichtende zy hem voorts, dat hy dien tot zyn eigen byzonder Voordeel verduisterde. Daarenbooven bragten zy ten zynen laste by, dar hy steekpenningen of geschenken genoomen hadt, om de Gyzelaars te laten gaan, welke de Inboorlingen zo stout en buitenspoorig maakten, dat de *Kosakken*, die uitgezonden waren, om de Schattingen langs den Zeeboezem van *Pensbinka* in te vorderen, genoodzaakt waren zich door de vlugt te redden. Hier voegden zy noch by een Verhaal van de wreede behandeling, welke hy omtrent *Daniel Belaiof* gehouden hadt; en dat, wanneer de andere *Kosakken* hem verzochten, dat hy toch niemand van hun in zynen drift wilde ter neer slaan, maar hen, indien zy schuldig bevonden waren, volgens den Inhoud van

van zynen Lastbrief, straffen, hy daarop geantwoord hadt: dat, indien hy hen ook allen gedood hadt, hy echter deswege niet zou gestraft worden. Eindelijk beschuldigten zy hem, dat hy zelfs de Inboorlingen van *Kamtschatka* tegen de *Kofakken* poogde op te rokkenen; want sommigen van de voornaamsten der *Kamtschatdalers* by een geroepen hebbende, zeide hy hun, dat hy dien *Kofak* gewond hadt, omdat hy en anderen hem hadden willen noodzaaken, om hen, hunne Wyven en Kinderen van hun Brood en andere Eetwaaren te berooven, waarop de *Kamtschatdalers* uit die nabuurschap de Plaats verlieten, en drie *Kofakken* doodden; dat hy tot zyn eigen Gebruik genoomen en behouden hadt de Goederen, die van *Jakutski* gezonden waren, om ze aan de Inboorlingen van *Kamtschatka* te vereeren: en dar hy zeekeren *Kamtschatdaler* gedwongen hadt, om hem tot zyn eigen gebruik te geeven eene zwarte Vossen huid, welke de gemelde Inboorling tot betaaling der Schatting bestemd hadt.

Deeze hunne Beschuldiging, schoon zy tot Bewys van hunne voorige oproerige Gesteldheid kan verstreken, geeft ons echter gelegenheid om te gelooven, dat een groot gedeelte van 't geen zy bygebragt hadden, waar was, zynde hy een man van een zeer slecht Karakter en Gedrag, en onmatig gierig, gelyk uit de groote Rykdommen, welken hy in eenen zo korten tyd hadt by een geschraapt, genoegzaam blykt. Maar het is naauwlyks geloofbaar, dat hy de Inboorlingen van *Kamtschatka* zou opgehitst hebben tegen zyn eigen eigen volk, van wiens Bescherming de veiligheid van zyn eigen Leeven afhing. Want de Moord, aan drie *Kofakken*, die de Schatting langs den Zeeboozem van *Pensbinska* infamelden, gepleegd, was een gevolg niet van eenig kwaad vertoog van *Atlasof*, maar van hunne Onderdrukking der

der *Kamtschatdalers*, gelyk het dus bleek, dat zy sommige Inboorlingen, die sterk daarop stonden; om maar eene Sabelhuid, in plaats van twee, te betaalen, dreigden te dooden.

De *Kosakken* namen *Atlasof* in hechtenis, en verklaarden alle zyne Goederen, bestaande in twaalf honderd vier en dertig Sabels, vier honderd roode, en veertien gryze Vossenhuiden, en vyf en zeventig Zeebeevers, behalve nog een groot getal andere Pelteryen, verbeurd ten behoeve der Keizerlyke Schatkamer. Middelerwyl ontweek *Atlasof*, zich begeevende naar het Nederfort *Kamtschatka*, waar van hy het voornaame Bevel poogde te erlangen; schoon hem zulks mislukte, wordende door den Kommissaris *Theodorus Yaregin* daarin verhinderd. Na de Gevangenneeming van *Atlasof* hadden de *Kosakken* het voornaame Bewind aan zekeren *Simon Lamyof* opgedraagen. Geduurende deeze verwarring, kwamen de klagten, die tegen *Atlasof* afgezonden waren, te *Jakutski* aan. De Bevelhebber, beducht zynde, dat de Onëenigheeden tusschen de *Kosakken* en *Atlasof* aanleiding tot het verlies van *Kamtschatka* mogten geeven, zondt naar het Hof om de noodige Beveelen, hoe zich in deezen te gedraagen; en in den Tusschentyd vaardigde hy *Peter Tscherekof*, met vyf en vyftig *Kosakken*, twee stukken Kanon en eenig Krygstuig naar het Schiereiland *Kamtschatka* af. Terwyl *Tscherekof* op weg was, werdt 'er Bericht van *Kamtschatka* aangebragt, dat de *Kosakken* *Atlasof* van het Bevelhebberschap ontzet hadden: waarop aan *Tscherekof* bevel werdt toegezonden, om deeze geheele Zaak naauwkeurig te onderzoeken, en, ten einde men een Besluit mogt kunnen neemen, zyn Bericht aan de Kanselaary te *Jakutski* over te zenden door den Kommissaris *Simon Lamyof*, en teffens daar by te voegen alle de

Schat-

Schattingen, welke tot dien tyd toe in gefameld waren. Doch *Tfcherekof* hadt reeds *Anadirfk* verlaaten, eer dit Bevel aldaar aankwam; en, dewyl de weg van daar naar *Kamtschatka* vry onveilig was, durfde de Boode niet verder gaan: want de Togt langs de Zee van *Olutorski* en den Zeeboezem van *Penschinska* was zo gevaarlyk, dat *Tfcherekof*, niettegenstaande zyne magt, den twintigsten van Hooimaand des jaars 1709., op den vollen dag overvallen wierdt, wordende zyn Voorraad en Bagaadje geplonderd, tien man van de zynen gedood, en hy met de overigen tot den vier en twintigsten van die maand ingeslooten, wanneer zy eenen stouten uitval deden, openende zich met geweld eenen Doorgang, waarby zy nog twee van de hunnen verlooren. Geduurende het Bevelhebberschap van *Tfcherekof* gebeurden 'er twee Zaaken, die verdienen aangemerkt te worden; naamlyk: Voor eerst, de ongelukkige Togt van den Luitenant der *Kofakken*, *Iwan Haritonof*, met veertig man, tegen de Muitelingen aan de Noordöoftlyke Rivier: want dezelve vielen hem in grooten getalle op 't Lyf, doodden tien van de zynen, en wonden byna alle de overigen, welken zy daarenboven nog vier weeken beleegerd hielden. Ten tweede, een *Japansch* Vaartuig op de kust der Beeverzee geworpen zynde, trok *Tfcherekof* met vyftig man derwaard, en verlostte vier van de *Japanneren*, uit de handen der *Kamtschatdalers*, daarömtrent woonende, welken hy, by die gelegenheid, tot gehoorzaamheid bragt, gelyk ook de Inwooners rondöm de Rivieren *Jupinof* en *Ostrova*, verplichtende hen teffens hunne Schattingen te betaalen.

In Oogstmaand des zelfden jaars, wanneer *Tfcherekof* naar het Opperfort *Kamtschatka* terug keerde, vondt hy aldaar den Luitenant *Myeronof*, die
ge-

gezonden was, om hem te ondersteunen: zo dat'er, ten deezen tyde, drie Opperhoofden in het Schiereiland *Kamtschatka* waren, naamlyk *Atlasof*, *Tscherekof* en *Myeronof*.

Nadat *Tscherekof* het Bewind aan *Myeronof* hadt overgegeeven, verliet hy het Opperfort *Kamtschatka* in het voorste van Wynmaand, en de Schattingen, welke hy ingevorderd hadt, medeneemende, trok hy, onder een taamlyk sterk Geleide, naar het Nederfort *Kamtschatka*, alwaar hy besloot te overwinteren, en vervolgens in den zomer de verdere terugreis over den Zeeboezem van *Penschinska* aan te nemen.

Joseph Myeronof kwam, den zesden van Wintermaand, insgelyks in het Nederfort, om de noodige Beveelen te geeven tot het bouwen van Booten, om de Schatting over te voeren. Nadat hy de beste maatregelen daar toe genoomen, en *Alexi Alexander* aldaar gelaaten hadt, om dezelve ter uitvoer te brengen, ging hy, den drie en twintigsten van Louwmaand des jaars 1711., met *Tscherekof* op weg naar het Opperfort, doch zy werden op de reize vermoord door de twintig *Kofakken*, die zy tot Dekking by zich hadden. Middelerwyl begaven zich een en dertig man van de overige *Kofakken* naar het Nederfort, alwaar zy *Atlasof* doodden. De Aanvoerders van deezen opstand waren *Daniel Ansforofen* en *Iwan Koforofski*, die de Goederen van deezen, welken zy van kant geholpen hadden, onder elkander deelden; en alle de overigen aangelokt hebbende, om zich by hen te voegen, groeide hun Getal tot vyfen zeventig man aan. Alle de Pelteryen en Goederen van *Atlasof*, die reeds naar de Rivier *Tegbil* gebragt waren, voerden zy van daar te rug, bemagtigende teffens al den voorraad van de Schattingen, die tot de reize van *Tscherekof* waren gereed gemaakt, en alle

le de Zeilen en het Touwwerk vernield hebbende, keerden zy, den twintigsten van Lentemaand naar het Opperfort *Kamtschatka* terug.

Den zeventienden van Grasmaand deszelfden Jaars zonden deze muitelingen een Verzoekschrift naar *Jakutski*, belydende daarin den moord van *Tscherekof* en *Myeronof*, zonder van dien van *Atlasof* melding te doen. In het gemelde Verzoekschrift poogden zy hun gehouden gedrag te verschoonen, beschuldigende deeze Kommissarissen van Dwingelandy en Gierigheid, en hun te last leggende, dat zy de Goederen der Regeering hadden vervreemd, en voor hunne eigen Reekening veele Waaren ingekocht, waarvan zy ongelooftlyk veel voordeel trokken. Voorts klaagden zy in hun Geschrift, dat de genoemde Bevelhebbers zo wel de Inboorlingen, als de *Kofakken* met groote strengheid behandeld hadden; om welke te myden zy verpligt waren geweest, hunne beste Goederen hun te geeven, en intregendeel hunne Bezolding te ontvangen in zulke Goederen, welken zy goedvonden hun aanbieden, en wel tot dien Prys, welken zy naar hun welbehagen daarop stelden. Eindelyk beslooten zy hun Verzoekschrift, met de verzekering, dat zy alle die Verdrukkingen uitoeffenden in het vertrouwen, dat nooit eenige klagten tegen hen te *Jakutski* zouden aankomen. By dit Geschrift hadden zy nog gevoegd eene Lyft van de Goederen van *Tscherekof* en *Myeronof*, welken zy gevonden hadden; die van *Tscherekof* bestonden in vyf honderd roode Vossenhuiden, en twintig Zeebeevers; en die van *Myeronof*, in acht honderd Sabels, vier honderd bruine Vossenhuiden, en dertig Zeebeevers.

In de Lente van dit Jaar, trokken de vyf en zeventig Man *Kofakken*, waarvan wy kort te vooren melding gedaan hebben, tegen de oproerige *Kamtschat-*

ſchatdalers, en bouwden een Fort aan de groote Rivier, zich verbeeldende, dat zy hunne Vergifnis zouden verdienen door eenen zo weezenlyken Dienſt, als de Onderbrenging van die Landſtreek was. Den eerſten van Grasmaand verwoeſteden zy een Fort der *Kamſchatdalers*, tuſſchen de Rivieren *Biſtroi* en *Goltſofka* geleegen, alwaar tegenwoordig het *Ruffiſche* Fort *Bolſchererskoi* ſtaat. Aldaar bleeven zy tot Bloeiimaand, zonder eenigen overlaſt van de zyde der *Kamſchatdalers* te ontmoeten. Doch den twee en twintigſten van die Maand, kwamen de *Kamſchatdalers* en de *Korekers*, in Booten, de Groote Rivier afzakken, in zulk eene menigte, dat zy hen dreigden te ſmooren met hunne Kappen, zonder zich van andere Wapenen te bedienen. Den volgenden Dag deden de *Kofakken*, nadat zy den Godsdienſt verricht hadden, (want zy hadden eenen Prieſter by zich,) met de helft hunner Manſchap eenen Uitval, en een heevig vuur op de *Kamſchatdalers* en *Korekers* maakende, doodden zy zeer veelen van hun. Deezen waren echter zo hardnekkig, dat zy het Gevecht tot den avond aanhielden, wanneer de *Kofakken* ten laaſte eene volkomene Overwinning behaalden. Zy hadden zo veelen der Miteitelingen in het Gevecht gedood, en daar waren teffers zo veelen in de Rivier verdronken, dat dezelve genoegzaam met Lyken gevuld was; maar de *Ruffen* hadden slechts drie doodden, en eenige weinige gekweſten. Het gevolg deezer Overwinning was de Onderverping van alle de Dorpen en Forten, welken de *Kamſchatdalers* en *Korekers* langs de Groote Rivier hadden, geëvende zy allen gereedlyk hunne Toeſtenning, om voortaan de Schatting te betalen, gelyk zy voorheen gewoon waren te doen.

Vervolgens trokken de *Kofakken* in de Landſtreek

der *Kurilers*, en zelfs voeren zy over naar het eerste *Kurilsche*, Eiland, maakende overal, waar zy kwamen, de Inboorlingen cynsbaar. Dit was de eerstemaal, dat 'er eenige *Ruffen* op een dier Eilanden geweest waren.

In den Jaare 1711. werdt *Vasili Savastianof* gezonden, om *Myeronof* op te volgen: want men hadt nog geen Bericht ontvangen, dat hy vermoord was; en zelfs hadt men te *Jakutski* niet de minste kennis van het Lot, welk den anderen Kommissarissen overgekomen was. *Savastianof* eischte de Schattingen op omtrent het Opper- en Nederfort. *Ansforof*, een van de Opperhoofden der Muitelingen, hadt het zelfde gedaan omtrent de Groote Rivier; en hy kwam aan het Nederfort, om te toonen, dat hy tot zyn pligt wedergekeerd was; doch hy kwam ook, verzeld van eene zo sterke Bende, dat hy geen Gevaar te vreezen hadt, zelfs niet, dat hy tot verantwoording wegens zynen Opstand, dien hy verwekt hadt, zou geroepen worden; integendeel werdt hy weder naar de Groote Rivier gezonden, om de Schattingen aldaar op te vorderen.

Toen hy vervolgens naar den Zeetoezem van *Penschinska* trok, bragt hy de Oproerigen, langs de Rivieren *Konpackova* en *Worofski* woonende, weder tot gehoorzaamheid, en noodzaakte hen, de Schattingen te betalen, welken zy eenen geruimen tyd geweigerd hadden te geeven. Doch, in Sprokkelmaand des Jaars 1712., werdt hy door de Muitelingen aan de Rivier *Awatscha* overvallen. Toen hy met vyf en twintig *Kofakken* onder hen kwam, ontvingen zy hem in eene groote Hut, met opzet daartoe gebouwd. Zy bragten hem ryke Geschenken, beloofden de volle Schatting te zullen betalen, en gaven zelfs Gyzelnars tot een Bewys van hunne Oprechtheid. Maar, in den volgenden nacht, staken zy

zy de Hut in Brand, en gaven dus niet alleen de *Ruffen*, maar ook hunne eigen Gyzelaars aan de Vlam over. Deeze laaften waren zelfs zo verbit- terd tegen de *Ruffen*, dat zy, toen het Volk hen riep om uit de Hut te komen, verzochten, dat men toch geen acht op hen wilde slaan, maar vooräl de *Kofakken* tot afch verbranden.

Doch, wederhand, werden de Moordenaars van *Anfiforoj* wryk en naar verdient geftraft; 'twelk de Inboorlingen van dergelyke fnoode aanslagen ten eenemaal afschrikte, en eene langduurige veiligheid aan de Infamelaars der Schattingen verfhafte. De Bende, uitgezonden om de gemelde Moordenaars gevangen te neemen, waar zy dezelve vinden mog- ten, bragt ook in hechnis zekeren *Kamfchatdaler*, die, op de Pynbank gebragt zynde, niet alleen den Moord, aan de drie Kommissariffen gepleegd, be- leedt, maar ook nog eene groote menigte andere gevaarlyke voorneemens ontdekte; als by voorbeeld, dat zy beflooten hadden het Opper- en Nederfort *Kamfchatka* te vernielen, den Bevelhebber *Sche- petkof* om 't leeven te brengen, het Fort van alie de Goederen te berooven, en daarmede naar de *Kuril- fche* Eilanden te vlugten; maar zy waren in dat voornemen verhinderd door het groot getal *Kofak- ken*, welken zy aldaar vonden.

Schepetkof, het Bevel aan *Konftantyn Koferof* overgeevende, verliet *Kamfchatka* den achtften van Zomermaand des Jaars 1712., en zeilde met de Schatting, welke hy ingevorderd hadt, over de Zee van *Olutorskoi*, en vervolgens de Rivier van den zelfden Naam zo ver op, als zy voor Booten bevaar- baar was. Daarna was hy genoodzaakt, zich te ver- weeren en te verfhansen tegen de Aanvallen der *Olutorski*, die hem gedurende zynen Togt ver- fcheiden maalen hadden aangetaft. Hy bleef in dat

kleine Fort tot den negenden van Louwinaand des volgenden Jaars 1713. met vier en tachtig *Kofakken*. Middelerwyle zondt hy naar *Anadirsk* om versterking, en telfens om Rytuigen tot vervoering der Schattingen. Men zondt hem zestig *Kofakken* en een groot getal Rendieren; waarmede hy op Weg gong, en behouden te *Jakutski* aankwam in Louwinaand des Jaars 1714. Deeze was tot nog toe de eenige Schatting, die gantsch behouden was overgekomen onder de Verwarringen, die zederd het Jaar 1707. in dit Schierëiland hadden stand gegreepen. Dezelve bedroeg in 't geheel dertien duizend twee honderd tachtig Huiden van Sabeldieren, drie duizend twee honderd twee en tachtig van roode Vossen, zeven van zwarte, en een en veertig van blaauwe Vossen, en twee honderd negen en vyftig van Zeebevers.

Na het vertrek van *Schepetkof*, trok *Kregezof*, die Bevelhebber van het Opperfort *Kamtschatka* was, met verscheidene *Kofakken* onder zyn Bevel naar het Nederfort van dien zelfden Naam, maakte zich Meester van *Taregin*, die aldaar het Bevel voerde, pynigde hem op allerlei wyze, plonderde het Fort, en *Taregin* noodzaakende om afstand te doen van het Bewind, gaf hy het Bevel van het Fort aan *Bogdan Kanaskof*, die aldaar bleef tot de aankomst van *Vasili Kolesof*, voorheen Luitenant onder de *Kofakken*; en *Kregezof* keerde met achttien man van de oproerige *Kofakken* te rug naar het Opperfort *Kamtschatka*, van waar hy eenen geruimen tyd het Nederfort veele moeilykheid aandeedt.

Kolesof werdt in den Jaare 1711. van *Jakutski* naar *Kamtschatka* gezonden, met Bevel, om naar het Gedrag der Muitelingen onderzoek te doen. Den tienden van Herfstmaad des Jaars 1712. kwam hy in dit Schierëiland aan; alwaar hy twee der Mu

telingen ter dood veroordeelde, en verscheiden anderen deedt brandmerken. De Luitenant *Koferof*, die na den Dood van *Anisforof* de Aanvoerder der oproerige *Kofakken* geweest was, werdt, benevens veele anderen, gestraft: maar *Kregezof*, die een rechte Belhamel in den laatsten Opstand geweest was, weigerde niet alleen zich aan zyn Rechtsgebied te onderwerpen, maar dreigde zelfs hem aan te taffen, en het Nederfort *Kamtschatka* te verwoesten. In gevolge van dien trok hy ook met der daad met dertig Man van zynen Aanhang, allen wel gewapend, tegen hem op; en, op zynen Togt, voegden zich nog andere *Kofakken* van de Groote Rivier by hem. Hy volbragt echter zyn Voorneemen niet; maar was genoodzaakt, ylings te rug te keeren naar het Opperfort, alwaar hy, eerlang, door zyn eigen Volk van het Bewind beroofd, en in hechtenis genomen werde: want bevindende, dat de andere *Kofakken* zich niet by hem voegden, geraakten zy in die verbeelding, dat het niet mooglyk voor hun zou zyn, in hunne Reize naar de Zee het Nederfort veilig voorby te komen. Waarop zy zich in twee Benden verdeelden, van welken de eene het met *Koferof*, en de andere met *Kolesof* hieldt. Door dit middel maakte *Kolesof* zich, in den Jaare 1713., Meester van het Opperfort. *Kregezof* werdt met den Dood gestraft, gelyk ook nog eenige anderen der Belhamels, en de overigen werden opgeslooten. Integendeel kregen de *Kofakken* en de Infamelaars der Schatting, die zich steeds getrouw in hunnen plicht gekweeten hadden, goede Belooningen. Dus werdt deeze Opstand, die verscheidene Jaaren geduurd hadt, door deezen Bevelhebber ten einde gebragt.

Naderhand zondt *Kolesof* zekeren *Koferoski* met vyf en vyftig *Kofakken* en eif *Kamtschaidalers*, met cenig Geschut voorzien, naar de Groote Ri-

vier, met bevel om aldaar kleine Vaartuigen te bouwen, en ontdekkingen te doen ten aanzien der Eilanden, tusschen *Kamtschatka* en *Japan* gelegen. In deezen Tocht bragten zy verscheiden Stammen der *Kurilers*, omtrent *Kurilskaja Lopatka* woonende, tot Gehoorzaamheid aan *Rusland*, en teffens onderwierpen zy ook het eerste en tweede *Kurilsche* Eiland. Voorts verkreegen zy ook eenig Bericht aangaande de meer afgeleegene Eilanden, die handel dreeven met de Inwooners der Stad *Matma*, welke yzeren Ketels, verlakte Bekers en Schotels, en verscheidene Soorten van Stoffen, van Katoen en Zyde gemaakt, derwaard aanbragten. *Koferoski* nam eenigen deezer Waaren met zich naar *Kamtschatka*.

III. H O O F D S T U K.

Van de BEVELHEBBERS, die op VASILIKOLESOFF gevolgd zyn, tot den GROOTTEN OPSTAND in Kamtschatka; en teffens van de ONTDEKKING van eenen DOORTOGT over den ZEEBOEZEM van PENSCHINSKA, van OCHOTSKA naar KAMTSCHATKA.

In Oogstmaand des Jaars 1713, werdt *Iwan Inefiski* naar het Schiereiland *Kamtschatka* gezonden, om *Vasili Kolesoff* aftelossen. Gedurende zyn Bevelhebberschap bouwde hy eene Kerk, op eene Plaats, genaamd de Bronnen, werwaard hy voorgenomen hadt het Nederfort te verleggen; gelyk ook naderhand geschied is, zynde de eerste Standplaats in een *Moeras*, welk somtyds door het hooge Water overstroomd

stroomd werdt. Dit Fort bleef in weezen tot het Jaar 1731. Doch ten tyde van den grooten Opstand, werdt het door de Muitelingen in de Afch gelegd.

Inefiski trok ook op tegen de Oproerigen aan de Rivier *Awatscha*, die *Aufiforof* met zyne vyf en twintig *Kofakken* vermoord hadden. Zyne Magt bestondt in honderd twintig *Kofakken* en honderd vyftig *Kamtschatdalers*. De Muitelingen hadden zich zo sterk verschanst, dat zy het twee geheele Weeken uithielden. Doch ten laatste slak hy hun Fort in Brand, welk met al het Volk, dat daarin was, verbrandde; de overigen onderwierpen zich, en beloofden de Schatting te betaalen. Vervolgens nam hy ook het Fort *Paratoon* in, en verbrandde hetzelfde insgelyks. Na deezen tyd begonden de *Kamtschatdalers*, aan de Rivier *Awatscha* woonende, gezetlyk de Schatting te betaalen: want voorheen gaven zy doorgaans maar datgeen en zo veel als hun behaagde, leevende byna altyd in eenen staat van Oproer.

In den Jaare 1714. trokken *Fanisioski*, en de voorige Bevelhebber *Vasili Kolesof*, die, wegens gebrek der noodige Werklieden, de Reize naar *Jakutski*, in het voorgaande Jaar 1713., niet hadden kunnen onderneemen, in Booten over de Zee van *Olutorskoi*, en kwamen in het laatst van Oogstmaand op de Rivier *Olutora*, vindende aldaar *Athanasius Petrof*, die, vereenigd met eene groote menigte *Kofakken* van *Anadirsk*, en teffens met een aanzienlyk Getal *Tukageri*, de *Olutorski* te onder bragt, hunne sterkste Plaatsen verwoeltte, en in tegendeel een *Russisch* Fort bouwde. Hier bleeven zy tot den Winter. De Schattingen, door de beide Kommissarissen aangebragt, bestonden in vyf duizend zes honderd veertig Huiden

van Sabeldieren, zeven honderd een en vyftig van roode, en tien van blaauwe Vossen; honderd zeven en dertig van Zeebeevers, en vier Oncen Goud in kleine stukjes, welke gevonden waren by de *Japanners*, wier Schepen op de Kust van *Kamtſchatka* gestrand waren. By het vertrek van deeze Kommissariffen werdt 'er eene Bezetting van honderd Man, met eenen Luitenant en twee Priefsters, in het nieuwe Fort aan de Rivier *Olutora* gelaaten.

Den tweeden van Wintermaand des Jaar 1714., vielen de *Yukageri*, die het met *Petrof* hielden, nict ver van het Fort *Acklanski*, hem op het Lyf, en hem vermoord hebbende, plonderden en bemagtigden zy de Schattingen. De Kommissariffen *Koleſof* en *Yanifoski*, met zestien anderen, namen de vlugt in het Fort *Acklanski*; doch zy waren niet in staat, om hun leeven te redden: want de *Yukageri* het gemelde Fort omringende, haalden de *Korekers* over, om deeze Lieden, die zich in hunne Bescherming hadden begeeven, om 't Leeven te brengen. De Dwingelandy en Onderdrukking van *Petrof* hadt tot dit Onheil gelegenheid gegeeven. Men wendde wel alle mocite aan, om de geplonderde en geroofde Goederen weder te krygen; maar te vergeefs, doordien dezelve onder zo veele verschillende Natiën en Lieden verdeeld waren; zo dat sommigen van de kostbaarste Pelteryen vielen in de hand van zulken, die van haare Waardy zo onkundig waren, dat zy voor eene of twee Pypen vol Tabak eene fraaije Sabel- of Vossenhuid zouden verkoopen. Deeze Opstand der *Yukageri* en *Korekers* duurde meer of min tot het Jaar 1720., wanneer zy weder tot Gehorzaamheid gebragt werden door zekeren *Stephen Frifonof*, een Heer uit *Jakutski*, die met een aanzienlyk getal *Kofakken* tegen hen optrok. Zy hadden zelfs eenen Toeleg gemaakt, om hunne

Poo-

Poogingen aan te wenden, ten einde de *Tschukotskers* over te haalen, om zich in den Opstand by hen te voegen, en het Fort *Anadir* te verwoesten.

Na den Moord, aan de Kommissarissen gepleegd, werdt de Schatting van *Kamtschatka* niet meer over *Anadir* vervoerd, maar terstond over Zee naar *Ochotska* gezonden; welke Togt veel gemaklyker, en in lang na zo gevaarlyk niet is; zo dat nu de Weg over *Anadir* ten eenemaal in onbruik geraakt is.

Deeze Togt over Zee werdt in den Jaare 1715, ontdekt door zekeren *Cosmus Socolof*, die onder het Bevelhebberschap van den Kolonel *Ulchin* uitgezonden was, om de Eilanden, in die Zee gelegen, te beschryven. Omtrent deezen tyd was *Alexi Petriloski* Kommissaris vnn *Kamtschatka*, tegen wien de *Kofakken* weder begonden optestaan; en met Toestemming van *Socolof*, ontnamen zy *Petriloski* het Bewind, bragten hem in hechttnis, en verklaarden zyné Goederen verbeurd. Hy hadt, door zyne Afspersing, door zyne onbepaalde Gierigheid, en door de verregaande Onderdrukking van allen, die onder zyne magt stonden, oorzaak tot dit zyn Onheil gegeven. Want door die verkeerde Wegen en Middelen hadt hy, in eenen zeer korten tyd, zulke aanmerklyke Rykdommen verworven, dat zy de Schattingen, welken in twee Jaaren in *Kamtschatka* werden ingevorderd, zeer verre overtrossen.

De Inboorlingen hielden zich, geduurende deezen Tusschentyd, taanlyk stil en vreedzaam, uitgenomen eenige kleine Geschillen tusschen de *Kurilers*, omtrent *Lopatka* woonende, en eenen anderen Nabuurigen Stam; die echter nog gelegenheid gaven tot den Ondergang van verscheidene cynsbaare *Kurilers*. De Stam, die deeze Onlusten eerst begonnen hadt, was zo benaauwd en bevreesd voor de

Straf, die zy dachten dat de *Ruffen* deswege zouden neemen, dat zy nooit tot eenige Voorwaarden van Vergelyk wilden komen. Doch, niet lang daarna, werden zy met weinig moeite weder tot Gehoorzaamheid gebracht. Het Gedrag der *Ruffifche* Kommissariffen, en der geenen, die de Schattingen invorderden, was zo ongeregeld, en den Inboorlingen zo onāangenaam, dat de schaadlykste gevolgen daarvan te duchten waren.

Op *Petritoski* volgde als Kommissaris *Cosmus Vaichelashof*, en op deezen weder *Gregorius Kamkin*. In den Jaare 1718. werden 'er op eenmaal drie Kommissariffen van *Jakutski* naar dit Schierciland gezonden, naamlyk *Iwan Uvarofski* naar het Nederfort *Kamtschatka*; *Iwan Porotof* naar het Opperfort; en *Vasili Kochanof* naar het Fort aan de Grootte Rivier. Doch de *Kofakken*, volgens hunne gewoonte, zederd cenige Jaaren ghouden, beroofden hen allen zeer schielyk van hun Gezach, en wierpen hen in de Gevangenis, waarin zy zes Maanden bleeven, doch ten laatste gelukkiglyk ontsnaptten. Ondertusschen werden de voornaamste Bevelhebbers van deezen Opstand naar *Tobolski* gebracht, en aldaar met den dood gestraft. Zo lang de *Kofakken* in deezen staat van Oproer voortgingen, werden verscheidenen der geenen, die de Schattingen insamelden, door de Inboorlingen des Lands op verscheidene Plaatsen omgebracht.

Iwan Charetonof, die tot Kommissaris was aangesteld, trok in den Jaare 1719. tegen de oproerige *Korekers* op; maar door dezelve bedrieglyk overvallen zynde, werdt hy, benevens de meesten van zyn Gezelschap, gedood. Deze Overrompeling geschiedde op de volgende wyze: De Mutilingen, voorgeevende zich te onderwerpen, gaven hun Gyzelaars en Geschenken; maar naderhand overvie-

len

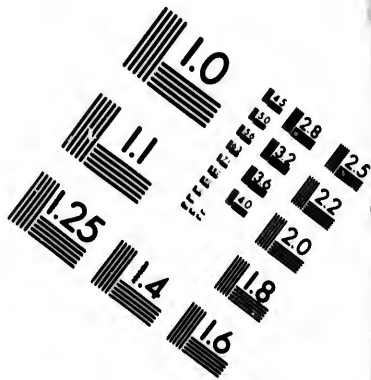
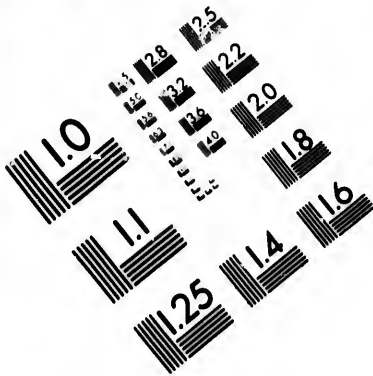
len zy *Charetonof*, en doodden hem en veele anderen. Doch deeze Verradery kwam hun zeer duur te staan; want eenige *Kofakken*, van hunne Verbaasheid weder heriteld zynde, dreeven ze te rug in hun Fort; alwaar zy ze allen of verbrandden, of op andere wyze ter dood bragten.

In de volgende Jaaren, tot den grooten Opstand in *Kamtschatka*, gebeurde 'er niet merkwaardigs, uitgezonderd echter die aanmerklyke Togten, welke in de Jaaren 1727, 1728 en 1729. werden uitgezonden, om nieuwe Ontdekkingen ten aanzien der *Kurilsche* Eilanden te doen; waarvan wy hier nog eenige melding zullen maaken.

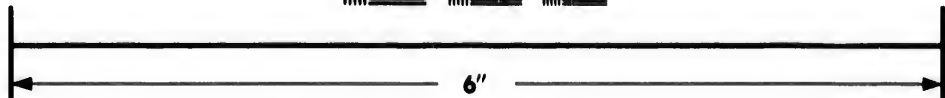
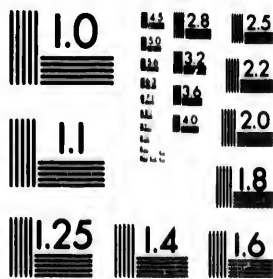
De eerste Tocht geschiedde onder het Bestier van twee Zeelieden, *Iwan Eorinof* en *Theodorus Lufin* genaamd, die in den Jaare 1727. te rug kwamen. In den Jaare 1728. werdt de eerste groote Zee-tocht uitgezonden, om de Noordlyke Kust, zo verre zy konden komen, te ontdekken en te beschryven. Zy vorderden ook in der daad tot de Noordlyke Breedte van zes en zestig Graaden en zeventien Minuten, van waar zy wederkeerden, en zich in den Jaare 1730. naar *Petersburg* begaven. In 1729. kwam 'er in het Schierëiland *Kamtschatka* eene Versterking van Manschap onder het Bevel van den Kapitein *Paulutskoi*, en een Opperhoofd der *Kofakken*, *Sches-tocof* geheeten. Zy waren gelast, om de Kust Zuidwaard te ontdekken, en alle de Inwooners van die Plaatsen, door zachte of harde Middelen, zo zy best konden, daartoe te brengen, om eene vastgestelde Schatting te betaalen; ook ten dien einde Forten aldaar te bouwen, en hunne Poogingen aan te wenden, om eenigen Koophandel met die Natiën opterechten. Zy bouwden ook met der daad eenige Forten, en beschreeven de Kust Zuidwaard tot aan de *Rivier Udan*, aan de *Chineesche* Grenzen. Doch

Sches-

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

73 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

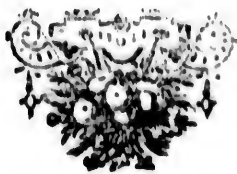
LE 28 25
E 32
E 22
E 20
L 8

10

Schbestocof werd in den Jaare 1730. door de *Tschukotskers*, die eenen Inval in het Land der cynsbare *Korekers* gedaan hadden, omgebragt; en de Kapitein *Paulutskoi* ontving Bevel, om zich by den Kolonel *Mc lin* te voegen, ten einde den Opstand van *Kamischatka* te dempen. Hy was ook inderdaad zo veel gelukkiger in zyne Onderneemingen, dan *Schbestocof*, dat hy de *Tschukotskers* verscheidene maalen versloeg, en de *Korekers* en *Anadirskoi* eenen geruimen tyd tegen hunne Aanvallen bevciligde.

In den Zomer des Jaars 1729. verongelukte een *Japanfcb* Vaartuig op de Kust van *Kamischatka*. Aan Boord van hetzelfde waren zeventien Man, die allen op twee na vermoord werden door den Luitenant *Stimicof*, welke ten dien tyde aldaar was. De twee overgebleevenen werden naar *Petersburg* gezonden, alwaar zy het genoeg hadden, den Moordenaar hunner Landgenooten openbaar te recht gesteld te zien.

In den Jaare 1730. was *Iwan Novogorodof*, en in 1731. *Meyer Schedfordin*, Infamelaars det Schattingen in het Schierëiland *Kamischatka*. Wy noemen dezelve alleenlyk, om dat zy gelegenheid geeven hebben tot dien grooten Opstand, dien wy in het volgende Hoofdstuk zullen beschryven.

IV. H O O F D S T U K .

Van den GROOTEN OPSTAND in KAMT-SCHATKA; van het VERBRANDEN van het NEDERFORT; van het onderbrengen der MUITELINGEN en van hunne STRAF.

De Inboorlingen van dit Schierëiland hadden, zedert eenen geruimen tyd , voorgenomen, alle de *Ruffen*, die in *Kamtschatka* waren, om te brengen. Maar na de Ontdekking van de Vaart door den Zeeboezem van *Penschinska*, en de Aankomst van Schepen met nieuw Volk, kwam die Onderneeming hun al te gevaarlyk voor. Doch, toen de Kapitein *Bering* met zyne Vloot naar *Kamtschatka* zeilde, en de meesten der *Kofakken*, die in *Kamtschatka* gezeeten waren, bevel ontvingen, om zich te *Anadir* by den Kapitein *Paulutskoi* te voegen, ten einde de oproerige *Tschukotskers* te bedwingen, werden 'er weinig *Kofakken* in het Schierëiland *Kamtschatka* gelaaten. Dit Tydsge wicht zagen de Inboorlingen des Lands als de langgewenschte gelegenheid aan, om hunnen Aanslag ter uitvoer te brengen. Geduurende den geheelen Winter reisden de *Kamtschatdalers* van *Talofski*, *Klutchevski*, en andere Vlekken, onder Voorwendfel van elkander te bezoeken, door het geheele Schierëiland *Kamtschatka*, en spoorden de overige Inboorlingen des Lands aan, om deel in hunnen Aanslag te neemen, onder Bedreiging, dat zy hen anders gantschlyk zouden uitroeljen. Door dit middel kwam geheel *Kamtschatka* als in eenen staat van openbaaren Opstand; en hoorende dat *Sebestocof* door

door de *Tschukotskers* gedood was, verhaalden zy, dat die Volken hunnen Tocht tegen *Kamtschatka* richtten, met Oogmerk, om een Voorwendfel te hebben van hunne Byeenrotting, of dat de *Ruffifche Kofakken*, uit vreeze voor de *Tschukotskers*, de *Kamtschatdalers* zouden verzoeken, om hen tegen dezelve te verdedigen. Hunne Maatregels waren ook inderdaad zo wel genomen, dat het een byzonder blyk der Godlyke Voorzienigheid was, dat 'er iemand van de *Ruffen* behouden bleef. En, indien zy eens ten eenemaal uit dit Schierëiland waren gedreeven geweest, zou het hun zeer bezwaarlyk gevallen zyn, zich aldaar weder te herstellen. De Maatregels der *Kamtschatdalers* waren geenzins de zodaanigen, als men van eene zo wilde Natie zou verwacht hebben. Zy zochten alle Gemeenschap met *Anadirsk* voor te komen, en hielden eene sterke Wacht langs de Zeekusten, om zich van alle de *Ruffen*, die aldaar mogten aankomen, meester te maaken. De voornaamste Aanvoerders van dezen Opftand waren zekere *Yalofski Toyon*, en de zogenoemde Hoofdman *Fetka Harchin*, die den *Ruffen* verſcheiden maalen als Tolk gediend hadt, en een Hoofdman der *Klutcheſki*, genaamd *Chugotche*.

Terwyl deeze ſamenzweering gefmeed werdt, ſtondt de Kommiſſaris *Sebacurdiu* op zyn vertrek van *Kamtschatka*, met eene aanzienlyke Bende tot Dekking der Schatting. Zy waren van den Mond der Rivier *Kamtschatka* onder zeil gegaan naar *Anadir*; doch kort daarna werdt hy door Tegenwind genoodzaakt te rug te keeren. De *Kamtschatdalers*, hun Vertrek vernomen hebbende, en tot den Opftand gereed ſtaande, kwamen in groote menigte by een, en de Rivier *Kamtschatka* opzeilende, doodden zy alle de *Ruffifche Kofakken*, die zy kon-

konden vinden, verbrandden hunne Zomerhutten, en voerden hunne Wyven en Kinderen in Slaaverny weg. Hunne voornaamste Magt was tegen het Fort bestemd. In den nacht aldaar aankomende, staken zy het Huis van den Priester in Brand, zich verzekerd houdende, dat alle de Inwooners van het Fort zouden uitkomen, om den Brand te blusschen. Dit gelukte hun ook al te wel, vermoordende hy die gelegenheid zeer veelen, zonder Vrouwen of Kinderen te spaaren. Zy verbrandden alle de Huizen, uitgenomen de Vestingwerken en de Kerk, waarin behalve de openbaare ook de Goederen der byzondere *Kofakken* bewaard werden. Zy, die deeze Slagting nog ontkwamen, namen de vlucht naar den Mond der Rivier, en bragten de Tyding van dit droevig Nieuws aan hunne Landgenooten, die, door Tegenwind te rug gehouden, de Kust nog niet verlaaten hadden.

Toen *Cbugotche*, Hoofdman der *Klutchefski*, kennis gekreegen hadt van de Verovering van het Nederfort *Kamtschatka*, trok hy derwaard, doodende of gevangen neemende alle de *Russen*, welken hy aantrof; en zich by *Harchin* voegende, gaf hy hem Bericht, dat de *Russische* Vaartuigen nog op de Kust waren: om welke Reden hy het dienstig oordeelde, zich in het Fort te versterken; en Tyding van hunnen Voorspoed aan alle hunne Landgenooten zendende, gaf hy hun Bevel, om zich by hem te voegen. Den volgenden Dag verdeelden zy den Roof onder elkander, en kleedden zich in het Gewaad der neergevelde *Russen*. Sommigen van hun deden des Priesters Kleeding aan, en vierden dus hunne eigen Godsdienstige Plechtigheden en Bezweeringen. Zelfs geboodt *Harchin* aan eenen nieuwgedoopten *Kamtschaidaler*, die *Russisch* hadt leeren leezen, zich in het Priesterlyk Gewaad te steeken,

en

en de Mis op de *Ruffische* wyze te leezen ; waar voor hy hem dertig roode Voffenhuiden vereerde.

Den derden Dag, nadat de Muitelingen het Fort hadden overrompeld, kwam 'er een *Ruffifch* Schipper aan, *Jakob Hens* genaamd, met zestig *Kofakken*, zynde derwaard gezonden, ten einde zyne Poogingen aantewenden, om het Fort van de Oproerigen te heroveren. Hy zocht hen ook op allerlei wyze te overreeden, om tot hunnen Pligt weder te keeren, verzekerende hun van eene algemeene Vergifnis. Doch zy wilden naar hem niet luifteren : en *Harchin*, hun Opperhoofd, zeide hem zelfs, dat hy daar niets te doen hadt, dat hy Kommiffaris van *Kamtschatka* was, en dat hy zelfs de Schattingen wilde infamelen, zo dat zy geene *Kofakken* onder hen van nooden hadden. Waaröp *Hens* sommigen naar zyne Schepen zondt, om enig grof Gefchut uit dezelve te haalen. Den zes en twintigften van Hooimaand begon hy daar mede op het Fort te fchieten, maakende daarin eene zeer ruime Bres, 't welk eene groote verleegenheid onder de Belegerden veroorzaakte, en aan de gevangene Vrouwspooronen gelegenheid gaf om te ontvlieden. *Harchin* ziende, dat hy het Fort niet langer verdedigen kon, ontvluchte heimelyk in Vrouwen kleederen ; en fchoon hy door verfcheidenen gevolgd werdt, konden zy hem niet achterhaalen. Naderhand gaven zich dertig van de Belegerden, die 'er overig gebleven waren, aan de *Ruffen* over ; maar *Chugotche*, de Hoofdman der *Klutchefski*, met enig Volk, dat zich by hem gevoegd hadt, hieldt de Belegering uit tot den laaften Man. Geduurende hunne Verdediging geraakte het Buskruidmagazyn in brand, waardoor het Fort en alle de Goederen, die daarin waren, tot Afch verteerd werden. In deeze Belegering sneuvelden 'er van de *Kofakken*

vier Man , behalve eene taamyke menigte gewonden. Hoe veelen 'er van de *Kamtschatdalers* omgekomen waren , werdt niet bekend , omdat hunne Lyken door het Vuur verteerd werden. Ondertuschen waren de *Kosakken* zo verbitterd op deeze Oproermaakers , dat zy , uit wraak wegens het verlies van hunne Vrouwen en Kinderen , ook alle de *Kamtschatdalers* , die zich overgegeeven hadden , ter dood bragten.

De schielyke en onverwachte terugkomst der *Russen* was de oorzaak , dat deeze Opstand zo gemaklyk gestild wierdt ; want zy werden daardoor verhinderd in zulke groote menigte te vergaderen , als zy anders zouden gedaan hebben. Doch dezelve was daarmede nog niet gantschlyk gedempt. *Harchin* , en eenige andere Opperhoofden der *Kamtschatdalers* , versamelden op nieuw een groot geral Volk , en beslooten naar den Zeekant te trekken , om de *Russische* Schepen , die aldaar lagen , aantetasten. Maar , in het begin zelfs van deezen Togt , werdt *Harchin* ontmoet door eene Bende *Russen* , die hem noodzaakten om zich aan den linker Oever der Rivier *Klutchevska* neer te staan. De *Kosakken* legerden zich aan den rechter Oever van dezelve Rivier , en daar vielen verscheidene Schotgevechten tusschen hen voor. Toen *Harchin* vernam , dat hy zyn Oogmerk niet bereiken kon , stelde hy voor , met de *Kosakken* in onderhandeling te willen treden , en boodt zelfs aan , dat hy in hunne Legerplaats wilde komen , indien zy hem eenen *Kosak* tot Gyzelaar wilden geeven ; welken Voorslag de *Russen* aannamen. Hy verzocht , dat zy de *Kamtschatdalers* niet gantschlyk zouden uitroeijen , en beloofde , dat zy allen , in 't toekomende , stil en vreedzaam wilden leeven , begeerende alleenlyk , dat men hem mogt laten gaan , om ook zyne Nabestaanden

en Vrienden tot dit Verdrag over te haalen. Dit Verzoek door de *Ruffen* ingewilligd zynde, zondt hy kort daarna Bericht, dat hy hen niet beweegen kon, om Vreede te maaken; en dat zelfs zyn eigen Broeder, *Javatche* gemaand, die ook een Opperhoofd onder de *Kamtschatdalers* was, en hem in zynen Togt hadt verzeld, geweigerd hadt te rug te keeren.

Den volgenden dag kwam *Harchin* aan den Oever der Rivier met eenige andere Opperhoofden, en begeerde, dat de *Kofakken* eene Boot wilden zenden, om hem over de Rivier te brengen, en hem teffens twee *Kofakken* tot Gyzelaars te geeven. De *Ruffen* stonden dat Verzoek toe; doch zo ras was hy niet overgekomen, of zy namen hem gevangen, hebbende aan de Gyzelaars Bevel gegeeven, om zich in de Rivier te werpen, en weder daaröver te zwemmen; 't welk zy ook dedden; terwyl de overigen Vuur gaven op de *Kamtschatdalers*, die aan de andere zyde gebleeven waren. Doch deeze, ziende, dat hun voornaamste Opperhoofd gevangen genomen was, gingen terftond uit elkander, en door verscheidene Benden vervolgd zynde, werden de meesten van hun verstrooid. Een ander Opperhoofd, met naam *Tegbil*, die zich eenen geruimen tyd hardnekkiglyk verweerd hadt, vermoordde ten laatste zyn Wyf en Kinderen, en eindelyk ook zich zelve. Het Opperhoofd *Cbugotche*, nadat hy de *Kamtschatdalers*, aan de Rivier *Koferetscha Schapina* woonende, lang te vergeefs genoodigd hadt, om zich hy hem te voegen, werdt op het einde door hen omgebragt.

Na dat deeze Opftand, die in 't eerst zeer gevaarlyk scheen, en niet minder dan den geheelen Ondergang der *Kofakken* in het Schiereiland *Kamtschatka* voorfpelde, door de spoedige Aankomft der
Rus-

Ruffen gestild was, bleeven de Zaaken in *Kamtschatka* in eene taamlyke goede Orde tot het Jaar 1740., wanneer de *Kamtschatdalers* weder zeven Man van de *Ruffen* doodden.

Toen dit Oproer geëindigd was, kreeg de Majoor *Merlin* Bevel, om met eene versterking van Manschap naar *Kamtschatka* te trekken, en aldaar, tefens met den Majoor *Paulutskoi*, onderzoek te doen naar de Oorzaak van deezen heevigen Opstand, en van den Moord, aan de ongelukkige *Japanners* gepleegd, en het Bericht daarvan naar *Jakutski* te zenden. Ook was hy gelast, een nieuw Fort te bouwen; 't welk hy een weinig beneden den Mond der Rivier *Ratuga* oprechtte, en het Nederfort *Kamtschatka* genoemd werdt. De oorzaak van den Opstand onderzocht hebbende, werden drie van de *Ruffen* doodschuldig bevonden, en ingevolge van dien ook te recht gesteld; en twee van de voornaamste Belhamels, met eenige anderen, zo wel *Kofakken* als *Kamtschatdalers*, werden ook gestraft. Alle de overige Inboorlingen, welken zy of gevangen hadden genomen, of tot Slaaven gemaakt, werden in Vryheid hersteld. De *Kamtschatdalers*, die ter dood werden gebragt, scheenen zonder de minste aandoening naar de Gerechtsplaats te gaan, en onder de Pyn zelve werdt 'er naauwlyks eene enkele zucht uit hun gehoord; ook kon men ze door gernerhande Pyniging daartoe brengen, om iets meer te bekennen, dan 't geen zy te vooren vrywillig gedaan hadden.

Zederd dien tyd is de staat van dit Schierëiland volkomen bevredigd. Daar doet zich ook veel Hoop op, dat de Zaaken aldaar verder in dien staat zullen blyven, zynde dezelve in zulk eene orde gebragt, dat de Inboorlingen zelve niets meer zouden kunnen wenschen. Zy worden alleenlyk verpligt hunne

Schatting te betalen , zonder de minste onderdrukking : dezelve bestaat ook slechts voor ieder Man in eene Huid van zulke Dieren , waaröp hy gewoon is te jaagen , naamlyk van Sabeldieren , Vossen of Zeebeevers. Het Recht, uitgenomen alleen in Halszaaken, wordt door hunne eigene Opperhoofden bestierd. Doch hun grootste geluk bestaat in de overbrenging van verscheidenen van hun tot het Christendom ; ten welken einde het haare Rus-Keizerlyke Majesteit gunstiglyk behaagd heeft, behalve de Zendingen, aldaar ook nog te onderhouden een aanzienlyk getal Schoolmeesters, die in de voornaamste Vlekken en Dorpen School houden tot onderwyzing der Jeugd, zo wel der Inboorlingen, als der *Kofaken* : en veelen der *Kamtschatdalers* beginnen tegenwoordig zo veel te vorderen, dat zy zelfs om hunne voorige Woestheid lagchen.

V. H O O F D S T U K.

Van den TEGENWOORDIGEN STAAT der FORTEN en VLEKKEN van het SCHIEREILAND KAMTSCHATKA, met een BERICHT van ieder derzelven.

In het Schierëiland *Kamtschatka* zyn vyf *Russische* Forten. Het eerste word genoemd *Bolscheretskoi*. Het tweede het *Opperfort Kamtschatka*. Het derde het *Nederfort Kamtschatka* of *Schaltolski*. Het vierde aan de Haven van *Petro-paulauskai*. En het vyfde aan de Rivier *Tegbil*.

I. Het Fort **BOLSCHERETSKOI** ligt op den Noordlyken Oever van de *Bolschaia-Reka*, of de Grootë Rivier, tusschen de Monden der Rivieren *Beestra* en *Golsöfka*, drie en dertig Wersten

sten van den Zeeboezem van *Penschinska*. Het Fort is zeventig Voeten in het vierkant groot. De Oosten Noordzyden zyn met Palissaden versterkt; de Zuid- en Westzyde door verscheidene Gebouwen. De Ingang in het Fort geschiedt door een klein Poortje aan den Westkant. Buiten het Fort was eene Kapel, die nu veranderd is in eene Kerk, die aan *St. Nikolaas* toegewyd is. Binnen het Fort staan omtrent dertig Huizen voor de Inwooners, behalve een gemeen Huis, geschikt tot eene Brandewynstookery, en om Brandewyn te verkoopen. Vyf en veertig *Kosakken* houden Bezetting in het Fort; en schoon hunne Kinderen de gewoone Hoofdschatting betaalen, doen echter veertien van dezelve Dienst met de overige *Kosakken*.

Dit Fort is het zwakste van allen; doch men schynt 'er zeer gerult en veilig te zyn; dewyl de nabuurige *Kamtschatdalers* byna de eersten waren, die zich aan de *Russische* Heerschappy onderwierpen, ook, zeder dien tyd, altoos getrouw geweest zyn, en vreedzaam geleefd hebben.

Ten aanzien der Ligging heeft dit Fort groote Voordeelen. Vooreerst alle de Schepen, die over den Zeeboezem van *Penschinska* komen, kunnen de Groote Rivier opvaaren, en dus kunnen de Inwooners hunne Goederen uit de eerste hand ontvangen. Ten tweede, zy trekken groote voordeelen van de Persoonen, die aldaar aankomen, en welken zy van Spys en Huisvesting voorzien. Ten derde, zy winnen veel van het vervoeren der Goederen van daar naar de andere Forten. Ten vierde, zy hebben betere gelegenheid dan de Inwooners der andere Forten, om Beevers van *Kamtschatka* te krygen; waarvan tegenwoordig veel werk gemaakt wordt. Eindelyk, in den Zomer hebben zy den grootsten overvloed van Visc, vangende dien met weinig moeite en kosten. Om deze redenen houdt de Op-

VAN

onderdruk-
eder Man in
hy gewoon
, Vossen of
een in Hals-
opperhoofden
t in de over-
het Christen-
s-Keizerlyke
alve de Zen-
den een aan-
voornaamste
onderwyzing
s der *Kosak-*
beginnen te-
elfs om hun-

K.

TAAT der
SCHIER-
oet een
en.

n vyf *Russi-*
noemd *Bol-*
Kamtschat-
tschatka of
n van *Petro-*
nier *Tegbil*.
ligt op den
Reka, of de
der Rivie-
lertig Wer-
den

perbevelhebber van alle de Forten van *Kamifchatka* gemeenlyk in dit Fort zyn verblyf, zendende van daar Gevolmagtigden naar de andere Forten. Het grootte ongemak, welk men daar lydt, is, dat men'er in den Zomer, gedurende den Vifchtyd, zeer veel regenächtig Weer heeft; waardoor eene groote menigte van hunnen Vifch verlooren gaat, en hun voedsel dikwyls zeer fchaars wordt. Indien men aan de gemelde Rivier met genoegzaam Houtgewas voorzien was, zou deeze zwaarigheid ligtlyk worden weggenomen; dewyl men dan den Vifch, in plaats van denzelven in de Zon te droogen, kon rooken, gelyk de Inwooners van *Ochotska* doen. Maar dit is ondoenlyk, wegens den grooten Aftand van eenig aanmerklyk Bosch, en de Bezwaarlykheid om het Hout derwaard te brengen. Het zelve is aldaar zo fchaars, dat het Hout, welk zy volftrekt noodig hebben om Zout en Traan te kooken, drie Dagreizen verre van het Fort moet gehaald worden.

II. Het OPPERFORT *Kamifchatka* is het eerste, dat door de *Ruffen* in dit Schierëiland aangelegd is, en werdt, ook eenige Jaaren lang, het voornaamste gehouden, doordien de Opperbevelhebber van geheel *Kamifchatka* aldaar zyn Verblyf hielt. Het staat op den linker Oever van de Rivier *Kamifchatka*, dicht by den Mond van het Riviertje *Kaly*, omtrent negen en zestig Werften van den Oorsprong der Rivier *Kamifchatka*, en twee honderd twee en veertig Werften in eene rechte Lyn van het Fort *Bolscheretskoi*. Het is zeventien Vademen in het vierkant groot. De Poort is tegenöver de Rivier, en over dezelve is een Pakhuis. Binnen het Fort heeft men een Kantoor tot ontvangst der Schattingen, een vertrek tot Bewaaring der Gyzelaars en twee Magazynen. Buiten het Fort zyn eene Kerk, insgelyks aan *St. Nicolaas* toegewyd, een Huis voor den

den Bevelhebber, een openbaar Huis, eene Brandewynstookery, en twee en twintig byzondere Huizen tot Gemak voor de Bezetting, die uit zes en vyftig *Kofakken* bestaat.

Dit Fort bezit eenige voordeelen boven het Fort *Bolscheretskoi*. Het Weer is hier gemeenlyk zeer goed, en het Hout, schoon alleen maar Popelierboomenhout, is hier zo overvloedig, dat de Inwooners zich met zeer geringe moeite daarvan kunnen verzorgen; ook zyn die Boomen zo groot en vast, dat het Hout derzelven zeer bekwaam tot Timmerhout is. Daarenboven is 'er de Grond beter, vruchtbaarer en dus geschikter tot den Akkerbouw, dan op eenige andere Plaats van dit Schierëiland. Doch de Visschery is 'er slecht; dewyl het Fort zo verre van de Zee gelegen is. De Visch komt in zeer klein getal de Rivieren zo hoog opzwellen, en die 'er nog al verschynt, komt 'er zo laat, dat de Inwooners van het Nederfort *Kamtschatka* hunnen geheelen Wintervoorraad reeds hebben opgedaan, eer die van het Opperfort de Visschvangst beginnen. Hier komt het van daan, dat men in het Opperfort *Kamtschatka* byna in elken Voorjaar eene groote schaarsheid van Levensmiddelen bespeurt. Hun Zout en Traan koopen zy van de Inwooners van het Nederfort, of, niet tegenstaande den grooten Afstand, reizen zy zelve naar den Mond der Rivier *Kamtschatka*, die ruim vier honderd Wersten van het Opperfort is, en kookten aldaar zo veel Zout en Traan, als zy van nooden hebben. Voorheen hadden zy grooten overvloed van Zeebeevers in de Beeverzee; maar tegenwoordig worden aldaar zeer weinig van die Dieren gevangen. De Inwooners moeten derhalve, ten aanzien der Middelen van onderhoud, hunne Hoop voornaamlyk stellen op den Akkerbouw, waarvan zy, indien zy zich behoorlyk daarop toelaggen, meer

Voordeel kunnen verwachten, dan van eenigen Koophandel met de Inboorlingen van dit Schierëiland; maar, indien zy denzelven verwaarloozen, zullen zy zich zeer bezwaarlyk aldaar kunnen geneeren.

III. Het NEDERFORT KAMTSCHATKA ligt drie honderd zeven en negentig Wersten van het Opperfort, en staat op denzelfden oever der Rivier *Kamtschatka*, omtrent dertig Wersten van haare Uitwatering in den Oosterschen Oceaan. Het Fort is eenigzins langwerpig vierkant, aan alle zyden met Palissaden bezet. Deszels Breedte bedraagt veertig, en de Lengte twee en veertig Vademmen. Binnen den omtrek van het Fort staat eene Kerk, aan de Maagd *Maria* toegewyd: Ook heeft men 'er een Kantoor tot ontvangst der Schattingen, en een Magazyn, om dezelve te bewaaren, gelyk ook eenige Magazynen tot Berging van Voorraad, en het Huis van den Bevelhebber. Alle deeze Gebouwen zyn van Hout van Lorkenboomen gebouwd, en veel netter en fraaiër gemaakt, dan in eenig ander Fort in dit Schierëiland. Buiten het Fort zyn nog negen en dertig byzondere Huizen, behalve een openbaar Huis en eene Brandewynstookery. Het getal der Inwooneren van het Manlyk Geslacht, bedroeg eenige Jaaren geleeden, in 't geheel twee en negentig Persoonen.

Dit Fort mag met betrekking tot de verkryging van de Noodwendigheden des Leevens, boven alle de andere Forten, door de *Russen* in dit Schierëiland aangelegd, met recht geschat worden. De Inwooners vangen hier grooten overvloed van Visch, welken zy, in genoegzaame menigte, tot Voorraad voor het geheele Jaar, droogen en zouten. Ook hebben zy hier omtrent Hout genoeg, niet alleen om hunne Huizen, maar ook om Schepen te bouwen; voor welke laafsten de Rivier tot eene bekwaame Haven ver-

AN

enigen
ierëiland;
, zullen zy
ren.

CHATKA
ersten van
oever der
Wersten
Oceaan.
, aan alle
reedte be-
rtig Vade-
staat eene
Ook heeft
hattingen,
en, gelyk
Voorraad,
ze Gebou-
ouwd, en
ander Fort
nog negen
openbaar
tal der In-
oeg eenige
entig Per-

verkryging
boven alle
Schierëi-
. De In-
an Visch,
Voorraad
en. Ook
alleen om
wen; voor
me Haven
ver-

De Brændende Berg K.

Het Vaerfjort K.

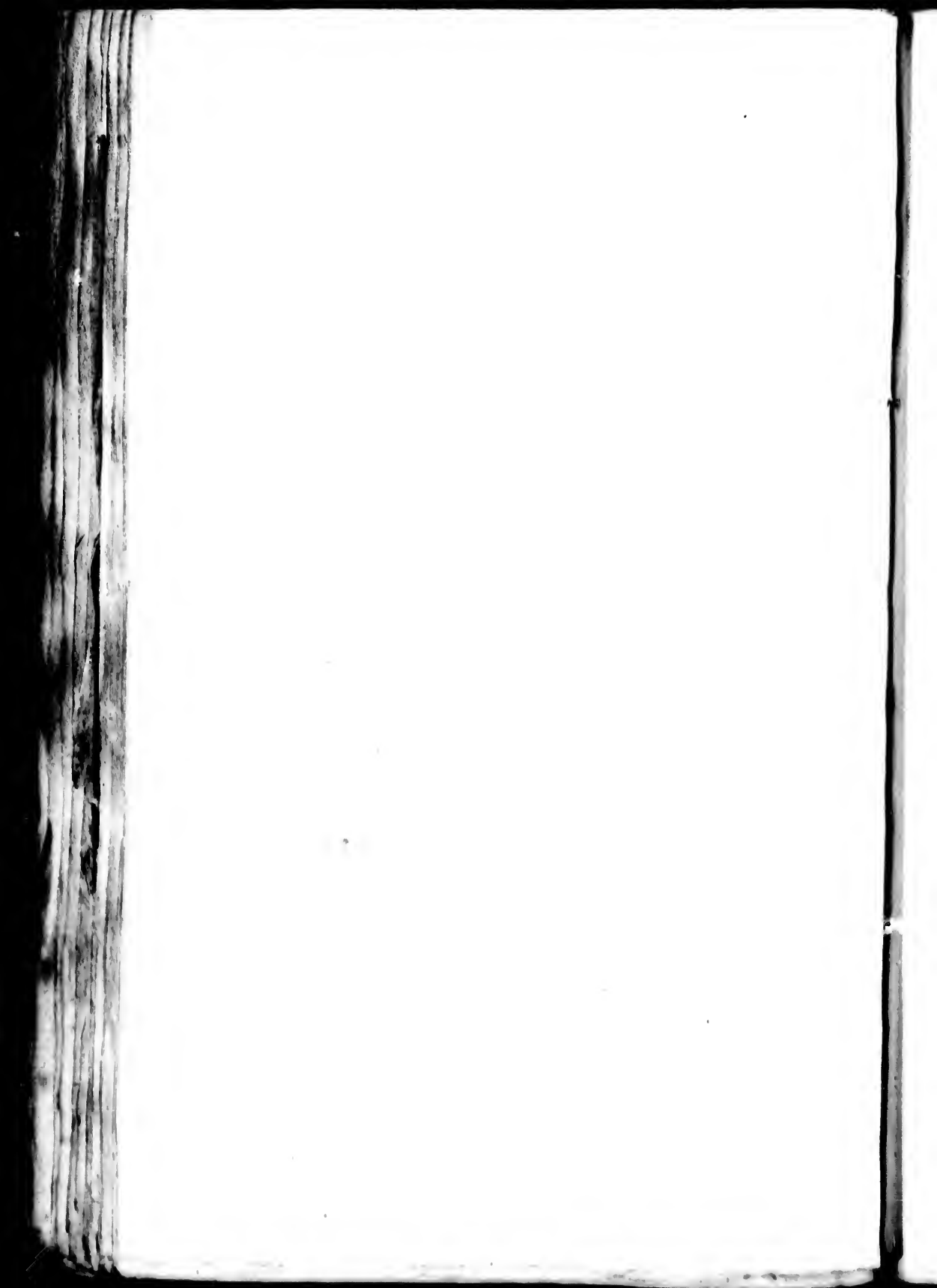
Brändende Berg KAMTSCHATKA genämd.

Blad 88.

Å. Veerjort KAMTSCHATKA.

Blad 360.

verstrekt; en wegens de nabyheid der Zee, kookten de Inwooners van dit Fort zo veel Zout en Traan, dat zy de andere Forten daarmede voorzien. Het Wild is hier ook zo menigvuldig, dat zelfs de armste *Kofak* zelden des middags zyne maalyd doet zonder eene Zwaan, Gans of Endvogel; en in de Bronnen vangen zy, den geheelen Winter door, verschen Visc. Hieromtrent groeijen ook in overvloed Beziën van allerlei soort, welken de Inwooners tot Voorraad voor den Winter opdoen, en die, naast den Visc, een voornaam gedeelte van hun Onderhoud verschaffen. Insgelyks worden de beste Sabeldieren niet verre van dit Fort gevangen. Alle de Goederen, welken zy van de *Korekers* krygen, als Rendierenhuiden, en zelfs het Vleesch van Rendieren, zyn hier beterkoop, dan elders anders in dit Schierëiland. Daarënboven is de grond zo vruchtbaar, dat men 'er veelerhande Soorten van Koorn kan aankweken. Het eenige ongemak alhier is, dat zo wel de *Russische* als *Chineesche* Goederen hier duurdere zyn dan in eenig ander Fort van *Kamtschatka*; 't welk veroorzaakt wordt door de Landvrugt van het Fort *Bolscheretskoi* herwaard, die zo hoog loopt, dat een *Pud* op vier Roebels komt te staan.

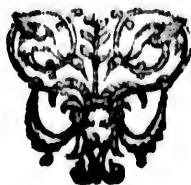
IV. Het vierde FORT werdt, in den Jaare 1740. aan de HAVEN van PETROPAULASKAI, of anders genaamd de BAAI van AWATSCHA, gebouwd. Uit het Opperfort en Nederfort *Kamtschatka* werden de eerste Inwooners derwaard gebragt. De Huizen zyn 'er tamelyk goed, voornaamlyk die gebouwd werden voor het Volk, dat in den Toge naar *Kamtschatka* op de Haven van *Petropauluskai* gebruikt werdt. Deszelfs grootste fraaiheid bestaat in de Kerk, die ongemeem vermaaklyk gelegen, en zeer wel gebouwd is.

Dit Fort heeft, ten naaste by, de zelfde Voor-

deelen en Ongemakken, als het Fort *Bolscheretskoi*; met dit onderscheid, dat de Beeverjagt hier gemaklyker en voordeeliger is; maar het Water is 'er slecht en ongezonder; zo dat de Inwooners dikwyls hun versch Water uit de Rivier *Awascha* naar deeze Baai haalen.

V. Van het vyfde FORT *aan de Rivier TEGHIL* kan ik geen byzonder Bericht geeven; doordien hetzelfde eerst na myn vertrek uit *Kamtschatka* gebouwd is. De Bezetting van hetzelfde bestaat in zeven en dertig Man *Kofakken*. De Heer *Steller* verhaalt, dat dit Fort aangelegd wierdt met een Oogmerk om de *Korekers*, die vaste Woonplaatsen hebben, in bedwang te houden; om, ingeval van nood, de zwervende, of zogenoemde Rendieren-*Korekers* tegen de *Tschukotskers* te verdedigen; en eindelyk om tot eene Verblyfplaats te Verstreken voor de zulken, die rondom den Zeeboezem van *Penschinska* naar *Ochotska* reizen.

De Inwooners van dit Fort kunnen die van het Nederfort *Kamtschatka* van veele Voordeelen berooven; omdat zy eene betere gelegenheid tot de Sabeldierenjagt hebben langs de Rivier *Tegbil*, alwaar de beste Sabels van het gheele Schierëiland *Kamtschatka* gevangen worden: daarenboven willen de *Korekers* liever hunne Goederen naar dit Fort, als hun veel nader zynde, zenden, dan naar de andere Forten van *Kamtschatka*.

VI. HOOFD.

VI. H O O F D S T U K .

*Van de LEVENSWYZE der KOSAKKEN
in het Schierëiland KAMTSCHATKA; van
hunne BRANDEWYNSTOOKERY, van
hunne EETWAAREN, enz.*

De *Kofakken*, die zich in het Schierëiland *Kamtschatka* ophouden, hebben nagenoeg dezelfde Levenswyze, als de Inboorlingen des Lands. Zy eten insgelyks veelerhande Soort van Wortelen en Visch; en hunne Beezigheden zyn ook genoegzaam dezelfde. Des Zomers vangen zy Visch tot hunnen Voorraad voor den Winter; en dan vergaderen zy ook de Brandenetels, waarvan zy des Winters Netten maaken. Het onderscheid schynt voornaamlyk hierin te bestaan, dat de *Kofakken* in Huizen wonen, daar de Inboorlingen des Lands integendeel hun Verblyf houden in Hutten in den Grond. Daarënboven is de Kleeding der *Kofakken* eenigzins verschillende van die der *Kamtschatdalers*.

Dewyl het den *Kofakken* niet wel doenlyk was, om by aanhoudenheid in dit Schierëiland te wonen zonder de Hulp van Vrouwsperfoonen, die zy in veele opzigten tot hun Werk van nooden hebben, als by voorbeeld om den Visch te zuiveren, de Wortels te droogen, hunne Hembden en Kleederen te spinnen en te maaken, enz.; en dewyl de *Kofakken* zich eerst in het Schierëiland *Kamtschatka* neersloegen, zonder hunne Vrouwen by zich te hebben, welken zy, uit aanmerking van de bezwaarlykheid der Reize, derwaard niet konden overvoeren, zal ik nu verhaalen, van welke middelen zy zich bedienden, om deeze hunne Verleegenheid weg te neemen.

Men

Men kan zich gemaklyk verkeelden, dat de *Kofakken* deeze Natiën niet tot gehoorzaamheid bragten, zonder sterke Middelen daartoe te gebruiken. In de Gevechten, die daaruit ontstonden, namen zy zo wel veele Vrouwen en Kinderen, als Mannen, gevangen. Zy noodzaakten deeze allen, hunnen zwaarften Arbeid te verrichten. De zorg, om op deezen te passen, werdt toevertrouwd aan de zulken, welken zy tot hunne Byzitten maakten. En het gebeurde niet zelden, dat zy dezelve trouwden, indien zy eenige kinderen daarby hadden. Somtyds booden hun de Inboorlingen ook wel hunne Dochters aan, welken zy beloofden te trouwen, zo ras de Priester aankwam; zo dat het verscheidene maalen gebeurde, dat de *Kofakken* op een en denzelfden tyd eene Bruiloft en Doopmaal hadden: want toen was er maar een Priester in het geheele Schiereiland *Kamtſchatka*, die in het Nederfort zyn verblyf hielt, en eens in een jaar, of eens in twee jaaren de andere Forten bezocht.

De *Kofakken* zelve, eene ruuwe en woeste Natie, scheenen zeer in hun schik te zyn met de Leevenswyze alhier, gebruikende de Inboorlingen als hunne slaaven, die hun overvloed van Huiden van Sabeldieren en andere Pelteryen verschafte, en dus verden meesten tyd met speelen op de kaarten dobbelen doorbrengende. Alleenlyk viel hun het gebrek van Brandewyn zeer bezwaarlyk. Eer hier eenige Brandewyns kroegen waren, plagten zy by een te komen in het Huis, alwaar de Schatting ontvangen werdt. Hier bragten de Speelers hunne Pelteryen, en, wanneer zy geene Pelteryen hadden, zelfs hunne Slaaven by een; en somtyds speelden zy zo lang, tot dat de beide Partyen hunne Kleederen voor Brandewyn verpand hadden. Zulk eene jammerlyke Leevenswyze ging steeds, gelyk men gemaklyk kan den-

denken, met groote Verwarring verzeld; en 't geen de arme Slaaven daarby leeden, is byna ongelooflyk, zynde fomtyds verpligt twintig maalen op eenen dag van Bezitters te veranderen.

De Uitvinding om sterken Drank te maaken gebeurde, gelyk het gemeenlyk gaat, by toeval. De *Kofakken* waren gewoon, in navolging van het gebruik der Inboorlingen, eenen grooten Voorraad van allerlei soorten van Beziën voor den Winter op te doen. Het gebeurde fomtyds, dat dezelve in het Voorjaar begonden te giften, en op geene andere wyze dan tot Drank konden gebruikt worden. Doch zy hadden waargenomen, dat deeze Drank, in een weinig grootere menigte genomen zynde, Dronkenheid veroorzaakte; 't welk hun Aanleiding gaf, om dat Vocht overtehaalen, en, tot hunne groote verwondering en genoegen, bevonden zy, dat het goeden sterken Drank uitleverde: Zederd hebben zy ontdekt, dat men Brandewyn kon maaken van een Mengfel van verscheidene Kruiden; zo dat zy nu overvloed van sterken Drank hebben. Hoe zy die Kruiden tot de stooking bereiden, hebben wy te vooren reeds verhaald.

Zy, die begeerig zyn te wecten, waarvan de *Kofakken*, die zich in dit Schierëiland met der woon ter neer sloegen, hunne Schatten verkreegen, moeten onderrecht worden, dat zy dezelve aan de volgende omstandigheden verschuldigd waren. Voor eerst, toen zy het Land veroverden, en de Inboorlingen cynsbaar maakten, roofden en plonderden zy al wat zy konden. Ten tweede, iedere Bende *Kofakken*, die gebruikt werdt om de Schattingen in te vorderen, verpligte iederen cynsbaaren Inboorling, om hun, behalve de Schatting voor de Kroon, vier Vossenhuiden en eene Sabelhuid te geeven, welken Buit zy vervolgens onder elkander verdcelden. En

ten

ten derde, wonnen zy zeer veel door hunnen Koophandel met de Inboorlingen, welken zy noodzaakten, eenen zeer hoogen Prys te betaalen voor iedere baggatel, welke zy hun bezorgden. En schoon het, tegenwoordig, den *Kofakken* verboden is, iets meer van de *Kamifchatdalers* te neemen, dan de Schatting voor de Kroon, is het hun echter nog vergund, zulk eenen Prys, als het hun behaagt, op hunne Waaren te zetten. En, inderdaad zy verkoopen dezelve, of verruilen ze voor Pelteryen, met zeer groot voordeel, en fomtyds voor Eetwaaren, Netten en Booten. Buiten dit voordeel zouden zy hier niet kunnen bestaan van hunne geringe Soldy, die niet meer bedraagt, dan zy gewoonlyk te *Jakutski* ontvangen, en, zo wel in Geld als in Eetwaaren, op niet meer dan veertien Roebels in een Jaar belooft; daar zy nogthans, in dit Schierëiland, zich niet kunnen kleeden, en geneeren voor minder dan veertig Roebels in een Jaar.

VII. H O O F D S T U K.

Van den KOOPHANDEL der KOSAKKEN in KAMTSCHATKA.

Schoon terstond van dien tyd af, toen de *Russen* dit Schierëiland ontdekt, en eenigzins bemagtigd hadden, eenige Lieden met de Infamelaars der Schattingen aldaar rond gingen, voerende met zich deeze en geene kleinigheden, om die den Inboorlingen aan te bieden; konden zy echter geene Kooplieden genaamd worden; omdat zy op dezelfde wyze als de *Kofakken* dienst deden. Allengskens werden zelfs veele van hun op dien Naam aangeteekend, betaallende het Hoofdgeld, en slaande zich dus, met hunne

ne

ne Huisgezinnen, in deeze Plaatsen, met der woon neer. Maar de eigenlyk zo genoemde Kooplieden begonden eerst eene groote menigte Goederen naar *Ochotska* te brengen, en van daar verder naar het Schierëiland *Kamtschatka*, ten tyde wanneer de tweede Tugt naar dat Schierëiland plaats hadt. Het getal der cysbaare *Kamtschatdalers* aangroeiende, werdt het vertier der Goederen aldaar veel grooter. Ook waren de Voordeelen, welken de Kooplieden door dien Handel behaalden, zo aanmerklyk, dat verscheidenen van hun, die als gemeene Arbeiders uit *Rusland* kwamen, binnen den tyd van zes of zeven Jaaren eenen Handel dreeven, die vyftien duizend Roebels en meer bedroeg. Doch, van den anderen kant, gingen ook sommigen verlooren door hunne onmaatige winsten, waardoor zy in verscheidene soorten van overdaad en ongebondenheid vervielen. En in zonderheid liepen die Kooplieden, welke hunne Bedienden met Goederen derwaard zonden, vooräl groot gevaar; maar, zy hadden ook het genoeg te zien, dat de Regeering zorg droeg, om hun zo veel mooglyk was Recht te doen.

Na de volkomene Verovering van het Schierëiland *Kamtschatka*, begon de Koophandel aldaar op eenen anderen voet te komen. De Bevelhebbers, welke na dien tyd derwaard reisden, kochten hunne Goederen van de Kooplieden voor gereed Geld; waartegen zy verpligt waren, aan de Inboorlingen zo lang uitstel tot de Betaaling te geeven, tot dat zy van hunne Reize onder de *Kamtschatdalers* te rug kwamen, wanneer zy in Pelteryen van verscheidene soorten hunne Betaaling ontvingen. Met een Woord, de Ruiling van Goederen met de *Kamtschatdalers* en *Chineezzen* is zo ongemeen voordeelig, dat men, niettegenstaande alle de kosten, door de groote afge-

n Koop-
oodzaak-
r iedere
schoon
oden is,
en, dan
nter nog
aagt, op
l zy ver-
elteryen,
Eetwaa-
deel zou-
e geringe
ewoonlyk
eld als in
els in een
hierëiland,
voor min-

KKKEN

de *Russen*
bemagtigd
der Schat-
zich deeze
boorlingen
Kooplieden
wyze als de
erden zelfs
nd, betaa-
, met hun-
ne

gelegenheid der Plaatsen, de Duurte der overvoering en andere zwaarigheden veroorzaakt, staat kan maaken, dat een duizend Roebels ten minste vier duizend Roebels zullen voortbrengen, indien zy maar een Jaar in *Kamtschatka* blyven; maar, indien zy 'er zich langer ophouden, hebben zy een aanmerklyk verlies te verwachten. De Redenen daarvan zyn deeze. Vooreerst, dewyl zy, by hunne aankomst in *Kamtschatka*, door den zeer hoogen Prys, tot welken zy hunne Waaren uitbrengen, aangemoedigd zynde, alles, wat zy by zich hebben, zelfs hunne eigen Kleederen en Voorraad van Spys verkoopen, in die hoop, dat zy het Land schielyk weder zullen verlaaten; doch, wanneer zy daarin te leur gesteld worden, zyn zy verplicht, dezelve voor eenen dubbelen Prys weerom te koopen. Ten tweede, dewyl de Pelteryen, door langer dan behoorlyk is te blyven liggen, haare Kleur, en dus ook haare Waardy verliezen. Ten derde, omdat de Herberging, de Bewaaring der Goederen, de Levensmiddelen en verscheidene andere Byzonderheden in deeze plaatsen ongemeen kostbaar vallen.

De Waaren, die in *Kamtschatka* veel getrokken worden, zyn behalve de eigen voortbrengfels van *Rusland*, ook veele Goederen uit *Europa*, *Siberie*, *Bocharie* en uit het Land der *Kalmukken*. Uit *Europa* ontvangen de *Kamtschatdalers* groove Lakenen van verscheidene kleuren, Linnens, Sergie, Messen, Zyden en Katoenen Neusdoeken, roode Wyn, Suiker, Tabak en verscheidene Vodderyen. Uit *Siberie* wordt derwaard gebragt veel Yzer, yzeren en koperen Ketels, en andere Gercedschappen, als Messen, Bylen, Zaagen, Vuurslaagen, enz.; insgelyks Was, Hennep, Garen tot Netten, getaande Rendierenhuiden, grof *Russisch* Linnen en Laken. Uit *Bocharie* en het Land der *Kalmukken* kry-

krygen zy veelerhande foorten van Katoenen Lywaa-
ten. Uit *China* worden aangebragt verscheidene
Zyden en Katoenen Stoffen, Tabak, Koraalen, en
Naalden, die veel beter worden geschat, dan die,
welke uit *Rusland* komen. Van de *Korekers*
ontvangen zy eene groote menigte Rendierenhui-
den, zo wel bereide, als onbereide. Ondertusschen
moeten de Kooplieden vooräl zorg draagen, dat zy
geenen al te grooten Voorraad van eenigerhande
Waaren te gelyk opslaan; want de Inwooners van
deezee Plaatsen, de *Russen* zo wel als de Inboor-
lingen, koopen nooit iets voor dat zy het vol-
strekt van nooden hebben, al konden zy het zelfs
ook voor de helft van den gewoonen Prys ont-
vangen.

Als, by voorbeeld, de Goederen, in het Schier-
eiland *Kamtschatka* verkocht, by den Inkoop tien of
twaalf duizend Roebels bedraagen, zal de Uitkoop
derzelven tusschen de dertig en veertig duizend Roe-
bels beloopt; en, indien een Koopman deezee Goede-
ren van *Kamtschatka* naar het Jaarmarkt op de Gren-
zen van *China* vervoert, zal hy dezelve nog weder
eens zo hoog aldaar uitbrengen; zo dat het gemak-
lyk te zien is, dat deezee koophandel ongemeen
voordeelig is.

De Goederen, die uit *Kamtschatka* worden uit-
gevoerd, bestaan alleenlyk in Pelteryen, als Huiden
van Zeebeever, Sabels, Vossen, en ook eenige
weinige Huiden van Otters. Dewyl 'er voorheen
geen Geld in dit Landschap in zwang ging, bestondt
de wyze van Handeldryven in Ruiling voor Pelte-
ryen; en nu 'er Geld gangbaar is, bepaalen zy den
Prys daarvan door de Pelteryen, reeknende eene
goede Vossenhuid op eenen Roebel.

A a

Van

overvoe-
staat kan
ste vier
ndien zy
maar, in-
n zy een
Redenen
by hunne
r hoogen
gen, aan-
hebben,
van Spys
l schielyk
daarin te
lven voor
Ten twee-
ochoorlyk
ook haare
e Herber-
Leevens-
rheden in
getrokken
ngfels van
pa, Sibe-
lmukken.
rs groove
s, Sergie,
n, roode
odderyen.
zer, yze-
schappen,
n, enz.;
, getaan-
n en La-
almukken
kry-

Van alle de Goederen , die uit het Schierëiland *Kamtschatka* worden uitgevoerd , moet een Recht van tien ten honderd , maar van de Sabels twaalf ten honderd betaald worden.

VIII. H O O F D S T U K .

*Van de verscheidene WEGEN , tusschen
JAKUTSKI en KAMTSCHATKA.*

Schoon het in den eersten Opflag als overtollig en Snutloos zou kunnen worden aangemerkt , alle de verscheidene Wegen naar *Kamtschatka* , voornaamlyk , daar eenigen derzelve nu niet meer in gebruik zyn , te beschryven ; zal echter het Bericht derzelve , na eene behoorlyke overweeging , bevonden worden te dienen tot opheldering van de verscheidene *Russische* Volkplantingen in dat Schierëiland , en om te toonen welke Natiën onderworpen zyn , en aan welke Forten zy haare Schattingen betaalen . Ook zal het een duidlyk Bericht geeven van de wyze om die Volken te onderwerpen , en eynsbaar te maaken ; en teffens een omstandig Verflag doen van de moeilykheden deezer Reize , al waren 'er zelfs ook geene Gevaaren van vyandige Natiën te vreezen ; doordien de Infamelaars van Schattingen steeds bloot gesteld waren aan Honger en Koude , in een onbekend Land , en waarby veelen van zelfs hun Leeven verlooren . De *Kofakken* waren alleen in staat , om deezen Tocht geduurende den Winter te doen ; en hadden geenen anderen Voorraad van Eetwaaren , dan het geen zy op kleine Sleden achter zich voorttrokken . En , dewyl zy genoodzaakt waren door groo-
te

te Wilderniffen te reizen, alwaar zy fomtyds, wegens den menigvuldigen Jagtneeuw, gedwongen werden, verſcheidene Dagen in eene en dezelfde Plaats te vertoeven, werd hun Voorraad en Leevensmiddelen gantschlyk verteerd; zo dat zy genoodzaakt waren, hunne leeren Draagbanden, Riem en Schoenzoolen te eeten. 't Is by na eene ongelooflyke Zaak, dat een Man op reize tien of twaalf Dagen kan leeven zonder eenig Voedsel te nuttigen, en echter verhaalt men in *Kamtſchatka*, dat zulks dikwyls aan verſcheidene Perſoonen gebeurd is.

Voor eerſt, liep de Weg van *Jakutski* naar *Kamtſchatka* de Rivier *Lena* langs, tot daar zy in de Yssee uitwatert, en van daar over de Zee tot den Mond van de Rivieren *Indigirka* en *Cova*; van waar men zich over Land begaf naar den Zeeboezem van *Penſebinska*, over welchen men langs het Strand naar *Kamtſchatka* voer in Booten. Doch deeze Reize ging met zeer groote Zwaarigheden verzelde: want in het beſte jaargeryde, wanneer ook de Zee vry was van Ys, en de Wind gunſtig, konden zy dezelve in niet minder dan een Jaar afdoen; maar, indien het gebeurde, dat slechts een van die twee Byzonderheden hun ongunſtig was, naamlyk dat zy Tegenwind hadden, of de Zee met Ys bezet was, geraakten hunne Booten dikwyls in Stukken, en de Reize duurde fomtyds twee, en fomwylen zelfs wel drie Jaaren.

Van *Jakutski* tot den Mond der Rivier *Jani* reekent men negentien honderd en zeltig Werſten. Ondertuſſchen is deeze Weg tegenwoordig ten eene-maal in onbruik gekomen.

Ten tweede, een andere Weg van *Jakutski* naar *Kamtſchatka* liep geheel over Land. Van

Jakutski ging men naar *Aldanski*; van daar naar *Oppertjanski*; van daar, door *Zachboersk*, *Uyandski*, *Alafeski*, en *Oppert- en Neder-Covinski*, naar het Fort *Anadir*; van daar naar het Nederfort *Kamtschatka*, en van daar naar het Oppertfort aan de *Bolscheretskoi*.

Alazinska ligt op eenen vry grooten Afstand van den Mond der Rivier *Alassja*, die in de Yssee valt. Dezelve is omtrent vyf honderd en negen Wersten van *Uyandiska* geleegeen.

Het Fort *Anadirsk* ligt aan de linker zyde van de Rivier *Anadir*, omtrent negen honderd en drietzestig Wersten van *Neder-Covinski*. Van het Fort *Anadirsk* tot het Nederfort *Kamtschatka* reekent men elf honderd en vier en veertig Wersten.

Dit is tegenwoordig de gewoone Weg tot het Fort *Anadirsk*, doch zelden tot het Nederfort *Kamtschatka*, ten zy het noodig mogt zyn, de verscheidene Posten te moeten bezoeken.

Ten derde, nog een andere Weg leidt naar *Kamtschatka*, doch die meerendeels te Water gedaan wordt. Men zeilt van *Jakutski* de Rivier *Lena* af tot aan den Mond der Rivier *Aldan*, vervolgens de Rivier *Aldan* op tot aan den Mond der Rivier *Mai*, en dan de Rivier *Mai* op tot den Mond der Rivier *Judoma*, en eindelyk de Rivier *Judoma* op tot aan die Plaats, welke het Kruys van *Judoma* genoemd wordt; van daar reist men over Land naar *Ochotska*, van welke Plaats men zich in Booten naar *Bolschaia Reka*, of de Groote Rivier, begeeft, of men reist ook van daar verder te Land langs de Kust van den Zeeboezem van *Pensjbinska*. Doch deeze laatstgenoemde Weg langs den gemelden Zeeboezem is niet zeer veilig wegens de *Korekers*, die geduurig in Oproer zyn. Ondertusschen is

daar naar
*Uyands-
 imski*, naar
 Nederfort
 perfort aan

Affand van
 Yssee valt.
 n Werften

er zyde van
 rd en drie-
 en het Fort
 en reekent
 en.

eg tot het
 Nederfort
 zyn , de

aar *Kamt-*
 ter gedaan
 vier *Lena*
 n, vervol-
 nd der Ri-
 den Mond
 r *Judoma*
 van *Judo-*
 over Land
 n in Boo-
 e Rivier,
 er te Land
schinska.
 en gemel-
 de *Kore-*
 ertuffchen
 is

is deeze Tugt langs de genoemde Rivieren tot aan het Kruis van *Judoma* ongemeen verdrietig; en men merkt het als een byzonder Geluk aan, wanneer men dien Tugt in een Zomer volbrengt. Op deeze Vaart ontmoet men ook verscheidene Watervallen in de Rivieren, die de Reize zo gevaarlyk als lastig maaken.

De vierde, en in den Zomertyd ook de gemaklykste en bekwaamste, Weg loopt over het Gebergte. En dewyl ik zelf op myne Reize naar *Kamtschatka* my van deezen Weg bediend heb, zal ik hier myn eigen Dagverhaal mede deelen.

Hetzelve zal misschien van goeden Dienst kunnen zyn, tot Verbetering der Aardryksbeschryving; door dien het meerder Gedeelte der Rivieren van dit Landschap in de meeste Landkaarten van hetzelve te vergeefs gezocht worden.

„ Van *Jakutski* voeren wy de Rivier *Lena* af
 „ naar *Jarmunka*, alwaar wy den noodigen Voor-
 „ raad en Toerusting tot onze Reize gereed maak-
 „ ten. Wy reisden van daar te Land naar *Kumarki*;
 „ waarna wy verscheidene Dorpen doortrokken.
 „ Den volgenden Dag trokken wy over de Rivier
 „ *Sola*. Deeze Rivier ontspringt op den Afstand
 „ van omtrent honderd Werften van het Gebergte,
 „ en valt omtrent zes Werften beneden die Plaats,
 „ alwaar wy over dezelve trokken, in de *Lena*.
 „ Wy gaven onzen Paarden Voeder by het Meir
 „ *Kutbugna*, omtrent elf Werften over de Rivier
 „ *Sola*, en namen onze Nachtrust aan het Meir
 „ *Oryoncamus*, dertien Werften van de laatste Plaats
 „ geleegen.

„ Den derden Dag, het Meir *Hatila* voorby
 „ trekkende, lieten wy onze Paarden Voeder nee-
 „ men aan het Meir *Arelaka*, en sloegen ons ver-

„ volgens aan het Meir *Talba* neer. Omtrent
 „ veertien Wersten van het Meir *Talba* ge-
 „ vorderd zynde , begonden wy het Gebergte te
 „ beklimmen ; welk overtrekkende gingen wy
 „ door de Wilderniffen *Quubalag* en *Keindu* ,
 „ en wy gaven onzen Paarden Voeder by het
 „ Meir *Satag* , twintig Wersten van het Meir
 „ *Talba* geleegen. Daarna kwamen wy aan het
 „ Meir *Ala-Atbaga* , alwaar wy dien nacht ver-
 „ toefden.

„ Den volgenden morgen kwamen wy, binnen wei-
 „ nig Wersten, van het Meir *Ala-Atbaga*, aan het
 „ kleine Riviertje *Kocora* , welk twee en twintig
 „ Wersten beneden die Plaats, alwaar wy over het-
 „ zelve trokken, in de Rivier *Tata* valt. Wy gin-
 „ gen zelfs tot aan den Mond van dat Riviertje.
 „ Dicht by hetzelfde zyn verscheidene Meiren.
 „ Eene Werst te vooren, eer wy aan het laatste
 „ Meir kwamen, vonden wy eene Standplaats, al-
 „ waar gemeenlyk de Paarden verwiffeld worden,
 „ en men het noodig Vee koopt tot onderhoud in
 „ de Wilderniffen, welken men door te trekken
 „ heeft. Ieder Reiziger koopt op zyne beurt eenig
 „ Vee, welk onder het geheele Reisgezelschap
 „ evenredig verdeeld wordt. Men zoekt hetzelfde
 „ zo klein te koopen, als men het bekomen kan;
 „ op dat een ieder maar zulk een Aandeel ont-
 „ vange, als hy nuttigen kan; want het Vleesch,
 „ schoon het ook gebraden, of op eenige andere
 „ wyze gereed gemaakt is, is echter in korten tyd
 „ met Maaden vervuld. Deeze Standplaats wordt
 „ hier gehouden door *Kofakken*, van *Jakutski*
 „ derwaard gezonden: zy ligt vyftien Wersten van
 „ die Plaats, alwaar wy over de Rivier *Kocora*
 „ trokken.

Eenen

VAN

Omtrent
Talba ge-
 Gebergte te
 gingen wy
 in *Keindu*,
 der by het
 het Meir
 wy aan het
 nacht ver-

binnen wei-
nga, aan het
 en twintig
 wy over het-
 . Wy gin-
 Riviertje.
 Meiren.
 het laatste
 dplaats, al-
 ld worden,
 derhoud in
 te trekken
 beurt eenig
 sgezelschap
 ekt hetzelfde
 omen kan;
 andeel ont-
 et Vleesch,
 ige andere
 korten tyd
 laats wordt
Jakutski
 Versten van
 er *Kocora*

„ Eenen Nacht in die Plaats vertoefd hebbende,
 „ gingen wy den volgenden morgen weder op rei-
 „ ze, en trokken, op den Afstand van byna eene
 „ en eene halve Werst van den Mond der Rivier
 „ *Kocora*, de Meiren *Emiti* en *Talbachan* voor-
 „ by. Daarna gingen wy door de Wildernissen
 „ *Karakoi* en *Tetaca*, en hielden onze Nachtruft
 „ by een Klein Meir. Onze Weg liep toen na ge-
 „ noeg langs de Rivier *Tata*, en wy reisden dien
 „ Dag omtrent vyftien Wersten.

„ De Plaatsen, die wy behalve deeze aanmerk-
 „ ten, waren de Wildernissen *Choraita*, *Menay*,
 „ *Koratoi*, *Tavalac*, en *Sufin*, benevens het
 „ Kleine Riviertje *Tula*, welk, omtrent vier Wer-
 „ sten laager, dan die Plaats, alwaar wy over het-
 „ zelve trokken, en dertien Wersten van die Plaats,
 „ alwaar wy den voorigen Nacht vertoefd hadden,
 „ in de *Tata* valt. Dertien Wersten van de Rivier
 „ *Tula* valt ook de Rivier *Namgara*, na eenen
 „ Loop van omtrent zeltig Wersten, in de Rivier
 „ *Tata*. Tusschen deeze twee Rivieren zyn het
 „ Meir *Cungi*, en de Wildernissen *Sadochta* en
 „ *Betegeti*. Over de Rivier *Namgara* ligt het
 „ Meir *Neerga*, en de woefte Plaatsen *Kalackku*,
 „ *Boorgunechtec* en *Taalgeram*.

„ Twee Wersten van de Rivier *Tata*, en veertien
 „ Wersten van de Rivier *Namgara* is de Stand-
 „ plaats *Jocksovanska*, die door *Kosakken* van
 „ *Jakutski* aldaar gehouden wordt. Hier namen
 „ wy onze Nachtruft. Na dat wy omtrent vier en
 „ eene halve Wersten verder gereisd waren, trok-
 „ ken wy over de Rivier *Tata*, die, gelyk het Volk
 „ ons verhaalde, meer of min honderd en vyftig
 „ Wersten boven de Plaats van onzen Overtogt ont-
 „ springt, en ook omtrent zo veele Wersten bene-

Eenen

„ den dezelve in de Rivier *Aldan* valt. Vier Wer-
 „ sten van de Rivier *Tata* gevorderd zynde, trok-
 „ ken wy over het Kleine Riviertje *Lebagana*,
 „ welk in de *Tata* stroomt. Tusschen deeze Ri-
 „ vieren ligt het Meir *Yeleyegnok*. Eene halve
 „ Werst van de Rivier *Lebagana* trokken wy over
 „ het Riviertje *Besurac*, welk een weinig daar be-
 „ neden in de Rivier *Lebagana* valt, aan de rech-
 „ terhand. Vyf Wersten verder stroomt de Ri-
 „ vier *Badaranac*, die zich, vervolgens, met de
 „ Rivier *Besurac* vereenigt.

„ Daarna een Gebergte overtrekkende, kwamen
 „ wy aan den Oorsprong van de Rivier *Taguta*, die,
 „ na eenen Loop van dertig Wersten van de linker-
 „ zyde in de Rivier *Kamgal* vloeit. De Weg over
 „ het Gebergte is drie Wersten lang. Vervolgens
 „ langs den linker Oever der Rivier *Taguta* voort-
 „ reizende, zagen wy het Meir *Utal*, en trokken
 „ over de Rivier *Kirtak*, die vyf Wersten van haa-
 „ ren Oorsprong in de *Taguta* valt.

„ Twee en eene halve Wersten van de Rivier
 „ *Kirtak* hielden wy Rustplaats aan het Meir *Be-
 „ fictaki*. Van dit Meir tot het Fort aan de Rivier
 „ *Amga* reket men achttien Wersten. Daarna trok-
 „ ken wy voorby de Meiren *Mycharelac* en *Tagu-
 „ ta*, waarömtrent nog de andere Meiren, *Tara-
 „ ga*, *Maralac* en *Melca*, zyn. Eene halve
 „ Werst van het Meir *Melca* is de Overtogt over
 „ de Rivier *Amga*, die aldaar tusschen de veertig
 „ en vyftig Vademen breed is, en ruim eene Werst
 „ beneden de Plaats van den Overtogt in de Rivier
 „ *Aldan* stroomt. Tusschen der Mond der Rivier
 „ *Amga* en de Rivier *Tama* is eene Tusschenwydte
 „ van honderd en negentien Wersten. Deeze Rivier
 „ is merkwaardig, doordien veele Liederen zich langs
 „ de-

„ dezelve hebben neergeflaagen tot Beëffening van
 „ den Akkerbouw. Doch zy hebben maar zeer
 „ weinig voortgang daarin gemaakt. Zelfs heb-
 „ ben zy hunne eigen Moedertaal en Gewoonten
 „ vergeeten, en zich integendeel zo zeer aan de
 „ Taal en de Zeden der *Jakutski* overgegeeven,
 „ dat zy alleenlyk door hun zo genaamd Christen-
 „ dom kunnen onderscheiden worden. Hier moe-
 „ sten wy den geheelen Nacht vertoeven wegens de
 „ Overvaart.

„ Den volgenden morgen trokken wy langs den
 „ anderen Oever der Rivier *Amga* voort, en op den
 „ Afstand van omtrent twee Werften van de Overvaart,
 „ kwamen wy aan het Kleine Riviertje *Ulbuta*,
 „ welk in de *Amga* vloeit. Wy gingen dit Ri-
 „ viertje op tot aan zynen Oorsprong, en van daar
 „ voortgaande tot den Oorsprong van het Riviertje
 „ *Chuoptchunu*, trokken wy langs hetzelfde tot zy-
 „ ne Uitwatering in de Rivier *Nocha*. Het Riviertje
 „ *Chuoptchunu* stroomt door het Meir *Darka*,
 „ en de Rivier *Nocha* valt, omtrent honderd en
 „ twintig Werften van haaren Oorsprong, in de Ri-
 „ vier *Aldan*.

„ Van de Rivier *Nocha* gingen wy twaalf Wer-
 „ sten over een Gebergte, en kwamen vervolgens
 „ aan de Rivier *Voroni*, die in de *Nocha* valt.
 „ Twee Werften verder ontmoetteden wy het Ri-
 „ viertje *Tilga*, welk na eenen Loop van twintig
 „ Werften ook in de *Nocha* stroomt. Hier hiel-
 „ den wy weder Rustplaats.

„ Eene Werst van daar voortgereisd zynde, kwa-
 „ men wy aan de Rivier *Attachbatcb*, welke wy
 „ acht Werften verre langs trokken. Daarna dezel-
 „ ve verlaatende, kwamen wy vier Werften verder
 „ aan de Rivier *Chipanda*, langs welke wy zestien

„ Werften voortrokken tot de plaats, alwaar zy in
 „ de Rivier *Aldan* valt. De Rivier *Chipanda*
 „ vloeit door de Meiren *Bileor*, *Druk* en *Chi-*
 „ *panda*.

„ De *Aldan* is eene groote bevaarbaare Rivier,
 „ die van de rechter zyde, twee honderd Werften
 „ beneden *Jakutski*, in de Rivier *Lena* uitwatert.
 „ Wy voeren over deeze Rivier in Booten. Het
 „ Veer ligt acht Werften boven den Mond van de
 „ Rivier *Chipanda*. Van *Yalmanca* tot aan dee-
 „ ze Plaats was de Landstreek met Boschaadjen
 „ bezet. Het grootste gedeelte derzelve bestond
 „ in Lorken- en Berkenboomen; doch langs de Ri-
 „ vier *Anga* vonden wy nu en dan eenige Dennen-
 „ boomen, maar zelden eenen Popelierboom.

„ Van de Rivier *Aldan* reisden wy naar de Ri-
 „ vier *Bela*, die twintig Werften van daar stroomt.
 „ Op den Weg zagen wy verscheidene Meiren, en
 „ de Rivier *Keriatma*, welke in de Rivier *Aldan*
 „ vloeit. Hier hielden wy Nachtrust. Den vol-
 „ genden Dag trokken wy opwaard langs de Rivier
 „ *Bela*; waarna wy de Rivieren *Sacil*, *Ulac* en
 „ *Lebvena* overtrokken. Aan de laatstgenoemde
 „ Rivier sloegen wy ons tegen den Avond neer. Wy
 „ hadden dien Dag twintig Werften gereisd.

„ Den volgenden Dag voeren wy over de Rivier
 „ *Argadchika*. Negen Werften verder ligt het
 „ Gebergte *Telaki*, en een weinig over hetzelfde
 „ begint het zwarte Woud. Drie Werften verder
 „ namen wy onze Rustplaats. Wegens den zwa-
 „ ren Regen moesten wy aldaar langer vertoeven,
 „ dan naar gewoonte. Wy braken niet eer op,
 „ dan des namiddags omtrent vier Ur. Vyf Wer-
 „ sten boven het zwarte Woud stroomt de Rivier
 „ *Hagolla*, en twintig Werften verder de Rivier
 „ *Chag-*

„ *Chagdolla*, vallende vervolgens beiden in dezelfde Rivier *Bela*.

„ Gedurende deeze Dagreize trokken wy drie-
 „ maal over dezelfde Rivier *Bela*. Dewyl de Zo-
 „ mer zeer droog was geweest, was onze Overtogt
 „ over deeze Rivier zeer voorspoedig, zynde wy
 „ in staat, om dezelve te doorwaaden. Maar in
 „ een vochtig Jaargeryde gaat de Overvaart, dik-
 „ wyls, met groot Gevaar verzelde. Men moet dan
 „ over de Rivier zetten met Vloten, die, door de
 „ Snelheid en Kracht van den Stroom, niet zelden
 „ tegen de Klippen of afgebrooken Stammen van
 „ Boomen dryven. Langs de Rivier *Bela* vindt
 „ men grooten overvloed van Hout.

„ Vervolgens reisden wy opwaard langs de Ri-
 „ vier *Chagdolla*, trekkende in den Afstand van
 „ zestien Wersten zevenmaal over dezelve. Om-
 „ trent vyftien Wersten van de laatste Overvaart,
 „ kwamen wy aan de Rivier *Unacam*, die omtrent
 „ dertig Vademen breed is, en ook in de Rivier
 „ *Aldan* uitwatert. Daarna liep onze Weg langs
 „ die Rivier, zelfs tot haaren Oorsprong. Tien
 „ Wersten van die Plaats, alwaar wy over dezelve
 „ trokken, stroomt een Riviertje, wiens Naam wy
 „ niet konden ontdekken. Aan dat Riviertje is, op
 „ den Afstand van eene halve Werst van deszelfs
 „ Mond, een Meir, welk *Buskeol*, dat is Ysmeir,
 „ genoemd wordt; dewyl het Ys in dat Meir zelfs
 „ gedurende de grootste Zomerhitte niet ontdooit.
 „ Hetzelve ligt tusschen hooge steenachtige Bergen,
 „ bedraagende deszelfs Lengte omtrent honderd en
 „ vyftig, en de Breedte tachtig Vademen. Het Ys
 „ is doorgaans twee Voeten dik, zynde, gelyk het
 „ Ys in het Voorjaar, blaauwachtig en met menig-
 „ vuldige Luchtgaatjes voorzien. Hieromtrent is

„ het

„ het altyd, ook in het heetste van den Dag, zeer
„ koud.

„ Van daar reisden wy twintig Wersten over het
„ Gebergte, en kwamen den volgenden Dag weder
„ aan de Rivier *Bela*, welke wy overtrokken. Den
„ volgenden Dag reisden wy acht Wersten verder,
„ komende toen aan den Oorsprong van de Rivier
„ *Akera*, die in de Rivier *Yuna* valt. Onze Weg
„ liep vervolgens zeven Wersten langs die Rivier.
„ Daarna trokken wy eerst langs en eindelyk over
„ de Rivier *Yuna*, die zich met de Rivier *Aldan*
„ vereenigt. De Plaats, alwaar wy over de *Yuna*
„ trokken, was achttien Wersten van de Rivier
„ *Akara* geleegen.

„ Den volgenden Dag kwamen wy aan de Rivier
„ *Antcher*, en daaröver getrokken zynde, namen
„ wy onze Nachtruft by de *Terrena*, of het klei-
„ ne Ysmagazyn, zynde omtrent twee honderd
„ Vademen lang, en vyftig breed. Vyf Wersten
„ van *Terrena* is nog een ander Ysmagazyn, welk
„ zeven Vademen lang en drie breed is. En tien
„ Wersten verder, aan dezelfde Rivier, is nog een
„ derde foortgelyke Magazyn. Vyf Wersten van
„ de laatstgemelde plaats ontflaat de Rivier *Aka-*
„ *chon*, die in de Rivier *Yuna* haare Uitwatering
„ heeft.

„ Van *Yalmanka* vertrokken wy den negenden
„ van Hooimaand des jaars 1737., en kwamen den
„ negentienden van Oogftmaand deszelfden jaars te
„ *Ochotska*. Op dien Togt hadden wy zeven Da-
„ gen tot Rustdagen besteed, en vier en dertig
„ Dagen gereisd. Over 't algemeen kan men zeg-
„ gen, dat de Weg van *Jakutski* tot het Veer over
„ de Rivier *Bela* taamlyk goed is; maar van daar
„ tot *Ochotska* is dezelve zo slecht en moeilyk als
„ men

„ men zich naauwlyks verbeelden kan , loopende
 „ overäl langs de steile Oevers der Rivieren , of door
 „ dikke Boffchaadjén. De Oevers der Rivieren zyn
 „ als bezaaid met losse ronde Steenen; 't welk het
 „ reizen aldaar zo bezwaarlyk maakt, dat het te ver-
 „ wonderen is, hoe de Paarden dien weg kunnen
 „ gaan. Hoe hooger de Bergen zyn , hoe flikki-
 „ ger dezelve zyn; en zelfs op de Toppen derzel-
 „ ven zyn zulke Mocraffen , dat , indien het gebeurt,
 „ dat een Paard door de Oppervlakte van hetzelfde
 „ heen treedt , hetzelfde zo diep daarin zinkt, dat
 „ het niet anders dan zeer bezwaarlyk daaruit kan
 „ gered worden. 't Is zeer verschriklyk te zien,
 „ dat de Grond, tien Vademen rondöm de Plaats
 „ alwaar men gaat of staat, zich als de Golven op-
 „ en neer beweegt.

„ De beste Tyd , om van *Jakutski* op rei-
 „ ze te gaan , is van het begin van den Zomer
 „ tot Hooimaand toe. Indien men tot Oogst-
 „ maand wacht, is men in gevaar, dat men zal
 „ overvallen worden door den Sneeuw, die op de
 „ Gebergten zeer vroegtydig begint te vallen.

„ Den vierden van Wynmaand vertrokken wy
 „ van *Ochotska*, in het Schip de Fortuin, welk van
 „ *Kamtschatka* derwaard gezeild was. De nachts
 „ bespeurden wy een zo zwaar Lek in ons Schip,
 „ dat het Volk beneden in het Schip tot aan de
 „ Kniën in het Water stondt ; en schoon wy met
 „ twee Pompen gestaadig werkten , en het Water
 „ met Ketels, en Pannen, en alles wat ons maar
 „ voor de handen kwam, uitdroegen, verminderde
 „ het Water echter maar weinig. Daarënboven
 „ was het Schip zo zwaar beladen, dat het Water
 „ zelfs tot boven de Schietpoorten stondt. Wy za-
 „ gen derhalve geen ander Middel, om ons Lee-

„ ven

„ ven te behouden, dan door het Schip te verligten,
 „ 't welk wy te gemaklyker konden doen, om dat
 „ het ten dien tyde gantsch stil was. Wy wierpen
 „ derhalve alles 't geen op het Dek, of aan de
 „ Zyden van het Schip was, overboord. Doch
 „ dewyl dit maar weinig Hulp aanbragt, gooiden
 „ wy omtrent vier honderd Pud uit het Hool van het
 „ Schip in Zee; waarby wy eindelyk baat vonden;
 „ het Water in het Schip begon te verminderen,
 „ en eindelyk kreegen wy het volkomen in onze
 „ magt. De Pompen werden echter nog steeds aan
 „ den gang gehouden, en niemand, behalve de
 „ Zieken, werden daarvan verschoond. Op die
 „ wyze zeilden wy tot den veertienden van die
 „ Maand. Behalve de Mocilykheden van gestaadig
 „ te pompen, waren wy aan vinnige Koude en
 „ zwaaren Jagtsneeuw bloot gesteld.

„ Op den gemelden Dag, des morgens ten ne-
 „ gen uur, kwamen wy aan den Mond van de
 „ *Bolschaia Reka* of de groote Rivier; doch we-
 „ gens Tegenwind konden wy de Rivier niet op-
 „ zeilen, te meer nog, daar het de Tyd der Eb
 „ was. Hierom waren verscheidenen van Gevoe-
 „ len, dat wy weder in Zee moesten gaan, om eene
 „ gunstigere gelegenheid af te wachten. Maar het
 „ was gelukkig voor ons, dat wy deezen Raad niet
 „ opvolgden: want gedurende de geheele volgen-
 „ de Week woei 'er een zo sterke Noordenwind,
 „ die ons zo ver in Zee zou gedreven hebben, dat
 „ wy allen zouden hebben moeten vergaan. Der-
 „ halve werdt door de Meerderheid der Stemmen
 „ beslooten, het Schip op Strand te zetten; 't welk
 „ wy dan ook, omtrent honderd Vademen ten Zui-
 „ den van den Mond der Rivier deden. Des avonds
 „ namen wy de Masten uit het Schip, en den vol-
 „ gen-

„ genden morgen nog verscheidene Planken. Al
 „ het overige werdt in stukken gelsaagen, en door
 „ de Zee weggespoeld. Toen ontdekten wy eerst, in
 „ welk een groot Gevaar wy geweest waren; want
 „ wy bevonden alle de Planken van het Schip
 „ gantsch zwart en verrot.

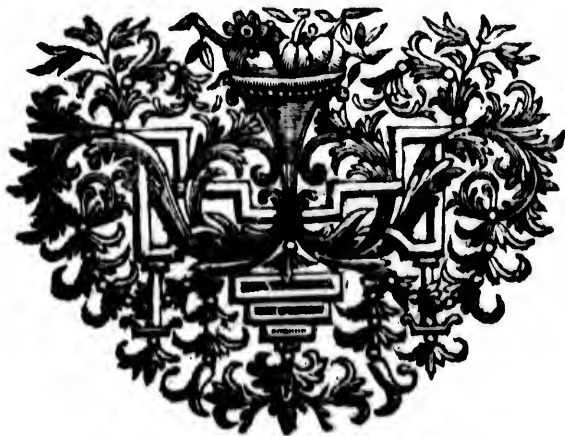
„ Wy verzoefden op de Kust tot den een en twin-
 „ tigsten van die Maand. Geduurende ons Verblyf
 „ aldaar gebeurde 'er eene Aardbeeving; maar de-
 „ zelve was van zo weinig belang, dat wy ze naauw-
 „ lyks bemerkten, schryvende de geringe Bewee-
 „ ging en Schudding, die wy gevoelden, veel meer
 „ toe aan de Slingeringen en Schokken, die wy zo
 „ lang op Zee hadden doorgestaan. Doch eenige
 „ *Kurilers*, die aldaar by ons kwamen, verzeker-
 „ den ons, dat de Aardbeeving in de Plaats hunner
 „ Wooning zeer sterk en geweldig geweest was,
 „ en dat het Water ongemeen hoog oprees.

„ Den gemelden een en twintigsten van Wyn-
 „ maand voeren wy in Booten, die ons ten dien
 „ einde van het Fort gezonden waren, de *Bol-*
 „ *schaiia Reka*, of de Groote Rivier, op, en
 „ kwamen, den volgenden Dag, des avonds,
 „ aan het Fort.”

Niettegenstaande de Reize van *Jakutski* naar
Kamtschatka zeer moeilyk en dikwyls gevaarlyk is;
 is echter de Terugreize van *Kamtschatka* naar
Jakutski taamlyk aangenaam. De Schepen, die in
Kamtschatka overwinteren, vertrekken van daar
 vroeg in den Zomer, wanneer het Weêr doorgaans
 schoon en vermaaklyk is, en de Dagen lang zyn;
 en ten dien tyde kan men te Water komen zelfs tot
 aan het Veer over de Rivier *Bela*, of tot dat over
 de Rivier *Aldan*, en van daar te Paard tot *Jakut-*
ki. De eenigste Bezwaarlykheden, welke men op
 dien

dien Tugt heeft, is kort te vooren eer men aan het Kruis van *Judoma* komt.

In myne Terug reize kwam ik van *Ochotska* tot *Judoma* in zeven Dagen, en van daar tot den Mond der Rivier *Mai* in vyf Dagen, en van daar weder tot *Jakutski* insgelyks in vyf Dagen. Dus deed ik de Reize van *Ochotska* tot *Jakutski* in 't geheel in zeventien Dagen. Ondertusschen duurt de Vaart op de Rivier *Uda*, die wegens de Snelheid van haaren Stroom in vyf Dagen volbragt wordt, somtyds wel vyf of zes Weeken.

B L A D W Y Z E R

D E R

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

- A**cklanskoi, Fort. 21. Wordt verlaaten. 22
 Adelaars, vier Soorten derzelven worden in *Kamt-
 schatka* gevonden. 216
Alaide, een onbewoond Eiland. 164
Amerika (de Kust van) tegenöver *Kamt-
 schatka* ge-
 legen, beschreeven. 51. Zy is veel voordeeliger,
 dan die van *Kamt-
 schatka*. 53
Amerika en *Kamt-
 schatka* hebben waarfchynlyk voor-
 heen aan elkander gegrensd; redenen voor dat ge-
 voelen. 52
Amerika, waarvan daan ligtlyk kan bevolkt zyn. 58
Amerikaanen, tegenöver *Kamt-
 schatka* woonende,
 beschreeven. 55. Zy komen in veele Byzonder-
 heden met de *Kamt-
 schatdalers* övereen. 57
Amur, Rivier. 28
Apanach, Rivier. 17. Hoog Gebergte by dezelve. 18
Araumacutan, Eiland. 42
Aru, eene Soort van Vogel, beschreeven. 205
Atlasof, een *Kofak*, is de waare Ontdekkër van *Kamt-
 schatka*. 324. Hy brengt een Gedeelte van dat
 Land aan den *Ruffifchen* Scepter. *aldaar*. Bouwt
 het Opperfort *Kamt-
 schatka*. 325. Komt met de
 Schatting te *Jakutski* te rug. *aldaar*. Wordt
 tot Opperhoofd der *Kofakken* aangesteld. *aldaar*.
 Plondert eene Boot en geraakt in hechtuis. 326.
 Wordt uit de Gevangnis ontlagen, en weder naar
*Kamt-
 schatka* gezonden. 328. Is wreed tegen de
 zynen. 329. Komt in *Kamt-
 schatka*. *aldaar*. De
Kofakken staan tegen hem op. 331. Zy neemen
 hem gevangen. 333. Hy wordt door derzelven
 gedood. 335
Awachinski, een Brandende Berg op *Kamt-
 schatka*. 85
Awatfcha, Rivier. 6, 9
 Baai

B b

an het

ka tot
 Mond
 weder
 eed Ik
 eel in
 hart op
 haaren
 ds wel

A D.

B L A D W Y Z E R.

B.

Baai (de) van <i>St. Pieter en Paulus</i> .	9
<i>Balagans</i> , of Zomerhutten der <i>Kamtschatdalers</i> , hoe gemaakt worden.	241
<i>Baranew</i> , Rivier.	9
Beeren zyn veel in <i>Kamtschatka</i> . 131. Hun aart beschreeven. <i>aldaar</i> . Hoe dezelveu gevangen worden.	132
<i>Beeren-Eiland</i> .	27
Beezigheden (de gewoone) der <i>Kamtschatdalers</i> .	249
<i>Belobai</i> , Eiland.	28
Bergrotten zyn veel in <i>Kamtschatka</i> .	128
<i>Berings-Eiland</i> omftandig beschreeven. 61. Van dat Eiland kan men het vaste Land van Amerika zien. 66	66
Bevelhebbers, Lyft van sommige Ruffifche Bevelhebbers van <i>Kamtschatka</i> .	342
Beverzee (de)	5, 12
<i>Biftrai</i> , Rivier.	7
Blanketfel by de Vrouwen in <i>Kamtschatka</i> gebruikelyk.	55
<i>Bobrovoi</i> .	5
<i>Rolschabaia-Reka</i> , Rivier.	5, 7
<i>Bolscheretskoi</i> (het Fort) beschreeven.	356
Boomen en Planten in het Schierëiland <i>Kamtschatka</i> omftandig beschreeven.	104
Booten, hoe de <i>Kamtschatdalers</i> maal . 247. Hoe zy dezelveu beftieren.	248
Brandende Bergen op het Schierëiland <i>Kamtschatka</i> beschreeven. 85. Sommige Bergen hebben <i>aldaar</i> opgehouden te branden.	91
Brandenetel van veel gebruik in <i>Kamtschatka</i> .	122
Brandewyn, in <i>Kamtschatka</i> bereid, aanmerkingen daaromtrent.	112
Bronnen (warme) in <i>Kamtschatka</i> , omftandig beschreeven.	92

C.

<i>Carimlacha</i> , een berucht Bezweerder in <i>Kamtschatka</i> . 309. Zyne Guighelaryen beschreeven. <i>aklaar</i> .	195
<i>Chavitsi</i> , eene Soort van Vifch, beschreeven.	43
<i>Cbeerpui</i> , Eiland.	43

Cbet-

B L A D W Y Z E R.

<i>Chetbak</i> , eene Soort van Vifch, beschreeven.	189
<i>Cbugotche</i> is een Opperhoofd der oproerige <i>Kamtschatdalers</i> . 350. Zyne hardnekkige Verdediging. 352. Wordt door de <i>Kamtschatdalers</i> omgebracht.	354
<i>Cobelof</i> (<i>Timotheus</i>) is de eerste Bevelhebber van <i>Kamtschatka</i> . 326. Hy bouwt aldaar een Fort. <i>aldaar</i> .	22
<i>Cuchtai</i> , Rivier.	22
<i>Cucumiva</i> , Eiland.	42

D.

<i>Dampiers</i> Beschryving der Zeekoejen van <i>Zuyd-Amerika</i> en de <i>Filippynsche Eilanden</i> .	182
Dievery wordt by de <i>Korekers</i> niet gestraft.	311
Dooden (de) worden in <i>Kamtschatka</i> niet begraven.	295

E.

<i>Eb</i> en <i>Vloed</i> (de) in de Wateren omtrent <i>Kamtschatka</i> beschreeven.	220
<i>Ebachu</i> , Eiland.	42
<i>Emarka</i> , Eiland.	42
Endvogels, elf byzondere Soorten derzelven worden in <i>Kamtschatka</i> gevonden. 213. Hoe dezelve aldaar gemcenlyk gevangen worden.	215

F.

Forten, de vyf Russische Forten in het Schierëiland <i>Kamtschatka</i> omstandig beschreeven.	356
---	-----

G.

<i>Gagari</i> , eene Soort van Duiven, beschreeven.	215
Ganzen, zeven onderscheidene Soorten derzelven worden in <i>Kamtschatka</i> gevonden. 211. Hoe de <i>Kamtschatdalers</i> dezelve vangen.	212
Gastvryheid der <i>Kamtschatdalers</i> .	280
Gety in de Zeeboezem van <i>Penschinska</i> en in den <i>Ooftersehen Oceaan</i> waargenomen.	220
Bb 2	<i>Glu-</i>

B L A D W Y Z E R.

- Glupisba*, eene Soort van Storm-Vogel, beschreeven. 208
Golsa, eene Soort van Roodvisch, beschreeven. 199
Gorbusbe, een Soort van Visch, beschreeven. 197
 Merkwaardigheden omtrent dien Visch gemeld. 198

H.

- Haazen in *Kamtschatka*. 128
 Hagedissen zyn in taamyke menigte in *Kamtschatka*.
 219 Zonderlinge Bygeloovigheid der *Kamtschatdalers* omtrent dat Diertje. *aldaar*
Horchin is een Opperhoofd der oproerige *Kamtschatdalers*. 350. Zyne verriehingen. 351. en vlugt. 352. Hy wordt gevangen genomen. 354
 Iaring wordt in overvloed gevonden in de *Oosterschen*
aan. 202 Zy verschillen niet van die van *aldaar*
opa.
Havrus, eene Soort van Roodvisch, beschreeven. 201
Hodee Sbantar, Eiland. 28
 Huiden, zonderlinge wyze waaröp de *Kamtschatdalers* die bereiden en verwen. 251
 Honden zyn ongemeen talryk in *Kamtschatka*. 140.
 Hoe de *Kamtschatdalers* daarmede reizen. 261
 Huisraad der *Kamtschatdalers* beschreeven. 243
 Hutten der *Kamtschatdalers* hoe gemaakt worden. 240
 Huwlyken (de) der *Kamtschatdalers* worden op eene zeldzaame wyze voltrokken. 283

I.

- Jakutski* (van) konit men langs verscheidene Wegen naar *Kamtschatka*. 370
Jakutski (de) zyn zeer gesteld op vet Paardenvleesch. 311
Jeso, wat de *Japanners* onder dien Naam verstaan. 44
Igilma, eene Soort van Vogel, beschreeven. 205
 Insekten in het Schierëiland *Kamtschatka* beschreeven. 217
Ipatka, eene Soort van Endvogel, beschreeven. 204

B L A D W Y Z E R.

K.

Kaeko, eene Soort van Vifch, befchreeven. 197
Kaiover, eene Soort van Vogel, kortlyk befchreeven. 209. Waarom dezelve door de *Kofakken* Pofljongen genaamd wordt. 209
Kambala, Rivier. 17
Kambulinskoi, Meir. *aldaar*. Fort by hetzelve. *aldaar*. Rookende Bergen *aldaar*. *aldaar*.
Kameelsfrot (de) een gevaarlyk Riviertje in *Kamtschatka*. 10
KAMTSCHATDALERS zeer breedvoerig in hunne Zee-den, Gewoonten, enz. befchreeven. 223 *Zy* worden in Noordlyke en Zuidlyke *Kamtschatdalers* verdeeld. *aldaar*. Hunne Gewoonte in Naamen te geeven aan byzondere Zaaken. 226. Hunne Taal. *aldaar*. Hoe dezelve door hen gefproken wordt. 227. Reden hunner Benaaming onderzocht. 228. *Zy* worden *Kontchalo* door de *Korekers* genoemd. 228. Waarom? *aldaar*. Waarvan daan *zy* in *Kamtschatka* gekomen zyn. 229 *Zy* hebben waarfchynlyk reeds zeer lang in dat Schierëiland gewoond. *aldaar*. Verfcheidene Redenen voor dat gevoelen bygebragt. *aldaar*. *Zy* zyn waarfchynlyk van de *Mongualen* Oorfpronglyk. 230. Redenen daarvoor. *aldaar*. De oude Staat der *Kamtschätdalers*. 232. Hunne Gefaltte. 233. Hunne Levenswyze is ongemeen fterdig. *aldaar*. Hunne Genoedsgefteldheid. *aldaar*. De Zelfsmoord is zeer gemeen onder hen. 234. Hun Koophandel gefchied by wyze van Ruifing. *aldaar*. Hunne Zeden zyn onbefchaafd. 235. Hunne Begrippen van den Godsdienst zyn zeer ongerymd. *aldaar*. *Zy* zyn zeer onkundig in de Tekunft. 236. *Zy* verdeelen het jaar in tien Maanden. *aldaar*. Hoe dezelve by hen genaamd worden. *aldaar*. 237. *Zy* zyn volkomen onkundig van Letteren. 238. Hunne Wetten. *aldaar*. *Zy* rekenen zich het gelukkigfte Volk des Aardbodems te zyn. 239. De tegenwoordige Staat der *Kamtschätdalers*. *aldaar*. Hunne Oftrogs of Woonplaat-

B L A D W Y Z E R.

plaatsen beschreeven. 240. Dezelve worden onderscheiden in Winter- en Zomerhutten. *aldaar*. Hun Huisraad en Gereedschappen omstandig beschreeven. 243. Hoe de *Kamtschatdalers* zich zo veele Eeuwen lang zonder het gebruik van Yzer hebben kunnen behelpen. 244. Hoe zy Vuur maaken. 245. Hoe zy hunne Booten vervaardigen. 247. Hunne voornaamste Beezigheden. 249. Die der Manspersoonen. *aldaar*. Die der Vrouwenpersoonen. 250. Hoe zy de Huiden van Dieren bereiden en verwen. 251. Hunne Kleeding beschreeven. 253. Hoe duur hun dezelve te staan komt. 256. Hunne verscheidene Soorten van Spys en Drank, en de wyze om die te bereiden, beschreeven. 257. Hoe zy met Honden reizen, en welk Getuig zy daartoe gebruiken. 261. Hoe zy Oorlog voeren. 266. Van welke Wapenen zy zich bedienen. 270. Hunne Meeningen nopens God zyn ongemeen ongerymd. 271. Hunne Schamans of Bezweerders beschreeven. 275. Hunne Godsdienstige Plegtigheden. 276. Hunne plechtige Maaltyden en Vermaaklykheden. 277. Hunne Gastvryheid en belooning van Vriendschap. 280. Hunne zeldzaame wyze van Vryen en Trouwen beschreeven. 283. Van de Geboorte hunner Kinderen. 289. Hunne voornaamste Ziekten beschreeven met hunne Hulpmiddelen daartegen. 291. Zy vermoorden verscheidene Russische Bevelhebbers *Kosakken*. 326. Worden door de *Kosakken* verslaagen. 329. Zy verwekken op nieuw eenen algemeenen Opstand. 349. Worden beteugeld en te ondergebracht. 352

KAMTSCHATKA, Aardrykskundige Beschryving daarvan. 1. Ligging van dat Schierëiland. 2. Deszelfs Gedaante. 3. Bergen. 4. Rivieren. 5. Meiren. 6. Breedte deszelfs. 10. Voornaamste Wegen door *Kamtschatka*. 29. Afstand van verscheidene Rivieren en Forten van elkander. 30. Welke Teekens men aldaar op Zee als Voorboden van het naby zynde Land aanmerkt. 59. Gesteltenis van Lucht, Weêr en Grond op *Kamtschatka*.

B L A D W Y Z E R.

- ka.* 69. Brandende Bergen aldaar beschreeven. 85.
 Warme Bronnen aldaar. 92. Metaalen en Mine-
 raalen in *Kamtschatka*. 101. Boomen en Planten
 aldaar. 104. Landdieren van *Kamtschatka* be-
 schreeven. 123. Zeedieren van *Kamtschatka* be-
 schreeven. 154. Visschen aldaar, omftandig be-
 schreeven. 185. Vogelen van *Kamtschatka*; breed-
 voerige Beschryving derzelven. 203. Van de Zee-
 vogels. 204. Van de Riviervogels. 211. Van
 de Landvogels. 216. Infekten aldaar kortlyk be-
 schreeven. 217. Inboorlingen van dat Schierëi-
 land in hunne Zeeden en Gewoonten omftandig be-
 schreeven. 223. Eerste Ontdekking van dat Schier-
 eiland. 321
Kamtschatka, Rivier. 5, 6. Brandende Berg. 88
Kara, eene Soort van Vogel, beschreeven. 205
Karaginskoi, Eiland. 13
Kasakti, eene Soort van Vifch, omftandig beschree-
 ven. 187. Vecht fomtyds met Walviffchen. 188
Keeksba, Rivier. 7
Keta, eene Soort van Vifch, beschreeven. 196
Keten, een zonderlinge Keten van Walvifchbeenen,
 beschreeven. 246
 Kleeding der *Kamtschatdalers* beschreeven. 253
Kochinskoi, Fort. 17
Kolesof komt, als Bevelhebber, in *Kamtschatka*. 327
 Trekt tegen de *Kurilers*. aldaar. Keert met de
 Schatting te *Jakutski* te rug. aldaar. Wordtwe-
 der naar *Kamtschatka* gezonden. 340. En afge-
 loft. 342. Doch door de *Korekers* gedood. 344
 Kompagnie's Land. 47
 Koophandel der *Kofakken* in het Schierëiland *Kamts-*
chatka beschreeven. 366
Korekers, waar dezelve woonen. 224. Zyn in twee
 byzondere Stammen onderscheiden. 225. Waar
 dezelve woonen. 297. Hunne Gestalte. 299.
 Sommigen van hun zyn zeer ieverzuchtig. aldaar.
 Anderen hebben eene gantsch tegengestelde Ge-
 woonte. 300. Hunne Gemoedtefteltenis. aldaar.
 Hunne Leevenswyze. 203. Hunne Hutten be-
 schreeven. aldaar. Hunne voornaamfte Spys,
 waar-

B L A D W Y Z E R.

waarin bestaat. 303. Hoe zy met Rendieren reizen, en welk Getuig zy daartoe gebruiken. 305. Hunne Begrippen van den Godsdienst. 307. Hunne Huwlyken. 312. Hoe zy hunne Kinderen Naamen geeven. 313. Hoe zy hunne Dooden verbranden. 314	314
<i>Kofakken</i> (de) verwekken eene grooten Opftand in <i>Kamtschatka</i> , die in zyne Opkomst, Voortgang en Einde omftandig befchreeven wordt. 331. Zy ontdekken de <i>Kurilfche Eilanden</i> . 342. Hunne Leevenswyze in <i>Kamtschatka</i> . 363. Hoe zy uitvonden fterken Drank te maaken. 365. Waarvan van daan zy zo veele Schatten verkreegen. <i>aldaar</i> . Van hunnen Koophandel <i>aldaar</i> . 366	366
<i>Kronotzka</i> , Rivier met een merkwaardigen Waterval. 11	11
<i>Kronotzkoi</i> , Meir. <i>aldaar</i>	aldaar
<i>Kukumita</i> , Eiland. 42	42
<i>Kunatir</i> , Eiland. 44	44
<i>Kunsba</i> , eene Soort van Vifch, befchreeven. 201	201
<i>Kurilers</i> , waar dezelve woonen. 224. Zyn in twee byzondere Stammen onderscheiden. 225. Hunne Taal en wyze van Spreken. 227. Hunne Gefalte. 315. Zy hebben eene betere Gemoedsgefteltenis dan de <i>Kamtschatdalers</i> . 316, 317. Hunne Kleeding. <i>aldaar</i> . En Hutten 317. Hunne Begrippen nopens de Godheid. <i>aldaar</i> . Hunne Herbergzaamheid, en hoe zy elkander bezoeken. 318. Zy begraaven hunne Dooden. 319	319
<i>Kurilfche Eilanden</i> omftandig befchreeven. 37	37
<i>Kurilskaja Lopaska</i> , de Zuidlykfte Uithoek van <i>Kamtschatka</i> . 16	16
<i>Kuſt</i> (de) 5	5

L.

Land van <i>Jefo</i> , algemeene Dwaaling daarömtrent verbeterd. 45	45
Landdieren in het Schierëiland <i>Kamtschatka</i> befchreeven. 123	123
Landvogels in het Schierëiland <i>Kamtschatka</i> . 216	216
Maan-	

B L A D W Y Z E R.

M.

Maanden, hoe by de Inboorlingen van <i>Kamtschatka</i> genaamd worden.	236
<i>Makoe</i> , eene Soort van Vifch, befchreeven.	191
<i>Malma</i> , een Soort van Roodvifch, befchreeven.	199
<i>Munati</i> , of Zeekoe, omftandig befchreeven.	178
<i>Manika</i> betekent by de <i>Kamtschatdalers</i> eenen Springvloed.	229
<i>Muscbabu</i> , Eiland.	42
<i>Matma</i> . Eiland. 44. Stad.	46
<i>Medoesbuy</i> , Eiland.	27
<i>Menchagarka</i> , eene Soort van Vogel, befchreeven.	205
Messen, waar van de <i>Kamtschatdalers</i> die maakten.	245
Metaalen en Mineraalen in <i>Kamtschatka</i> .	101
<i>Mormeldieren</i> zyn veel in <i>Kamtschatka</i> .	128
<i>Moroskoi</i> (<i>Luke</i>) wordt afgezonden, om Schattingen op te haalen.	324
<i>Motogo</i> , Eiland.	42
<i>Muikifi</i> , eene Soort van Vifch.	200

N.

Naalden, zonderlinge Behendigheit der <i>Kamtschatdalers</i> in die te maaken.	246
<i>Narka</i> , eene Soort van Vifch, befchreeven.	196
Merkwaardigheden omtrent dien Vifch gemeld. <i>aldaar</i> .	
Nederfort (het) <i>Kamtschatka</i> befchreeven.	360
Netels zyn van een groot gebruik in <i>Kamtschatka</i> .	122
<i>Nungeen</i> , Rivier. 12. Fort aan dezelve. <i>aldaar</i>	

O.

<i>Ochotska</i> , Rivier. 22. <i>Ochotskoi</i> , Fort. 22, 23, 24.	
Uitgeftektheid van deszelfs Rechtsgebied.	23.
Schepen, <i>aldaar</i> gebouwd.	24
<i>Olutora</i> , Rivier. 14. Forten aan dezelve geficht en verlaaten.	<i>aldaar</i> .
<i>Onnecutan</i> , Eiland.	41
Opperfort (het) <i>Kamtschatka</i> befchreeven.	358
Otters zyn veel in <i>Kamtschatka</i> .	154
Overspelers, hoe op eene zeldzaame wyze zeer zwaar by de <i>Kurilers</i> geftraft worden.	319

B L A D W Y Z E R.

P.

Paddestoelen, zonderlinge kracht des Dranks, daarvan gemaakt.	277
<i>Paromufir</i> , Eiland.	39
<i>Penscbina</i> , Rivier. 21. Zy geeft den Naam aan den Zeeboezem van <i>Penscbinska</i> .	a'daar
<i>Penscbinska</i> (de Zeeboezem van) waarvan zo genoemd.	21
<i>Penscbinska</i> (Zeeboezem van)	4
Pud is de Benaaming van een Ruffisch Gewigt van veertig Pond.	70
Pylltaarten zyn veel in <i>Kamtschatka</i> .	213

R.

Reizen is in <i>Kamtschatka</i> zeer gevaarlyk.	264
Reizen met Honden is by de <i>Kamtschatdalers</i> gebruikelyk. 261. Ongemakken die hetzelfde verzellen.	262.
Met Rendieren is by de <i>Korekers</i> in gebruik.	305
Rendieren in <i>Kamtschatka</i> beschreeven.	136
Rivieren in <i>Kamtschatka</i> , die nooit bevrozen.	100
Riviervogels in <i>Kamtschatka</i> beschreeven.	211
Robben zyn zeer menigvuldig in en omtrent <i>Kamtschatka</i> .	155
Roodvisch (de) in Siberie, beschreeven.	194
Rotten (drieërleie Soorten van) zyn in <i>Kamtschatka</i> .	137.
137. Eene Merkwaardigheid daarömtrent gemeld.	138

S.

Sabeldieren in <i>Kamtschatka</i> hoe gevangen worden.	125.
Van <i>Viiimski</i> hoe gevangen worden, zeer omstandig beschreeven.	143
<i>Sagalin</i> , Eiland.	29
<i>Sagalin Ula</i> , Rivier.	28
Salm is in taamyke menigte in sommige Rivieren van <i>Kamtschatka</i> .	199
Schip (in <i>Kamtschatka</i> gebouwd) wegens zekere Byzonderheden merkwaardig.	75
<i>Schumtschu</i> , Eiland.	37
<i>Shantanskoi</i> , Eiland.	27
<i>Sbantura</i> , Eiland.	27
	Sba-

B L A D W Y Z E R.

ks, daar-	<i>Sbatovo</i> , Eiland.	42
277	<i>Sbimutir</i> , Eiland.	aldaar
39	<i>Sbupanova</i> , Rivier.	10, 11
n aan den	<i>Sbupanoveskaya</i> , Brandende Berg.	10
a'daar	<i>Sirinki</i> , Eiland.	41
a zo ge-	<i>Socolof (Cosmus)</i> ontdekt den Togt over den Zeeboe-	
21	zern van <i>Penscbinska</i> , van <i>Ocbotska</i> naar <i>Kamt-</i>	
4	<i>schatka</i> .	345
ewigt van	Spieringen worden veel tot Voedsel gebruikt van de	
70	<i>Kamtfschatdalers</i> . 202. Drie onderscheidene Soor-	
213	ten derzelven, en hoe genaamd.	aldaar
	Spys en Drank der <i>Kamtfschatdalers</i> beschreeven.	257
	Staaten Eiland.	47
264	<i>Stanovoi</i> , een hoog en gevaarlyk Gebergte.	19
s gebruik-	<i>Stariki</i> , eene Soort van Stormvogel, beschreeven.	207
len. 262.	Steen-Endvogels (de zogenoemde) zyn alleen in <i>Kamt-</i>	
uik. 305	<i>fschatka</i> ontdekt. 214. Zy worden omstandig be-	
136	schreeven.	aldaar
zen. 100	Stormvogels (of <i>Procellaria</i>) beschreeven.	207
211	<i>Sujaskutan</i> , Eiland.	42
ent <i>Kamt-</i>	Suiker, hoe een <i>Koreker</i> op het gezicht en den smaak	
155	daarvan verbaasd stontd.	305
194	T.	
<i>mtfschatka</i> .	Taalen (drie onderscheidene) worden in <i>Kamtfschatka</i>	
trent ge-	gesproken.	226
138	<i>Tackauta</i> , Fort.	18
	<i>Tcbaiki</i> , eene Soort van Vogel, beschreeven.	205
	<i>Tegbil</i> , Rivier.	6
den. 125.	<i>Terpuk</i> , eene Soort van Vifch, beschreeven.	192
er omstan-	<i>Teffoi</i> , een Kanaal.	48
143	<i>Tbeoclistove</i> , Eiland.	27
29	<i>Tbeodot</i> vervalt door Storm op de Kuff van <i>Kamt-</i>	
28	<i>fschatka</i> . 322. Wordt door de <i>Korekers</i> ver-	
vieren van	moord.	aldaar
199	<i>Tbeodotofcbine</i> , Rivier.	5
tekere By-	<i>Tulbatschinski</i> , een Brandende Berg op <i>Kamtfschatka</i> .	87
75	<i>Turpan</i> , eene Soort van Endvogel, hoe in menigte	
37	door de <i>Kamtfschatdalers</i> gevangen worden.	213
27	U.	
27	<i>Ude</i> , Rivier.	26
<i>Sba-</i>	<i>Udeskoi</i> , Fort.	aldaar
		<i>Ukoi</i>

B L A D W Y Z E R.

<i>Ukoi.</i>	5
<i>Urack</i> , Rivier. 25 Zy heeft eenen ongemeene Snel- len Loop.	aldaar
<i>Urile</i> , eene Soort van Zceraaf, omftandig befchree- ven. 209. Zeldzaame wyze om dezelve te van- gen.	210
<i>Urupe</i> , Eiland.	44
<i>Utir</i> , Eiland.	42
<i>Uyakoopa</i> , Eiland.	41

V.

Vademen (Ruffifche) hoe lang die zyn.	93
<i>Vabnae</i> , eene Soort van Vifch, befchreeven.	191
Vedro, welk eene Ruffifche Maat.	112
Veelvraat (de Huid van eenen) wordt zeer geächt in <i>Kamtschatka</i> . 129. Hoe zy Rendieren vangen.	130
Veelwyvery in <i>Kamtschatka</i> gebruiklyk.	288
Verfchoke, welk eene Ruffifche Maat.	86
Viffchen van <i>Kamtschatka</i> omftandig befchreeven.	185
Zy zyn 'er in eene verbaazende menigte. 198. Hou- den eenen gezetten Tyd, wanneer zy in de Rivie- ren verfchynen.	198
<i>Vitinski</i> , de Merkwaardige Sabeldierenvangft aldaar, zeer omftandig befchreeven.	143
Voedfel is fomtyds ongemeen fchaars in Schier- eiland <i>Kamtschatka</i> . 190. Voorbeeld daarvan aldaar	aldaar
Vogelen van <i>Kamtschatka</i> omftandig befchreven.	203.
Zy zyn aldaar in menigte. aldaar. Worden in drie Soorten onderscheiden.	204
Voffen zyn menigvuldig in <i>Kamtschatka</i> . 123. On- derscheiden Soorten derzelve. aldaar. Hoe zy gevangen worden.	124

W.

Walviffchen zyn in menigte omtrent <i>Kamtschatka</i> .	185.
Zyn aldaar van zeer verfchillende Grootte.	186.
Hoe dezelve gevangen worden door de <i>Kurilers</i> , enz. aldaar. Hoe dezelve gebruikt worden.	187.
Gevecht tuffchen eenen Walvifch en Kafatki be- fchreeven.	188
Waterraven in menigte omtrent de Kuft van den <i>Oofterfchen Oceaen</i> , befchreeven.	205
We-	

5
eene Snel-
aldaar
beschree-
ve te van
210
44
42
41
93
191
112
geächt in
ngen. 130
288
86
even. 185
8. Hou-
de Rivie-
198
gft aldaar,
143
Schier-
... aldaar
ven. 203.
orden in
204
3. On-
Hoe zy
124
itka. 185.
tte. 186.
Kurilers,
den. 187.
latki be-
188
van den
205
We-

Wegen (verscheidene) tusschen *Jakutskien* en *Kamt-
schatka* beschreeven. 370
Werft (een Russische) hoe lang die is. 96
Witvisch (de) beschreeven. 197
Wolven doen in *Kamtshatka* veel Schaade. 135
Woonplaatfen der *Kamtshatdalers*: onderscheiden voor
den Winter en voor den Zomer. 240

Y.

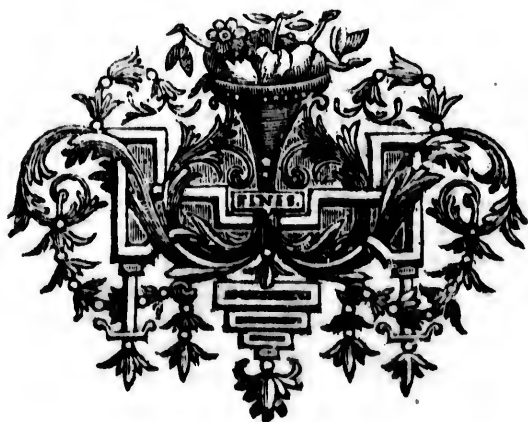
Yzer, de *Kamtshatdalers* zyn daar zeer op gesteld. 245

Z.

Zecäap beschreeven. 184
Zeebeevers beschreeven. 177. Zy hebben geene over-
cenkomst met de andere Beevers. aldaar. Hoe
dezelven gevangen worden. aldaar
Zeedieren van *Kamtshatka* beschreeven. 154. Wor-
den in drie Klassen onderscheiden. aldaar
Zeehonden zyn in ongelooflyke menigte in de Meiren
en Zeën van *Kamtshatka*. 155. Onderscheiden
Soorten derzelven. aldaar. Hoe dezelve gedood
worden. 157. Groot gebruik derzelven aldaar. 158
Zeekat beschreeven. 165. Is zeer boosäartig. 169.
De Zeekatten vechten somtyds zeer verschriklyk on-
der elkander. 171. Haare wyze van zwemmen. 174.
Zyn in zeer groote menigte omtrent *Berings-Ei-
land*. 175. Hoe zy aldaar gevangen worden. aldaar.
Hoe omtrent *Kamtshatka*. 176
Zeekoe beschreeven. 178. Haare wyze van zwem-
men. 180. Hoe zy gevangen worden. 181. Bewyzen
elkander Hulp. aldaar. Zyn in groote menigte om-
trent *Berings-Eiland*. 182. De Zeekoejen omtrent
Kamtshatka komen volkomen overëen met die van
Zuid-Amerika en de *Filippynsche Eilanden*. aldaar
Zeeleeuw beschreeven. 162. Verschildt weinig van
eene Zeekat. 161. Is zeer bloo. 162. Hoe ge-
vangen wordt. 163
Zeepaarden worden zeer geächt om hunne Tandten. 161
Zeevogels omtrent de Kust van den *Oosterfchen*
Oceaan. 204
Zelfs

B L A D W Y Z E R.

Zelfsmoord (de) is zeer gemeen onder de <i>Kamtschatdalers</i> .	234
Ziekten (de) waaraan de <i>Kamtschatdalers</i> voornaamlyk onderhevig zyn, beschreeven.	291
Zinoveef (<i>Michaël</i>) wordt als Opperhoofd naar <i>Kamtschatka</i> gezonden.	326
Zwaanen zyn zeer gemeen in <i>Kamtschatka</i> .	211

R.

Kamtschat-

234

voornaam-

291

naar *Kami-*

326

u., 211

